

Augustyn Pelanowski
**SLOBODNI
OD NEMOĆI**

FIDELISSI**MA**

Augustyn Pelanowski

SŁOBODNI OD NEMOĆI

FIDELISSIMA
VARAŽDIN
2021.

Naslov izvornika: *Wolni od niemocy*
ISBN 978-83-7256-895-3

© Augustyn Pelanowski; fr. Marko Glogović, OSPPE

© Copyright za hrvatsko izdanje, te za distribuciju u Hrvatskoj:
fr. Marko Glogović, OSPPE i Fidelissima vl. Vjeran Grabant,
Varaždin 2021. g.

Naslov: Slobodni od nemoći

Autor: Augustyn Pelanowski

Nakladnik: Fidelissima, vl. Vjeran Grabant
Varaždin, 2021.

Urednik: Vjeran Grabant

Prijevod: Antonija Čajko

Lektura: Josip Sinjeri

Korektura: Silvija Svoren

Grafičko oblikovanje: Fidelissima, vl. Vjeran Grabant

Tisak: Tiskara Letis d.o.o., Nedelišće

Knjigu možete naručiti na našoj internetskoj stranici: www.fidelissima.hr, e-poštom: rosa@fidelissima.hr ili
telefonom 091/504-6593.

ISBN 978-953-49420-1-7

Ostala izdanja potražite na: www.fidelissima.hr

CIP zapis dostupan je u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001092696.

Augustyn Pelanowski

SLOBODNI OD NEMOĆI

FIDELISSIMA
VARAŽDIN
2021.

Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi. Kad eto žene koja je osamnaest godina imala duha bolesti. Bila je zgrbljena i nikako se nije mogla uspraviti. Kad je Isus opazi, dozva je i reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“ I položi na nju ruke, a ona se umah uspravi i poče slaviti Boga. Nadstojnik sinagoge – ozlovoljen što je Isus u subotu izliječio – govoraše mnoštvu: „Šest je dana u koje treba raditi! U te dakle dane dolazite i liječite se, a ne u dan subotnji!“ Odgovori mu Gospodin: „Licemjeri! Ne driješi li svaki od vas u subotu svoga vola ili magarca od jasala da ga vodi na vodu? Nije li dakle i ovu kćer Abrahamovu, koju Sotona sveza evo osamnaest je već godina, trebalo odriješiti od tih spona u dan subotnji?“ Na te njegove riječi postidješe se svi protivnici njegovi, a sav se narod radovaše zbog svega čime se on proslavio.

(Lk 13, 10 – 17)

1. POGLAVLJE **POGRBLJEN ŽIVOT**

Zbog čega je bila pogrbljena? Nitko ne zna pravi uzrok njezina životnog pogrbljenja – izgledala je poput čovjeka zaleđena u klanjanju svima oko sebe. Svakomu se klanjati, pred svakime drhtati, promatrati sve oko sebe sa strahom, skrivenom ljutnjom ili pak stidom – sve to može uzrokovati da čovjek uistinu postane „iskrivljen“ u svojem držanju tijekom mnogo godina.

Možda joj se život srušio jer je nekoga izgubila, nekoga tko joj je bio važan poput Boga, toliko važan da se pogrblila, iskrivila u svojoj samoći, pustoši, izgubljenosti...

Možda zbog nekog grijeha nije imala hrabrosti pogledati drugima ravno u oči, možda se, jednostavno, radilo o invalidnosti, ali onoj invalidnosti koja nastaje neprestanim ponavljanjem sotonskog refrena: „Ti ništa ne vrijediš!“

Ipak, Isus ju je oslobodio Sotone. („Nije li dakle i ovu kćer Abrahamovu...“) Te njegove riječi zasigurno nisu bile parabola. Isus nije demonizirao stvarnost, već je objektivno vidio zlo i demaskirao demone čak i ondje gdje mi, moderni ljudi, ne bismo vidjeli ni sjenke zla.

Ali cilj njegova služenja nije bio ponajprije demaskirati Sotonu, već proslaviti svojeg Oca i izbaviti nas od grijeha.

U posljednjim godinama među krajnje racionalnim teolozima govorilo se ne samo o smrti Boga, već i o smrti Sotone. Ako nema Sotone, nema ni grijeha, a ako nema grijeha, nema ni spasenja. Nemojmo to zaboraviti, jer sve češće čujemo da nema pakla, nema zloduha, nema Sotone, već su to samo neke personifikacije osobnog mraka našeg srca.

Pravi uzrok pogrbljenja te žene bila je svezanost demonskom užadi, a ne nesretni slučaj ili nesmotrenost babica pri porodu. Možda je povjerovala ljudskim riječima, mišljenjima, uvjerenjima, osudama, uvredama – onako kako je trebala vjerovati Božjim zapovijedima – što je na kraju u potpunosti iskrivilo njezin pogled na stvarnost. Počela se gledati na „iskrivljen“ način. Možda je prihvatila crni „dekalog“ – negativni način mišljenja? Možda događaje koji su joj iskrivili život nije tumačila istinama Božje riječi?

U takvim trenucima može se dogoditi napad zlih duhova. Demoni koriste svaku prigodu, svako spoticanje ljudskog duha za svoju proždrljivost i bacaju se na čovjeka poput lavova i hijena na ranjenu antilopu. U njihovu je interesu zarobiti, sputati čovjeka, paralizirati ga, baš kao što ta pogrbljena žena ništa nije mogla učiniti za sebe ni za druge, a prije svega bila je zatvorena za Boga!

Već su me nekoliko puta pitali zašto je Isus rekao da je sav svijet pod Zlim ako je Bog Gospodar svijeta? (V. 1 Iv 5, 19.) Svijet anđela i svijet demona, svijet Boga i svijet Sotone – imamo „dva svijeta“ u jednom, koja se prožimaju dokle god se mi sami radikalno ne odlučimo. Ovdje se ne radi o nekakvu manihejskom miješanju. Bog jest Gospodar, ali postoje elementi zla koji su izgnani za nebo i „vise“, ako tako možemo reći, između neba i zemlje.

Nitko nije iskusio tu dihotomiju tako jasno kao sveci, posebice mistici, koji su bili obasipani milostima objave života u Božjoj radosti, a onda u toj istoj minuti bili bačeni na samo dno paklenskih muka (npr. sveta Franciska Rimska posljednjih je trinaest godina života imala česte ekstaze, prekidane pojavama demona, koji su ju čak i tjelesno napadali).

Nije li to začuđujuće? Bog, kad nam je najbliži i najjače nam iskazuje svoju ljubav, izlaže nas najvećoj zavisti pakla.

Isus je primijetio ženu koja je osamnaest godina trpjela demonsko zarobljeništvo – svrnuo je svoj pogled na nju. Na koga

se vraća pogled? Koga Bog primjećuje? Osobu koju mrzi ili koju voli?

Mrziti znači NE VIDJETI, odnosno vidjeti nekoga znači VOLJETI! Naravno, onima koje volimo i primjećujemo obraćamo svoju pozornost. Upravo je njezino životno iskrivljenje privuklo njegovu pozornost. On je u njoj vidio sebe, jer će jednog dana i on biti tako pogrbljen, svezan, zarobljen i neće se moći osloboditi pod teretom križa. On je u toj djevojci vidio sličnost sa sobom! I to ju je oslobodilo. Nije li to zadivljujuće – jedini put da izađemo iz sebe jest da pustimo Boga u sebe?

Vratimo se kratko na zloduhe. Oni često napadaju više puta na isti način, u istim okolnostima, po istim ljudima ili na istom mjestu. Oni žele da se čovjek napuni strahom, nepobjedivim strahom, da se zarobi ljutnjom prema određenim spoznajama, stvarima, osobama ili okolnostima. **Žele da u nama postoji nešto što se ne može oprostiti, nešto što ne želimo vidjeti, čega se ne želimo prisjećati, što ne želimo ponovno proživljavati.** Ako nas ne uspiju navesti na svjestan prijezir prema sebi zbog vlastitih grijeha, barem će pokušati, u želji da se riješimo grižnje savjesti, da skrivamo svoje grijehe i ne činimo pokoru za njih.

To je opasno. Ne znam kako to točno objasniti, ali često sam susretao ljude koji su jadikovali zbog bolesti bubrega ili kakve druge unutarnje bolesti koje su na tajanstven način o sebi progovorile upravo na tom mjestu. Tako se otkrivalo da te osobe nikada nisu učinile pokoru za svoje davne grijehe ili su sakrile svoju krivnju, ne želeći ju priznati u sebi. Osjećale su se krivima jer je na njih prebačena krivnja za sve, čineći ih žrtvenim jarcima. Njihov prijezir prema samima sebi bio je duboko skriven – poput bubrega. Budući da se nisu prignuli u skrušenosti kajanja, prigibali su se zbog tjelesne boli.

Ne želim time reći da svi koji boluju od bubrežnih ili drugih bolesti unutarnjih organa imaju koji skriveni grijeh ili se za koji grijeh nisu pokajali, ali u praksi sam primijetio da nerijetko takva

oboljenja imaju poveznicu s lošim odnosom prema vlastitoj savjesti.

Jedna je žena, pripremajući razmatranje za liturgiju riječi Božje, odjednom shvatila da ju njezini česti bolovi na području bubrega dovode do otkrića davno počinjenih grijeha, koje nikada istinski nije okajala u skrušenoj pokori. I iako djela koja su ju opterećivala nisu bila samo njezina krivica, ona je preuzela svu odgovornost na sebe. Budući da nikada ni s kime nije razgovarala o tim događajima, nije mogla dobro odrediti razinu vlastite odgovornosti i odgovornost osoba koje su ju dovele do tih grijeha. Posljedica je bila takva da je svu krivicu preuzela na sebe i živjela u skrivenoj autoagresiji, uvjerenjena u potpunu osobnu odgovornost. Bili su to teški grijesi koje nije mogla nositi, zbog čega ih je zakopala duboko u svojoj podsvijesti, dublje i dalje od bubrega. Dugo nije priznavala svoje grijehe, a kad je to i učinila, nije to proživjela emotivno. Često je imala bolove, zbog kojih se čak izvijala na podu svoje sobe. Dok je pisala razmatranje, doživjela je prosvjetljenje da mora izvršiti pokoru. Pročitajmo tekst koji je napisala:

KOMENTAR KNJIGE O JOB 19, 27 – 29

„Svi znamo da se grižnja savjesti ne osjeća na površini tijela poput rane, ogrebotine ili modrice, pa čak ni u mišićima, već negdje još dublje, dublje od mašte, dublje od osjećaja i dublje od misli... Grižnja savjesti najdublja je bol i zbog toga ju plitki ljudi nemaju. Da bismo osjetili žaljenje zbog grijeha, treba biti dubok čovjek. Tijekom nekoliko godina, dok sam odlazila od Boga, nisam osjećala grižnju savjesti jer je moj život bio plitak. Već neko vrijeme počinjem to osjećati. Kad se udaljim od Isusa, osjećam bol koju nikakvi lijekovi, pilule, anestetici, jednostavno – ništa ne može smiriti. I iako je to bolno, ipak se veselim što imam grižnju savjesti, jer to znači da imam savjest i da nisam plitka, površna osoba.

Svatko može osjetiti tjelesnu bol, ali da bismo osjetili duhovnu bol, moramo postati ljudi savjesti. U *Bibliji* se savjest, odnosno mjesto gdje čovjek osjeća bol zbog udaljavanja od Boga, prikazuje kao bubrezi. Ispočetka me to čudilo. Jer, zamislite, upravo je to najdublje skriveni dio organizma, negdje u razini kukova. Smatram da su upravo zbog toga postali simboli savjesti. Možda su koga od vas boljeli bubrezi? Ja poznajem tu bol, ona je nevjerojatna – i po tome znam kakvu bol osjeća Srce Isusovo kada odlazimo od njega. Njegovu bol osjećam u sebi onako kako osjećam bolesne bubrege. U posljednje sam vrijeme mnogo trpjela, pa sam pomislila da se baš tako i trebam osjećati kada sagriješim. Bog nam daje osjetiti svoju bol zbog gubitka čovjeka kada upadamo u grijeh. Bog osjeća bol gubitka svojeg djeteta, a nas grize savjest – što je veća bol, to je veća njegova ljubav. U *Knjizi o Jobu* pronašla sam tekst u kojem su me dotaknule stvari o kojima sam maločas govorila: Job govori o Bogu, o bubrežima kao savjesti, o ognju za grijehe i napokon o sudu. Sve te riječi daju mi sliku savjesti – savjest je čežnja za Bogom kojeg smo izgubili i bolna čežnja Boga koji je izgubio dušu upalu u grijeh.“

Njega ja ću kao svojega gledati, i očima mojim neće biti stranac: za njime mi srce¹ čezne u grudima. Kad kažete: „Kako ćemo ga goniti? Koji ćemo razlog protiv njega naći?“, mača tad se bojte: grijehu je mač kazna. Saznat ćete tada da imade suda.
(Job 19, 27 – 29)

KOMENTAR KNJIGE JEREMIJINE 17, 10 – 11

Taj je tekst kratak, ali možda ćemo baš zbog toga više zapamtiti. Prorok Jeremija izravno određuje srce i bubrege mjestima gdje nas Bog ispituje – ispituje poput suca i liječnika, pred kojima čovjek postišen sve mora otkriti.

¹ Poljski prijevod *Biblije* na tom mjestu spominje *bubrege* („moji bubrezi propadaju od čežnje“), a svi prijevodi *Biblije* na hrvatski jezik na tom mjestu donose riječ *srce* (prevoditeljeva napomena).

Kad sam bila kod liječnika, proživjela sam stid, strah, bila sam bolesna, a liječnik je htio sve znati o bolesti. Zamislite kako sam se osjećala. Upravo takvim liječnikom, pred kojim svi mi moramo stati, jest Bog – on ispituje srca i bubrege. Znam što to znači imati bolesno srce i bolesnu nutrinu – ne možeš se izvući, odgađati odlaske liječniku, jer bol se samo povećava.

Isto tako ne možemo se izvući iz ispovijedi – odlaska k Božanskomu Liječniku. Pozorno pročitajte ovaj tekst i neka i vas zaboli istina. Spominje se i prepelica, koja je simbol luda čovjeka, grešnika koji skriva svoje grijeh, kao što ptica skriva jaja na kojima sjedi, iako nisu njezina i mora ih napustiti. I grešniku se samo čini da može sakriti svoje grijeh.

Ja, Jahve, istražujem srca i ispitujem bubrege, da bih dao svakom po njegovu vladanju, prema plodu ruku njegovih. Prepelica što leži na jajima a ne leže jest onaj što nepravdom stječe bogatstvo: usred dana svojih ostavit ga mora i na kraju ostaje luda.
(Jr 17, 10 – 11)

KOMENTAR EVANĐELJA PO LUKI 12, 35– 37

U tom tekstu čujemo Isusov poziv upućen svim učenicima, dakle i nama, da nam bokovi budu opasani. Bokovi su veoma blizu bubrege. Isusu je dakle važno da imamo „opasanu savjest“ – osnaženu, a ne razuzdanu.

Smatram da svi koji se brinu o svojoj savjesti i ne dopuštaju si ne osjetiti grižnju savjesti, ne skrivajući svoje pogreške poput lude prepelice, zasigurno mogu osjetiti prisutnost Duha Svetoga! Takvim ljudima Isus pomaže u svemu, u obitelji, kao i na poslu, kod stola i u školi... Ništa im u životu ne nedostaje, jer Bog se brine za sve. Bijeda je samo ondje gdje se bijedno brine o savjesti!

Neka vam bokovi budu opasani i svjetiljke upaljene, a vi slični ljudima što čekaju gospodara kad se vraća sa svadbe da mu odmah otvore čim stigne i pokuca. Blago onim slugama koje gospodar, kada dođe, nađe budne! Zaista, kažem vam, pripasat

će se, posaditi ih za stol pa će pristupiti i posluživati ih.

(Lk 12, 35 – 37)

Kad je tko pogrbljen, on zapravo ne želi gledati druge u oči. Možda ne zbog toga što prezire druge, već zato jer ga svi drugi gledaju s prijezirom. Možda se boji da će drugi shvatiti ono što on sam u sebi ne može vidjeti.

Susreo sam čovjeka koji je tako duboko bio „izudaran“ proklinjanjem svojih roditelja da se stidio fotografirati! Samo jednu psovku bačenu na dijete ono može pamtit i mnogo godina i po tome oblikovati svoj život na veoma loš način, a što onda uopće govoriti o često ponavljanim nazivima i pogrđama!

Upravo je to idealan prostor zlodusima, koji čak uspijevaju ući u riječi koje i ne zvuče vulgarno, ali u sebi nose silu uništenja veću nego najgore bogohuljenje: „Žalim što sam te rodila!“ Velik je grijeh izreći takve riječi svojem djetetu, jer će mu one nanijeti veću štetu nego batine ili slamanje nogu!

Događa se da netko o sebi loše misli i duboko je uvjeren i da drugi na njega prezirno gledaju. Takva osoba smatra da jedino prijezir i zaslužuje, jer se nitko nije obradovao zbog njegova rođenja! Kad se takvo što dogodi s ljudskom dušom, sjene demona kao da se još bliže primaknu, spremne dalje mučiti ljudsko srce konopima straha i zloće.

Dat ću primjere koji će potvrditi to što govorim.

Jednu je djevojku njezin otac zlostavljao vikanjem ili, bolje rečeno, vriskom. Riječi mogu u nama slomiti našu unutarnju konstrukciju osobnosti, mogu udariti poput željezne šipke, mogu slomiti ljudsku nutrinu. Posebice riječi roditelja koji zlobno govore, proklinju, bacaju prokletstva.

Udarac bičem ostavlja masnicu, udarac jezikom lomi kosti.

(Sir 28, 17)

Nakon nekog vremena više ju nije tukao, samo je vikao i psovao. To je dovelo do toga da se povukla u svoju nutrinu, zatvorila u sebe, zatvorila za druge, postala je pogrbljena i zgrčena.

Kad sam ušao u prostoriju u kojoj je radila, iz šale sam poviknuo. Nitko se od nas ne ponaša uvijek racionalno ili ozbiljno – i meni se to ponekada dogodi. Kad je čula moje vikanje, od straha je pobjegla.

Tog istog dana željela je sa mnom razgovarati. Sve mi je ispričala, kako joj je moj vrisak prizvao u pamet sve vikanje njezina oca, sav strah i bojazan koje je u sebi nakupljala tolike godine. Bio sam zadivljen kako je čak i moje neozbiljno ponašanje Isus iskoristio za nečije oslobođenje! Navečer smo zajedno molili.

Cijeli je svoj život željela izbrisati, zaboraviti sve ono što joj je bilo dobacivano, a istovremeno ju je ta prošlost uznemiravala, nije joj dopuštala da bude ono što jest, nije joj dopuštala smijati se, govoriti glasno, biti sigurna u sebe. Na tom je području bila traumatizirana, bila je svezana, hodala je tiho i uvijek je malo govorila, a ako bi se odazivala, činila je to prigušenim, drhtećim glasom.

Za vrijeme molitve zamolio sam ju da ispiše sve što zamjera svojemu ocu, da ispiše sve ono što odavna nosi u svojem srcu. Nakon dva sata došla je k meni s popisom žalba. Rekao sam joj: „Pročitaj mi što si napisala, možda ćemo iz toga još nešto spoznati. Htio bih bolje razumjeti što te toliko izudaralo u duhu.“ Počela je čitati: „Oprosti mi, tata, što si vikao na mene; oprosti mi što si me tukao; oprosti mi za ovo i ono...“

Popis je bio podugačak, a bio je napisan tako da se ona zapravo za sve ispričava. Osjećala se krivom jer je bila uništena; osjećala se lošom osobom jer je bila tretirana kao loša osoba. Prekinuo sam je u čitanju: „A ja tebe sada molim da dalje ne čitaš! Zar je to doista tvoja krivica što je on na tebe vikao?“

Prvi put u životu shvatila je da se osjeća krivom za to što je on uvijek bio nezadovoljan. Neprestani napadi bijesa i zloće, nezadovoljstva i odbacivanja doveli su ju do uvjerenja da zasigurno mora biti kriva, budući da je neprestano kažnjavana očevom zlovoljom.

Nismo uvijek krivi za zlo koje nas snalazi. Obično trpljenje shvaćamo kao kaznu za ono što smo učinili, za ono kakvi jesmo, zato što nismo činili što smo trebali. Kaznu povezujemo s krivnjom. Poznajem silovane osobe koje su okrivile sebe za nesreću koja im se dogodila. A to nikako nije njihova krivnja! Nije njezin grijeh što je njezin otac neprestano bio nezadovoljan. Prepravili smo zatim njezin popis. Počeli smo još jednom moliti i ta molitva bila je poput razvijanja Torinskog platna. Pregledali smo svaki konac, svaku nit, svaki fragment njezinih bolnih sjećanja, sve dok se plašt njezine sudbine, otkan iznutra, nije posve razvio i razotkrio. Iz te tkanine sjećanja na nju je gledao Isus, na kojega su također vikali, na kojega su bjesnjeli, kojega su pogrđivali, na kojega je bačena krivica za sve grijehe...

Uvidjela je da je slična Isusu te je od njega dobila oslobođenje od svih spona straha i okrivljavanja. Čak je postala zahvalna za moje vikanje. Sjećam se da je dva-tri dana kasnije postala posve druga osoba.

Takvo oslobođenje nijedan čovjek ne može dati drugomu. To može učiniti samo Isus, jer on je pretrpio sve ono što nas zarobljava. Trpljenja koje je on podnio – sve one pogrde i poruge, osude i nezadovoljstvo cijelog naroda – zasluga su i blago za sve nas.

Milost oslobođenja možemo iskusiti ako shvatimo koliko je Isus trpio za nas, da je trpio kao i mi. Pronalazak sličnosti s Isusom pronalazak je mosta prema milosti koja dolazi u ljudsku dušu da bi je oslobodila od spona koje su nam nametnuli zlodusi u trenutku iskustva krivnje. Molitva s nekime tko je u životu proživio što slično kao i Isus u Velikom tjednu podsjeća me na razvijanje Torinskog platna. Promatranje izbljedjelih mrlja boli na tkanini sudbine, pažljivo razvijanje pregiba tkanine, koji su poput psihičkih slomljenosti, očaja, traženje sjemena riječi Božje na mjestima koje su tako strašno preorane plugom boli, otkrivanje u neoblikovanim mrljama naših iskustava oblika njegova tijela...

*Jer ti si moje stvorio bubrege, satao me u krilu majčinu.
Hvala ti što sam stvoren tako čudesno, što su djela tvoja
predivna. Dušu moju do dna si poznavao kosti moje ne bjehu
ti sakrite dok nastajah u tajnosti, otkan u dubini zemlje.*

(Ps 139, 13 – 15)

Otkan u dubini zemlje. Kako možemo tkati tkaninu u dubini zemlje? Možda u grobu. U Isusovu grobu? Ili pod zemljom, odnosno, pod ljudskim koracima, u gaženju? Moire, kćeri Ananke, grčke boginje sudbine, tkale su sudbinu od konaca vremena. Svaki trenutak u životu beskrajno je važno vrijeme, poput konca u tkanini. Kada izvučeš jedan konac iz tkanine, narušavaš cjelinu i sve bi se moglo raspasti. Svaka nit je važna, čak i ona otkana bolju. Ona najmanje šarena, kao i ona jarkih boja. Kričava boja može biti i u modi, ali malo je teže s kričavo vrištećim uspomenama. Iako možda nikada nisi pomislio da i takve uspomene mogu imati odjek u tvom srcu, baš poput jarkih boja, i one mogu donijeti ljepotu po oprašćenju koje velikodušno darujemo onomu koji nas je povrijedio.

Primijetio sam da svaki, pa i najponižavaniji čovjek, kada oprašta svojim progoniteljima, dobiva dostojanstvo i čak još snažnije nego pred poniženjem, osjeća vrijednost svojeg postojanja. Oprašćenje nas čini aristokratima u duhu i pritom ne mislim na oholost ili ponos. Jednostavno, osjećamo dostojanstvo koje je zasigurno osjetio i Isus kad je viknuo:

„Oče, oprosti im jer ne znaju što čine!“ (Lk 23, 34)

Upravo to je ono što nam demoni žele oduzeti – osjećaj dostojanstva! U tome nas je trenutku Isus uspio dovesti do otkrića dostojanstva, čak i u trenucima poniženja.

Sačuvaj, Bože, da bi se ovdje radilo o čeprkanju po prošlosti i razdraživanju bolnih mjesta – kada tko naglo izgubi obrambene mehanizme, to na loš način može utjecati na zdravlje te osobe. Ovdje se radi o nečem drugome. Kad se vraćamo nekoj teškoći iz prošlosti, činimo to samo da bismo u njoj otkrili Isusa, sličnost njemu ili njegovu prisutnost, njegovo oprašćenje, njegovo

trpljenje. Svaki, pa i oni najmanji ljudski kutovi našeg postojanja moraju postati božanski! Kada u nekome svojem iskustvu otkrijemo Boga, to iskustvo prestaje biti košmar, prestajemo ga se bojati, prestajemo se tjerati da ga zaboravimo ili pobjegnemo od prošlosti i više se ne moramo „tjerati“ kroz život.

Poznajem alkoholičare koji si nikada nisu oprostili što su ih očevi tukli u djetinjstvu ili što su ih majke alkoholičarke za sve krivile, koji su i sami bježali u alkoholizam pred uspomenama iz mladosti, kad su bili žrtve nasilja te su pod svaku cijenu željeli pobjeći bilo kamo, što dalje od svega što ih je okruživalo.

Iz naraštaja u naraštaj prenosi se osjećaj krivnje, okrivljavanje, ljutnja, mržnja. Nitko se ne želi osjećati krivim, stoga se teret krivnje prebacuje na djecu, unuke, supruge, muža.

Bijeg od prijašnjih poraza, za koje ne želimo biti odgovorni, također je čest povod zastranjivanja u grijehu, ovisnostima, u bilo čemu što nam pomaže zaboraviti. U takvim slučajevima u čovjeku postoji strah pred iskustvom ponizna osjećaja kajanja i potpuna preuzimanja odgovornosti srca za vlastitu krivnju.

Od toga je najlakše pobjeći okrivljavajući druge, dok sami upadamo u koju grešnu ovisnost. Želimo zaboraviti ono što smo si priuštili, uvjeravajući druge da su odgovorni za poraze naše savjesti. A s druge strane, oni koje okrivljavamo, opterećujemo, osjećaju sukob – osjećaju se krivima za tuđe grijehe, jer netko ih je tako „kodirao“, a opet znaju da je to nepravda.

Dakle, ako u sebi носиš nešto čemu se vraćaš, to nije zato da bi ta sjećanja uništio, već da bi u njima mogao doći do Isusa ili ga pozvati u to svoje teško iskustvo.

Jedan se muškarac optuživao da ima velike probleme s požudom, da ga povremeno obuzima neljudska snaga, kao da je životinja, i tad je padao u grijeh masturbacije. A istovremeno je u odnosu sa svojom ženom, koju je veoma volio, pokazivao spolnu nemoć. Nije se mogao s time nositi i za njega je to bila velika tragedija. Nije više mogao ni živjeti sa ženom, jer ga je u njezinoj

prisutnosti obuzimala takva ravnodušnost da ju ni sam nije mogao razumjeti.

U tim njegovim mislima bilo je nešto neljudsko. Nije ni čudo, jer trajalo je to mnogo godina te se pretvorilo u pravu muku za taj brak. Za vrijeme prosvjetljujućeg razgovora sa svećenikom sjetio se da je njegovu ženu u mladosti napastovao ujak te je uspio svući i sebe i nju. Rana se dogodila po голу muškarčevu tijelu. To se nekoliko puta ponovilo. Svećenik ga je zamolio da dovede i svoju ženu sa sobom, da bi zajedno molili. Taj požudni napad njezina ujaka uzrokovao je da ona u svojim mislima poveže prizor gola čovjeka sa strahom i užasom. Osim toga osjećala se krivom što je do toga došlo, jer joj bi ujak pri svakom zlostavljanju govorio da ga je ona izazvala, da ga je zapravo ona na to prisilila, jer i „sama to želi, a on to osjeća“. Prebacivao je odgovornost za seksualno zlostavljanje na nju, okrivljavajući ju za to što se nije mogao suzdržavati u njezinoj blizini. Živjela je zarobljena, povezujući grozotu i strah s tijelom muškarca i nagosti tijela općenito. A tijelo je hram Duha Svetoga! Budući da je veoma voljela svojeg muža, nije mu to htjela priznati. Istovremeno s tom slikom muškarčeva tijela povezivala je osjećaje mržnje, straha, stida, krivnje te je zacijelo u sve te osjećaje ušao duh koji je posve paralizirao njihov zajednički život.

Molitva oslobođenja u ime Isusovo riješila je tu prepreku. Ponovno je Isus iz sveg blaga svojih zasluga darovao savršenu milost oslobođenja. Za vrijeme molitve svećenik ju je zamolio da zatvori oči i zamisli Isusa. Istovremeno je zazvao Isusa neka joj se pokaže u obliku koji će ju ozdraviti. Šokirala se kad je u svojim mislima ugledala Isusa na desetoj postaji križnog puta! Odnosno, u obliku kakva se najviše bojala vidjeti bilo koga! Isus je ušao u ono čega se najviše bojala. Takva Isusa upoznajemo na desetoj postaji križnog puta: **nepravедno optužena i postіđena!!!**

Križni put, koji molimo tijekom korizme, nije samo neka pobožnost koju promatramo i odemo dalje. To je blago milosti. Promatrajući sve što je izraženo tijekom četrnaest postaja,

možemo iskusiti velika ozdravljenja! I ta je žena bila šokirana, mislila je da bogohuli povezujući golog Isusa sa svime onime čega se bojala prisjetiti, ali čula je smirujuće svećenikove riječi: „Ne boj se! Gospodin Isus prošao je tu postaju križnog puta upravo zbog tebe, da bi danas mogla ozdraviti. Zbog toga je on prije dvije tisuće godina prihvatio da mu svuku haljine. Znao je da će biti ljudi koji se neće moći nositi sa svojom seksualnošću i koji će ranjavati druge i da će biti i onih koji će zbog toga trpjeti, kao u dane Lotove u Sodomi. Zbog toga te Isus obranio, primajući na sebe to što ti je učinjeno!“

Iz tog je blaga uzela obilje vjere, nakon čega je i ozdravila. Jasno da u takva iskustva mogu intervenirati zlodusi, napadajući ta ista mjesta naše osobnosti istim iskustvima i tako paralizirajući bračni suživot. Taj duh napadao ju je toliko puta na isti način! Sve je to dovelo do toga da je normalan odnos pun ljubavi, kakav bračni čin i jest, postao nenormalno i paralizirajuće iskustvo. Slično kao i djevojka koja je punih osamnaest ili dvadeset godina u svojem domu slušala samo vikanje – čak su joj i radosni povici izazivali strah i paniku. Upravo takve emocionalne kaose naše osobnosti zlodusi napastuju i zarobljavaju.

U posljednje se vrijeme mnogo govori o anoreksiji i bulimiji. To su uistinu zabrinjavajuće pojave. Ne znam detaljno bit tih bolesti, ali primijetio sam da su osobe koje su mi došle s takvim problemima najčešće imale pretjerano zaštitničke roditelje, koji su ih kontrolirali. Upravo su oni bili „bogovi“ koji su oblikovali djecu „na svoju sliku“. Veoma su često roditelji anoreksičara ljudi višeg obrazovanja ili barem visokih aspiracija, ambicija, tradicije, kulture; ljudi koji ne mogu zamisliti da bi njihovo dijete podnijelo bilo kakav poraz ili bilo lošije od njih. Uvijek mora biti bolje!

Roditelji o kojima sam sada izrekao nekoliko riječi snažno su djelovali u molitvenoj zajednici. Oboje su bili poštovani ljudi, a neko su vrijeme i predvodili cijelu skupinu. U tome se, nažalost, krila zamka. Dobro mišljenje još više obvezuje – da ga ne bismo izgubili, počinjemo previše zahtijevati od sebe i od drugih. Osim

toga religija je mnogim ljudima određen bijeg od stvarnosti – bijeg od tužne stvarnosti u svijet obmana, u svijet idealne mašte.

Zbog toga, da bi se trgnuli iz takvih idealnih projekcija, u takvim obiteljima dolazi do „buđenja“ realnih činjenica o čovjeku i njegovoj bijedi – djeca počinju manifestirati skrivene istine svojih roditelja, koji su se izdigli iz zemlje i počeli se varati izmišljenim mišljenjima o samima sebi, a također i religijskim zabludama.

Djeca divljaju u demonskim ili nemoralnim i močvarnim sferama života, jer roditelji „divljaju“ u mističnim područjima duha, očišćenima od grešnih istina. Osim toga ljudi se boje da će razočarati svećenika, prijatelje, obitelj, zajednicu i napokon svoje ideale, zbog čega sve prestaje biti ljubavljiva i postaje strahom; prestaje biti religija i postaje neuroza.

Najviše zamka zloduha na putu prema Bogu krije se upravo ondje gdje ih čovjek najmanje očekuje. Otac te djevojke bio je na visokoj poziciji u umjetničkoj instituciji, majka je bila profesorica na fakultetu. Neko vrijeme njihova je kći bolovala od bulimije, nije htjela moliti, zatvarala se u sobu sa slušalicama na ušima, ponekad bi zapalila „travu“, a skrivečki bi se često i napila. Roditelji su ju ucjenjivali, stavljajući pred nju tako visoke moralne i duhovne standarde koje čak ni oni sami ne bi mogli ostvariti – iako su se prikazivali bezgrešnima. U djetetu se rodio bunt. Roditelji su bili idealni „bogovi“, koji su to isto tražili od djeteta, a istovremeno su gubili kontakt s istinom. Veoma je važna rečenica u *Bibliji*:

Reknemo li da grijeha nemamo, sami sebe varamo i istine nema u nama.

(1 Iv 1, 8)

U ime djetetova dobra i ljubavi prema djetetu iz dana u dan prisiljavali su ju na ponašanje i držanje koje im je odgovaralo – započeli su djelo „čišćenja“ grešne istine. Naravno, i rano djetinjstvo te djevojke bilo je lišeno uobičajenih gesta nježnosti, zagrljaja, bajka i poljubaca za laku noć. Umjesto toga provjeravana je higijena, svakodnevno poučavanje pospremanja stvari i odjeće

na odgovarajuće mjesto, brzo učenje čitanja, da bi već u vrtiću bila ispred sve djece, koja su tek črkala križiće i kružiće, dok je njihova djevojčica već stvarala vlastite stihove. Savjest je bila oblikovana samo u jednom smjeru – u odnosu prema čovjeku, roditelju; grijeh je bilo sve što se roditeljima nije sviđalo. Četvrta zapovijed postala je prva, a prva – tek četvrta.

Strah od nezadovoljstva, a istovremeno čežnja za oslobođenjem od roditeljskih spona, međusobno su se sukobljavali u tolikoj mjeri da je život tog djeteta postao neizdrživ. Nije se mogla složiti sa slikom „idealnog“ djeteta koju su joj roditelji nametali, a s druge strane „biti svoja“, odnosno biti nesposobna i nezrela prouzrokovalo joj je veliku grižnju savjesti, jer nije htjela povrijediti i razočarati svoje roditelje. Te dvije sile razarale su joj djevojičino srce sve do pokušaja samoubojstva.

Jedino ponašanje koje joj je davalo osjećaj slobode bilo je odbijanje jela – tu su se roditelji pronašli u pat-položaju. Na tom području osjećali su strah i krivnju. To „nejeđenje“ davalo je djetetu komadić slobode i ucjenjujući ih, pobjeđivalo je „božanske“ roditelje. Nejeđenje je vrsta isticanja neovisnosti, pokušaj vraćanja kontrole nad vlastitim životom. Pokušaji samoubojstva također su imali taj isti cilj – pokazati roditeljima da ona sama odlučuje o svojem životu! Što su mogli učiniti? U njihovoj percepciji dijete je bilo buntovno i najbolje mu je zaprijetiti Bogom i kaznama, kao ispruženim prstom ili remenom.

Neki roditelji miješaju huškanje psa s tjeranjem Boga na svoju djecu! Poslužiti se Bogom samo da bismo postigli da naša djeca postanu onakva kakvu mi želimo čin je protivan prvoj i drugoj zapovijedi. Jer što znači: „Ne izusti imena Gospodina, Boga svoga, uzalud!“? Ne krši li se ta zapovijed ako koristimo Božje ime za ostvarenje svojih osobnih ciljeva ili za prisiljavanje bližnjega na vlastito mišljenje ili ako svoju djecu strašimo Bogom?

Uistinu, upravo te zapovijedi sadržavaju kaznu (v. *Pnz* 28; *Iz* 20, 1 – 8) koja se ostvaruje pred očima roditelja koji gledaju svoju djecu kako si oduzimaju život, uzimaju narkotike, opijaju se,

bivaju opsjednuti, imaju sotonističke sklonosti ili maštaju o smrti. Mame i tate vode ih za ručicu k raznim psiholozima i psihijatrima, a istovremeno ih i dalje straše, ispravljaju, prisiljavaju, opterećuju osjećajem krivnje, i umjesto da djeca žive svojim životom, samo su „djelići“ života svojih roditelja. Nikada nisu svoja, jer stalno pred svojim roditeljima moraju biti netko tko će zadovoljiti njihovo nepovjerenje, koje nazivaju „ljubav“.

Kazna za grijeh protiv prve i druge zapovijedi tad je strašna – djeca umiru pred očima roditelja koji se mole Bogu, a istovremeno manipuliraju tim istim Bogom da bi njihovo dijete bilo idealan robot, koji živi samo da bi donosio svakodnevno zadovoljstvo svojim roditeljima.

U *Djelima apostolskim* postoji takva priča o mladiću koji se zvao Eutih. Njegovo ime u prijevodu znači 'dobra sudbina'. Sve češće se događa da roditelji čine sve što mogu da bi njihova djeca imala najbolji život, da bi bila najsretnija, lišena problema, briga, trpljenja, poraza, bolesti... Prisiljavaju, ucjenjuju, slijede, naređuju, sumnjaju, lažu, sve da bi njihovo dijete ispunilo njihove najviše težnje i snove.

Kad je Pavao došao u Troadu, bio je pun najbolje želje te je cijelu noć navijestao evanđelje – svi su ga slušali, ali iskreno govoreći, bilo je to poput „šopanja gusaka“ – želio im je sve odjednom ispričati. Htio ih je odjednom učiniti zrelim kršćanima. Negdje oko ponoći s prozora na trećem katu pao je mladić – Eutih. Zaspao je dok je Pavao propovijedao. Pavao je brzo potrčao do tijela koje je ležalo na kamenu i zagrlio ga. Eutih je oživio!

Ova priča za mene je simbol postavljanja previsokih, perfekcionistačkih zahtjeva – treći kat! Neki roditelji, poglavari, odgajatelji, pa čak i dadilje s ozbiljnom profesorskom facom žele da njihova djeca odjednom zauzmu najviše pozicije – odmah na „treći kat“, preskačući tako prvi i drugi, pa čak i prizemlje.

A tako je zdravo kad se nekada nekoga odvede „u prizemlje“! Zato njihova djeca moraju biti najbolja, najinteligentnija, moraju imati najbolje ocjene, biti najljepše obučena, najzgodnija,

svestrana, genijalna, idealna, bez nedostataka, bezgrešno začeta, bezgrešna, nepogrešiva...

Upravo takav je „treći kat“ – dan za danom stalno vraćanje roditeljskih zapovijedi, kao čopor zvijeri koje se utiskuju u uši i povećavaju osjećaj krivnje i čežnju za oslobođenjem!

Nerijetko se u domovima, umjesto obiteljske topline, nalaze samo opaske, zahtjevi i sukobi među supružnicima. A treći su kat, jednostavno, nerealni ciljevi – dijete osjeća da ne može udovoljiti zahtjevima roditeljima, osjeća se bezvrijedno u njihovim očima i istovremeno osjeća bunt na njihove nerealne zahtjeve!

Svi znaju da anoreksičari i bulimičari obično potječu iz sredina gdje su postavljeni visoki zahtjevi – zahtjevi „božanstvenosti“. To se tiče i kulture koja samo mršavim djevojkama i mladićima daje pravo na reklamirani osmijeh. Tada dolazi noć i pad. Dijete ne može izdržati „lansiranje“ u nebesa i pada, slamajući si vrat. U tom ga trenutku treba zagrliti.

Ne pamtim da bi Pavao, nakon tog događaja u Troadi, ponovno tako dugo govorio. Možda sam negdje nešto previdio, ali čini mi se da je otada bio oprezniji.

To neprestano nametanje, neprestano zahtijevanje i stalno nezadovoljstvo s djetetom... Smatram da i to može biti jedan od uzročnika bulimičnog ponašanja, jer mnogi roditelji miješaju nametanje zahtjeva s brigom i ljubavlju. Eutih je oživio tek u Pavlovu zagrljaju, a pao je dok je Pavao satima i satima samo govorio.

Isus je mnogo puta radije ozdravljao nježnom gestom ljubavi nego propovijedima sačinjenima od zapovijedi i zabrana. Uostalom, dobro znamo što je mislio o 613 zapovijedi *Tore* i farizejskim tumačenjima zbog kojih narod nije prepoznao Sina Božjega, kojega je očekivao.

To neprestano vraćanje istim formulacijama uopće ne mora biti milo Bogu, čak ako se i poziva na njegovu kaznu ili dobrotu ili tko zna što sve ne!

„Moraš biti..., jer će te inače Bog kazniti.“ „Ne smiješ nam to učiniti, jer će nas to rastužiti, a Bog nato neće biti ravnodušan i sigurno ćeš požaliti.“ „Ne možeš nam to učiniti i ne proći taj ispit!“ „Moraš biti najbolja, moraš pokazati da si najbolji.“ Ponekad je dovoljno da su svi u obitelji „netko“, pa da dijete nema pravo biti „nitko“!

Nekoliko sam puta doživio da roditelj, najčešće otac, naređuje djetetu ispisati stotinu ili dvije stotine puta određenu kaznenu formulu u bilježnicu, kao da su to kakve zapovijedi.

Naprimjer, upoznao sam ženu koja je imala već gotovo pedeset godina i još uvijek je u svojoj kući čuvala bilježnicu s očevim naredbama. Otac bi joj se, držeći prst smrdljiv od duhana kod nosa prestrašene djevojčice, hladnim, svečanim tonom obraćao nakon kakva prijestupa (najčešće loše ocjene u školi): „Napiši sto puta, smrade: 'Očeve riječi su svete, ne smijem ih nikada prekršiti, ne smijem biti uzrok očeve žalosti!'“

Možda nisam točno upamtio rečenicu, ali bilo je nešto u tom stilu. I doista, nakon nekoliko desetaka takvih rečenica, dijete je naučilo da svima mora udovoljiti i da nikoga ne smije razalostiti i razočarati. Takvi životni temelji doveli su ju do ozbiljne neuroze, oboljenja kralježnice, strahova i ozbiljnih grijeha protiv šeste zapovijedi. Naravno, naučila je da se ne odbija nikoga koga bi time mogla povrijediti, a posebno ne muškarca.

Plaćući mi je ispričala da joj je jedan od njezinih ljubavnika naredio da se moli njegovim genitalijama, što je ona i učinila. Bila je kodirana poslušnošću prema muškarcima – bilježnica s naredbama ispisanima poput Mojsijevih kamenih ploča ležala je u ladici zajedno s obiteljskim albumima. Nakon tog događaja osjetila je toliki nemir da se vratila Bogu!

Drugi primjer: neki je muškarac tijekom nekoliko godina pokušavao uspostaviti čvršći odnos s djevojkama – jednostavno, tražio je suprugu. Ali svaki se put događalo isto. Prva je kandidatkinja nakon tri mjeseca upoznala drugog mladića i skrivala to pred njime oko pola godine. Susretala se s njime pred

crkvom. Na kraju mu je netko otkrio što njegova zaručnica radi i kako se prema njemu odnosi, dok se potajice susreće s drugim. Jednom je otišao u crkvu kad mu je javila da se ne može sastati s njime zbog nekih važnih obaveza. Ugledao ju je s tim drugim muškarcem kod crkve. Prekinuli su. Kad mu je sljedeća simpatija priznala da ide na svetu misu s kolegom iz škole, priredio joj je nevjerojatnu scenu, punu sumnja i osuđivanja, te je njihovo prijateljstvo odmah završilo.

Ne sjećam se zbog kakvih su okolnosti prekinuti svi daljnji odnosi u njegovu životu, ali uvijek su prekidi bili povezani s crkvom. Na kraju je i sam prestao ići u crkvu. Zatvorio se u sebe i posumnjao može li uopće urediti svoj život.

Slična shema djelovanja zloduha prikazana je na stranicama *Biblije*, u *Knjizi Tobijinoj*, gdje se govori o demonu Asmodeju, koji je uništio sedam Sarinih veza. Svi su njezini muškarci umirali u istim okolnostima. Sara je zbog toga bila uvjerena da više nikada neće biti sretna i pokušala si je oduzeti život.

Nesreće koje nam se ponavljaju mogu „pogrbiti“ naš život, a u njima možemo uočiti napade zloduha, koji nas želi uvjeriti da ne možemo izaći iz toga začaranog kruga te da je jedini izlaz prekid našeg života. A može biti i da nas zlo, jednostavno, napada najprije kušnjama, kasnije grijehom, potom nas uvjerava da to nije ništa, zbog čega nastavljamo ponavljati grijeh, a što nam na kraju postane određeni *modus vivendi*.² Pomirujemo se s time, umanjujemo njegovu važnost, tako da grijeh koji nam je postao porok tretiramo kao neku fiziološku nužnost, bez koje bismo imali problema sa srcem ili kojim drugim organom u tijelu. A glavni je napad uvijek na istom mjestu, na istom području, gdje je već mnogo puta uspio.

Najčešće, kada govorimo o porocima, pomislimo na nekakvo samozadovoljavanje, ali ovaj ću put ispričati priču o čovjeku kojega je zlo uništilo na posve drugom mjestu. Bio je osoba koja

² *Modus vivendi* (lat.) – način života.

se nije mogla suzdržati od ponižavanja i uništavanja onih koji su bili ponosni i puni sebe. Kad je samo susreo nekoga tko je bio pomalo pun sebe, zadovoljan, ponosan, obrazovan, istaknut ili nekoga komu su se drugi divili, upregnuo je sve svoje snage da bi takvu osobu uništio, ražalostio, ponizio. Na svim drugim područjima njegova života sve je funkcioniralo normalno, ali ako bi samo susreo kojeg hvalisavca, postupno bi ga uništavao u zamršenoj mreži planova i ogovaranja, kleveta i optužaba. Nakon nekog je vremena shvatio da mu to predstavlja neku opsesivnu nužnost, koja nije povezana samo s proživljenim poniženjima u djetinjstvu, kad ga je otac ismijavao zbog krhke tjelesne građe, slaba uspjeha u školi, slaba karaktera. Kao posljedica neprestanih poniženja koje je doživio od oca, uvreda i ismijavanja, u njegovu se srcu rodio bunt i čežnja da dokaže sebi i svijetu da može biti gorostas, da su svi ostali manji i jadniji od njega. Pritom nije imao duhovne sigurnosti u svoju vrijednost. Negdje duboko u svojoj duši vjerovao je očevim riječima i bojao se otkriti da je možda sve ono što mu je otac govorio bila istina.

Također smatram da se po mnogim osobama kojima je uništio karijeru, jednostavno, osvećivao svojem ocu. Na njegovu pobunu i zloću prema sebi i ocu uhvatio se neki duh koji ga je neprestano prisiljavao na pobjeđivanje onih koji su odavali idealan primjer očevih maštanja i želja o sinu. Perfidno i vješto uništavao je sve u kojima je vidio vrline kakve je njegov otac toliko priželjkivao u svojem sinu. Budući da je njegov otac neprestano tražio od njega da postane obrazovan, istaknut matematičar, uvijek bi uništavao ljude koji su na bilo koji način bili povezani s tim područjem.

Zapravo, duh osвете ušao je u njega jer nije mogao oprostiti samomu sebi što nije onakav kakvim ga je otac htio vidjeti. Tek nakon svojeg obraćenja shvatio je da je očeve želje tretirao kao same Božje zapovijedi, iako je istovremeno osjećao pobunu prema njima.

Dok sam s njime razgovarao, nisam se mogao načuditi kako je taj obrazovani čovjek tolike godine mogao previđati taj gordijski čvor zloće i pobune, žaljenja i straha, ne mogavši uvidjeti, nakon tolike štete koje je učinio drugim ljudima, što se doista događa u njegovoj duši. Otkrili smo, naposljetku, da ništa od toga nije mogao u sebi otkriti jer se utapao u znanju, u čitanju tona knjiga, u proždrljivoj znatiželji za znanjem. Ipak, poput bumeranga vraćala mu se ista situacija – upoznao bi znanstvenike koji su polako išli stupnjevima znanstvene karijere. Tad bi nastupao njegov demon – nije se mogao suzdržati, djelovao bi poput robota dok ne bi uništio neprijatelja. I tad bi osjetio paklenko zadovoljstvo, koje je ipak ukiselilo njegovu dušu tugom. Dokle god nam se nešto vraća, dotle to nećemo temeljito razriješiti, do korijena. Ivan Krstitelj govorio je o potrebi obraćenja kad je izrekao riječi: „Već je sjekira položena na korijen stablima.“

Nije dakle rekao da je sjekira položena na granu, plod ili na panj stabla, već na korijen, što znači da duhovne veze koje nas sputavaju moramo rješavati u njihovim uzrocima, sežući najdublje, do korijena. Obično rješavamo te veze posve površno, zbog čega nam se one vraćaju još snažnije i silnije!

Prije nekog vremena prišla mi je mlada djevojka s tvrdnjom da je opsjednuta. Nije svatko tko to tvrdi doista i opsjednut. Zato sam porazgovarao s njome i već nakon nekoliko minuta rekao sam joj neka učini cjeloživotnu ispovijed, jer očito ju muči zlo, ali da sigurno nije opsjednuta. Kad se već spremila za izlazak, zamolio sam ju da se pomoli sa mnom. Počeo sam riječima: „Sveti Mihaele arkandele, brani nas u boju...“

Nije mogla mirno slušati te riječi. Uzela je stol u prostoriji u kojoj smo sjedili i bacila ga na strop, kao da je od papira, a ne od punog drveta. Uz nevjerojatne krikove koji su izlazili iz njezinih usta pala je oslabljena na pod, teško dišući, kao da ju muči nevidljiva sila. Završio sam molitvu i shvatio da joj je život u opasnosti od demona. Pokazalo se da je u prošlosti u ispovijedi

zatajila jedan grijeh. Namjerno prešućivanje grijeha u ispovijedi bogohuljenje je i dovodi čovjeka u veliku duhovnu opasnost. Svaki put kad bi ta osoba došla na ispovijed, priznavala je sve grijeha, osim toga koji je zatajila. Kad je nakon mnogo godina htjela priznati taj skriveni grijeh, iz nje se prelamao strašan krik, a tijelo joj se treslo u konvulzijama. Ta je vrsta zloduha bila za nju velika pokora, budući da je žarko željela ispovjediti taj grijeh, ali nije mogla.

Bogohuljenje, skriveni preljub, magija, posjeti bioenergičarima, vračarstvo, zazivanje duhova, pobačaj, pornografija i još mnoge stvarnosti mogu otvoriti čovjeka na djelovanje zlih moći na veoma opasan način. Zlo ne napada samo po našem osobnom grijehu, već i po grijesima drugih ljudi. Postoji također i mogućnost da nekoga bez vlastite krivnje, npr., u djetinjstvu ili mladosti, napada zlo po grijehu druge osobe i sile tame to iskoriste da se ta osoba zatvori u sebe, sputa i životno pogrbi. Takav napad zlih moći dovodi do negativna, neispravna mišljenja, netočnih ocjena situacije ili uvjerenja da više ništa dobra nema u njezinu životu.

Napokon – što je možda najvažnije – naš povrijeđen ponos ne može si oprostiti i prihvatiti što se dogodilo. Zbog proživljenih nevolja, rana, osoba se zatvara u sebe. Takva ropstva i blokiranosti mogu se dogoditi jer duhovni svijet postoji. Naravno, takvi simptomi ne uzrokuju odmah napade zloduha, ipak im nije tako lako doprijeti do čovjeka.

Čovjek može biti napadan ne samo kušnjama po kojima upada u grijeh ili po posljedicama sputanosti porocima, već i po ranama grijeha koje nam je netko nanio, a koje također sputavaju čovjeka određenim vezama tame. Takav napad mračnih sila može uzrokovati čije iskrivljenje, neslobodu i svezanost. Tuđi grijeh može tako snažno djelovati na drugoga da određena životna područja, emocije, sjećanja, mašta, naše psihičke ili duhovne snage mogu biti posve opkoljene, neslobodne, iskrivljene, paralizirane..., kao što se dogodilo i onoj djevojci.

Čovjek u obrambenoj reakciji, nakon nekoliko takvih štetnih napada, može podleći ropstvu straha, bojazni od tih tema, bježati od svega povezanoga s onime što ga je bolno iskrivilo. Ako ta povreda nije izliječena, ozdravljena i oprostena, njezine posljedice mogu uzrokovati da osjećaji straha ustupe mjesto zloduhu i još ga snažnije sotoniziraju, muče, tjeraju na zlo i vrebaju njegove osjećaje poput nametnika. Gaze ljudsku osobnost, pritišću ju u depresiju, zarobljavaju i vode u duboku zatvorenost u sebe.

Ne događa se uvijek da bolne rane naše sudbine otvaraju pristup zlim duhovima, ali zasigurno je u takvim slučajevima potrebna molitva za ozdravljenje. Ali ponekada u otvorene rane dolaze zle moći, poput hijena koje slijede ranjena divljeg magarca po pustinji, da ga naposljetku napadnu i proždru³. Takav ranjeni „magarčić“ može se ponašati panično i kompulzivno. Očito vrluda od svoje sredine jer se brani. Takve osobe mogu imati nekontrolirane napade agresije, kompulzivne geste, prisilne opsesivne, čak bludne misli. Tko može pomoći u takvoj situaciji? Tada imamo Isusa, tada postoji milost, dar raspoznavanja, molitva za oprostjenje ili ozdravljenje, pa čak i oslobođenje, a prije svega povratak u Isusove ruke i zajednicu.

Pogledaj kako je Isus ozdravio onu djevojku. Primijetio ju je, doveo u sredinu hrama, položio ruku na njezinu glavu (odnosno, primio njezin život u svoje ruke), a ona se uspravila i slavila Boga! Ali gdje? Usred zajednice. Nije ju odveo izvan sinagoge, već ju je ozdravio usred nje.

Ta nužnost zajednice, zajedništva s drugima ovdje je snažno naglašena. O tom zajedništvu s drugima kao uvjetu primanja otpuštenja i ozdravljenja, govori i sv. papa Ivan Pavao II.:

Moliti za otpuštenje znači uključiti se u duhovno zajedništvo, a samim time i potpuno se otvoriti za druge. U duhovnoj sferi naime nitko ne živi samo za sebe. Pohvalna briga za spasenje

³ „Divlji su magarci plijen lavovima pustinjskim, a siromasi bogatašima.“ (Sirah 13, 19)

vlastite duše ostaje očišćena od straha i egoizma tek kada postane brigom za spasenje drugih. To je stvarnost svetih odnosa, otajstvo „stvarnosti recipročnosti“ (vicarietas), molitve kao puta do jedinstva s Kristom i njegovim svetima. On nas prima k sebi, da bismo zajedno s njime otkali bijelu haljinu novomu čovječanstvu, haljinu od sjajnih niti, u koju je odjevena Zaručnica Kristova.

(Enciklika *Otajstvo utjelovljenja*, s. 9 – 10)

Pozabavimo se još na trenutak ovim oblicima uobičajenih napada: **kušnjom, grijehom, porocima**. I to može dovesti do određenih „iskrivljenja“ u našem životu i udaljiti nas od Boga i drugih. Grijeh nije samo gubitak prijateljstva s Bogom, već i s ostatkom svijeta, a da i ne govorimo o tome da čovjek i sam sebi postaje neprijateljem.

Već sam govorio o tome da je karakteristično za zloduha da nas voli napadati istim kušnjama ili na isti način, istim ranama. Zašto? To se događa iz dva razloga. On želi istrenirati čovjeka, dovesti ga do mehaničkog ponašanja, oslabiti njegovu volju, da bi osoba zadobila lakoću griješenja, odnosno lakoću zarobljavanja. Možemo reći da je to određena vrsta „dresure“, odnosno uvođenje u određen način ponašanja. Tako možemo osjetiti potrebu vraćanja u određeno grešno ponašanje, čak i nakon mnogo godina – jer to je dresura.

Čovjek tada ima neodoljivu potrebu da ponovno doživi neku bol i istovremeno ugodu. Kad je stalno napadan istim grijesima, dolazi do takvih posljedica: zamisli si da više ne može živjeti bez tog grijeha, ima potrebu doživjeti ugodu u tom grijehu i u povratku u njega, zbog čega mu se lako vraća. Dolazi do slabljenja volje. A s druge strane zli duhovi nas napadaju jednim te istim kušnjama, jer žele skrenuti našu pozornost od drugih grijeha i opasnosti te nas udaljiti od Boga i zajedništva s ljudima.

Zapravo nas dovode do toga da štujemo grijeh, jer nam grijeh postaje najvažniji, postaje središte našeg života, postaje našim

bogom – sve drugo i nitko drugi više se ne računa! Proklinjemo ga, ali ujedno i štujemo, jer nam je najvažniji i jedini...

Upravo zato demoni ponavljaju napade na tome istom oslabljenom mjestu našega duhovnog života. Tako dolazi do zaslijepljenosti uma, *caecitas mentis*. Čovjek posve gubi životnu orijentaciju. Samo se to jedno računa: strah pred tim grijehom i potreba da ga opet počinimo – u takvoj životnoj perspektivi sve drugo gubi svoj smisao i briše se oblik svih drugih stvarnosti. Zanimaruje se razvoj na drugim životnim područjima. Dolazi do navezanosti.

Ispovijed je oslobođenje od takva grijeha, njome se grijeh otpušta, ali dobiva li se po tom sakramentu oslobođenje od spona grijeha, od kazne, od posljedica grijeha? Može li se neki alkoholičar odlaskom na jednu ispovijed osloboditi od poroka alkoholizma? Može li on odmah biti slobodan od poroka? Njegov je grijeh otpušten, ali da bi zadobio oslobođenje, mora čeznuti za obraćenjem – što je posljedica oproštenja.

A to se pak mora ostvariti u crkvenoj zajednici. Crkva je naime i sama zajednica, a ne neka vrsta kazališta s gledateljima i posvećenim glumcem koji čita molitve, a mislimo je već pred televizorom. Netko sputan porokom alkohola moći će se osloboditi te sklonosti samo ako se u njemu započne proces obraćenja. Mora započeti proces izlaska iz toga.

Čovjeka može od poroka osloboditi Isusova milost, ali to se rijetko događa u jednostruku obliku priznanja i primanja oproštenja. Češće je potrebna milost u obliku procesa, dugotrajna „ispravljanja“ iskrivljena ljudskog života. I u tom je također potreban potpuni oprost, odnosno milost koja će započeti taj proces. Potpuni oprost bit će posve prihvaćen i iskorišten ako nakon ispovijedi i odrješenja grešnih spona promijenimo gospodara našeg života i naš životni stil. I kažemo: „Sad si ti moj Gospodar.“

Koja je to zapovijed? Prva! Vidiš, cijelo se vrijeme radi samo o tome. Dakle nije dovoljno izmoliti nekoliko molitava i

hodočastiti u neko svetište ili izvršiti kakvo djelo milosrđa. Treba postati čovjek molitve, odnosno započeti proces ulaska u Boga. U srcu koje svjedoči milosrđe drugima oprost može biti i oslobođenje ako ga prihvatimo kao početak obraćenja, a ne kao neku jednokratnu posudbu.

Takav se proces može sigurno odvijati samo u zajednici koja je Kristova Crkva! Nužno je dakle ne samo priznati Isusa svojim Bogom, već i ustrajati u dugotrajnu procesu „uspravljanja“ životnih iskrivljenja. Ispovijed samo započinje to djelo, zato nikako nije dobro ograničiti se u uvjerenju da je dovoljno jednom ispovjediti svoje grijeh. Nije dovoljno okupati se jednom godišnje, jer već sutra ili za koji dan moramo ponoviti tu higijensku potrebu. Mogu zamisliti našeg anđela čuvara kako nam se približava nekoliko mjeseci nakon ispovijedi i prstima zatvara svoj nos da se ne onesvijesti kada osjeti smrad i zadah naše duše.

Ispričat ću vam još jednu priču kao alegoriju na ovo o čemu govorimo. Zamislite si **cirkus**. Cirkuski trener imao je deset magaraca. Mnogo ih je godina učio različitim točkama – čak desetak različitih trikova. Među njima bila je i jedna kad bi na uzvik „Hosa!“ magarci stali na prednje noge, uzdigli stražnjice u zrak, kopitima bacali po zraku, rzali, strigli ušima... Bili su poslušni, pa su na taj uzvik činili čudesne pokrete cijelim tijelom. Da bi dresura uspjela, trener je, naravno, kažnjavao magarce, tukao ih i ranjavao. A oni, bojeći se bolova, ponašali su se baš onako kako je trener htio. Trener je viknuo: „Hosa!“ i magarci su napeto plesali. Njihovi su pokreti bili posve mehanički, rzali su nervozno i na kraju su se svi okretali oko sebe. Trener je upravo to i htio. Magarci su veoma voljeli taj posljednji dio točke, jer je ona značila da će uskoro biti kraj predstave te će moći izići iz arene. Magarci vole **sami po sebi hodati ukrug**, po svojoj prirodi. Ali trener ih je to naučio raditi na takav način da su izgledali kao da plešu balet, što je izazivalo gromak pljesak publike, što je i sam trener radio prije svake predstave i vježbao to s magarcima, da nijedan ne bi pogriješio. Ako bi se opirali, snažno ih je kažnjavao.

Bojeći se daljnjih povreda i rana, magarci bi uvijek bili poslušni u cirkuskoj areni. Nakon predstave, pogrbljeni, vraćali su se u staju, gdje su ih privezali uz jaslje.

Jednog je dana jednoga od tih cirkuskih magaraca kupio ili, bolje reći, **otkupio** neki svećenik, koji ga je htio iskoristiti u procesiji na Cvjetnicu. Kad su organizirali procesiju, magarac je na sebi nosio župnog orguljaša obučena u Isusa (jer je jedini u župi imao bradu) i bio je veoma zadovoljan, strigao je ušima i mirno hodao s kopita na kopito. Djeca su bila zadovoljna, a i svi su odrasli pljeskali i na kraju iz te radosti – i župnika i svih ostalih – ljudi su počeli uzvikivati: „Hosana!“ Odjednom magarca kao da je nešto podbolo, počeo je nogama mlatiti po zraku, rzati... Orguljaš je pao preko njegove glave i stropoštao se na pločnik s velikom, ljubičastom masnicom. Svi su bili prestravljeni onime što se dogodilo. Kako je takav pobožni magarčić mogao zbog jednog uzvika izvesti takvu dramu? Jedan podražaj i već nastupa povratak na stari način života! Doista je tako. Nasreću, župnik nije istukao magarca, već ga je odlučio odučiti od takvih refleksa, što je značilo da mora pristupiti novoj višegodišnjoj dresuri. Dresura se mijenja novom dresurom, ničime drugim. Nije dovoljno otkupiti magarca, mora doći do još jedne dresure – neke vrste discipliniranosti koja će osloboditi duh, pa i tijelo. Tek će se tada magarčić moći uistinu promijeniti.

I tako je i bilo. Župnik je magarčića predao drugomu treneru, koji je nekim čudom također imao devet magaraca, dakle vratio se u sličnu zajednicu, gdje su magarčići proživljavali novu dresuru. No taj je put trener koristio drugačije metode. Magarac je nakon nekog vremena na riječ *hosana* veličanstveno hodao ponosnim korakom, veoma mirno, tako da su i orguljaš i župnik mogli mirno na njemu ujahati u crkvu, kao u Jeruzalem.

Nešto slično događa se i s čovjekom koji je dresiran zlom, poput one djevojke u evanđelju. Punih osamnaest godina bila je na „dresuri“ kod Sotone, pogrbljena zbog strahova, nemira, depresije, možda zbog nekoga grešnog poroka.

Može li se u jednom danu sve odjednom promijeniti? U jednom se danu može započeti, ali da bismo ponovno naučili hodati uspravno, možda će trebati novih osamnaest godina.

Sotona ima svoj cirkus i njegovo je ime *kušnja*. Tu dolazi do mnogih nesloboda. Pa čak ako neki Božji čovjek uspije otkupiti kojeg „magarčića“, takav se može vratiti u naučene mehanizme čak i u najpobožnijem trenutku, u najsvetijem trenutku svojeg života, u jednom trenu, na glas šapta jedne kušnje, po kojem se odaziva na stare obrasce ponašanja.

Isus o tome govori u osmom poglavlju *Evangelja po Ivanu*, u 34. i 36. retku, kada govori o grijehu:

Odgovori im Isus: „Zaista, zaista, kažem vam: tko god čini grijeh, rob je grijeha. Ako vas dakle Sin oslobodi, zbilja ćete biti slobodni.“
(Iv 8, 34. 36)

Samo Isus oslobađa! Ako Isus Krist daruje slobodu, ona je istinska. Njemu trebamo reći cijelim svojim bićem, cijelim srcem: „Isuse Kriste, vjerujem da samo ti daješ otkupljenje, samo ti si moja jedina istinska prigoda. Pružam svoju ruku k tebi i znam da je moja molba ispovijest moje vjere u tebe, jedinog Boga!“ Po tim se riječima izvršava čin ispunjenja prve Božje zapovijedi.

Gospodine, molim te, oslobodi me – samo ti to možeš učiniti. Sputan sam strahom, zloćom, šutnjom, nesigurnošću, živim poput mrtvaca, poput robota, nimalo ne vladajući nad onime što činim. Svaki poticaj kušnje uvlači me u grijeh, a svaka me rana zatvara za život s drugim ljudima. Ne razumijem samog sebe!

Naravno, ta molitva mora biti puna odlučnosti i snage kakvu pronalazimo u molitvi Tobije i Sare kad su shvatili da im je život neprestano mučenje i da se sve raspada (v. *Tob 2*). Sara nije mogla živjeti u braku jer bi joj svaki suprug umro prve bračne noći. Tobija je bio napadan neprestanim nevoljama. Kad je sedmi Sarin suprug umro, a Tobija oslijepio, oboje su počeli moliti, ali njihova je molitva bila takva da ih je Bog poslušao u samo jedan sat. Oboje

su molili za smrt, a za nas to znači da i naša molitva mora biti duboka poput smrti ako želimo da donese novi život.

Molitva mora biti poput umiranja da bi donijela novi život. Takav čin vjere izražen u molitvi srca, zazivanju iz dna duše, ima veliku snagu, mada se čini da je kratka i skromna. To je odlučujući trenutak kada odlučiš zavapiti iz dubine ili čak cijelim svojim bićem: „Gospodine, spasi me!“ U tom se trenutku u tvojem životu započinje novo razdoblje, možda to nije najbolja riječ, ali spomenimo je – *nova dresura*, u kojoj se tvoj život više ne podlaže Sotoninoj batini i njegovom glasu, već Jaganjčevoj palici i nadahnuću Duha Svetoga.

U *Knjizi otkrivenja* piše da će Isus pasti svoj narod željeznom palicom. Udarac takvom palicom lomi tvrdu šiju i iskrivljene duše, koje su loše izrasle, tvrdoglave i otvrdnule u zloći i strahu. Takvo lomljenje nije loše, iako uzrokuje svojevrstu bol. Isusovo discipliniranje uvijek je puno duhovne radosti, koja izvire iz iskustva oslobođenja od samog sebe, a zapravo iz vlastitoga duhovnog iskrivljenja. Palica se neće slomiti, već se pod njom mora slomiti ljudska oholost.

Discipliniranje je posve uobičajena biblijska tema i najčešće se spominje – što sigurno nije slučajno – u mudrosnim knjigama (v. *Job 5, 17; Izr 3, 12; Izr 13, 1; Izr 15, 10; Prop 7, 5*).

Jednom sagriješivši, odmah padamo u trenerove, odnosno zloduhove šake. A on onda čini da te grijehe ponavljamo jednom, dvaput, deset puta. Još kod dvadesetog ponavljanja može nam se činiti da je to posve sporadično spoticanje, kojeg ćemo se uskoro riješiti. Ali kada dođe do jubilarloga „stotog“ pada, otpor prema grijehu oslabi, a naš je pogled na stvarnost ograničen; možda smo već na rubu pakla, odnosno u grešnoj navici.

Na taj se način stvaraju veze poroka. Sami ulazimo u taj cirkus, sami ga stvaramo te, čuvši trenerov bič, a bojeći se njegovih udaraca, mehanički izvršavamo što nam je naređeno. Tako počinje porok alkoholizma, droge, pušenja, masturbacije, seksualnih devijacija, porok ogovaranja, ropstvo radu, porok

pohlepe, zavisti, lijenosti, proždrljivosti, bulimije, anoreksije, svađanja, ovisnost o internetu i televiziji...

Od toga se kasnije više ne možemo osloboditi, baš kao što ni magarac nije mogao odvratiti njušku od jasala. Ne možeš se osloboditi tih stvarnosti i ne možeš više zamisliti svoj život bez njih! To je ropstvo. Život nam se čini nepodnošljivim bez toga, a upravo je zbog tih stvari naš život nepodnošljiv! I što prvo tada činimo – odemo na ispovijed. Činimo to jer mislimo da ćemo time sve ispraviti. Ali jedna ispovijed ništa neće prekinuti, iako njome sve može započeti. Tada treba dobiti „porok“ ili naviku ispovijedi – usudimo se reći „dresuru“ čestih ispovijedi, jer dresuru grijeha treba odagnati dresurom ispovijedi.

Pročitajmo odlomak iz *Evandjelja po sv. Luki*:

Dok je tako putovao u Jeruzalem, prolazio je između Samarije i Galileje. Kad je ulazio u neko selo, eto mu ususret deset gubavaca. (Hodali su poput magaraca, jedan za drugim.) Zaustave se podaleko i zavape: „Isuse, Učitelju, smiluj nam se!“ (Lk 17, 11 – 13)

Obraćanje Isusu jednostavnim riječima bio je prijelomni trenutak – doista je započeto oslobođenje i ozdravljenje. Kažem *oslobođenje*, jer su gubavci napokon javno pokazali svoju gubu – bili su zarobljeni stidom i strahom pred ljudima. Po tim su riječima priznali Boga u Isusu. Na tom su mjestu poštovali prvu zapovijed.

Kad ih Isus ugleda, reče im: „Idite, покажите se svećenicima!“ I dok su išli, očistiše se. (Lk 17, 14)

Opazi koja je riječ ovdje korištena: *očistiše se*. Očistili su se jer su bili gubavi. Kada? „Dok su išli“, a *ići* znači *biti na putu*. To znači da se ovdje radi o jednom **procesu** čišćenja, a ne naglu ozdravljenju.

Drugim riječima, običaj odlaska svećenicima doveo ih je do čišćenja. U tom se događaju skriva preporuka čestih i vjernih odlazaka na svetu ispovijed. Dok su išli, postupno je nestajala

njihova guba, otpadali su njihovi gubavi dijelovi tijela i pokazalo se da se ispod bolesnog tkiva nalazi zdravo. Ali bio je to proces!

„Jedan od njih, vidjevši da je ozdravio...“ (Lk 17, 15)

Postoji li razlika između čišćenja i ozdravljenja? Da! **Čišćenje je samo primanje oproštenja krivnje, a ozdravljenje je potpuno obraćenje!** Taj je čovjek ozdravljen, a ne samo očišćen. „Vrati se slaveći Boga u sav glas.“ On je uistinu vikao – bila je to glasna, odvažna ispovijest vjere u Isusova Boga i istovremeno oslobođenje od srama, straha, sumnja.

Primijetimo kako taj odlomak opisuje gubavce skrivene na selu. Tek što je Isus ušao u selo, oni su izišli. Želi se reći – pokazali su se. Sve do tog trenutka bili su negdje skriveni, nevidljivi, zatvoreni na margini zajednice! Ali samo je taj jedan Samaritanac na sav glas slavio Boga. Drugi su išli svećenicima, ali nisu bili tako otvoreni, tako glasni, tako oslobođeni kao on! Tada Samaritanac pada ničice do Isusovih nogu i zahvaljuje mu. Možda mu je rekao: „Gospodine, ozdravljen sam! Zahvaljujem ti, slavim Boga u tebi!“

U Isusovim riječima možemo osjetiti određeno razočaranje. Samaritanac je uspio iskoristiti milost u punini, dok su se Židovi ponašali poput pogana. Bilo im je jedino važno da se izliječe od bolesti, a ne da pronađu Boga; htjeli su se samo pokazati svećenicima, ali ne i Bogu.

Nato Isus primijeti: „Zar se ne očistiše desetorica? A gdje su ona devetorica? Ne nađe li se nijedan koji bi se vratio i podao slavu Bogu, osim ovoga tuđinca?“ A njemu reče: „Ustani! Idi! Tvoja te vjera spasila!“ (Lk 17, 17 – 19)

Samo je jedan primijetio da nije samo očišćen, već i ozdravljen. Devetorica su se samo otišla pokazati svećenicima. Jedan se vratio – možemo slobodno dubinski iščitati ovaj tekst: samo jedan se potpuno obratio jer je promijenio svoj život – vratio se k Isusu. Nije mu samo bilo važno pokazati svoju čistoću svećenicima. U Isusu je vidio vrhovnog svećenika. Nije mu bilo važno pokazati se svećenicima, već dati slavu Isusu.

Smatram da taj tekst odlično ukazuje na problem vjernika koji počinju ići na ispovijed s određenom navikom i imaju već određenu duhovnu disciplinu, možda imaju stalna ispovjednika ili koriste razlučivanje u zajednici, ali ne žele se uistinu vratiti Bogu, Isusu, već samo žele riješiti svoj problem i pokazati drugima da su sretni.

Kakva egocentrična plitkost! Ali većinom smo svi takvi na početku kršćanskog života. Mnogim ljudima nije stalo do toga da se vrate k Isusu, već samo da pokažu svoju čistu duhovnu stranu, da se pokažu ljudima. Tko je onda takvim ljudima Bog? Uostalom, što su time dobili? **Očišćeni su, ali ne i ozdravljeni.** Njihovo srce, koje se klanja ljudima, a ne Bogu, nije ozdravljeno. Zajednica bez Isusa, zajednica u kojoj su ljudi važniji od Boga možda može dati trenutno očišćenje, ali ne i cjelovito ozdravljenje.

Potpuno je ozdravljenje ponajprije povratak Isusu, a tek onda povratak u zajednicu – takav red oslobođenja daje nam se u prvoj Božjoj zapovijedi. Slavljenje Boga uvijek u potpunosti ozdravlja.

Ovo razmišljanje može nam biti određeni kontekst. Po njemu možemo jasnije vidjeti što nam zapravo daje zdravlje – slava koju dajemo Bogu! Ali ne slavimo Boga da bismo ozdravili, već ako slavim Boga, onda zdravlje mogu shvatiti kao puninu životne radosti. Čišćenje koje su ti ljudi primili i mi možemo dobiti u sakramentu pomirenja.

Kad mi je grijeh oprošten, osjećam se čisto, zadovoljno, lagano, ali to je iskustvo samo moje, samo za mene. Ozdravljenje je nešto više, to je radost zbog uspostavljanja prijateljstva s Bogom. Moja se pozornost tada ne skuplja na osobnoj duhovnoj ugodi, već na čežnji da Boga učinim sretnim što je pronašao svoje dijete. U tom slučaju nema više govora o kazni ili o navezanostima. Tek tada Isus postaje Bog. Devetorica su se pokazala svećenicima. Samaritancu je Bog oprostio, on se vratio k Bogu da ga obrađuje.

Samo se jedan vratio k Isusu u potpunosti razumjevši na čemu se temelji obraćenje: da to nije samo duhovno zadovoljavanje samog sebe, već usrećivanje Boga vlastitom prisutnošću!

Bog nije „rješavatelj“ naših problema. On je Otac koji se želi radovati zbog naše radosti. I ona pogrbljena djevojka i Samaritanac su ozdravljeni, jer njihova čežnja nije bila usmjerena samo na to da se napokon osjete slobodnima, već prije svega da podaju slavu Bogu, da podijele svoju sreću s Bogom. To je istina koja rastužuje Božje srce: nismo naviknuli misliti o njemu kao o nekome tko ima srce i tko također čezne biti voljen i usrećen!

Zašto guba? Guba nije samo bolest, već i slika bolesnog života, bolesne duše koja živi u odvratnosti i boli, u zatvorenosti, pogrbljenosti, izolaciji, na velikoj udaljenosti prema drugima. Ne treba nužno imati čireve da bismo bili gubavi.

Neka je žena 40-ak godina болоvala od određenih kožnih promjena koje su izgledale poput crvenila ili alergijskog osipa. Medicinski zahvati nisu uopće pomagali. Stidjela se svoje bolesti i stalno kozmetički maskirala crvena mjesta na svojoj koži. To maskiranje potaklo me na razmišljanje. Dobio sam dojam da je u njoj nešto posve drugo zamaskirano.

Čeznula je za izlječenjem, ali nijedan joj liječnik nije mogao pomoći. Za vrijeme razgovora saznao sam da živi u emocionalnom sukobu: prema svojoj je majci osjećala velik gnjev, koji je graničio s mržnjom, a istovremeno se kažnjavala za taj osjećaj, smatrajući ga grijehom. Majka se prema njoj cijelog života ponašala nepravedno. Radilo se o nepravednim zapovijedima, iskazivanju nezadovoljstva, kritikama, odbojnosti prema kćeri, neprestanu ispravljanju.

Majka koje svoje kćeri drže na „daljinskom upravljaču“ ima vrlo mnogo. Čak i u evanđeljima ima primjera bolesnih kćeri koje Isus nije ozdravio neposredno već je obavio korektivni razgovor s njihovim autoritarnim majkama.

U ovom je slučaju dijete osjećalo veliku pobunu prema majčnim štetnim zapovijedima, ali nije si moglo dopustiti da izrazi nezadovoljstvo i ljutnju zbog neprestanih napada, budući da su joj moralne norme zabranjivale izraziti ljutnju prema majci. U dubini njezina srca nastao je sukob – s jedne je strane osjećala potrebu da eksplodira i baci majci u lice svu nepravdu koju je od nje doživljavala, a s druge je strane gušila svoj gnjev, smatrajući ga grijehom.

Sukob osjećaja eksplodirao je iznutra – došlo je do implozije – kozmetički i moralno prigušena izljeva unutarnje agresije. Njezina je koža izgledala kao da je ispod nje došlo do eksplozije neke snažne sile. Osim toga, budući da nije imala nimalo emocionalnoga životnog zadovoljstva, tražila je ispunjenje u neprestanu robovanju muškarcima, prema kojima je bila strastvena i nasilna.

Nakon svake takve pustolovine osjećala se oskrvnuto, gubavo, zaprljano. Čeznula je za ljubavlju i mrzila se. Nema pojma je li njezina kožna bolest bila povezana s tim oprečnim emocijama koje su je neprestano iznutra razdirale, ali je svakako savršeno oslikavala njezina iskustva. Nakon nekog je vremena sudjelovala na karizmatškoj duhovnoj obnovi i posve šokirana rekla mi je da je već u prvim danima te obnove prvi put u svojem životu počela izlijevati ogromnu ljutnju prema svojoj majci. Došlo je do svađe kad joj je rečeno da je opsjednuta. Ali to nije bilo opsjednuće, već oslobođenje od zarobljenosti i ekspresija davno zatumljenih negativnih osjećaja. Mnogo veći grijeh od ljutnje prema majci koju je počela izražavati bilo je predanje neslobodi i skriveni bunt.

Isus je rekao da tko ne mrzi svojeg oca ili majku nije dostojan biti njegovim učenikom. Tko ne izrazi mržnju koja buktu u njegovoj nutrini, tko ne može živjeti u emocionalnoj istini, ne može slijediti Isusa. Hinjenje ljubavi nije prava ljubav prema roditeljima, a s druge strane, ispravno izražena, pobijedena i izrečena ljutnja može voditi do prave, autentične ljubavi.

To što se ne slažemo sa svojom majkom, ne znači da ju mrzimo, baš kao što prigušeni bunt nije ljubav prema roditeljima. Kod takvih emocionalnih napetosti lako dolazi do raznih oboljenja, pa i onih koje se očituju na koži.

Riječi koje je Isus izgovorio kad je njegova majka došla s rodbinom, a nije mogla k njemu od mnoštva, okrutno zvuče:

„Majka moja, braća moja – ovi su koji riječ Božju slušaju i vrše.“
(Lk 8, 21)

Ta rečenica ne znači da ju je prestao voljeti, već je, jednostavno, bio iskren u svojim osjećajima. Nije mu se svidjelo što mu je rodbina htjela nametnuti svoju volju, šteteći tako naviještanju kraljevstva Božjega (v. Mt 12, 48). Ponizna Marija shvatila je svojeg Sina te evanđelisti nisu zabilježili nijednu riječ Marijina negodovanja ili jadikovanja – a kamoli manipuliranje osjećajima!

Vratimo se na djevojku koja je болоvala od kožnih bolesti. Može li to biti jedna od interpretacija drevnih zapisa iz *Levitskog zakonika* o gubi? Je li to jedna od tisuću mogućih interpretacija te nadahnute biblijske knjige? Ostavljam to egzegetima.

Moguće je osjećati se gubavim u svojoj sredini, možemo se osjećati poput „Gubave“ iz romana Helene Mniszkowne.⁴ Određenu vrstu odbacivanja možemo doživjeti kao gubu i takvo uvjerenje o sebi, da smo gori od drugih, nakon nekog vremena uzrokuje nevjerojatno iskrivljenje našeg života. Tada mora doći do susreta s Bogom u Isusu – moramo mu podati slavu da bi nas napustilo ono što nas izolira od svijeta i što nam budi gađenje prema sebi.

U *Bibliji* slavljenje Boga nije samo pohvalna molitva, odnosno molitva koja u Bogu priznaje – Boga! *Biblija* i priznavanje svojih grijeha naziva „slavljenjem Boga“.

⁴ *Gubava* Helene Myszakowne – najpoznatiji poljski ljubavni roman, klasik poljske književnosti s početka 20. st.

Naprimjer, kad je Akan sagriješio bogohuljenjem, Jošua ga je htio potaknuti da prizna svoj grijeh riječima: „Daj slavu Bogu!“

Tada reče Jošua Akanu: „Sine moj, daj slavu Jahvi, Bogu Izraelovu, i priznaj mu što si učinio; objasni što si učinio i nemoj mi ništa tajiti.“ (Jš 7, 19)

Knjige *Starog zavjeta* (pritom posebno mislim na *Levitski zakonik*) možda začuđuju mnoge, jer se tamo nalaze mnoge isprva nerazumljive stvari. Ali nije istina da *Stari zavjet* za nas nema takvu važnost kao *Novi zavjet*. Sve što je napisano u *Starom zavjetu* ima ogromnu važnost za našu stvarnost – potreban nam je samo dar razumijevanja onoga što nam Bog poručuje po drevnim zapisima. Naravno, treba proniknuti u tu riječ, vidjeti što se nalazi između redaka, čuti dah između riječi koje čitamo u tim pismima.

Kada govorimo o gubi, zapis o toj bolesti u *Levitskom zakoniku* savršeno predstavlja situaciju čovjeka kojega je društvo odbacilo – što se s njime događa, koliko snažno takvo odbacivanje može uzrokovati da netko takav povjeruje u to kao u neku zapovijed i na kraju se posve uruši.

Cijelo 13. poglavlje *Levitskog zakonika* govori o gubi. Danas u našem podneblju nema bolesnih od gube, ali postoje mnogi gubavci u drugačijem, duhovnom značenju. Netko se, jednostavno, osjeća poput gubavca u svojoj obitelji ili u kojoj drugoj okolini, kao gubavac u svojem samostanu, na poslu, i *Biblija* o tome govori. Pokazuje nam i kako se toga osloboditi.

Samo Isus daje čovjeku milost oslobođenja iz najteže zatvorenosti i životnog pogrbljenja. Pokušajmo vidjeti što je napisano o gubi i ne predstavlja li to ponekad situaciju ljudi koji se osjećaju izolirani:

Reče Jahve Mojsiju i Aronu: „Ako se kome na koži pojavi oteklina ili lišaj ili bjelkasta pjega što bi bila nagovještaj gube na koži njegova tijela, neka se takav dovede svećeniku Aronu ili

kojemu od njegovih sinova svećenika. Neka svećenik pregleda zaraženo mjesto na koži njegova tijela...“ (Lev 13, 1 – 3)

Ovdje su nabrojana tri obilježja: **oteklina, lišaj ili bjelkasta pjega**. Tri obilježja gube. Sljedeći reci opisuju daljnjih pet obilježja bolesnika od gube:

„Onaj koji se bude ogubavio, neka nosi rasparanu odjeću; kosa neka mu je raščupana; gornju usnu neka prekrije i viče: 'Nečist! Nečist!' Sve dok na njemu bude bolest, neka nečistim ostane, a kako je nečist, neka stanuje nasamo: neka mu je stan izvan tabora.“ (Lev 13, 45 – 46)

Živjeti izvan tabora znači živjeti u izolaciji, bez mogućnosti uspostavljanja kontakta s društvom – možemo i preokrenuti poredak tih riječi, a da ne promijenimo njihovo značenje: svatko tko se izolira od zajednice, od društva, tko se osjeća lošijim i živi u strahu, zbog čega se zatvara za druge, postaje poput gubavca. Što to znači da gubavac ima **otečeno tijelo**? Oteklinu, napuhnutos, možda čak i nadutost možemo protumačiti i kao izraz ponosa. A ponos često iza nadutih obraza skriva neslaganje ili neopraštanje. Što znači da gubavac ima **lišaj**? Kako se ponaša čovjek s lišajima? Češe se i neprestano grebe svoje rane. Takav čovjek stalno mora razmatrati i misliti o svojim problemima. Oni postaju središte njegove pozornosti, a ne Isus!

Takva osoba nikada ne može izići iz svojih problema, jer ju stalno „svrbe“ stare rane, osjeća neko bolesno zadovoljstvo u tome, zbog čega te rane nikako ne mogu zacijeliti, već se samo povećati. Krv teče, otpadaju komadići tijela, a on i dalje grebe po tim ranama, vraća se onomu što ga boli i nikako ne može oprostiti ni sebi ni drugomu. Neprestano ima kompulzivnu potrebu prisjećanja i vraćanja na bolne uspomene, ali ni najmanje zato da bi oprostio, već da bi se još više „uživio“ u žaljenje samog sebe i povećao mržnju prema nekome ili prema sebi. I na taj način grebe svoje probleme cijeli svoj život te je cijeli izgreden!

Cijelo je vrijeme u središtu njegova razmišljanja samo njegova bol, samo njegovi sukobi, njegovi problemi, njegova depresija, činjenica da se neprestano mrzi, da mu ništa ne uspijeva, da ga je netko ponizio, pa si predbacuje kako je to mogao dopustiti. Sve to polako postaje božanstvo, jer naš bog je ono čemu posvećujemo svoju pozornost i svoje srce! Sebično zadovoljstvo koje osjećamo u grebanju starih rana moglo bi se izraziti riječima: „Joj, kako mi je dobro kad mi je loše! Kako se ja volim mučiti, kako volim očajavati!“

Tada uistinu Isus ne može biti u središtu. On ne može doprijeti do takva čovjeka – do središta njegove pozornosti. Takva vrsta jadikovanja nad sobom uopće nije poniznost ili milosrđe, već samokažnjavanje, žaljenje i demonska sebičnost.

Što znači **bjelkasta pjega**? Čak je i sam naziv kontradiktoran. Kako mrlja može biti bijela? Kako može na mojem pavlinskom bijelom habitu nastati bijela pjega, bijela mrlja? Mrlja može biti crna, tamna, prljava, kako dakle može biti bijela, čista? Upravo to!

Radi se o čovjekovoj želji i potrebi da se neprestano izbjeljuje, da se stalno opravdava, objašnjava, a istovremeno u sebi ne dolazi do suštine svoje krivnje. Strah pred time da će nas drugi obilježiti kao prljave uzrokuje da takav čovjek stalno osjeća potrebu za novim opravdanjima. Tko je tu Bog? Drugi ljudi! „Što će drugi reći kada otkriju kakav sam ja zapravo? Sigurno će me zamrziti, odbaciti, obilježiti kao gubavca. Zato moram nešto izmisliti, nešto što će u njima probuditi samilost, razumijevanje, možda čak i divljenje.“

Svi znamo za izraz *nepročešljane misli* i ta sintagma uopće nije daleko od prizora osobe koja ima **raščupanu kosu**. Kosa raste na glavi, ali u *Bibliji* glava ne predstavlja izvor našeg mišljenja. Kada Isus kaže da je svaka vlas na našoj glavi izbrojana, on tada govori da čak i ono najmanje, što nam se čini posve beznačajno, za njega ima veliko značenje!

Vjerujem da neću previše iscrpiti tekst ako protumačim taj nered kose kao životni nered, nedostatak sklada, reda, rasipanje...

Osim toga kosa u *Bibliji*, kao i na bradi, izraz je dostojanstva i poštovanja. Osoba neuredne brade ne budi poštovanje u drugima. Brijanje brade ili kose na glavi bilo je simbolom žalosti, boli, očaja.⁵ Prizor čovjeka s neurednom kosom značio je da pred sobom imamo nekoga tko strašno trpi i nema dostojanstva.

Postoje ljudi koji veoma trpe jer ih je netko uvjerio da su „nitko i ništa“ ili se sami muče mislim da nisu poput drugih, s kojima se bolesno uspoređuju. Takav način mišljenja nazvao bih „gubavim“!

Rasparana odjeća označava stanje unutarnje razdijeljenosti, stalna unutarnjeg sukoba i kontradiktornih čežnja. Takva osoba neprestano se iznutra razdire, stalno se bori sa sobom.

Osobine koje sam, možda nedovoljno dobro, pokušao približiti suvremenom čitatelju, zasigurno nisu zastarjele, jer opisuju čovjeka koji prije svega slavi i odaje štovanje svojoj nesreći. Takvih je ljudi danas mnogo i zacijelo ih je bilo i u to staro doba, kad je pisan *Levitski zakonik*. Ima li čovjek ikakve šanse izaći iz toga dok sam štuje svoju nesreću? Dok mu je najvažnije u životu ono najgore? Možda žarko želi pomoć, ali budući da je koncentriran samo na to da je njegovo stanje beznadno te stalno grebe po svojim ranama, ne može iz toga izići. Mogli bismo zamisliti kako Isus nekomu takvu govori: „Usredotoči se na mene, ne na sebe, ne na svoju bol, već na moju milost, koja te izbavlja iz te boli. Povjeruj u to da sam ja – Bog, sposoban promijeniti sve u tvojem životu ako me priznaš Bogom i odaš mi svoju hvalu i čast, a ne da stalno žališ što tebe nitko ne slavi i ne hvali!“

Što je suština svakog grijeha? Nije li upravo činjenica da nam Bog više nije onaj najvažniji? Kako je to bolestan pristup životu kada naše nevolje, naša trpljenja, naše neispunjene ambicije, povrijeđeni osjećaji, povrede, boli, sve to odbacivanje koje smo iskusili u životu i koje čuči u nama, postaje – božanstvo važnije od Boga!

⁵ V. Izaija 15, 2.

Međutim Bog se na najbolji način pobrinuo za to da čak i naše rane postanu znak saveza s njime, da nas čak i naše poniženje može uzvisiti i povreda može postati uzdignuće srca. Jer treba to posve jasno izreći: svako je zlo istinska prigoda za svetost!

Zlo je Sotonina izmišljotina! Nije bilo moguće izbrisati ga iz svijeta, stoga je Bog od zla učinio savez, od mučeništva svetost, od poniženja slavu, iz odbačenosti odabranost, a od posljednjih mjesta – prvo mjesto u nebu!

Bog je ostavio ljudima veliku moć slobode i odgovornosti, a istovremeno osigurao one koji bi u životu mogli biti povrijeđeni tuđom neodgovornošću ili iskorištavanjem slobode. Osigurao im je još veće blagoslove, i to jednako Židovima kao i kršćanima. Znak saveza i prijateljstva s Bogom jest obrezanje. Za Židove tjelesno, a za kršćane duhovno.⁶ O čemu govori *Sveto pismo*? Bolno otkidanje i odbacivanje komadića tijela na najosjetljivijem mjestu našeg organizma s najviše živčanih stanica. Takav je znak saveza! „Najveća će bol za mene i za tebe biti znak saveza. Kad ćeš najviše trpjeti, tad si mi najbliže. Ne želim da trpiš, ali zapamti, ako uđeš u najveće trpljenje, ja sam ti tada najbliži.“ Tako otprilike zvuči smisao tog znaka saveza.

Zašto je Bog izmislio baš takav znak za ljude? Zar je želio da trpe? Ili je predvidio da će zbog grijeha ljudi najviše trpjeti? Čini mi se da Bog nije izmislio taj znak, jer je uživao u ranjavanju malih novorođenih Izraelaca, već je po tom znaku htio svima koji se nazivaju njegovom djecom priopćiti da će na ovom svijetu trpljenje snažnije povezivati njihova srca s Bogom u savezu.

Ponekada kažemo: „srce mi se razdire“, što znači da nešto doista snažno proživljavamo, suosjećamo s kime. Baš tako – Bog nam u trenucima našega najvećeg „razdiranja“ srca dolazi još bliže! To je značenje obrezanja u duhovnom smislu.

⁶„...nego pravi je Židov u nutrini i pravo je obrezanje u srcu, po duhu, ne po slovu. Pohvala mu nije od ljudi, nego od Boga.“ (*Rim* 2, 29; usp. *Fil* 3, 3 i *Kol* 2, 11.)

U *Knjizi postanka*, u 17. poglavlju čitamo:

Obrežite se, i to neka bude znak saveza između mene i vas. Svako muško među vama, kroz vaša pokoljenja, kad mu se navrši osam dana, neka bude obrezano. (...) Muško koje se ne bi obrezalo neka se odstrani od svojeg roda: takav je prekršio moj savez.

(*Post* 17, 11 – 14)

To znači da onaj tko želi pobjeći od boli u svojem životu, pobjeći će od saveza s Bogom. I mi imamo obrezanje. Ono je duhovno, savršenije. U tebi je toliko dobra koliko zla možeš podnijeti. Ukoliko te bilo kakva nepravda može izbaciti iz ravnoteže, nemoj misliti da si dobar. U tebi je bilo tako malo ognja da ga je i mali povjetarac zla uspio ugasiti.

Zašto je Bog iz boli učinio najveći znak saveza? Zašto najveću bol Bog uspije pretvoriti u najveću milost? Jer je pravedan.

Što se više negdje povećava zlo, to se snažnije on brine za povrijeđenoga i nadoknađuje mu svojom najslađom blizinom, poput majke koja najnježnijim poljupcima obasipa dijete s najvećom groznicom. Da dijete nije bolesno, ne bi ga tako nježno i toplo grlila. Da ne trpi, ne bi mu bila tako bliska. Što je snažnije tko povrijeđen, tim jače Bog stoji na strani oštećenoga – takav je Bog. Odnosno, što je više tko obrezivan po trpljenju, to mu jače Bog govori: „Bit ću tvoj prijatelj.“

On se suprotstavlja zlu i zato staje na stranu poniženih i povrijeđenih, čineći ih svojim prijateljima, blagoslivljajući ih i čineći tu bol izvorom blagoslova i najvećih milosti. Smatram da nam Bog po tom znaku saveza, obrezanju, čezne svim svojim uvjerenjem reći da će uvijek biti na strani odbačenih. Što nas bolnije okolnosti režu, poput nepotrebna prepucija društvenog organizma (jer društvo je jedan veliki organizam), to nas on više blagoslivlja i čini svojim prijateljima.

Nije li to smisao i Isusovih blaženstava? Život je težak samo teškim ljudima! Neki jadikuju da nose preteške terete, ali zar nas

podnošenje tereta ne čini sportašima? Prijateljstvu s Bogom često prethodi neprijateljstvo sa svijetom.

Ponovljeni zakon govori o tom znaku obrezanja (odlomak ima naslov „obrezanje srca“ i to je temeljni komentar u *Starom zavjetu* po kojem trebamo razumjeti obrezanje):

Dakle, Izraele, što od tebe traži Jahve, Bog tvoj? Samo to da se bojiš Jahve, Boga svoga; da po svim putovima njegovim hodiš; da ga ljubiš i služiš Jahvi, Bogu svome, svim srcem svojim i svom dušom svojom; da držiš Jahvine zapovijedi i njegove zakone što ti ih danas za tvoje dobro dajem. Evo, Jahvi, Bogu tvome, pripada nebo i nebo nad nebesima, zemlja i sve što je na njoj. Ali Jahvi samo vaši oci omilješe i poslije njih izabrao je vas, potomke njihove, između svih naroda, kako je i danas... (Pnz 10, 12 – 15)

Zašto? Jer su bili najodbačeniji narod.

Srce svoje obrežite; šiju više ne ukružujte! (Pnz 10, 16)

Dakle sâm Bog daje nam duhovno značenje znaka obrezanja. Ne radi se samo o izvanjskom znaku po kojem će to dijete nekoliko dana vikati od boli i trpjeti visoku temperaturu. Bog tim riječima želi reći: „Utuvite si u glavu da ću u vašim najvećim bolima ja biti vaš prijatelj. To mi je važno i zato vam dajem taj znak, da biste to cijeli svoj život pamtili.“

Možemo to usporediti i s krštenjem, o kojem sam jednom napisao da je ono poput odlaska na samo dno, u ponor iz kojeg smo izbavljeni u ime Presvetog Trojstva – jer što je veći ponor u koji čovjek upadne, to se jače u njegovu životu očituje ljubav Presvetog Trojstva. I dalje Bog govori (obradi pozornost na to komu posvećuje to obrezanje srca, jer to je veoma važno):

Srce svoje obrežite; šiju više ne ukružujte! Jer Jahve, Bog vaš, Bog je nad bogovima, gospodar nad gospodarima, Bog velik, jak i strašan, koji nije pristran i ne dâ se podmititi; daje pravdu siroti i udovici; ljubi pridošlicu, daje mu hranu i

odjeću, (...) jer ste i sami bili pridošlice u zemlji egipatskoj.
(Pnz 10, 16 – 19)

Tko je **siroti**? Onaj tko ima maćehu, očuha ili nikoga, čovjek bez oslonca u drugome, odbačen, onaj tko se ne može ni na koga osloniti. Ponekad se kaže „životno siročće“ za nekoga tko je neprilagođen, tko ne zna kako živjeti.

A Bog s takvim sirotima sklapa najveći savez. Netko bi mogao reći da to zvuči apsolutno apsurdno da Bog više želi pomoći onima koji čak sami sebi ne mogu pomoći a kamoli drugima. A možda je baš to logično, a ne apsurdno! Poznajem mnoge ljude koji su odlično uspjeli u životu, nisu nikakva „životna siročća“, a u njihovim molitvama nema takve gorljivosti i poniznosti kao u onih koji su bijedni, slabi, nemoćni, osamljeni i koji još jedino na Boga mogu računati.

Tko je **udovica**? Osoba koja je imala nekoga na kome je temeljila svoj život, a onda ga izgubila. Ostao joj je jedino osjećaj gubitka i slomljenosti. A Bog takvoj osobi govori: „Upravo u toj slomljenosti bit ću tvoj najveći prijatelj, jer prijatelja se ne ostavlja u nevolji.“

I treća situacija: **pridošlica, stranac**. Kako se osjeća pridošlica u tuđoj zemlji? Otušeno, izolirano, neudobno, kao da nije doma. Možeš biti Hrvat u Hrvatskoj, ali ipak osjećati kao da nisi doma u smislu da osjećaš neprilagođenost, ne znaš gdje i komu pripadaš, nitko te ne želi, kao da si „trinaesto prase“ i osjećaš se poput stranca. To se može dogoditi čak i u obiteljskom domu, da nemaš komu progovoriti ni riječi.

Upoznao sam jednom osobu koja je govorila kraće od Lakonijca⁷, jer nitko u njezinu domu nije s njome razgovarao – osjećala se poput pogrbljena i gubava stranca. Dovoljno je samo

⁷ Lakonija, Lakonijac; lakonski govor – *lakonski* je pridjev koji dolazi iz drevne Grčke. Označavao je osobe koje potječu iz Sparte (Lakonije), koje su bile škrte na riječima. Taj se pridjev danas upotrebljava za opis jezgrovita i kratka načina govora, npr. *lakonski izraz* ili *lakonski kratko*.

da se komu ne odazovemo i tom šutnjom možemo uzrokovati potpuno pogubljenje u životu te osobe!

Iz svih ovih razmišljanja proizlazi da su osobe koje je život najviše razorio najbliže Bogu. Ne treba biti Bog da bismo najviše emocija iskazivali onima kojima je najteže – zar ne postoje ljudi na zemlji koji imaju vlastitu hijerarhiju ljubavi?

Čak i običan, ali dobar otac može pokazivati više emocija prema onom djetetu kojemu je teže u životu nego prema onome koje se dobro snalazi. Ovdje ne govorim o drugim položajima, drugim vrstama ljudi, rasama. Siroti, udovica i stranac. To su tri kategorije koje je Bog odabrao za svoje najbolje prijatelje.

Siroti – netko bez majke, bez oca ili netko tko ima roditelje, ali oni kao da mu i nisu roditelji, ili netko koga su roditelji odbacili, netko nesposoban za život. Udovica možda nije nužno odbačena, ali je osoba koja je nekoga izgubila, kojoj je umrla voljena osoba. Ponekada osoba nije umrla, već samo postane mrtva za nekoga. Stranac je onaj tko se osjeća kao da nije doma, neprilagođeno i neželjeno...

Siroti, udovice i stranci mogu se osjećati kao da su odsječeni, odbačeni – kao odsječeni dio tijela, društva. I o takvim ljudima govore nadahnuti tekstovi. Nema ni riječi o tome da će obrezanje biti znak saveza za omiljenu, favoriziranu djecu, za one koji su voljeni i zadovoljeni od svojih žena, muževa, ljudi, koji žive u vlastitoj domovini i imaju svoj kutak, vlastito gnijezdo, novčanik i svi se s njima slažu. Nema takvih ljudi u savezu! Ni jedne riječi! Vidimo dakle posve jasno da Duhu Svetomu već u ono vrijeme nije bilo važno obično obrezanje najosjetljivijeg dijela ljudskog tijela da bi po takvu znaku sklopio prijateljstvo s čovjekom. Bogu su bili važni ljudi s najbolnijim iskustvom u društvu, koji se čak gade drugima – baš poput odbačenog prepucija – da bi im mogao reći da su njegovi prijatelji i saveznici.

Ako u sebi nemaš dara za pjesništvo, nećeš pisati poeziju. Ako nisi stvoren za nešto, možda ćeš pronaći nešto drugo, a ako

ne pripadaš kraljevstvu ovog svijeta, možda je to zato što pripadaš Božjem kraljevstvu?

Nije li to jedan od najljepših dokaza Božje ljubavi kad nam govori da su mu najbliži oni koji su odbačeni od drugih, oni koji se gade ljudima, oni koji su posljednji u društvu. Neće li oni biti prvi kod njega? I sada razmisli kako se ti osjećaš? Misliš li da bi bilo dobro biti Božjim prijateljem? Nevolje nas ne snalaze uvijek samo zato što je svijet zao i što Bog po tome produbljuje svoju ljubav prema nama, već i zato što smo grešni i sami činimo zlo, koje u kršćanstvu nazivamo grijehom. Nevolje i nesreće Bog je ostavio na ovom svijetu da bi nas podsjetile na činjenicu da izvan Boga nema sreće.

Ne znamo u potpunosti zašto je ona pograbljena djevojka imala tako nesretan život – možda joj je zlo došlo po drugim ljudima? Možda je sama počinila takve grijehe da joj je život postao proklet? Isus ju je bez obzira na to ozdravio i oslobodio Sotonine moći. U *Bibliji* je hebrejska riječ za *ozdravljenje* često sinonim za oprostjenje grijeha. Npr., u 2. knjizi *Ljetopisa*:

Jahve je uslišio Ezekiju i oprostio narodu. (2 Ljet 30, 20)

U prijevodu na hrvatski jezik („Kršćanska sadašnjost“) korištena je riječ *oprostiti*, ali to je preneseni smisao originalne riječi. Kad bi prijevod bio doslovan, na tom bi se mjestu našla riječ *izliječiti*, jer je korištena hebrejska riječ *rafa*⁸, koja se najprije prevodi kao *liječiti*, lat. 'sanavit', 'medetur' ('donijeti olakšanje'). U daljem značenju hebrejska riječ *rafa* znači isto što i latinska riječ *restituit*, što znači 'postaviti na prijašnje mjesto, vratiti, vratiti u prijašnje stanje' ili čak 'ponovno se sprijateljiti', što sugerira da je oprostjenje i ozdravljenje povezano s emocionalnom vezom – prijateljstvom i ljubavlju.

⁸ Tako prevodimo i ime Rafael – *Rafa* = *liječiti* + *el* = *svemoćni*, što znači 'Bog liječi', 'Bog iscjeljuje'.

I u *Knjizi proroka Izaije* (Iz 57, 18) korištena je riječ *rafa* kad se govori o izlječenju Egipćana kad im Bog oprašta njihovu grešnost. Izlječenje je na tome mjestu sinonim Božjeg oprostjenja!

Dobro je još promotriti sve te tekstove u kojima se koristi riječ *rafa*, koja se u prvom redu prevodi glagolom *liječiti*, iako u tim tekstovima ima preneseno značenje oprostjenja, što znači da nadahnuti autor izravno koristi glagol *liječiti* – *rafa* da bi označio stanje u kojem nam Bog daruje oprostjenje:

„Zašto kukaš zbog rane svoje? Zar je neizlječiva tvoja bol? Zbog mnoštva bezakonja i grijeha silnih tvojih to ti učinih. Ali i oni što te žderu bit će prožderani, u ropstvo će svi dušmani tvoji; pljačkaši tvoji bit će opljačkani, i koji te plijeniše bit će oplijenjeni. Zvahu te Protjeranom i Sionkom za koju nitko ne pita, ali ja ću te iscijeliti, rane ti zaliječiti“ – riječ je Jahvina. (Jr 30, 15 – 17)

Slično se i u Jr 17, 14 koriste riječi „iscijeli me“, kojima Jeremija od Boga traži poboljšanje položaja naspram progoniteljima, prema kojima osjeća mnogo negativnih osjećaja, a koje ne može zatajiti pred Bogom.

To su osjećaji proklinjanja. Možemo li reći da se zbog tih osjećaja Jeremija razbolio? Govori li zato o ozdravljenju, jer mu je u mislima „bolesna“ situacija ili položaj koji mogu uzrokovati bolest?

Dobro je zapamtiti da se radi o *Starom zavjetu*, gdje ljudi još nisu poznavali nov način prihvaćanja zla – okretanje drugog obraza. Jeremija je iskusio veliku nepravdu i očito ne zna što bi s tom silnom burom žaljenja, ljutnje i bespomoćnosti... Ali je li zbog toga pao u kakvu bolest, zbog čega zaziva „iscijeli me“?

Iscijeli me, Jahve, i bit ću zdrav, spasi me, i bit ću spašen, jer ti si pjesma moja. Evo ih što mi govore: „Gdje je riječ Jahvina? Neka se ispuni!“ Ta ja se nisam vrzao oko tebe za njihovu nesreću niti sam želio kobni dan! – ti to znaš, sve što je izlazilo iz usta mojih pred tobom je. Ne budi mi na užas,

ti, utočište moje, u dan nesretni. Progonitelji moji nek' se postide, ne ja, njih smeti, ne mene. Na njih dovedi dan nesretni, zatri ih dvogubim zatorom! (Jr 17, 14 – 18)

Slično i u Jr 33, 6 koristi riječ *rafa* kao pojam oprostjenja, iako je to izravan govor o ozdravljenju!

Dok je Jeremija bio još zatvoren u tamničkom dvorištu, i drugi mu put dođe riječ Jahvina: „Ovako govori Jahve, koji stvori zemlju, oblikova je i učvrsti – ime mu je Jahve! Zazovi me, i odazvat ću ti se i objavit ću ti velike i nedokučive tajne o kojima ništa ne znaš. Jer ovako govori Jahve, Bog Izraelov, o kućama ovoga grada i o dvorima kraljeva judejskih, porušenim zbog nasipa i mača, i o onima što zameću borbu s Kaldejcima da napune svoje kuće tjelesima ljudi koje pobih u srdžbi i jarosti svojoj, i odvratih lice svoje od ovoga grada zbog njihove opakosti. Evo, ja ću zaliječiti njihovu ranu, ja ću ih iscijeliti i ozdraviti i pružiti im obilje istinskoga mira. Promijenit ću udes zemlje Judine i Jeruzalema i podići ću ih da budu kao nekoć. Očistit ću ih od svakoga grijeha kojim sagriješite protiv mene i oprostit ću im sve krivice koje mi skriviše odmetnuvši se od mene. (Jr 33, 1 – 8)

Posljednji reci jasno govore o ozdravljenju kao o oprostjenju grijeha! Tako je i u mnogim drugim tekstovima, u kojima riječ *ozdraviti* zapravo znači *oprostiti*, iako se ne koristi izravno. Oprostjenje je dakle biblijski povezano s ozdravljenjem. Budući da je ona djevojka doživjela ozdravljenje, možda je i njezina bolest iskrivljene kralježnice bila povezana s njezinim grijesima. Naš je grijeh zasigurno oprostjen u sakramentu pomirenja, ali posljedice tog grijeha, trpljenje, nevolje, komplikacije, trebaju drugu intervenciju. Potrebni su oprost, pokora, povratak u zajednicu, otvaranje za druge, a ne ostajanje u tvrdoglavoj šutnji, u anonimnu mnoštvu, s pognutom glavom kao da imamo na sebi kakav željezni čep, distanciranje i bijeg pred svakim čovjekom.

Kad je 2000. godine papa Ivan Pavao II. objavio dokument o oprostima, napisao je veoma jasno da je oprost, odnosno oprostjenje od posljedica grijeha uvjetovano povratkom u zajednicu, otvaranjem za druge ljude, obraćenjem k Isusu, povratkom Isusu s poniznošću – najprikladnijim stavom, vidljivim kod skrušenog razbojnika, koji se na križu obratio Isusu i prihvatio svoj križ. Isus mu je obećao ulazak u raj još tog istog dana!

Sakrament pokore daje grešniku novu mogućnost obraćenja i vraćanje milosti opravdanja, dobivene po Isusovoj žrtvi. Zahvaljujući tome, grešnik je ponovno uključen u Božji život te potpuno sudjeluje u životu Crkve. Priznajući svoje grijehe, vjernik prima iskreno oprostjenje i može ponovno sudjelovati u euharistiji, što označava povratak u zajedništvo s Ocem i njegovom Crkvom. Još od prvih stoljeća Crkva je uvijek bila duboko uvjerena da posljedica oprostjenja, koje nam je Bog nesebično udijelio, mora biti iskrena promjena života, postupno uništavanje unutarnjeg zla i obnova vlastitog načina života. Sakramentni čin mora biti povezan s egzistencijalnim činom, sa stvarnim brisanjem krivnje, što nazivamo pokorom. Oprostjenje ne znači da egzistencijalni čin postaje bespotreban, već suprotno – da traži smisao, postaje prihvaćen i primljen. Pomirenje s Bogom ne znači da ne postoje neke trajne posljedice grijeha, od kojih se moramo očistiti. Upravo u tom kontekstu indulgencija, oprost, dobiva na važnosti, budući da je to izraz „potpuna dara Božjeg milosrđa“. Primanjem indulgencije, oprosta, raskajani grešnik prima oprostjenje od vremenitih kazni za grijehe koji su mu već oprošteni.

(Incarnationis Misterium, 9)

Prisjetimo se o na trenutak čišćenja gubavaca. Mogli bismo naime još nešto prepoznati iz tog Isusova čina milosrđa. U tom je tekstu jasno razdvojeno ozdravljenje Samaritanca od čišćenja svih ostalih koji su na putu, tijekom određena procesa, ostali očišćeni. Oni su naime morali prihvatiti taj put, taj postupni dolazak do

potpuna očišćenja, i to je upravo pokora, kajanje i povratak u zajednicu, dok se Samaritanac jedini vratio k Isusu. U tome vidimo sliku povratka u jedinstvo s Isusom, Bogom. Nije dovoljno samo pomirenje s Bogom i nije dovoljan samo povratak u zajednicu; mora se dogoditi i jedno i drugo. Potrebna je i pokora i skrušen dolazak „k sebi“, u normalan odnos s crkvenom zajednicom i Svemogućim. Ponekad je to bolno. Zašto? Iz iskustva znam da Bog tada „organizira“ put sličnih iskustava koji su nas prije vodili u grijeh, da bismo ih proživjeli na način da nam ne postanu opet uzrocima grijeha, već da nam budu pobjeda nad zlim sklonostima, pobjeda vjere u Boga nad sebičnošću. Pročitajmo dalje riječi papine enciklike:

Budući da vrijeda Božju svetost i pravednost te odbacuje Božje prijateljstvo s čovjekom, grijeh ima dvostruku posljedicu. Prva, ako se radi o teškom grijehu, on oduzima čovjeku njegovo zajedništvo s Bogom te ga, posljedično, lišava sudionništva u Božjem vječnom životu. Ipak, skrušenu grešniku Bog po svojem milosrđu oprašta teški grijeh te ga oslobađa „vječne kazne“ koju bi morao podnijeti. Drugo, svaki grijeh, čak i onaj laki, uzrokuje ... neurednu navezanost na stvorenja, koja mora biti očišćena ili na ovom svijetu ili nakon smrti u čistilištu. Takvo čišćenje oslobađa nas od onoga što nazivamo „vremenitom kaznom“ za grijeh: izvršavanjem te naknade briše se ono što nam priječi puno zajedništvo s Bogom i ljudima. Objava nas također poučava da kršćanin ne ide sam putem obraćenja. U Kristu i po Kristu naš je život sjedinjen otajstvenom vezom sa životom svih drugih kršćana u natprirodnom jedinstvu Mističnog Tijela. Zahvaljujući tomu među vjernicima se ostvaruje čudesna razmjena duhovnih darova, po kojoj svetost jednoga pomaže druge u mnogo većoj mjeri no što grijeh jednoga škodi drugima. Neki ljudi ostavljaju za sobom preobilje ljubavi, podnesenih trpljenja, čistoće i istine, koji uključuju i podržavaju druge. Na tome se upravo temelji stvarnost

posredništva (vicarietas), na kojoj se temelji čitavo Kristovo otajstvo. Njegova preobilna ljubav sve nas izbavlja. O beskrajnu Kristove ljubavi svjedoči i činjenica da nas on ne ostavlja u stanju pasivnih primatelja, već nas uključuje u svoje spasiteljsko djelo, a posebice u svoju muku. O tome govori i poznat redak iz Poslanice Kološanima: „... u svom tijelu dopunjam što nedostaje mukama Kristovim za tijelo njegovo, za Crkvu.“ (Kol 1, 24)

O oprostu čitamo u *Katekizmu Katoličke crkve*, točka 1478:

Oprost se dobiva po Crkvi, koja se snagom vlasti vezivanja i odrješivanja, što ju je dobila od Isusa Krista, zauzima za kršćanina, te mu otvara riznicu zasluga Krista i svetaca da od Oca milosrđa dobije otpuštenje vremenitih kazni za grijeh. Crkva time želi ne samo doći u pomoć tom kršćaninu, nego ga i potaknuti na djela pobožnosti, pokore i ljubavi.

Vremena kazna nije Božja osveta, kao da bi Bog rekao: „A vi, gadovi, tako ste sagriješili, sada ću vam se osvetiti!“ Ne radi se o tome! Vremena je kazna posljedica grijeha, mojeg grijeha, ali nakon obraćenja čovjeka mora zadesiti čišćenje, odnosno jedna vrsta čistilišta, da bismo se potpuno oslobodili posljedica grijeha. U židovskoj duhovnosti dokaz pravog kajanja bilo je upravo još jedno ispravno iskustvo te kušnje koja je ranije dovela do grijeha: „*Kajanje se smatra autentičnim ako se grešnik može oduprijeti istoj kušnji u sličnim okolnostima...*“⁹

Drugačije rečeno, u našem se životu ponavljaju situacije koje su nas dovodile do grijeha tako da bi – nakon oprostjenja grijeha – one postale dokazom pobjede milosti i vrstom kušnje, jer će nas te iste ili slične okolnosti, koje su nas ranije dovele do zla, zasigurno opet boljeti.

Prije svega, obratimo pozornost na grijeh koji su nas uveli u porok, odnosno u stalan, gotovo mehanički način upadanja u zlo. Ponavljajući grijeh „iskrivljuje“ čovjeka do neke vrste zla, zbog čega dobivamo sklonost stalna ulaženja u to isto. Kad bi to bilo

⁹ Alan Unterman: *Enciklopedija židovskih tradicija i legenda*, str. 25.

vidljivo golim okom, vidjeli bismo da je naše tijelo iskrivljeno u jednu stranu, baš poput tijela one djevojke koja je punih osamnaest godina bila vezana nekim nepoznatim demonskim sponama.

Prisjećam se ovdje muškarca zarobljena alkoholom. Unatoč pokušajima da se oslobodi tih veza, vraćao se svojem poroku i nije se uspijevao osloboditi. Njegov je alkoholizam bio svojevrsnom pokorom, budući da je tako pred sobom i pred Bogom sakrio posve drugi problem, nikada se ne otvorivši za njega i ne zadobivši dublju refleksiju nad sobom – a da ni ne govorimo o autentičnom kajanju. Demon ga je na površini njegove egzistencije „svaljivao“ u alkohol, a pritom je bio primoran stalno proživljavati ogromno poniženje zbog svojih padova.

Zašto je pio? Zato što je njegov organizam bio kemijski ovisan o određenoj supstanciji? Ili zato što se nije mogao nositi s nečim posve drugim? Je li ispovjedio sve svoje grijeh iz prošlosti? Ili je postojalo nešto što je skrivao pred Bogom? Je li njegova ispovijed bila skrušena? Je li zaplakao nad svojim grijesima? Mnogi ljudi predaju Bogu svoj grijeh, ali ne osjete žaljenje u svojem srcu – ne popuštaju osjećajima svezanima iznutra, pa ih doslovno moraju „utopiti“. Upravo se ondje gnijezde demoni, u tim najdubljim provalijama našeg duha, u kojima smo „ugasili“ svjetlo.

Izostanak učinka u procesu oslobođenja nerijetko je povezan s **nepomirenjem** ili **neopraštanjem**: *Evandjelje po Mateju* 5, 21 – 26 jasno opisuje trajno ropstvo: *čuvar* (demon), *sudac* (osjećaj krivnje, unutarnje samoosuđivanje, koje zamjenjuje grižnju savjesti), *zatvor* (ropstvo), *sve do posljednjeg novčića* (neki alkoholičari piju sve dok ne potroše i posljednji novčić, prodaju svoje stvari kao da imaju dug koji moraju otplatiti, pri čemu se ne osjećaju krivima, iako bi trebali – i to je povezano s krivnjom koju preuzimaju iz nekog drugog grijeha, kojega nisu ni svjesni).

Tko amputira svoju krivnju i skriva grijeh, može okajavati na drugom području svojeg života. **Ono što smo sagriješili, upravo to moramo i okajati! Izrael je izašao iz Egipta baš na isti dan kad je u Egipat ušao, 430 godina ranije.** (Vidi Iz 12, 40 – 41.) **Mojsije je izveo narod iz ropstva na istome onom mjestu gdje ga je majka napustila.** (Vidi Iz 2, 3.)

Možda je to pokora koju si je sam odredio na nekoj nesvjesnoj razini – vrsta autoagresije za neko neopraštanje samomu sebi ili drugima, npr., roditeljima za odbacivanje u djetinjstvu, jer su možda drugo dijete voljeli više, a njega stavljali sa strane ili odbacivali, okrivljavali.

Budući da im ne može oprostiti, istovremeno se uvjerio da je njihovo odbacivanje bilo nužno, da je to i zaslužio, jer je beskoristan i bijedan. Isto tako ne može oprostiti ni sebi što je bio takav bijednik da ga ni roditelji nisu mogli voljeti. Ili se optužuje što nije onakva osoba kakva bi htio biti, što nije savršen, idealan, izniman, uspješan. I budući da ne može biti nitko savršen, nema mu druge nego „baciti se“ na dno (oholost). Sve se to događa nesvjesno.

Ako ne dolazi do pravih učinaka, to znači da je uzrok negdje još dublje nego što čovjek misli – u samoj savjesti. **Bubrezi i jetra** organi su koji najviše stradavaju od alkohola. U hebrejskom jeziku bubrezi simboliziraju savjest, a jetra je povezana s hvalom (čak koriste istu riječ za oba ta pojma: *kawod*), odnosno neodoljivom potrebom dobivanja pohvale, divljenja, priznanja. Bolesna potreba za pohvalama u nekih je ljudi tako velika da njihova „bijedna“ stvarnost mora biti „zalivena“ nekom vrstom opijata.

To sam osobno primijetio kod takvih ljudi. Gotovo uvijek kod takvih „nepopravljivih“ postoji skrivena nepomirenost sa sobom, sa svojim unutarnjim neprijateljem, odnosno s onime s čime se ne mogu u sebi pomiriti – s bijedom karaktera, osobnosti koju ne mogu podnijeti, stoga trebaju alkoholni zanos, da bi se barem nakratko osjetili snažnima i savršenima, kakvi bi htjeli biti po svaku cijenu.

Gospodin obraća katastrofalnim pogreškama one koji se uvijek žele prikazivati bezgrešnima. Dobro je upitati takva čovjeka što točno zaboravlja tijekom alkoholizirana stanja. U tome može biti ključ! Ako je tijekom alkoholiziranosti **snažan i grub**, smatram da duboko u sebi skriva uvjerenje da je kukavica, s čime se ne može pomiriti. Ako u alkoholiziranu stanju **očajava** i žali sam sebe, to može skrivati potrebu i želju da mu se netko smiluje. Ako **spava**, to može biti izraz povlačenja iz života te biti povezano s višegodišnjim odbacivanjem na životne margine ili stidom koji je iskusio u nekome životnom razdoblju – stidom koji se nikada nije usudio osjetiti i proživjeti. Ako je **svadljiv**, moguće je da se po svaku cijenu želi pokazati ili izvući iz iskustva u kojem je doživio strah i bio ponižen. Što god to bilo, uvijek zapravo treba doći do stava potpune poniznosti pred Bogom, do istinskog plaća i iskrena priznanja svega pred njime.

Sve ono što ostane nerasvijetljeno u ljudskoj nutrini, što je zamračeno poricanjem ili potiskivanjem u mrak zaborava, postaje područje demona. Oni su naime ondje gdje nema svjetla, u našoj tami. Dokle god ne odlučimo izvaditi „van“, u stvarnost ono što skrivamo pred sobom i pred Bogom, bit ćemo neslobodni, i to ne samo u psihološkom smislu, već i zbog odbijanja pokore pred Bogom. Tko naime ne vrši pokoru pred Bogom, odslužit će je pred demonima, ljudima – i pred samim sobom!

Istinska je ispovijed doista početak, ali onda nam je potreban i onaj drugi put do zajednice. Možda je to povratak ljudima kojima nismo mogli oprostiti ili povratak samima sebi, da bismo se napokon suočili s nečime u sebi, a konačno, potreban je i povratak u zajednicu Crkve.

Taj je put doista put pokore i u njemu Crkva predviđa oprost kao poseban izraz pomirenja sa sobom i s drugima, odnosno kao određenu vrstu čistilišta – očišćenja.

Osobni grijeh, kao i povreda, odnosno tuđi grijeh prema nama, koji dovode do čijega iskrivljenog stava, bude ne samo tugu u duši, već mogu iskriviti našu duhovnu stvarnost. A sve to uvijek

je povezano s depresijom, jer takva osoba može biti sklona interpretaciji svega na veoma negativan način. Ne vidi dobro, stalno je nezadovoljna, uvijek predviđa negativne stvari, smatra se „ništicom“. Život sa svojim događajima ne mora biti posve zao, ni apsolutno dobar, ali sve životne događaje možemo takvima doživljavati, što je izravna posljedica neopraštanja – ili sebi ili drugima! Dodajmo i to da je za takvo psihičko stanje sve većeg broja ljudi odgovorna i naša kultura, koja nam pokazuje samo lijepe, uspješne, inteligentne, moćne, nepogrešive, mišićave, zgodne, savršenih zubi, junake filmova, reklama, televizijskih programa koji nikada ne doživljavaju poraz. Tako dolazi do idoliziranja filmskih „zvijezda“, glazbenika, autoriteta javnog života. Običan čovjek koji se počne uspoređivati s takvim uzorima ima samo jedan izlaz – urušiti se pred vlastitom stvarnošću.

Ivan Pavao II. rekao je 14. studenoga 2003. godine da „čovjeka u depresiju mogu gurnuti i mediji, koji potiču konzumizam, trenutno udovoljenje čežnjama i posizanje za sve većom materijalnom dobrobiti“. Primijetio je i da depresija često vodi do „egzistencijalne i duhovne krize, koja se očituje u gubitku životnog smisla i otkriva čovjekovu psihološku i duhovnu krhkost, koja je sastavan dio čovječanstva“. Depresiju naziva „duhovnom kušnjom“, zato „treba pružiti ruku bolesnima, pomoći im da osjete Božju nježnost i uključiti ih u zajednicu vjernika“.

Kao molitveni put povratka k Bogu i zajednici predlaže psalme i *Kronicu*, kojom „u Mariji pronalazimo Majku koja ljubi i uči kako živjeti u Kristu“.

Usto je ključno sudjelovanje u euharistiji, koja je izvor unutarnjeg mira. Kada savjest postane tužitelj, kada sami sebi postajemo neprijatelji, kojim čudom bismo mogli biti prijatelji Bogu ili drugim ljudima? U nama tada samo raste sklonost da očekujemo jedino zlo i poraze. Osjećamo da ne zaslužujemo dobro, ne vjerujemo da ćemo u čemu u životu uspjeti, svugdje njušimo neke zavjere, sumnjamo u druge jer sami prema sebi

nismo iskreni. Apsolutno smo nezadovoljni i to nas još više gura prema zemlji. A s druge strane, možemo uistinu neprestano doživljavati same nesreće i prokletstva na putu našeg života.

Upravo o tome govori *Ponovljeni zakon*, 28. poglavlje. Taj tekst jasno govori da je izvor svih nevolja nedostatak poslušnosti Božjoj riječi, odnosno nepoznavanje Boga. Odsječeni od *Biblije* ne možemo „obrezanje nevoljama“ promatrati evanđeoskim pogledom, ne znamo da su blagoslovljeni oni koji su siromašni i da su sretni oni koji plaču. Ne znamo da je progon početak vječne sreće u kraljevstvu.

Kad se u Lourdesu stvori kolona junaka u invalidskim kolicima, invalida s bolesnim i zakržljanim ekstremitetima, kojima su ruke i lice odlikovani bolima kao ordenima, svi se miču s puta, stvarajući prolaz poštovanja.

Bog naime najviše obećaje onima kojima je u životu najmanje darovao. Što nam onda preostaje kada u životu dobijemo blagoslov koji nas na početku obično razdire nožem nevolje, obrezujući tako naše srce? Preostaje nam pobuniti se i uroniti u nezadovoljstvo, u zlovolju, čak u mržnju. Slično se događa kada počinimo kakav grijeh – ako ne poznamo Božju riječ, nećemo biti svjesni ni u čemu je prava važnost i težina grijeha, a mnoge nećemo ni smatrati grijesima. Kad mi tko dođe na ispovijed i kaže da nije bio nedjeljom u crkvi, nije molio *Kronicu*, ponekad je psovao jer je bio živčan, već znam da taj čovjek uopće ne zna o čemu se radi. Ne samo da ne zna u čemu je grijeh, već neće znati niti što je milost! Jer mnogo ljudi misli da čine Bogu uslugu moleći se, zato im je život okrutan ako to ne čine.

Najčešće, kada izgovorimo riječ *grijeh*, pomislimo na čin protivan petoj i šestoj Božjoj zapovijedi. Tako je u Poljskoj, a vjerujem i drugdje. „Grijeh? Pa nisam nikoga ubio niti počinio preljub.“

S druge strane, *Biblija* o grijehu govori posve drugačije! Peta ili šesta zapovijed nisu prva! A grijeh je prije svega prekršaj protiv

prve Božje zapovijedi! I prekršaji protiv ostalih zapovijedi također su grijesi, ali svi oni proizlaze iz prve zapovijedi. Ako Bog prestane biti Bog u nekoj sredini, u obitelji, narodu, pojavljuju se drugi grijesi. Ali ako je Bog doista Bog, onda drugi grijesi nemaju nikakve šanse!

Možda si primijetio u *Svetom pismu* – u *Knjizi izlaska*, gdje se nalazi *Dekalog*, *Deset Božjih zapovijedi*, pojam kazne povezan je samo s prvom i drugom zapovijedi, s drugima ne. Otvori tu knjigu u 20. poglavlju i pročitaj:

Onda Bog izgovori sve ove riječi: „Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. Nemoj imati drugih bogova uz mene. Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrže – na djeci do trećeg i četvrtog koljena...” (Izl 20, 1 – 5)

Što to znači „onih koji me mrže”? Nije li dovoljno imati nešto što ti je važnije od Boga – to je već mržnja prema Bogu!

„... a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi. Ne uzimaj uzalud imena Jahve, Boga svoga, jer Jahve ne oprašta onome koji uzalud izgovara ime njegovo. Sjeti se da svetkuješ dan subotnji. (...) Poštuj oca svoga i majku svoju da imadneš dug život na zemlji koju ti dâ Jahve, Bog tvoj.” (Izl 20, 6 – 8. 12)

Ovdje se kazna ne spominje:

Ne ubij! Ne učini preljuba! Ne ukradi! Ne svjedoči lažno na blišnjega svoga! Ne poželi kuće blišnjega svoga! Ne poželi žene blišnjega svoga... (Izl 20, 13 – 17)

Ni ovdje ni riječi o kazni. Ali prva je zapovijed popraćena velikim komentarom o tome kako Bog kažnjava do trećega i četvrtog koljena one koji ga mrže, i to zato što su od stvorenja učinili božanstvo. A iskazuje milosrđe tisućama onih koji ga ljube,

odnosno koji Boga ljube kao nikoga drugoga! I to je svjetlo. Dovoljno je da Boga počnemo doživljavati samo kao „svetu sličicu, medaljicu“ i naš život u problemima i prokletstvima već počinje. Dovoljno je da nam netko ili nešto postane važnije od Boga i već padamo u određene životne nevolje, koje rastu poput lavine.

I u mojem je slučaju bilo tako, jer sam pobožanstvenio sebe, volio samo sebe i to mi je bilo najvažnije – Augustin je bio broj jedan. I zato sam upao u depresiju, što je zapravo bila milost, jer mi je „osvijetlila“ da uopće nisam tako savršen kakvim sam se zamišljao ili tražio od sebe.

Čitajući ove riječi, ne smijemo ih shvaćati kao planiranu osvetu hladnokrvnog Boga, već kao upozorenje dobrog Oca, koji ne želi da čovjek bude neslobodan i nesretan na ovoj zemlji. On želi pomoći čovjeku, ali Bog ima svoj božanski pogled na našu situaciju, a mi imamo ljudski. Koji od njih je ispravniji?

U *Knjizi ponovljenog zakona*, u 28. poglavlju, nalazimo riječi koje se nadovezuju na *Dekalog*. U tom su poglavlju dva naslova: *Blagoslovi* i *Prokletstva*.

Ako zbilja poslušáš glas Jahve, Boga svoga, držeći i vršeći sve njegove zapovijedi što ti ih danas naređujem, Jahve, Bog tvoj, uzvisit će te nad sve narode na zemlji. Svi ovi blagoslovi sići će na te i stići će te ako budeš slušao glas Jahve, Boga svoga. Blagoslovljen ćeš biti u gradu, blagoslovljen u polju. Blagoslovljen će biti plod utrobe tvoje... (Pnz 28, 1 – 4)

Potom slijedi cijeli niz blagoslova. Za sve ćeš biti blagoslovljen, svime ćeš biti blagoslovljen, sva tvoja iskustva bit će blagoslovljena. Možda će ti biti teško, ali i to će za tebe biti blagoslovom.

Sve će se okretati u tvoju korist. Zašto? Jer „ćeš zbilja poslušati glas Jahve, Boga svoga“, odnosno Bog će uistinu biti Bog u tvom životu!

Sljedeći je naslov *Prokletstva*. Pogledaj kako počinje: „Ali ako ne budeš slušao glasa Jahve, Boga svoga...” Nije napisano „ako ubiješ susjeda“, „ako pokradeš bližnjega“ ili ako učiniš što takvo, već:

... ako ne budeš slušao glasa Jahve, Boga svoga, ne držeći i ne vršeći svih njegovih zapovijedi i svih njegovih zakona što ti ih danas naređujem, sva će ova prokletstva doći na te i stići će te...

(Pnz 28, 15)

Dakle, čak i ako ti se sve posve dobro posloži u životu, ionako će sve biti proketo. Zašto? Jer ne slušaš glasa Boga svojega i njegova riječ ti ne znači ništa naročito. Ako čija riječ ima za nas težinu i značenje, time toj osobi odajemo poštovanje.

Zato ćeš sve što ti se u životu bude događalo proživljavati kao teškoću. Sve što pogledaš – čak ako je to i dobro za tebe – protumačiti ćeš kao zlo. Priđe li ti kakva milost, ti ćeš reći: „Opet me snašla katastrofa.“ Priđe li ti anđeo, ti ćeš mu reći „demon“. Sve ćeš doživljavati kao zlo... A zašto? Jer nemaš u sebi riječi i ne znaš protumačiti stvarnost. Poput rudara koji odlazeći duboko u rudnik ne uzme svjetiljku sa sobom, pa kad pronađe zlatnu žilu, ostavi ju, misleći da je to kolegin izmet, i s užasom izmakne ruku. Nije imao svjetlo sa sobom i loše je protumačio stvarnost. Ako nemaš Božju riječ, sve oko sebe ćeš loše tumačiti. U 31. retku tog poglavlja čitamo:

Tvoga će vola na tvoje oči zaklati, ali ti od njega nećeš jesti...

(Pnz 28, 31a)

Pred tvojim će očima tvoj susjed zaklati tvojeg vola, a ti na to nećeš ni reagirati, niti ćeš uspjati opaziti da si izgubio vola ili kravu.

...tvoga će magarca ispred tebe otimati, ali ti ga neće vraćati; stado će tvoje neprijatelju tvome predavati, a neće biti nikoga da ti pritekne u pomoć.

(Pnz 28, 31b)

Ostaviti ćeš auto pred „Konzumom“ i netko će ti ga ukrasti. Sljedeći ćeš dan kupiti novi i na putu do kuće će se pokvariti. I još gore stvari čekaju takva čovjeka:

Proklet ćeš biti u gradu, proklet u polju. Proklet će biti koš tvoj i naćve tvoje.

(Pnz 28, 16 – 17)

Namjerno sam izabrao ove retke u kojima se spominje magarac, jer sam ranije, u onoj priči o cirkuskom magarcu, toliko pisao o toj životinji. Pogrbljena žena također je uspoređena s magarcem privezanim za jaslje.

Takav će čovjek po cijele dane proklinjati sve i činit će se kao da je sve protiv njega. Sve će mu biti proketo.

Jahve će te udariti sušicom, groznicom, upalom, žegom i sušom, medljikom i snijeti; to će te goniti dok te ne nestane. Nebesa nad tvojom glavom postat će mjedena...

(Pnz 28, 22)

Odnosno molit ćeš se, ali nećeš osjećati molitvu. Bolesti će se slijevati na tebe, neprestano ćeš se liječiti i otkrivati nove bolesti na sebi, u ljekarnama ćeš trošiti cijela bogatstva, a lijekovi koje potrošiš uzrokovat će ti još veću štetu. Crna serija! „... tlo pod tvojim nogama postat će gvozdeno.“ (Pnz 28, 22) – sve će ti biti teško, a zemlja koju obrađuješ bit će tvrda i nepogodna.

Kišu tvoje zemlje Jahve će pretvarati u pijesak i prašinu da na te pada s nebesa dok te ne uništi. (...) Jahve će te udarati egipatskim prištevima, čirevima, krastama i svrabom, od kojih se nećeš moći izliječiti.

(Pnz 28, 24. 27)

O Bože, ljubljani! Strašno je to i čitati! Ali sve će se to događati čovjeku koji nema Božje riječi u sebi, odnosno čovjeku kojemu Bog nije netko tko daje oslobađajuću riječ, čovjeku kojemu je Bog nitko! Dakako, tamo neka strina nešto je rekla, neki susjed je nešto govorio, u novinama smo pročitali, na televiziji čuli – to nam je važno, trebalo bi čak zapisati u dnevniku. I tako se čovjek osuđuje na to da loše tumači svoju stvarnost. Može čak

doći do toga da dobre stvari u svojem životu doživljava kao loše. Lako je tada upasti u depresiju.

Vremenite kazne za grijeh protiv prve zapovijedi mogu također biti navezanosti, neslobodan život, život pun nevolja ili sklonost gledanja na sve oko nas kao na zlo. To je prava pogrbljenost i depresija. Zar ne?

To pak ne znači da je svaka depresija kazna za grijehe – nemam nikakvo pravo to tvrditi! Dovoljno je ipak da Bog u nečijem životu nije bio Bog, pa da mu cijeli život postaje skup bolesti i nevolja. Zato će ti sada biti lakše razumjeti odlomak iz *Lukina evanđelja* koji smo si na početku izabrali:

Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi. Kad eto žene koja je osamnaest godina imala duha bolesti. Bila je zgrbljena i nikako se nije mogla uspraviti. Kad je Isus opazi, dozva je i reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“ I položi na nju ruke, a ona se umah uspravi i poče slaviti Boga.

Prva stvar koju je žena učinila kad se ispravila bila je da je počela slaviti Boga! Odnosno istog je trena Bog postao njezin broj jedan! U tom je trenutku poštovala prvu Božju zapovijed.

Nadstojnik sinagoge – ozlovoljen što je Isus u subotu izliječio – govoraše mnoštvu: „Šest je dana u koje treba raditi! U te dakle dane dolazite i liječite se, a ne u dan subotnji!“ Odgovori mu Gospodin: „Licemjeri! Ne drijеši li svaki od vas u subotu svoga vola ili magarca od jasala da ga vodi na vodu?“

Odnosno oslobađamo magarca ili vola od jasala, ali mi to već znamo iz *Knjige ponovljenog zakona*, iz 28. poglavlja.

„Nije li dakle i ovu kćer Abrahamovu, koju Sotona sveza evo osamnaest je već godina, trebalo odriješiti od tih spona u dan subotnji?“ Na te njegove riječi postidješe se svi protivnici njegovi, a sav se narod radovaše zbog svega čime se on proslavio. (Lk 13, 10 – 17)

Vratimo se konačno toj ženi koja je osamnaest godina bila zgrbljena pred svima i tek se sada uspravila pred Bogom. Nije li nam već jasno da je njezina pogrbljenost mogla biti uzrokovana činjenicom da su joj mnoge stvari bile božanstva, a Bog joj je bio – nitko? Uostalom i nadstojnik sinagoge dolazi siguran u svoj autoritet, staje pred Isusa kao da je netko mnogo važniji od samog Boga! Susreo sam mnoge ljude upravo u takvoj pogrbljenosti, zarobljene očajnom odbojnošću prema životu, prema sebi, jer su naučili da na ljude treba računati kao na Boga! I preračunali su se! Sirah govori:

Ni sinu ni ženi, ni bratu ni prijatelju ne daj vlasti nad sobom za života svoga. (Sir 33, 20)

Susreo sam također ljude koji su bili podložni različitim mišljenjima, ocjenama, presudama i te su im ljudske riječi toliko značile kao da se radi o Božjoj riječi, o Božjim zapovijedima. Ljudske riječi – čak i one najbolje – mogu čovjeka dovesti do depresije.

Neka je samohrana majka odgajala svoju kćer u, kako se činilo, najboljim uvjetima. Okružila ju je obrambenim zidom, eliminirajući svaku mogućnost iskustva poraza, osigurala ju je od lošeg društva, uvijek je za nju imala lijepe riječi, nikada nije vikala na nju, govorila joj je da je lijepa, inteligentna, čudesna. Ipak, pokazalo se da njezino dijete nije sposobno podnijeti životni teret, da se boji izići iz kuće, boji se prijeći ulicu, bježi od ljudi. Pobjegla je prije ispita na fakultetu jer se bojala da neće položiti, iako je sve znala. Majka nikako nije mogla shvatiti što se događa; počela je tražiti savjete psihologa, što je u njezinoj kćeri još više izazivalo strahove da s njom očito nešto nije u redu. Stvar je bila beznadna.

Ili kada tko tumači svoja loša životna iskustva na neevanđeoski način, brinući se samo o onome što drugi ljudi misle. Vjerovanje različitim ljudskim mišljenjima može dovesti do toga da čovjek na kraju i ne zna što se s njime događa, jer mu svi govore posve različite stvari. To pak dovodi do dezorijentacije i

izgubljenosti, jer svijet funkcionira na posve drugačiji način od evanđelja.

Velik broj ljudi živi u prigušenu očaju, u sponama nezadovoljstva sa sobom, jer je šikara ljudskih riječi otrovna te su čak i najbolje ljudske pohvale naposljetku varljivije od najgore Božje riječi. Koliko sam puta razgovarao s nekime tko bi me pozdravio s velikim osmijehom, a onda odjednom tijekom razgovora počeo glasno plakati, ne uspijevajući objasniti odakle odjednom takva navala plača. Tek bi se nakon nekog vremena otkrilo da već tolike godine živi u sjeni tuđih riječi, da mu svi pljuju u lice lažima, laskanjem, zahtjevima, nametljivošću, gnjevom, pogrdama, pohvalama i tko zna čime još sve ne, tako da se to više ne može izdržati. I tako funkcionira u višegodišnjim sponama, koje ga zarobljavaju u osamljenu očaju, u negativnu određenju svoje osobe: „Užasna sam osoba, čak i samomu sebi i u budućnosti mogu očekivati samo zlo od sebe i od drugih.“ To je općenita atmosfera u kojoj se muče milijuni ljudi na cijelom svijetu. Da bismo stvorili drugačiju klimu, treba sagraditi staklenike molitve i susreta s Božjom riječi, pustiti malo svježeg zraka iz *Biblije*, da bi se stablo naše duše polako ispravilo.

U temelju depresije često leži ovisnost o drugima: „Neki ljudi u preveliku stupnju podređuju vlastiti život životima ili postojanju drugih ljudi“ – to je klasična rečenica iz terapijskih priručnika za depresivne osobe. Može li to biti suprotno prvoj Božjoj zapovijedi? Ako se potpuno oslonim na drugu osobu, očito nemam mjesta za Boga. Druga osoba nije i ne može biti temelj postojanja moje osobe, samo Bog to može biti. Ako izgubimo objekt svojeg uporišta u osobi o kojoj ovisimo, doživljavamo osjećaj gnjeva, samoće, ne znamo te emocije osloboditi van, već ih usmjeravamo u svoju nutrinu. Taj unutarnji gnjev pretače se u osjećaj krivnje i mržnje prema sebi. Dolazi do sloma. Zašto? Jer mi je taj drugi, o kojem sam ovisio, bio poput Boga. Prorok Jeremija govori izravno:

Ovako govori Jahve: „Proklet čovjek koji se uzda u čovjeka, i slabo tijelo smatra svojom mišicom, i čije se srce od Jahve odvraća. Jer on je kao drač u pustinji: ne osjeća kad je sreća na domaku, tavori dane u usahloj pustinji, u zemlji slanoj, nenastanjenoj. Blagoslovljen čovjek koji se uzda u Jahvu i kome je Jahve uzdanje.“
(Jr 17, 5 – 7)

Da se Abraham nije odrekao Izaka, Izak bi mu postao božanstvom. Tad bi Abrahama u životu susrelo mnogo veće zlo od onoga koje mu se dogodilo.

Svi znamo da su naše emocije posljedice naših misli, baš kao što brašno može biti samo onakvo od kakva je zrna smljeveno. Što „melješ“ – to izlazi iz tebe. O čemu misliš, kakvo mišljenje imaš, takve su ti i emocije. Ako u „mlin svojeg mozga“ bacamo samo zrna kukolja, ako slušamo što ljudi loše o nama govore i sve interpretiraju na loš način, kakvo će brašno izići iz toga? Pogledam se u ogledalo: očito sam ružan u odnosu na druge ljude, očito su drugi ljepši od mene. Predebeo sam, premršav, previsok, prenizak, nedovoljno inteligentan... Posljedica takva mišljenja o sebi, moji osjećaji, također će biti prilično deprimirajući. Sve mora biti loše!

Negativna mišljenja, negativan sustav uvjerenja, koji nam je kodiran još od djetinjstva, znak je da nam nedostaje riječi radosne vijesti Isusa Krista, da smo neprestano bili izloženi lošim vijestima iz usta naših najbližih. Komu je neprestano govoreno da je život besmislen i beznadan, što takva osoba može misliti nakon nekoliko godina takvih „kateheza“? Nešto drugačije?

Dodajmo još jedno. Zbog mnogih loših iskustava, drama, nevolja, neuspjeha, može se u čovjeku ustaliti uvjerenje da više nikada ni u čemu neće uspjeti. Budući da nikada nije ni u čemu uspio, može i dalje očekivati samo poraze!

Upoznao sam prije nekoliko godina ženu koja je odrasla među muškom braćom, nije imala sestru. Odmalena su je braća ismijavala, pogrđivala, omalovažavala, odbacivala. Još je i bila

najmlađa. I ona je samo zbog činjenice što je žena imala nevjerojatan osjećaj krivnje, jer nitko je u njezinu domu – kao djevojku – nije prihvatio. Kad je pošla u školu, bojala se da će biti tretirana na jednak način kao i doma, pa se zatvorila u vlastitu „izolaciju“ i gotovo ni s kime nije razgovarala. Djeca su to osjetila te su ju odmah izravno napala. Niz neugodnih nadimaka bio je njezina svakodnevnica. Osam godina osnovne škole – osam godina negativnosti. Kasnije je upisala gimnaziju, još zatvorenija u sebe, čime je još više provocirala svoju sredinu. I tako je živjela punih osamnaest godina, a možda i više od toga... Na kraju su ju na poslu, na kojem se jedva zaposlila, također svi ponižavali. Posve se slomila jer nije bila ni slična osobi vrijednoj dostojanstva, a kamoli da bi u sebi pronašla bilo kakvu vrijednost. Nije više očekivala ništa dobro u svojem životu. Za vrijeme molitve molili smo Isusa da se to očekivanje zla i očekivanje najgorega promijeni u očekivanje radosti. Pri prvom je spomenu radosti koju Bog ima za nju, jednostavno, pobjegla. Zalupila je vratima i pobjegla, jer nije mogla podnijeti napetost te istine. Tek nakon dva tjedna molitve uspjela je prihvatiti i osvijestiti si tu istinu.

Čovjeku nije lako odjednom prihvatiti svoju prošlost, a još mu je teže čuti da može biti netko tko će u drugome probuditi radost, naprimjer, u Bogu. Teško je u to povjerovati! Obično takva obeshrabrujuća uvjerenja čovjek gura u dubinu svoje podsvijesti. Ne želi o njima misliti. A često nam takvo „smeće“ ima veliku vrijednost. A kada u središtu imamo smeće, možemo se osjećati poput smeća. Na našu sreću, i Isus je bio odbačen – i po toj odbačenosti dolazi ozdravljenje. Kad sam sljedeći put molio s tom djevojkom, ona je vidjela Isusa kao odbačeni kamen zaglavni (Isusa je naime odbacio njegov narod, njegovi znanci, bio je ismijan i popljuvan) i doprlo je do njezine svijesti da je slična Isusu. I upravo se tada po prvi puta počela smiješiti! Napokon je nekomu bila slična – i to Bogu! Promijenio se njezin način govorenja, što je uzrokovalo promjenu njezinog mišljenja. Isus koji je bio prisutan u toj molitvi – i sâm sam to vidio – skinuo je s nje te spone tuge i zlovolje prema sebi. Odjednom je njezino lice

prestalo biti napeto, kao da su ju napustile neke spone koje su od nje napravile magarca zavezanog na jaslje gluposti i tuge. Odjednom je otkrila da je nekomu potrebna – i to samomu Isusu – iako se dotad činilo da nikomu i ničemu nije potrebno njezino postojanje.

Bez obzira na to je li te tvoj grijeh iskrivio ili je tuđi grijeh na tebi ostavio bolan pečat, Isus je vrata po kojima se ulazi u pomirenje, ne samo sa sobom, već i s Isusom i s drugim ljudima. Nije dovoljno samo mu pružiti ruku ili mu se nakratko baciti u naručje, već se treba baciti u bezdan njegova Srca zauvijek!

Povratak Isusu istovremeno je svrgavanje s prijestolja svih „idoliziranih“ autoriteta – prekidanje ovisnosti koje su nastale između nas i njih, jer to su veze koje ometaju i iskrivljuju tvoje postojanje. Povratak u zajednicu zapravo je raskid s izolacijom i prekomjernim povlačenjem, otvaranje odnosima u kojima će nam drugi čovjek biti samo čovjek... Samo tako nećeš promatrati čovjeka kao zastrašujuće božanstvo ili opasnu zvijer. Povratak k sebi znači ponovno gledanje na sebe s ljubavlju i razumijevanjem koji nisu neko lažljivo opravdavanje ili optuživanje samog sebe. Tad je potrebno priznati svoje grijehe počevši od korijena, odnosno shvatiti povezanost svojih krivnja s kršenjem prve Božje zapovijedi. Napokon, vrati se *Bibliji* kao prvoj riječi – izvoru najvažnijeg mišljenja o tebi! *Evandjelje svetog Ivana* počinje riječima:

U početku bijaše Riječ...

(Iv 1, 1)

Neka dakle na svakom tvojem životnom početku bude njegova riječ!

2. POGLAVLJE

TIR – „TIRANSKI ŽIVOT“

Što misliš, bi li dobro bilo biti Božjim prijateljem? Što te u tvojem životu najviše približilo njemu? Sigurno ćeš se složiti sa mnom da se tvoje prijateljstvo s Bogom nije pojavilo zahvaljujući kakvu izletu u planinama, gdje si podlegao estetskoj zadivljenosti vrhuncima planina, ili jer si što takvo sanjao, ili si pročitao dobru knjigu, zbog čega si odjednom postao Božji prijatelj. Prijateljstvo ne nastaje ni neprestanim izjavljivanjem ljubavi. Prave prijatelje poznajemo u nevolji i samo u nevolji, odnosno teškoće stvaraju istinske prijatelje. U trpljenju će s tobom ostati samo prijatelji, a u najvećem trpljenju ostat će samo tvoj najbolji prijatelj.

U Isusovu najvećem trpljenju, u Maslinskom vrtu, njegovi su ga prijatelji napustili, ali on nije napustio njih u trpljenju njihove savjesti, kad su se okupili u dvorani Posljednje večere, postićeni što su ga izdali. Nije napustio one koji su ga napustili u trenucima trpljenja. Nije napustio Petra, koji ga je izdao. Zato Isusa možemo nazvati najsavršenijim prijateljem. Ipak, da bismo se uvjerali da netko takav doista postoji, moramo iskusiti trpljenje, bijedu, teškoće, ugnjetavanje.

Da nije bilo skandala Maslinskog vrta, apostoli se ne bi uvjerali kakav prijatelj je Isus doista, niti bi im on pokazao kako malo ljubavi imaju prema njemu. Nije to, naravno, učinio da ih ponizi ili ih izrugao, već da ih još jače zavoli. U suočavanju s nevoljama, čovjek se istinski upoznaje. Ništa nas ne približava Kristu kao teškoće.

U hebrejskom se jeziku teškoće označavaju riječju *tir* – baš poput imena drevnoga lučkog grada¹⁰. Slično se zapisuje i naziv kremenog noža kojima se vršilo obrezivanje novorođenih dječaka. Kad je dijete bilo ranjeno tim kremenim nožem, doživjelo je veliku bol – bez anestezije, jer u tim vremenima nije bilo kirurških, oštih skalpela. Nož za obrezanje bio je običan komad kremena i zapravo se tijelo time više kidalo nego rezalo. Dakle, nož i teškoće, životno ugnjetavanje, ono što je loše i tužno, naziva se istim imenom: *tir*.

Grad koji se često spominje u *Bibliji* također se naziva Tir. Postao je simbolom Luciferove vlasti i iznimnih životnih poteškoća.

Teškoće nam uopće ne moraju otežavati život onako kako to biblijske stranice pokazuju, a ako nam i otežavaju ovozemaljski život, olakšavaju nam onaj vječni. Isus je rekao da se u kraljevstvo nebesko ne ulazi kroz široka vrata, već kroz uska! Uska su vrata ona kroz koja se tijesno provlačimo, jer su tijesna i uska! U kraljevstvo se nebesko dolazi uskim putem. Isus također govori da unatoč usku putu postoje i tijesna vrata: *tir patah* – upravo ona neposredno uvode u nebo. Napomenimo ipak da su ta uska vrata simbol životnih teškoća i ugnjetavanja, određenih nevolja, protivština i sve se to jednom hebrejskom riječju naziva *tir*.

Ući u nebo kroz tjesnac, po rezovima koji obrezuju naše srce, po slomljenu srcu, po protivštinama i nevoljama, sigurno nije lako. Zašto je baš bol put do sreće, do neba?

¹⁰ Tir (heb.) ima nekoliko značenja: 1. 'poteškoće', 'ugnjjetavanje', 'ono što je tijesno, opasno'; 'nevolja', 'loš položaj', 'nesigurnost', 'nesreća' (v. Ps 36, 16; Ps 32, 7); 2. 'neprijatelj' (Ps 44, 6); 3. 'kremeni nož' (v. Izl 4, 25, Jš 5, 2). Ta ista slova s lokaliziranom razlikom tvore naziv grada Tira, iz kojega dolazi žena Grkinja, Sirofeničanka. (v. Mk 7, 24). Autor evanđelja naglašava da ona dolazi baš iz tog grada te je time htio sugerirati da joj je život bio stalno ugnjetavanje, pun teškoća, i da ju je mučio protivnik – Sotona, koji je uništavao njezin život i mučio njezino dijete i nju samu. Često u *Bibliji* geofizički nazivi imaju ne samo orijentacijsko značenje, već na neki način i duhovno određenje, zbog čega su dragocjeni za razumijevanje čije sudbine, položaja ili iskustava.

Ne zato što je Bog tako htio, već zato što su trpljenje i nevolje posljedice naših grijeha. O, kako smo rijetko svjesni činjenice da svaki smrtni grijeh povlači za sobom lanac nesreća, bolesti, teškoća, problema, smrti, briga, strahova, sumnja i napokon samog neprijatelja – Sotonu, za kojega također možemo reći da je *tir* – odnosno protivnik! Kako nam Bog u tome može pomoći? Bog ima samo jedan izlaz – lancu nesreća koji smo iskovali zajedno s duhom mraka u paklenskoj kovačnici grijeha dodati još jednu vatru: oganj s ključem za nebo!

Bog kao da nam po svim stranicama *Biblije* i po iskustvima tolikih obraćenih iz grešnih lanaca govori: „Onima koji najviše trpe, bit ću najbliži. Nepravедnici ugnjetavaju ljude, stoga ću ja one kojima je učinjena nepravda učiniti plemićima i aristokracijom.“

Zato u *Knjizi otkrivenja*, u 7. poglavlju, piše da najbliže Jaganjčevu prijestolju stoji povorka ljudi obučениh u bijele haljine. Za njih je napisano da dolaze iz velike **nevolje** – velikog **tira**! Lanac je sputanost, nesloboda, grešni poroci, ali i lanac nesreća, trpljenja, muka. Svi smo mi na nekom lancu neslobode. Kad nam *Biblija* govori o izlasku Izraelaca iz Egipta, taj narod naziva narodom robova. Izlazak je potreban porobljenima i najteže ugnjetavanima.

Otkrivenje također govori da će na kraju vremena anđeo ključem otvoriti pakleni bezdan i tim lancem unutra povući Sotonu, okovati onoga za kojim smo cijeli život težili, zavedeni grijesima i trpljenjima.

I vidjeh anđela: siđe s neba s ključima Bezdana i s velikim okovima u ruci. Zgrabi Zmaja, Staru zmiju, to jest Đavla, Sotonu, i okova ga za tisuću godina. Baci ga u Bezdан, koji nad njim zatvori i zapečati, da više ne zavodi narode dok se ne navrši tisuću godina.

(Otk 20, 1 – 3)

Nagradu života u kraljevstvu naš Gospodin obećava svima koji su siromašni duhom, tužni, uplakani, ljudima čistog srca,

odnosno onima koji nisu ugađali požudama tijela; opterećenima, gladnima i žednima pravednosti, dakle onima koji su iskusili nepravdu; mirotvorcima, odnosno onima koji su neprestano živjeli u nemirima; napokon izravno progovara o onima koji trpe progonstva te im također obećava kraljevstvo.

I ti si možda doživio vrijeđanje, progonstvo, možda ti je netko učinio veliku nepravdu, bacao trupce pod noge, vezao te lancima problema, poteškoća i trpljenja; ali još ti nedostaje taj oganj s ključem, nedostaje ti oduševljenje Isusom i prebacivanje svih svojih trpljenja na njega, sjedinjenje s njegovim zaslugama na križu. Ako te sve to u životu susrelo baš zato jer si blizu Kristu, možeš reći: „Isuse! Tebi predajem sva ta iskustva. Imam taj lanac nevolja, ali one su mi samo prokletstvo, jer ih nisam predao tebi, nisam te blagoslivljao, nisam te slavio zbog njih, nisam se njima poslužio da se, kao ključem, otvorim za tjesna vrata u nebo.“

Isusa češće u evanđeljima vidimo u kući satnika – poganina, Levija – carinika, Lazara – grešnika i njima sličnim ljudima, nego u kući nekog farizeja, poput Šimuna, a zasigurno ga nećemo vidjeti u kućama rimskih senatora, grčkih filozofa, bogataša, onih kojima je život uspješan i koji su posve zadovoljni svojim životom.

Više je opisa u kojima je Isus s bolesnim ljudima, oduzetima, trpećima, neželjenima, opsjednutima, prokletima, bezumnima, „zalutalima“ u životu, nego što je s čistima, zdravim ljudima, koji su zadovoljni svojim životom, prihvaćeni, blagoslovljeni od svoje okoline, dobrostojeći, pohlepni za novcem; s takvima baš nije mogao razgovarati. Lakše i brže se Isus sporazumio s očajnom ženom Kanaankom, koja uopće nije ni čula za *Deset Božjih zapovijedi*, nego s bogatim mladićem, koji je poznao sve zapovijedi od svoje mladosti, sve ih je vršio i bio zadovoljan svojim životom.

Sjećaš li se priče kad je mladić prišao Isusu i upitao ga: „Učitelju, čuvam sve zapovijedi od mladosti, što još trebam učiniti?“ „Prodaj sve što imaš i zadobit ćeš kraljevstvo Božje.“ Nažalost, mladić je nato otišao od Isusa snuđen, razočaran tim

odgovorom. (Vidi Mt 19, 16.) S druge pak strane, žena Kanaanka iz grada Tira nije poznavala zapovijedi, ali je znala za *tir*. Što je dakle mogla u životu poznati? Trpljenje! Ona se sporazumjela s Isusom. Bilo joj je teško, ali je uspjela. I o njoj bih htio pomalo razmatrati.

Prisjeti se i čuda umnažanja kruha. Isus je učinio to čudo kad je vidio mnoštvo i sažalio se nad njime. Ovako stoji u evanđelju: „Žao mi je naroda...“ (Vidi Mt 15, 32.) Nije to dakle bilo mnoštvo ljudi koje bi nas na pogled oduševilo. Ako nekada sretnoš nekoga i kažeš mu: „O Bože, pa kako to izgledaš? Suosjećam s tobom“, kako ta osoba izgleda? A upravo za takve je ljude Isus učinio čudo umnažanja kruha, jer su probudili u njemu suosjećanje. Kad ćemo nekoj osobi reći: „Žao mi te“? Onda kada pred sobom imamo sretnu i bogatu osobu, nekoga tko je pronašao svoj kutak na svijetu ili ćemo to reći kada pred sobom imamo sirotu, udovicu, stranca, čovjeka kojemu ništa u životu ne uspijeva i kojega svi odbacuju?

Također Isus u *Matejevu evanđelju* nije rekao: „Siromasi će teško ući u kraljevstvo Božje.“ Već je rekao:

„*Zaista, kažem vam, teško će bogataš u kraljevstvo nebesko.*“
(Mt 19, 23)

Upravo je te riječi Isus izrekao i do danas malo tko u njih vjeruje. A ako Isus komu obećaje udio u nebeskom kaležu, u svojem nebu, možemo to smatrati izvanrednom čašću. I sinovi Zebedejevi htjeli su dobiti to obećanje, pa su tražili od Isusa: „Želimo u tvojem kraljevstvu biti jedan tebi s lijeva, drugi s desna.“ Isus im je pak najprije htio dati da probaju okusiti tu čašu u Maslinskom vrtu, a oni su samo jednom umočivši usta u tu gorčinu odmah pobjegli i ostavili Isusa samoga da ju ispije do kraja.

Na uska vrata, vrata trpljenja, ušao je i Petar, ali prije no što je to učinio, ušao je – provukao se kroz njih u Kajfino dvorište, da bi ondje naposljetku tripud izdao Isusa. Kako je to teško iskustvo!

Lakše je biti izdan nego izdajica! Bila su to uska vrata. Izdao je Boga i nije si to mogao oprostiti. Možda si ni do kraja svojeg života to ne bi oprostio da mu sâm Isus nije oprostio kad ga je tripud upitao: „Ljubiš li me?“, pokraj jezera, nakon uskrsnuća.

I to može čovjeka dovesti do očaja, kada izdamo Boga u svojim grijesima, kad ga se odrekemo. Na našu sreću, Isus se ne odriče grešnika. Prisjetite se kako je to izgledalo kad je Petar ušao u Kajfino dvorište – ušao je kroz vrata i izašao kroz vrata. A Ivan evanđelist zapisuje u 10. poglavlju Isusove riječi:

„*Ja sam vrata. Kroz me tko uđe, spasiće se: i ulaziti će i izlaziti...*“
(Iv 10, 9)

To su Isusove riječi. Petar je to doslovno i tjelesno iskusio, bilo je to njegovo obrezanje srca – srce ga je boljelo kad je ulazio u Kajfinu palaču, a još mu se više slamalo dok je izlazio kroz uska vrata, slušajući kukurikanje pijetla. Kad je Isus odveden Kajfi, Petar je ušao u dvorište. A onda je, izdajući ga, izašao van i zaplakao. To su vrata milosrđa i teško, najteže iskustvo, najuži prolaz kroz koji se čovjek mora provući – oproštenje kukavičke izdaje Boga. Nešto takvo čovjek sam sebi ne može oprostiti. Ali Bog oprašta i u Petru možemo vidjeti da mu je Bog dao izlaz iz te situacije, u kojoj je zaničavao samog Boga. (Vidi Mt 26, 69 – 75.)

Teškoće ne moraju nužno otežati naš život, a ako i otežaju, sasvim sigurno nam tako olakšavaju ulazak u nebo.

Čitao sam u nekoj knjizi, čijeg se naslova i autora ne sjećam, o eksperimentu koji su poduzeli neki znanstvenici s dvogodišnjim dječacima. U neku su prostoriju smjestili tri kutije i u svaku od njih lijepu igračku. Jedna je kutija bila posve otvorena, djeca su mogla staviti ruke unutra i uzeti igračku; druga je kutija imala prepreku – 30 cm pleksiglasa, a treća je kutija imala 60 cm prepreku od pleksiglasa. U prvu i drugu kutiju ulazila su samo neka djeca, ali u treću su svi pokušali ući i svi su uspjeli. Zašto? Jer je to bila najteža prepreka. Ima nešto u čovjeku da, kada dođe do prepreke, ona mu uopće ne smeta, već ga još više motivira da postigne svoj cilj.

Ako si u svojem životu doživio prepreke koje su te slomile ili obeshrabrile, pomisli, možda su ti one bile na pomoć? Dat ću ovdje jedan, možda nesvakidašnji primjer, da bih ti još jasnije posvijestio da čovjek ima jednu snažnu moć milosti od Boga, ali da bi se ona pokrenula, ne trebaju nam povoljni vjetrovi, već nasukavanje, nevolje, teškoće! Kad je Jakov u *Starom zavjetu* učinio najveći životni skok? Kad je anđeo stao ispred njega i rijeke te mu nije dopustio da uđe u Obećanu Zemlju. Upravo mu je tim smetanjem anđeo pomogao na putu. Jakov je preveo preko rijeke Jabok svoju obitelj, sva svoja stada, i kad je napokon i sâm htio prijeći rijeku, neki nevidljivi lik, anđeo, stao mu je na put. Jakov je pomogao svima, ali sebi nije mogao pomoći. Bila je noć, teškoće, teret na srcu, strah, bojazan. Jakov se osjećao paralizirano, kao možda ti u trenucima borbe sa svime onime što nazivaš „teškoće“. Nakon tog događaja Jakov je dobio hrabrost susresti se sa svojim bratom Ezavom, koji ga je godinama htio ubiti.

Da nije bilo tog anđela i te borbe do jutra, da nije imao odlučnu volju i da nije bilo tih poteškoća – ne bi se susreo s bratom, pobjegao bi pred njim. I u našem životu postoje teškoće koje ti, poput tog anđela, ne dopuštaju prijeći preko nečega, drže te podalje od sreće. Promatraš kako drugi prelaze preko rijeke, kroz mostove, dobivaju brojne životne olakšice, napreduju, provlače se, a ne nasukavaju; imaju razrađene sustave i poznanstva, novac i uspjeh, a ti stojiš na mjestu i ništa ne možeš učiniti – neka nevidljiva nemoć otežava ti život. Ali baš to može biti tvoja milost, a ne poteškoća. To može biti anđeo, a ne demon.

Mojsije i Izraelci nikada ne bi izašli iz Egipta da nisu imali pomoć. Znaš što im je pomoglo? Što je pomoglo Mojsiju i Izraelcima da iziđu iz Egipta? Reći ću ti: faraon! Jer faraon im je zabranio izlazak! Zahvaljujući njegovoj zabrani i protivljenju, zahvaljujući progonima i kaznama, toliko im je dozlogrdio Egipat i toliko su čeznuli za slobodom da su napokon i pobjegli. Da im je faraon kojim slučajem rekao: „Eto, dragi moji, šaljem s vama sigurnosnu ekspediciju, izgradit ću vam most nad Crvenim

morem, dat ću vam dovoljno kruha da ne morate gladovati pustinjom i tražiti manu, šaljem s vama cisternu vode, da ne morate bušiti stijene. Dajem vam pratinju i stavljam na vaša kola svakovrsno povrće.“ Znaš što bi se dogodilo? Židovi bi se nakon tri dana provedena u pustinji vratili i rekli: „Faraon je tako dobar, čemu bismo išli u pustinju – u Egiptu nam je sasvim dobro, čemu ići u Obećanu Zemlju?“

Zato je Bog otvrdnuo faraonovo srce, da Izraelcima stvara takve nevolje, takva mučenja, da se u pustinji ne bi poželjeli vratiti natrag u Egipat i da bi došli napokon u Obećanu Zemlju. Možda se i u tvojem životu događaju takve poteškoće, koje su poput faraona, možda imaš nekoga tko ti u svemu smeta, nekoga tko te u svemu uništava. A tko zna, možda ćeš baš zahvaljujući tomu doći do nekoga poput Boga. Ima nešto poput prkosa u nama, što može postati svetom vrlinom kada susretne poteškoću. Što se teže živi, to se ustrajnije osvaja život. Kameni brus, iako je sam po sebi tup, daje nožu oštrinu. Ponekad ćeš možda susresti takva čovjeka koji će te izoštriti, pa ćeš moći „ravno rezati kroz život“.

I još jedan evanđeoski primjer teškoće koja je dovela do čuda. Radi se o čudu oslobođenja opsjednutog djeteta o kojem se brinula žena iz grada Tira! Poslužit ću se biblijskim tekstom preplićući ga svojim razmatranjem. U *Evanđelju po Mateju* stoji napisano:

Isus zatim ode odande i povuče se u krajeve tirske i sidonske.
(Mt 15, 21)

Isus dakle ide u tirski kraj, a mi znamo da riječ *tir* u prijevodu znači 'kameni nož za obrezanje'; 'životne teškoće'; 'tjesnoba, težak položaj, protivštine, problemi' itd. Zbog toga to njegovo putovanje u to područje može simbolizirati Isusovo premještanje na stranu onih koji žive u životnim teškoćama i trpljenjima!

I gle: žena neka, Kanaanka iz onih krajeva... (Mt 15, 22)

Budući da nije bila Židovka, nije poznavala *Dekalog*, odnosno, nije poznavala riječ Božju. Ako ne poznajemo riječ

Božju, možemo cijeli svoj život provesti u trpljenju i ne pronaći izlazak ni značenje toga što nam se događa. Za nju Bog nije bio Bog, iako je možda ponešto načula o Bogu Izraelaca.

Isto se događa i danas. Mnogo je katolika koji vjeruju da Bog postoji, ali od toga nemaju ništa, žive kao pogani. *Biblija* zatim kaže da je ta žena živjela u tirskim krajevima, što možemo shvatiti kao oznaku njezina egzistencijalnog položaja. Najčešća okolnost njezina postojanja bila je bol – živjela je u strahu. Kako bismo mogli opisati njezin život? Možda kao tiranski život? Ili kao neprestano obrezivanje srca, trpljenje? Kao potvrdu toga, evanđelje ju prikazuje kao očajnu ženu koja više i traži pomoć na način koji bi nas mogao zaprepastiti. Prisjetimo se njezina krika:

„Smiluj mi se, Gospodine, Sine Davidov!“ (Mt 15, 22)

U kojem slučaju netko tako više? Samo sam nekoliko puta u životu vidio takve osobe koje su zazivale jer su trpjele, ne obazirući se na tuđa mišljenja, već su vrištale na sav glas i time izazivale atrakciju.

„Smiluj mi se, Gospodine, Sine Davidov! Kći mi je teško opsjednuta!“ (Mt 15, 22)

Zaziva milosrđe, ali još ne znamo za koga: za nju samu, jer ima bolesnu kćer, ili baš za njezinu bolesnu kćer? Ona trpi poput njezine kćeri. Između majke i kćeri u tom tekstu osjeća se neobično snažna veza. Činjenica da je kći teško trpjela uzrokovala je i trpljenje majke. Osjećamo na tom mjestu duboku ovisnost koja se može dogoditi između dviju napuštenih žena. Evanđelist Matej ne piše ni jedne riječi o njezinu suprugu. Supruga nema; možda ga uopće nije bilo, možda ih je napustio ili umro? U svakom slučaju, majka i kći veoma su bliske. Čini se kao da između nje i njezine kćeri postoji nešto više od ljubavi, možda kakva ovisnost, možda je upravo to bio uzrok djetetova mučenja. Prevelika emocionalna blizina može uzrokovati velike rane, preveliku kontrolu, preveliku brižljivost, preveliku pažnju, podređivanje, brisanje granica djetetova identiteta, prekomjernu

zahtjevnost, emocionalno ucjenjivanje, strahove, dominaciju itd. Sve te okolnosti pogodno su tlo za napad zloduha.

Ali on joj ne uzvratiti ni riječi. Pristupe mu na to učenici te ga moljahu: „Udovolji joj jer više za nama.“ On odgovori: „Poslan sam samo k izgubljenim ovčama doma Izraelova.“ Ali ona priđe, pokloni mu se ničice i kaže: „Gospodine, pomози mi!“ On odgovori: „Ne priliči uzeti kruh djeци i baciti ga psićima.“ A ona će: „Da, Gospodine! Ali psićи jedu od mrvica što padaju sa stola njihovih gospodara!“ Tada joj Isus reče: „O ženo! Velika je vjera tvoja! Neka ti bude kako želiš.“ I ozdravi joj kći toga časa. (Mt 15, 23 – 28)

Majčina je vjera ozdravila kćer, dakle možda je do tog trenutka postojalo nešto u majci što je uzrokovalo djetetovo mučenje. Koliko toga ovisi o roditeljima! Isus dolazi u okolicu Tira i jasno je da ide k ljudima koji žive u tim krajevima, ali i žive u takvim okolnostima. „I gle: žena neka, Kanaanka iz onih krajeva, iziđe vičući...“ Sasvim sigurno, vikati nije isto što i šaptati, ali čak je i to bio slab pokušaj. Isus je dakle njezino vikanje shvatio kao preslabu čežnju za ozdravljenjem njezine kćeri. Takva bi želja mogla uzrokovati ponovno vraćanje bolesti. Kada preslabo čeznemo za milošću, lako se vratiti u grijeh. Da joj je odgovorio: „Vići glasnije!“, sasvim bi sigurno stišala glas i prešla iz baritona u nekakav delikatniji sopran. Zato joj se Isus, želeći pojačati njezinu čežnju, uopće nije odazivao. Na taj je način uzrokovao da ona još jače čezne. Nije reagirao, pa je ona htjela još više i snažnije. Nije se osvrtao na nju jer je znao da će to dovesti tu ženu do nepokolebljive želje da izmoli milost za svoju kćer. Određeno vrijeme nije dobivala nikakav odgovor, zato se njezina čežnja i želja povećavala.

Ako nešto želimo dobiti od Isusa, moramo to odlučno željeti, a ne samo pomalo željeti. Zato postoji samo jedan način koji nas dovodi do toga odlučnog držanja – tišina neba!!! Upravo zato nekada Bog naoko šuti jer preslabo tražimo. Čeznemo samo malo,

a Bog će nas uslišati upravo onda kada to „malo“ u nama nestane i ostane samo ogromna potreba. Uživimo se u njezino zazivanje:

„Smiluj mi se, Gospodine, Sine Davidov! Kći mi je teško opsjednuta!“
(Mt 15, 22)

Isus joj nije uzvratilo nijedne riječi, nije joj citirao nijednu riječ iz *Biblije* niti objavio koju od Božjih zapovijedi; nije bilo odgovora. Ničega. „Pristupe mu na to učenici...“ Pogledaj što oni govore: „Moljahu ga!“ Čak su ga oni zamolili: „Udovolji joj!“ Zašto? „Jer više za nama.“ Tek na uzburkanim valovima možemo vidjeti od čega je izgrađen brod. Najprije je zazivala, a kada Isus nije odgovarao, počela je vikati, i to ne samo za Isusom, već i za učenicima. I onda dolazi do akcije. Ni učenici vjerojatno nisu bili toliko zabrinuti za sudbinu opsjednute kćeri te žene koliko su bili zabrinuti za sebe, budući da je ta žena, kao svaka Kanaanka, imala vjerojatno poduže nokte i sve je to moglo vrlo loše završiti.

Koliki je krik te žene bio kad su dvanaestorica odraslih muškaraca iz Galileje zadrhtali od straha! Zamisli koliko je željela da joj kći ozdravi, da su apostoli zadrhtali! Govor nekih žena snažniji je od bicepsa najjačih boksača! I kako je dobro ako snagu svojeg glasa koriste u molitvi, a ne negdje drugdje.

Učenici su dakle ne samo informirali Isusa, već su ga čak i molili za pomoć. I to ne na način: „Gospodine Isuse, ima tu jedna žena...“, već: „Molimo te, udovolji joj, smiri ju!“ Doista je u toj situaciji došlo do velike napetosti i možda je moglo doći i do kakva nereda. Odakle takva snaga toj ženi? Kao i obično – iz slabosti. Štoviše – iz bespomoćnosti. Snaga iz bespomoćnosti? Naravno. Što je veća bespomoćnost, to je veća snaga!

Isus je slabo reagirao, pa je žena snažnije vikala. On joj nije odgovorio ni jednom riječju, zbog čega je ona umnožila svoje riječi. Bacila je cijelu lavinu riječi! U evanđelju je sasvim sigurno zapisan samo skraćeni tekst cijelog događaja. Kada Isus nije reagirao, ona mu je bacala mnoge povike, koji su uplašili apostole.

I tek je tada došlo do čuda. To je metoda za čudo – pomalo oklijevati s milošću. Isus staje. Ona mu prilazi:

... pokloni mu se ničice i kaže: „Gospodine, pomози mi!“

Pred kime se kleči? Pred čovjekom? Bilo bi to bogohuljenje. Pred kime se kleči? Pred Bogom! Žena je najprije u Isusu priznala Boga. Ispunila je prvu Božju zapovijed, a da ju i nije poznavala! A postoje ljudi koji znaju prvu zapovijed i ne vrše ju. Zato se u njihovu životu ništa ne mijenja. Činilo se da će joj Isus tada popustiti, ali do toga još nije došlo.

„Ne priliči uzeti kruh djece i baciti ga psicima.“

I danas ta rečenica zvuči pregrubo – nakon takvih riječi lako se osjetiti odbačenim! Da ta žena nije za sobom imala već cijeli recital povika, smatram da bi se na te riječi uvrijedila. Ali predugo je vikala, previše uložila u sve to da bi se sada povukla; da bi sada, kad je napokon pred njegovim licem, odustala. O ne, radije je odustala od svojeg ponosa i povrijeđenosti nego od svoje molbe za Isusa.

„Da, Gospodine! Ali psići jedu od mrvica što padaju sa stola njihovih gospodara!“

Kad je ponižena pala, tiho je zamolila za mrvice, a prije samo koji trenutak tako je glasno vikala. Nekako mi se uvijek riječ *mrvice* veže s riječju *kajanje*¹¹. Zamolila je za najmanju moguću milost, na najnižem duhovnom položaju, ali i dalje nije odustajala. Tad joj Isus odgovara: „Velika je vjera tvoja!“ Zašto? Moliš za male stvari i ne odustaješ od njih. Čak nije ni znala da se u tome krije milost – u tome što nije prestajala moliti. I to je milost – ne odustajati od borbe za milost! Iako nije bila uslišana, nije prestajala moliti, nije sumnjala da će dobiti mrvice.

¹¹ *Prevoditeljeva napomena:* Možda je čitatelju ovdje neobično autorovo povezivanje riječi *mrvice* i *kajanje*, ali u poljskom jeziku te riječi zvuče veoma slično: *okruchy* – *mrvice* i *skrucha* – *kajanje*.

Zato je dobila više od *pet kruhova*. Od tog trenutka njezina je kći ozdravila. Kada roditelji imaju vjeru, njihova djeca ne boluju. A takva vjera proizlazi iz prve zapovijedi. Vratimo se na evanđelje o pogrbljenoj ženi:

Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi. Kad eto žene koja je osamnaest godina imala duha bolesti. Bila je zgrbljena i nikako se nije mogla uspraviti. Kad je Isus opazi, dozva je i reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“ I položi na nju ruke, a ona se umah uspravi i poče slaviti Boga. Nadstojnik sinagoge – ozlovoljen što je Isus u subotu izliječio – govoraše mnoštvu: „Šest je dana u koje treba raditi! U te dakle dane dolazite i liječite se, a ne u dan subotnji!“ Odgovori mu Gospodin: „Licemjeri! Ne drijеši li svaki od vas u subotu svoga vola ili magarca od jaslada da ga vodi na vodu? Nije li dakle i ovu kćer Abrahamovu, koju Sotona sveza evo osamnaest je već godina, trebalo odriješiti od tih spona u dan subotnji?“ Na te njegove riječi postidjеše se svi protivnici njegovi, a sav se narod radovaše zbog svega čime se on proslavio. (Lk 13, 10 – 17)

Taj tekst govori o ozdravljenju žene koja je osamnaest godina bila sputana duhovnim okovima. Nikako nije mogla uspraviti svoj život. Pokušajmo čitati to evanđelje redak po redak, otkrivajući – zahvaljujući svjetlu i mudrosti Duha Svetoga, kojeg smo prizvali – sav skriveni sadržaj koji je „usklađен ispod površine“ *Svetog pisma*, a unutar tog događaja.

Sam početak teksta govori o okolnostima i mjestu ozdravljenja. „Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi.“ Sinagoga je mjesto susreta s ljudima koji dolaze na molitvu – to je slika molitvene zajednice. Zajednica je dakle mjesto ozdravljenja. Podsjećam na ono što sam govorio u prvom poglavlju, na odgovarajuće stanje koje je uvjet ozdravljenja, odnosno primanja oprosta – zajedništvo s drugim ljudima. Da bi se dogodilo ozdravljenje i uspravljanje duše, mora postojati odgovarajuće mjesto zajedničke molitve, a ozdravljenje se mora dogoditi za

vrijeme Isusova poučavanja. „Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi.“ Ekvivalent sinagogi može biti, npr., kapela, crkva ili zajednica obnovljenoga kršćanskog života, neokatekumenska, karizmatika ili bilo koja druga zajednica. Teško bi bilo doživjeti takvo ozdravljenje u dnevnom boravku, pred televizorom, ili u kino dvorani, restoranu, pa čak i u tišini vlastitog doma.

Zahvaljujući tomu što je ta žena došla u sinagogu da sluša Isusovo poučavanje, mogla je biti ne samo primijećena, već, što je najvažnije, i ozdravljena. Dakle prva i najvažnija stvar o kojoj se govori na samom početku jest da nikada ne odustanemo od neprestana slušanja Isusa. Evanđelje nam pokazuje da Isus neprestano poučava. I u tom naučavanju, u potoku njegovih riječi, ostvaruje se ono što će naposljetku postati ozdravljenjem. Potok Isusovih riječi počeo je postupno oslobađati tu ženu i Isus je to sigurno primijetio. Zahvaljujući tomu naučavanju ona se naočigled počela mijenjati, tako da ju je i Isus primijetio. Najprije je bila u tome bezličnom mnoštvu, posve neprimijećena, ali naučavanje je postajalo sve sjajnijim svjetlom, tako da je na kraju Isus jasno primijetio njezinu tamnu siluetu, njezino iskrivljenje! Njezin način života i stav, njezino iskrivljenje postalo je vidljivo.

Isusovim poučavanjem dolazi do svojevrstna kontrasta – svjetlo njegovih riječi jasno ocrtava tamu naših duša. Primijetio sam tu pojavu kontrasta mnogo puta dok sam naviještao Božju riječ, za vrijeme naučavanja. Duh Sveti mi je pokazivao, a zapravo, „ocrtavao“ određene osobe s kojima ću kasnije proživjeti ozdravljajuće događaje.

Recimo još ovako: bez zajednice nema odgovarajućeg mjesta za ozdravljenje. Ako nisi dio neke zajednice, veoma ćeš teško doživjeti ozdravljenje od Isusa – *extra ecclesiam nulla salus*¹². Izvan Crkve, koja je zajednica, teško ćeš se spasiti! A ako si u dubokoj samoći, tim više se tvoje šanse smanjuju. Možemo se osjećati usamljeni u mnoštvu, ali daleko je teže ne osjećati se

¹² *Extra ecclesiam nulla salus* (lat.) – izvan Crkve nema spasenja.

usamljeno u samoći. „Jedne je subote naučavao...” Iako treba stalno, svakodnevno, neprestano biti s Isusom, kao da smo usred njegove pouke, da bismo ga slušali, ipak je svaka od tih pouka, svaka pojedinačno, dovoljna da uspravi čovjeka jednom zauvijek. Ali moramo biti prisutni pri svakoj, da bi nas jedna mogla ozdraviti. Samo jedna, bez svih ostalih, neće biti dovoljna, ali samo jedna nas može ozdraviti, zahvaljujući tomu što smo prisutni na svakoj.

Tako izgleda početak toga evanđeoskog teksta. Kao što vidiš, tekst se konkretno odnosi i na našu stvarnost, jer i danas Krist poučava, i nije si dovoljno samo jednokratno ubrizgati „injekciju duhovne obnove” jednom godišnje, već treba pronaći svoje mjesto u zajednici tijekom cijele godine i cijeli svoj život. U 11. retku čitamo:

*Kad eto žene koja je osamnaest godina imala duha bolesti.
Bila je zgrbljena i nikako se nije mogla uspraviti.*

Možda je čekala u toj zajednici punih osamnaest godina na ozdravljenje i napokon je dočekala! Potrebno je imati mnogo strpljivosti, jer Isus ti može prići tek nakon mnogo vremena, kada ispita tvoju vjernost.

Koga možemo promatrati u liku te žene? Kakve ljude? Ljude koji su pogrbljeni ili one koji su poniženi, koji nemaju što reći, koji su odbacivani, iskorištavani, ali i dalje bespomoćno očekuju daljnje udarce. Ne mogu se braniti. Očekuju vulgarne nazive, prihvaćaju ih, vjeruju da su istiniti. Očekuju neodobravanja i vjeruju da ništa drugo nisu ni zaslužili. Očekuju odbacivanje i govore si: „Samo sam takve pogrde i vrijedan.” Tako duboko seže njihovo iskrivljenje. Vrijeđanje, optuživanje, okrivljavanje, ismijavanje, odbacivanje, napastovanje itd. To je zgrbljena žena, nikomu više potrebna.

I broj 18 također ima svoje značenje. To je broj koji dobijemo zbrojem triju šestica – 6 + 6 + 6 – čime dobivamo broj Zvijeri iz *Otkrivenja*. Dakle ta je žena pogrbljena zbog zvijeri, zvjerski je

tretirana u životu. Pogrbljena, jer je netko bio zvijer prema njoj, utopivši ju u bespomoćnost. Nije ona bila zvijer, već ju zvijer drži u takvu ropstvu. Čovjek može biti zvijer prema drugoj osobi i grijeh jednoga može uništiti drugog čovjeka.

Taj broj osamnaest ima također još jedno značenje, ali da bismo ga shvatili, trebamo otvoriti *Stari zavjet, Prvu knjigu o kraljevima* 7, 15 i dalje.

To poglavlje govori kako je Salomon, kralj mudrosti, gradio hram, a mi iz poslanice sv. Pavla znamo da je Salomonov hram slika Kristova tijela, dakle Crkve, odnosno sviju nas. Ta zgrada, od koje je sada u Jeruzalemu ostala samo ruševina, zid plača, bila je duhovna slika Crkve. Sva oprema, arhitektonski detalji o kojima se govori u *Prvoj knjizi o kraljevima*, odnose se na duhovnu konstrukciju našega nerukotvorenog hrama – kojega vrata paklena neće nadvladati. Jeruzalemski hram dokraja je srušen tijekom potresa za vrijeme cara Julijana Apostata u 4. st, a hram Katoličke crkve niti stotine potresa neće uništiti, jer taj je hram u ljudskim dušama, a ne od kamenja.

Ali čitajući *Knjigu o kraljevima* možemo mnogo toga saznati o nama samima, o našem hramu – Crkvi, kao i o svakoj kršćanskoj duši. Hram su naime svi oni koji u sebi nose živu prisutnost Boga, odnosno koji žive u posvetnoj milosti.

U 7. se poglavlju govori o ulasku u Salomonov hram između dva mjedena stupa. I dobro pročitaj, jer svaki je detalj važan. Kralj Salomon naredio je dovesti arhitekta Hiram iz Tira (a već znamo što označava ime tog mjesta) koji će izgraditi hram (arhitektovo ime u hebrejskom jeziku čine tri suglasnika: *HRM*).

Razmisli o duhovnim posljedicama te informacije, budući da smo rekli da Salomonov hram nije samo hrpa kamenja i drva, niti neko predivno arhitektonsko drevno svetište ili jedno od svjetskih čuda arhitekture, već je to slika Crkve.

Nesumnjivo i Hiram ima svoje duhovno značenje, kao arhitekt tog hrama. Treba se dakle na ovom mjestu upitati: Tko

gradi hram ili što je korisno za gradnju hrama? Tko je koristan za gradnju Crkve, odnosno ljudske zajednice u kojoj prebiva Duh Sveti i tko gradi hram Duha Svetoga u ljudskom tijelu i srcu?

Isus bi zasigurno ovdje odgovorio: „Tko ima uši, neka čuje!“ Tko gradi istinski duhovni hram? Hiram je došao iz Tira, a naziv tog grada protumačili smo kao „pritisak“, dakle iz pritiska, iz teškoća dolazi snaga za gradnju hrama Duha Svetoga u nama samima!

Osim toga ime Hiram povezano je s riječju *herem*, koja se prevodi kao *kletva*, *prokletstvo*. Prokletstva i teškoće grade naše duše i cijelu Crkvu.

Ne objašnjava li to svu onu mržnju s kojom se naša Crkva neprestano susreće, kao i svaki onaj tko se priznaje katolikom, pa čak i u državi koja je većinski katolička, kao što su Poljska i Hrvatska? O tome nam Duh Sveti govori već u *Starom zavjetu*. Ali tu nije kraj. Hiram je bio udovičin sin. A udovica u *Bibliji* simbolizira siromaštvo i život u teškoćama, bez uporišta, u samoći, u stalnu „pritisaku“.

*(Bog) koji stvori nebo i zemlju, more i sve što je u njima; koji ostaje vjeran do vijeka, **potlačenima vraća pravicu**, a gladnima kruh daje. Gospodin oslobađa sužnje, Gospodin slijepcima oči otvara. Gospodin uspravlja prignute, Gospodin ljubi pravedne. **Gospodin štiti pridošlice, sirote i udovice podupire**, a grešnicima mrsi putove.* (Ps 146, 6 – 9)

Hiram je sin udovice, što znači da je siroti, a još k tomu i pridošlica. „Bio je pun vještine, umijeća i znanja.“ Ništa čovjeku ne daje toliko mudrosti koliko ranjenost. Ništa!

Što je veća čija ranjenost, to je veća i osjetljivost. Što je tko osjetljiviji, to je više suptilan, delikatan i otvoren za mudrost! Što je više čovjek utučen, to su mu misli dublje! Kada general nakon bitke pogleda svoje vojnike i vidi one koji nemaju ni ogrebotine, kao i one koji su lako ranjeni i one koji su puni rana, koga će od njih nagraditi medaljom časti? I o tome nam *Biblija* govori, iako

nam se možda čini da su Bogu važni oni s kojima i svijet računa, ali uopće nije tako! Hiram je gradio hram uz pomoć klesara koji su klesali kamenje i prilagođavali ih tako da se zgrada ne uruši.

Čitajući pisma svetog oca Pija, dobivamo potvrdu tih istina. On je neprestano bio ranjavan i napadan demonima, neprestano osuđivan i osumnjičavan za pretvaranje. Zabranjeno mu je slaviti svetu misu i ispovijedati. Živio je u izgnanstvu, kao sirotan svoje redovničke zajednice, izvan samostana. Ali u pismima izravno uspoređuje svoju duhovnu izgradnju s klesanjem kamenja, misleći, naravno, pritom na životne događaje koji su ga ranili. Za njega su trpljenja bili udarci koji su oblikovali kamenje njegova iskustva, da bi se iznutra izgradio. O gradnji hrama napisano je u *Knjizi o kraljevima*:

Salomon je imao i sedamdeset tisuća nosača tereta, osamdeset tisuća kamenorezaca u gori, ne računajući glavara službeničkih koji su upravljali poslovima; njih je bilo tri tisuće i tri stotine, a upravljali su narodom zaposlenim na radovima. Kralj je zapovjedio da lome gromade biranog kamena i da ih klešu za temelje Hrama. Graditelji Salomonovi i Hiramovi, i oni iz Gibela, tesali su i pripremali drvo i klesali za gradnju Hrama. (1 Kr 5, 29 – 32)

Usporedimo taj biblijski opis s ulomkom pisma svetog oca Pija:

Po neprekidnim udarcima spasiteljskog dlijeta i po odgovarajućem čišćenju očvrstnut sam za pripravu kamenja koje će graditi vječnu zgradu! Isus Krist ponavlja divne riječi svaki put i kao poklon daje mi nove križeve...

(Pismo ocu Augustinu, 18. siječnja 1913. godine)

Pišući te riječi svomemu ispovjedniku, mislio je na neprestane napade zloduha, napasti i patnje, strahove i kušnje, strašne vizije – sve je to ipak veoma cijenio i bio je siguran da ga ti napadi boli, koje su mu nanosili demoni, izgrađuju iznutra – grade njegov duhovni hram za Isusa! O Hiramu je napisano:

Bio je pun vještine, umijeća i znanja da svašta izrađuje od mjedi.
(1 Kr 7, 14)

Još jedan zanimljiv detalj. Riječ za *mjed* na hebrejskom je *nahas*, a ista ta riječ koristi se za zmiju – odnosno, napasnika u rajskom vrtu. Hiram se dakle pojavljuje kao čovjek pun trpljenja, proklinjan tijekom života, siroče po ocu, sin usamljene majke, od djetinjstva napadan od zmije, ali zahvaljujući tim teškoćama, naposljetku je naučio gospodariti nad zmijom. Naučio je gospodariti nad zlom. Kakva je to duhovna poruka tebi, čovjeku, koji si također doživio zlo! Upravo je njemu Salomon povjerio gradnju hrama.

Znamo da je Salomon simbol mudrosti, ali i biblijski arhetip Isusa Krista. Samo onaj tko je naučio gospodariti nad zmijom – zlom, trpljenjem, kušnjama, određen je za gradnju hrama.

Komu možemo vjerovati u životu? Onomu tko ima iskustva ili onomu tko nema? A najiskusniji je onaj tko je mnogo pretrpio.

Dode on kralju Salomonu i sav mu posao izradi. (1 Kr 7, 14)

Nikomu drugomu Salomon nije povjerio takav posao. I gledaj što dalje piše, neprestano imajući na umu ono naše evanđelje o pogrbljenoj ženi. Hiram je salio dva stupa od mjedi. Svaki od njih bio je visok 18 lakata. Zasigurno nije slučajno da ta broj odgovara godinama koje je pogrbljena žena provela zarobljena od Sotone, zmije?

A sada otvori *Psalam 144*:

Daj da nam sinovi budu kao biljke što rastu od mladosti svoje; a kćeri naše kao stupovi ugaoni, krasne poput hramskog stupovlja...
(Ps 144, 12)

Psalam sugerira da su kćeri Izraelove stupovlje duhovnog hrama! Kćeri koje je zlo i Sotona uništavao punih 18 godina, kao onu iz evanđelja, one koje su proklinjane, koje žive u neprestanoj potlačenosti, u nevoljama, bolima, pogrbljenosti. Takva osoba

ulazi u hram Božji. One koje su najviše uništavane u životu, Bog najviše uzvisuje. Tko još može reći da Bog nije dobar?

Vratimo se na trenutak na naš hram, htio bih ti pokazati još jednu stvar. Naime u drevnim vremenima ljudi su se ponešto drugačije odnosili prema pisanju i slovima – hebrejski je jezik veoma primitivan, zbog čega postoji mnogo interpretacijskih mogućnosti.

Dodajmo i to da su općenito drevni pisari i u Egiptu, Babilonu, Grčkoj, kao i u Izraelu, bili skloni odnositi se prema pismu ne samo u svrhu informacije, kao što to činimo mi, već su doživljavali čin pisanja kao nešto sveto, otajstveno, mistično.

Drevni su Egipćani smatrali da njihovo pismo dolazi od bogova. Smatrali su da im je pismo darovao bog Thot – bog mudrosti. On je bio i bog Mjeseca – oslikavali su ga s mjesecom na glavi u njegovim dvjema mijenama – polumjesec i puni mjesec. Bog Thot smatran je izumiteljem pisma i zaštitnikom pisara. Prikazivali su ga kao pticu ibis ili kao muškarca s ibisovom glavom. Egipćani su dakle vjerovali u božansko podrijetlo pisma, nazivali su ga „pismom Božjeg govora“.

Termin *hijeroglifi*, koji se koristi za znakove egipatskog pisma, uveo je tek sveti Klement Aleksandrijski, autor traktata pod naslovom *Stromateis*, oko 200. godine po. Kr. Na grčkom jeziku termin se prevodi kao „rezbareni sveti znakovi“ (*hierós* – sveti; *glýpho* – rezati).

Takvo uvjerenje o svetom karakteru pisma bilo je rašireno u mnogim drevnim civilizacijama, pa tako i u Izraelu. Pismo izabranog naroda bilo je sveto, bilo je božanskog podrijetla.

Podsjetimo i na to da se zapisana riječ u Izraelu prvi puta spominje u objavi na gori Horebu, gdje je Mojsije od Boga primio 10 Božjih riječi, zapisanih, a zapravo uklesanih na kamenim pločama.

U hebrejskom jeziku najvažniji su suglasnici. Tijekom mnogih stoljeća samoglasnici uopće nisu korišteni, pa su riječi

bile doživljavane drugačije nego danas. Ime *Hiram* sačinjeno je od tri suglasnika: *HRM*. Ta ista slova, samo preokrenuta, čine riječ *RHM* – *raham* – *milosrđe*. Nekima će to možda biti samo slučajnost ili pretjerana interpretacija, pa neka bude tako.

Imamo dakle takvu *korisnu slučajnost* koja će nam pomoći da shvatimo jedno: moguće je iz PROKLETSTVA zadobiti MILOSRĐE, samo se treba predati u Salomonove ruke – u ruke Isusa Krista. Isus je naime sam o sebi rekao: „Ovdje je i više od Salomona.“ (*Mt* 12, 42)

Doista, jer Salomon je uveo Hirama u gradnju hrama, a Krist svojim milosrđem može izgraditi nebo za sve pritiješnjene duše.

Predaj dakle svoje bolne uspomene Isusu, a on će po svojem milosrđu od njih učiniti temeljno kamenje za tvoju buduću sreću te će te izdići iz tvog pogrbljenja! On će posve preokrenuti prokletstvo u blagoslov, baš kao što preokrenuta slova riječi *kletva* (*HRM*) daju riječ *milosrđe* (*RHM*)!

I još nešto. U *Knjizi propovjednikovoj* čitamo:

Što je krivo, ne može se ispraviti; čega nema, izbrojiti se ne može.
(*Prop* 1, 15)

Čini mi se da te riječi izravno pogađaju pogrbljenu ženu, ali na štetan način. Ona si nije mogla pomoći. Bila je iskrivljena i nije se mogla uspraviti.

Ali primijetimo da ova rečenica ima i nastavak: „čega nema, izbrojiti se ne može“. A čega nema? Postoji li nešto čega nema? Da!

Postoji duh koji se zove „nestade zauvijek“ (*Ez* 28, 19). Tko je to? Naravno, Lucifer. On se ne računa u nebu – u hebrejskom jeziku *ne brojiti* glasi *LO-CIFIR*! Anđeo koji se ne broji u nebu to je Lucifer, latinski *Luciferus*.

Što je krivo, ne može se ispraviti; čega nema, izbrojiti se ne može.

Pogledaj, u tom retku neka neodređena iskrivljenost kao da je uvjetovano povezana s drugim dijelom rečenice, koji glasi „čega nema, izbrojiti se ne može“. Zašto ovdje govorim o tome? Postoji

anđeo koji se ne broji, ne broji se u nebu, uopće se ne broji, a također se ne čita – Lucifer.

Upravo je taj demon doveo djevojku do iskrivljenja. Napao je njezin život tako da se nije mogla ispraviti. Bilo joj je teško sa svim događajima u svojem životu, koje je tako duboko proživjela, a što je najvažnije, **nitko s njome nije računao!** Baš tako! I ona sama na sebe nije računala u vlastitim očima. Taj joj je duh punih osamnaest godina ponavljao: „Ti se ne brojiš, na tebe nitko neće računati, od tebe neće biti ništa, nikomu nisi potrebna, čemu uopće živiš!“

I naposljetku ju je uvjerio u te riječi. Znamo što znači kad se **netko u društvu ne računa**. Ako nitko sa mnom ne računa, onda ni ja sa sobom ne računam, ne računam ni s time da Bog sa mnom računa! Tko sam onda? Manji sam od nule! Nepotreban sam! Takvo je djelovanje tog duha. On iskrivljuje čovjeka u osjećaju bezvrijednosti –i sâm se tako osjeća, pa onda i druge time zaražava.

A s druge strane imamo tekst o Salomonovu hramu, gdje visina ulaznih stupa **iznosi 18 lakata**. Stup ima 18 lakata, izračunat je, predivno isklesan i još k tomu predstavlja ulaz u svetište. **Zloduh govori čovjeku: „Ti se ne računaš, zvijeri!“** **A Gospodin Bog govori: „I te kako se računaš, ljubljena kćeri!“**

Njezino životno iskrivljenje povezano je s otajstvom tog duha, jer najbolji način da se koga gurne u takav očaj, a kasnije i pogazi njegov život, jest ignoriranje osobe. To možemo iskusiti od ljudi, ali u svemu tome svoje prste ili, bolje rečeno, kandže, ima zloduh, kojemu je veoma važno da uvjeri čovjeka u to da se, jednostavno, **ne broji, ne računa**. Na kraju se neće moći oduprijeti takvim mislima. Kao šutljiva osoba, uvijek će biti nezamijećena. Takvo stalno ponašanje prema komu može osobu dovesti do toga da u svojem iskrivljenju više ne bude slična čovjeku.

Postoje takvi načini, iznimne okolnosti koje veoma lako pogrbljuju čovjeka do stanja **ne računanja** sa sobom; do toga da

postane netko tko nije vrijedan pozornosti, netko nepotreban. Npr., kad se komu uvjetuje da živi samo za druge ljude, i to ucjenjivanjem, vrijeđanjem, svojevrsnim zarobljavanjem, životnim onesposobljavanjem, predrasudama. Kad se prema komu ponašamo tako da se osjeća krivim za to što postoji i ima svoje mišljenje, zato što želi nešto za sebe, što želi biti ono što jest; kada loše prosuđujemo čije djelovanje te ga samo koristimo, a nikada ne pohvalimo, barem za najmanju stvar... U takvim je slučajevima veoma lako doći do uvjerenja da smo bezvrijedni! Kad se okolina zatvori za neku osobu samo zbog jedne počinjene pogreške: „Ah, ništa se bolje od tebe ne može ni očekivati, od tebe nikada ništa dobro neće biti!“

Kad je tko okružen ljudima koji ga ismijavaju, kad se nekoga neprestano uvjerava da se nikada neće uspjeti uspraviti, odnosno izjednačiti s ostalima; kada nema ljudi koji bi takvu osobu uzdigli duhom; kad se koga ignorira, ne primjećuje, izbjegava, kao posljedica svih tih životnih udaraca dolazi do uvjerenja da smo netko **s kime se ne računa**. Ako to traje nekoliko godina, može doći do pogrbljenja koje je nemoguće ispraviti.

Mnogo se ljudi uistinu boji ozdravljenja, uspravljanja, odnosno, boje se biti ono što jesu, jer su tolike godine trpjeli takav pritisak da bi izgubili pravo na iskazivanje svojih osjećaja, da bi prestali vjerovati u to da im uopće išta pripada. Morali su živjeti samo za druge, kao predmeti, dok je biti ono što jesu značilo izgubiti ljubav najbližih. Određene okoline služe se takvim „iskrivljujućim dekalozima“, odnosno desetcima (više ili manje) zapovijedi, ali ne Božjim, već ljudskim, a zapravo – neljudskim. Sve započinje prilično bezazleno, obvezujuće, ucjenjivački:

„Ako me uistinu voliš, učinit ćeš što ja hoću...“

„Kako možeš nešto takvo planirati, posvetio sam ti cijeli život, izgubio toliki novac, investirao u tebe, što će reći susjedi, što će reći rodbina? Računao sam na tebe, ali vidim da sam se preračunao, više ti nikada neću vjerovati...“

„Ako to učiniš, s nama je gotovo, neću ti to oprostiti!“

„Više nisi moje dijete!“

„Zbog tebe se uvijek tako užasno osjećam!“

„Pomoći ću ti u životu, ali moraš ispuniti ono što ti kažem i slušati me u svemu, a ja znam najbolje što je za tebe dobro.“

„Ako učiniš to što želiš, učinit ćeš mi zlo...“

Sve te zapovijedi bez prestanka „penetriraju“ u čovjeka iznutra, oblikuju ga, formiraju, zarobljavaju, stvaraju mrežu grižnje savjesti, koja nije usmjerena na Boga, već na čovjeka, koji je zauzeo njegovo mjesto u srcu – i tako se stvara novi *Dekalog*.

A riječ Božja ostaje podalje, negdje na periferiji – nitko se na nju ne obazire! Ljudske riječi ostaju u prvom planu, postaju „zapovijedi ljubavi čovjeka prema božanstvu“.

Druga osoba tako postupno postaje božanstvo, pred kojim počinjemo drhtati od straha. To je veoma opasno, jer time osjećamo pritisak okoline koja želi zadovoljiti druge okultnim poštovanjem. Tada počinjemo živjeti samo da bismo ispunili tuđa očekivanja i bili onakvi kakvima nas drugi žele. Jer ako to ne učinimo, postajemo „ništice“ i upadamo u strašan osjećaj krivnje, jer nam drugi ponavljaju da loše radimo, da se loše ponašamo, da smo ih iznevjerili, povrijedili, da želimo ostvariti neke druge planove, a ne njihove. Osjećamo se grešni. To je stvaran osjećaj krivnje, iako stvarna krivnja ne postoji.

Kada apsolutno i kukavički odustanemo od vlastitog *ja* zbog tuđih riječi, dolazi do raspada osobnosti, zarobljenosti, osjećaja izgubljenosti, nemogućnosti odlučivanja o sebi. Iz straha od takva pritiska možemo se i izolirati, zatvoriti. Dolazi do uklanjanja.

S jedne smo strane podređeno zarobljeni od svoje okoline, a s druge smo pak odvojeni od ljudi i zatvoreni u sebe. Objektiviziranje čovjeka paradoksnu uzrokuje gubitak bilo kakvih vrijednosnih odnosa s drugima – dolazi do povlačenja u sebe! Što manje možemo odlučivati o sebi, to smo više nedostupni onima koji nas objektiviziraju.

Isus je primijetio tu vrstu invalidnosti u pogrbljenoj ženi. S jedne je strane bila pogrbljena u stav naklona, a s druge je strane skrivala svoje lice, njezin je lik bio nedostupan. Neobično važna činjenica za njezino ozdravljenje upravo je to što ju je na početku procesa uspravljanja tog „stupa“, s kojim nitko nije računao i nitko nije primjećivao, najprije on ugledao, odnosno, istaknuo.

A što to znači *vidjeti koga*? To znači koga opaziti! A opažamo onoga tko se **računa**! Nije moguće ne primijetiti veleposlanika, predsjednika, biskupa, papu. Takvim ljudima nećemo nikada reći: „Ti se ne računaš, ne primjećujem te.“ Takve osobe se **računaju**, stoga ih primjećujemo. Isus je dakle tu ženu najprije primijetio. I čak ništa ne govoreći, po tom opažanju, ona se počela **računati u njegovim očima**, a time i u svojim očima te očima cijele zajednice.

Kakvi se ljudi računaju za Isusa? Pročitaj *Evandjelje po sv. Luki* 15, 1: „Okupljahu se oko njega...“ To znači da su se dobro osjećali u njegovoj prisutnosti, odnosno osjećali su da su primijećeni – „svi carinici i grešnici da ga slušaju“. Što znači *carinici*? Carinici su ljudi zatvoreni u sebe. A uz njih su bili i grešnici, odnosno oni koji griješe. Za Židova grijeh je prije svega grijeh protiv prve Božje zapovijedi, odnosno grešnici su oni kojima su ljudi bili važniji od Boga. I oni su se okupljali oko Isusa, jer ih je Isus poučavao. „Okupljahu se oko njega svi carinici i grešnici da ga slušaju.“

Ona sama – ta žena iz sinagoge – ništa više nije očekivala od života. Šutjela je, bila je pogrbljena, odbačena i zarobljena, zatvorena u sebe, a istovremeno potpuno ovisna o onome što drugi govore o njoj. Njezina je situacija bila bezizlazna. Osjećala se neprimijećeno i nedostojna da bi ju itko primijetio.

Svakomu čovjeku nevjerovatno je tužno biti zanemaren, neprimijećen, kada nitko ne računa s njime ni njegovim mišljenjem. Takva situacija može gurnuti čovjeka čak i u najgore grijehe, jer je za poštovanje i uvažavanje spreman pregaziti granice zapovijedi ili morala. Ta je pak granica granica nevolja koje

iskrivljuju čovjeka i gnječe ga grižnjom savjesti. Isus je veoma često ozdravljao ljude najprije samim **zapažanjem**.

Pogledaj kako se to zbilo u *Evandelju po sv. Luki*. Ovo je priča o pozivu Levija carinika i ozdravljenju njegova života:

Nakon toga iziđe i ugleda carinika imenom Levija gdje sjedi u carinarnici. I reče mu: „Pođi za mnom!“ (Lk 5, 27)

I prije nego je bilo što rekao, prije nego je ušao u njegov život, najprije ga je ugledao. Levi je osjetio da je primijećen, i to je već bilo ozdravljajuće za njega. Isto tako u drugom odlomku tog evandjelja Isus cijeni čovjeka koji se osjećao bezvrijednim:

Pogleda i vidje kako bogataši bacaju u riznicu svoje darove. A ugleda i neku ubogu udovicu kako baca onamo dva novčića.

Obrati pozornost kako sveti Luka odlično izjednačava bogate ljude koje je Isus samo promatrao i ubogu udovicu koju je jasno istaknuo svojim pogledom! Čudesna razlika: vidio je bogate i ništa nije rekao, a kad je ugledao udovicu kako baca dva novčića, ne samo da ju je vidio, već joj i dao status u kraljevstvu nebeskome: „... ova je sirota udovica ubacila više od svijui.“ A njezina je egzistencija uistinu bila mizerna – ti su novčići bili sve što je imala i što je bila. Osjećala se dakle bezvrijednom! Jer se čak odrekla i tih dvaju novčića, odnosno onog minimuma svoje vlastite vrijednosti.

A Isus je to vidio – primijetio i istaknuo. Vidio je i činjenicu da se ona ne osjeća vrijednom čak ni u svojim očima. Ali za njega je bila upravo najvrednija. Više nego svi oni bogataši.

I još jedan Isusov pogled kojega također ne možemo ne opaziti ili previdjeti – pogled koji je ozdravio Petra nakon što je zatajio Isusa:

Gospodin se obazre i upre pogled u Petra, a Petar se spomenu riječi Gospodinove, kako mu ono reče: „Prije nego se danas pijetao oglasi, zatajit ćeš me tri puta.“ (Lk 22, 61)

I unatoč tomu što je to pogled koji je Petru ukazao na grijeh, probudio njegovu savjest i potaknuo ga na kajanje, ipak taj pogled nije ubio Petra... To nije bio pogled koji bi rekao: „Što si mi to učinio, neću ti oprostiti, razočarao si me, s nama je gotovo!“ To je pogled po kojem je Petar došao k sebi, jer će odmah potom izići iz tog dvorišta, rasplakati se i vratiti k Isusu. Isus ga je tim pogledom potaknuo na grižnju savjesti, ali zahvaljujući tomu Petar je ponovno zadobio duhovnu ravnotežu.

Ponekada čak i takav tužan Isusov pogled može veoma pomoći čovjeku. I u *Evandjelju po sv. Mateju* čitamo:

Ugledavši mnoštvo, uziđe na goru. (Mt 5, 1)

Dakle najprije je ugledao mnoštvo pa je tek onda uzašao na goru.

I kad sjede, pristupe mu učenici. On progovori i stane ih naučavati... (Mt 5, 1 – 2)

Ali prije no što ih je naučavao onim svetim riječima da su najnesretniji ljudi zapravo najsretniji u njegovim očima, najprije ih je pogledao! Oni su doista osjetili da ih je Bog primijetio. Moglo bi nam se činiti da Bog vidi samo one koji spektakularno i teatralno ispunjavaju svoje pobožne prakse. A zapravo je upravo suprotno!

Na samom početku svake korizme Crkva nas podsjeća da Bog *vidi u skrovitosti*; dakle vidi one čija dobra djela drugi ne primjećuju:

... da tvoja milostinja bude u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti! (Mt 6, 4)

To je Bog koji vidi što je skriveno, vidi one koji su neprimijećeni.

Ti, naprotiv, kad moliš, uđi u svoju sobu, zatvori vrata i pomoli se svomu Ocu, koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti. (Mt 6, 6)

To je Bog koji vidi skrivene stvari, vidi čovjekove tajne. U osamnaestom retku dobivamo potvrdu te činjenice:

... da ne zapaze ljudi kako postiš, nego Otac tvoj, koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti. (Mt 6, 18)

I još jedan tekst:

Kad Isus ugleda gdje Natanael dolazi k njemu, reče za njega: „Evo istinitog Izraelca u kojem nema prijevare!“ Kaže mu Natanael: „Odakle me poznaješ?“ Odgovori mu Isus: „Vidjeh te prije negoli te Filip pozva, dok si bio pod smokvom.“ (Iv 1, 48)

Iz tih riječi proizlazi da Bog vidi čak i onoga koji misli da je neprimijećen, tko je tako duboko u mraku, životnom očaju da kaže: „Više me nitko ne vidi!“ Isus na to odgovara: „Ali ja te vidim. Vidio sam te u toj situaciji i zato sam te odmah primijetio.“ Razmisli o tome, jer ćeš s vremenom osjetiti da te to dira u dubinu duše, kad ti se čini da te više nitko ne primjećuje, a zapravo te gleda Božje oko providnosti. Znaš li tko si tada za njega?

Ovako govori Jahve nad vojskama, čija me slava izaslala k narodima koji su vas opljačkali: „Tko vas dira, dira mi zjenicu oka.“ (Zah 2, 12)

Dvije su vrste primjećivanja čovjeka. Postoji opažanje koje čovjeka ozdravlja i ono koje čovjeka iskrivljuje, pogrbljuje... Kada čije opažanje može drugoga ozdraviti? Kad je čovjek primijećen **od Boga**! A kada opažanje može iskriviti? Kad je čovjek primijećen **bez Boga**, bez poveznice s Bogom.

Opazanje može ozdraviti kad smo poslušani i shvaćeni, a iskrivljava kad nam je nametnut način života, bez mogućnosti da se izrazimo. Ozdravlja kad smo opaženi u svojem trpljenju i samoći, iskrivljava kad smo prihvaćeni od okoline samo pod određenim uvjetima: ako prigušimo svoju bol, sakrijemo ono što nam predstavlja teškoću (i što je teškoća za okolinu). Ozdravlja kad je osoba prihvaćena u vlastitom iskrivljenju, odnosno kada

prihvaćamo činjenicu da je tko iskrivljen, a iskrivljava kad je to prihvaćanje uvjetovano skrivanjem iskrivljenja, kada čovjek mora postati onakav kakvim ga okolina želi...

Ta se žena „nikako nije mogla uspraviti“. To znači da ništa nije mogla učiniti za sebe, ali zato Bog može učiniti sve za nas! On je sam rekao: „Uistinu, bez mene ne možete učiniti ništa“ (Iv 15, 5b), jer „Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube“ (Rim 8, 28).

Mi se ne možemo sami ispraviti, ispraviti svoja emocionalna iskrivljenja, psihička, mentalna ili, napokon, duhovna, moralna, intelektualna ili bilo koja druga iskrivljenja koja su nas deformirala.

Ne možemo vlastitim snagama ispraviti svoje grešne iskrivljenosti, njihove posljedice, svoje sklonosti, ovisnosti i poroke. Ne umijemo ispraviti i popraviti krivice koje smo drugima učinili; ispraviti laži, osude, okrivljavanja. Ne znamo ispraviti samopogrde, osjećaj besmisla, komplekse manje vrijednosti, neopraštanje sebi što smo baš takvi kakvi jesmo. Naposljetku, ne možemo se osloboditi i odreći mišljenja da smo povrijeđeni, osloboditi se osjećaja ranjenosti, samosažaljenja, depresije, beznađa, pesimizma, očekivanja samo najgorega... Svega toga čovjek se sam ne može osloboditi. Jedino Bog nas može osloboditi.

Autor *Poslanice Rimljanima* govori o našoj ljudskoj bespomoćnosti, ne ostavljajući prostora za sumnju u to možemo li sami sebi pomoći:

„Zbilja ne razumijem što radim: ta ne činim ono što bih htio, nego što mrzim – to činim.“
(Rim 7, 15)

To su riječi jednog sveca! Čovjek je bespomoćan ako je prepušten sam sebi! Najsnažnije su u njemu slabosti i iskrivljenosti. Koliko puta smo doživjeli da smo svjesni da činimo zlo, ali ipak ga činimo. Koliko puta čovjek čini grijeh jer ga se ne

želi odreći! A onda za koji trenutak trči na ispovijed, jer ni milost ne želi izgubiti! Sam u sebi doživljava tu kontradikciju.

Čovjek nije pogrbljen samo zato što se ne može ispraviti, već ponekada i zato što to ne želi. Čini mu se da je život bez grijeha nemoguć te čak da je njegov život bez problema nemoguć. Shvaćaš li da je život bez tvojeg problema moguć? Nemalenoj skupini ljudi čini se da je život bez samoprijezira još teži! Neki čak osjećaju ugodu u samoranjavanju. Smatraju da je grešan život normalan, jer je jednostavan.

Odbijanje ispravljanja dolazi iz nevjere u to da je Bog veća sreća od grijeha i da je Bog veća sreća od mojeg iskrivljenja i da to moje iskrivljenje Bog može ispraviti. To uvjerenje dolazi iz nevjere, a vjera pak dolazi iz prve Božje zapovijedi. Cijelo se dakle vrijeme krećemo oko te prve i najvažnije zapovijedi.

Radost prebivanja s Bogom nadohvat je naše ruke. Iako Bog ne daje odjednom cijelu ruku, jer njegova je ruka previše moćna. Najprije nam daje mali prst. Isus kaže: „... ja prstom Božjim izgonim đavle...“ (Lk 11, 20)

Iskrivljenje te žene, kako smo već rekli, bilo je snažno povezano s osjećajem neprimijećenosti, s kojim se svakodnevno susretala. Osjećala se neprimijećena, nezapažena, odgurnuta. Osjećala se kao da nitko s njome ne računa. Isus ju je primijetio, izdvojio iz mnoštva samim svojim pogledom, dao joj vrijednost. Nije joj odmah naredio da se ispravi, nije joj rekao: „Moraš napraviti to i to, moraš biti ovakva ili onakva...“ U tekstu nema ništa sličnoga. Njegovo ponašanje i riječi mogle bi se parafrazirati: „Pogledaj, ja – Gospodin Bog te vidim. Vidim te kao što sam vidio Natanaela pod smokvom; vidim te čak i u onome gdje te nitko ne vidi...“

I tek kad je ona prihvatila da ju je Isus primijetio, on ju doziva. To je druga stvar koju je učinio za nju. Veoma je to važno: **dozvati koga**. Isus je želio da osjeti da mu je bliska; jer ako koga dozovemo, ta nam se osoba približava i postaje nam bliska.

Bez bliskosti s Bogom nije moguće ozdraviti od pogrbljenosti, iskrivljenih mišljenja, od slomljenosti; od osjećaja da smo samo teret, ne samo za druge i za sebe, već i za Boga. A Bog po Isusu i po njoj i svima nama tako ljudski govori: „Nisi mi teret! Blizu si mi!“

Mnogo se ljudi ne podnosi jer ih nitko drugi ne podnosi! A podnosi li Bog takve ljude? Naravno! Ne samo da ih podnosi, već im želi biti blizu, ljubi ih! Nitko tako istinski nije volio tu ženu. Svi su samo tražili neke usluge ili zahtijevali da se podredi ovomu ili onomu. Isus ju je dozvao, dok joj je ranije vjerojatno mnogo puta rečeno: „Moraš biti ovakva, ne smiješ biti onakva, ne mogu te takvu podnijeti...“ – i sav ljudski dekalog nastupao je nakon takvih zahtjeva. Zbog toga, na kraju, šapćemo u srcu: „Bože, bolje da sam neprimijećen i neželjen, jer bliskost donosi samo novo ranjavanje!“

Događaju se nekada i još teži i vulgarniji „dekalozi“. Nakon niza takvih zapovijedi zatvaramo se u sebe, počinjemo vjerovati da smo uistinu takvi kakvima nas nazivaju ili prizivaju. Budući da ne vidimo zadovoljstvo u drugima, ne možemo biti zadovoljni ni sa sobom. **Svi nas samo zovu na red, a nitko nas ne zove na bliskost**, svi samo govore da budemo ovakvi ili onakvi, a nitko ne kaže: „Zovem te, jer te želim blizu!“

Isus je to učinio za tu ženu. Nije ju zazvao i rekao: „No, ženo! Što si tako iskrivljena? Uspravi se, hodaj uspravno! Ne mogu te gledati takvu!“ Njegove riječi mogli bismo protumačiti ovako: „Dobro, vidim da si pogrbljena. Dođi k meni! Bliska si mi u tom pogrbljenju.“ Tek je ta bliskost učinila da se njezina zaleđena kralježnica počinje rastapati, jer ju je on baš takvu dozvao k sebi. Nije ju pozvao na red, već je uredio njezino postojanje!

Možemo stajati usred mnoštva i osjećati se poput tog mnoštva. Pogrbljeni smo, zatvoreni, činimo što i drugi da nas nitko ne bi napao ili pozvao na red. Bojimo se čak i grimase nezadovoljstva, čak i toga da nas tko ne pogleda ispod oka. I prođe osamnaest godina i ništa se ne mijenja, smrzavamo se.

Zato je Isus to učinio – pozvao ju je, ali ne na red, već k sebi! Samim time ju je i ozdravio! Ta sintagma „dozvati koga“ još se jednom pojavljuje u *Bibliji* u grčkom izvorniku, i to u sljedećoj situaciji:

Kad se razdanilo, dozva k sebi učenike... (Lk 6, 13)

S jedne strane imamo pogrbljenu ženu, koja je stalno pozivana na red i stalno su svi bili nezadovoljni njome. I odjednom ju Isus doziva k sebi, u svoju blizinu, da bi mu bila blizu. Ali dozvao je i dvanaesticu apostola. Možemo li reći da je prema njima postupio kao prema pogrbljenoj ženi? Ili je pogrbljenu ženu tretirao kao svoje apostole? U ljubavi Božjeg srca ne broje se funkcije i pozicije, krune i kapice, obrazovanje i tjelesna ljepota, inteligencija ili čija uspravljenost ili iskrivljenost...

Tim ju je dozivanjem istaknuo. Osjetila se ne samo bliska, već i istaknuta, usprkos tomu što je bila pogrbljena. I to ju je toliko šokiralo, ugodno šokiralo, što ju je napokon netko primijetio i što joj je napokon netko blizak... I to ne bilo tko, već sam Bog! „Bog računa sa mnom, kao s isklesanim stupovljem na ulazu u hram! Računam se kao ulaz u Svetište!“

Svi su u sinagogi to vidjeli i čuli. Dopustio joj je da bude ono što jest usred drugih, izvukao ju je iz mnoštva, kao iz ponora, „izreza“ ju je iz anonimnosti, izgradio njezin osjećaj vrijednosti u jednom trenutku, kao najsavršeniji arhitekt. Iskusi la je Isusovu ljubav usred zajednice, a ne izvan nje.

Na kraju joj je rekao: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“ Kakva je nemoć pogrblila i svezala tu osobu? Ovaj nam tekst govori da je pogrbljena, a u 15. retku Isus kaže da je svezana, da ima životne spona koje ju muče, zarobljavaju, paraliziraju. To nije samo pogrbljenost, već i sputanost. Ona je „slaba“ – nemoćna (*astheneia* – 'nemoć', 'slabost', 'bolest', 'oslabljenost', 'nemogućnost da se bilo što učini', 'nesposobnost', 'sagibanje', 'biti doveden do pada', 'biti neprestano umoran i svezan'; spona se u

grčkom jeziku naziva *desmos*). U evanđeljima se često spominje *desmos* – 'okovi', 'lanci', 'spone', 'uže', 'konop'.

Pogledajmo u kojim se okolnostima pojavljuje ta riječ. Ako usporediš te odlomke, možda ćeš bolje razumjeti o kakvim je sponama riječ. Što to znači biti okovan? Kad je tko u evanđelju neslobodan? Radi se o evanđeoskom svijetu, svijetu *Biblije*, i samo nas takav svijet zanima, jer je to stvaran svijet. *Biblija* govori samo istinu o čovjeku.

Riječ *desmos* – *spone* pojavljuje se u *Evanđelju po Mateju*, u 22. poglavlju, u priči o kraljevskoj gozbi. Ondje se govori o tome kako su na kraljevsku gozbu bili pozvani različiti ljudi, ne nužno dostojni takva slavlja. Čak možemo reći da su bili pozvani oni kojih bismo se najmanje nadali.

Sluge iziđoše na putove i sabraše sve koje nađoše – i zle i dobre.
(Mt 22, 10)

Slugama je bilo naređeno da odu na raskrižja, a raskrižja se na grčkom jeziku nazivaju *izlazni putovi*, dakle putovi na kraju grada. Bili su to ljudi koji su živjeli na rubu grada, bili su izgnani izvan grada i zajednice, najniži na društvenoj ljestvici, na margini. Takve je ljude kralj pozvao na svadbu, ali se ondje pojavio i čovjek bez svadbenog ruha.

„Kaže mu: 'Prijatelju, kako si ovamo ušao bez svadbenoga ruha?' A on zaniyemi. Tada kralj reče poslužiteljima: 'Svežite [desmos] mu ruke i noge i bacite ga van u tamu, gdje će biti plač i škrgut zubi.' Doista, mnogo je zvanih, malo izabranih.“
(Mt 22, 12 – 14)

Biti svezan znači biti odbačen i kažnjen. Slično je u *Matejevu evanđelju*, kada Isus razgovara s farizejima, a oni mu predbacuju da ima zloduha. On se brani odlučnim apologetskim govorom. U tome vidimo primjer svezanosti.

„Ali ako ja po Duhu Božjem izgonim đavle, zbilja je došlo k vama kraljevstvo Božje.“ „Ili kako bi tko mogao ući u kuću

jakoga i oplijeniti mu pokućstvo ako prije ne sveže jakoga?“
(Mt 12, 28 – 29)

Isus na tom mjestu govori o zlodusima. Biti svezan znači biti tretiran od svoje okoline i društva kao netko tko je zao, tko je poput **zloduha u društvu**, zbog čega ga treba onesposobiti. Svezati znači ponašati se prema nekome kao da je **najgori** – ne samo odbaciti, već i tretirati kao utjelovljeno zlo.

U odlomku *Mk 5, 4* imamo potvrdu ranijih zaključaka: čak su i **opsjednutoga** pokušali **svezati**, a on je raskinuo te okove i iskidao lance.

U *Iv 11, 38 – 44* Lazar leži u grobu, mrtav već četiri dana, već zaudara. Marta se čudi kada Isus kaže da odmaknu kamen na ulazu u grob. Isus dolazi blizu groba, ne ulazi u sam grob i doziva Lazara, izvodi ga iz nutrine groba, govoreći: „Lazare, izlazi!“ Lazar polako izlazi iz grobne pustoši, ali se ne može kretati jer je bio svezan.

I mrtvac iziđe, noge mu i ruke bile povezane [desmos] povojima, a lice omotano ručnikom. Nato Isus reče: „Odriješite ga i pustite neka ide!“
(Iv 11, 44)

To je slika tjelesnog uskrsenja, ali i duhovnoga. Zajednica može komu pomoći da ide i iziđe iz sebe samoga, ali opet postoje **određene spone** – *desmos*, veza. Mrtvac je bio svezan – što nam govori da je svezanost povezana sa smrću!

Vidljivo je iz ovih nekoliko odlomaka da biti svezan znači biti odbačen, biti tretiran kao utjelovljeno zlo, biti mrtav za društvo, zatvoren u sebe, kao živ pokopan.

Promatrajući tu ženu, Isus također vidi njezinu zarobljenost. Nadstojnik sinagoge negativno je reagirao na Isusovu „ozdraviteljsku akciju“, kao vjerojatno i mnogi iz mnoštva.

Nadstojnik sinagoge – ozlovoljen što je Isus u subotu izliječio – govoraše mnoštvu: „Šest je dana u koje treba raditi! U te dakle dane dolazite i liječite se, a ne u dan subotnji!“

*Odgovori mu Gospodin: „Licemjeri! Ne **driješi** li svaki od vas u subotu svoga vola ili magarca od jasala da ga vodi na vodu? Nije li dakle i ovu kćer Abrahamovu, koju Sotona **sveza evo osamnaest je već godina, trebalo odriješiti od tih spona u dan subotnji?**“ Na te njegove riječi postidješe se **svi protivnici njegovi**...*

Isus ih naziva licemjerima, iako su u zajednici i mole se; unatoč tomu što je taj čovjek nadstojnik sinagoge, ali i on je licemjer. Zašto? Jer ne naviješta Božji zakon, već svoj zakon, nameće svoje stajalište drugima, tumači Božji zakon na neljudski način. A ako Božji zakon paralizira čovjeka, to zapravo nije Božji zakon.

Nadstojnik sinagoge ima svoju viziju pobožnosti, svoju viziju religije, ima svoje mišljenje o toj temi i upravo je on svojevrsan „bog“ u toj sinagogi. Nitko ne zna što reći, on uvijek ima pravo. I dok ga Isus nije ukorio, sinagoga je bila njegov duhovni laboratorij, u kojem je eksperimentirao na tuđim dušama.

Kad je Isus rekao: „Licemjeri!“, neki su se ljudi postidjeli, a neki razveselili. Došlo je i do ozdravljenja zajednice, ocrtale su se razlike u mišljenjima, dok su ranije svi bili „jednoumni“. Dio ljudi se osamostalio, počeo dobivati svoje mišljenje. Ranije se nitko nije isticao iz zajednice – nadstojnik je bio poput kvočke na jajima, gnječio sve svojim mišljenjem, ne dopuštajući da probiju ljusku i izlegnu se poput pilića – paralizirao je njihov razvoj.

Zasigurno je pogrbljenje te žene moglo biti povezano s vjerskom hipokrizijom. Tko to zna? Izgleda da je taj provincijski autoritet prignječio tu zajednicu, ne dopustivši ikomu da budu ono što jesu.

Razmisli sada o sebi...

Možda si u ovom trenutku osoba koja je pomalo odmaknuta iz života; možda u sebi носиš ljutnju prema sebi, drugima ili životu; možda si čime uznemiren, ne možeš se na ništa koncentrirati, ne vladaš svojim mislima, raspoloženjem... Bojiš se kritika,

neprestano se osjećaš krivim, sve ti se čini besmisleno, beznažno, osjećaš se bespomoćno, nesposobno... Neprestano osjećaš umor od života, prate te čudni, smiješni strahovi i nemiri. To mogu biti spona.

Imaš negativna očekivanja, stalno si nezadovoljan sobom; ako se što događa, ti odmah očekuješ samo zlo... Osjećaš se poput žrtvenog jarca svoje okoline ili poput magarca ili vola koji je naučen samo biti ujarmljen za posao. A Isus je rekao da se u subotu čak i volovi i magarci driješe od jasala!

Što još ima u tebi?

Možda nekoliko dana uspijevaš sipati otrov zbog bilo kakve gluposti, hvataš nevine ljude i iskaljuješ se na njima. Dok s druge strane ne uspiješ izreći što misliš onima na koje si doista ljut i ozlovoljen; prigušen si, ugodan, daješ dojam da je sve u redu... A onima koji to nisu zaslužili držiš lekcije, rigaš svoj gnjev ondje gdje ne treba...

Ne možeš si oprostiti vlastita stajališta; muči te tvoj perfekcionizam, u svemu tražiš barem sitnicu zadovoljstva, ali nigdje ju ne nalaziš. Ništa te ne može utješiti. Ako čovjek samog sebe prezire, osjeća se petim kotačem, neprestano ga prati tuga, upada u depresiju: „Dobro da mi je tako loše.“ Daje se zarobiti drugima, izolira se, izbjegava društvo, iako čezne za prijateljstvom; sve bi učinio da bude prihvaćen, ali to se, naravno, ne događa...

Traži čovjeka i istovremeno bježi od ljudi, može se posvetiti bez zadrške i nepotrebno zagubiti, a s druge se strane boji da će ga ta osoba odbaciti. Ako ga muči i paralizira osjećaj neodgovornosti, ako u sebi vidi krute i teške šablone ponašanja, ako ne može shvatiti koliko vrijedi – **i to mogu biti spona.**

Ona je žena usred ljudi bila pogrbljena – pogrbljena u sebe. Njezin ju je način postojanja izdvajao. Bila je pogrbljena, što znači niža od drugih. Tu informaciju možemo prenijeti i na drugo područje: imala je sniženu vrijednost. Osjećala je da je ni za što,

da je ružna, glupa, nesposobna, netaletrirana, da ni u čemu ne može uspjeti... Pogrbljena zbog samosažaljenja, pogrbljena zbog neprestana samookrivljavanja. Sve ju je to nekako zatvaralo u sebe, jer uvijek bi se susretala s takvim situacijama i nije znala kako se s time nositi, sve se urotilo protiv nje. „Čemu se mučiti, ionako mi ništa ne može pomoći. Ni Bog me ne voli...“

Te riječi kao da su izlazile iz nje. Bila je pogrbljena od neprestana uvjeravanja da ni u čemu neće uspjeti, da druge može samo razočarati, da ima dvije lijeve noge... Odakle je to došlo? Zasigurno takve stvari proizlaze iz djetinjstva, mladosti i naše okoline.

Odrasli veoma često stavljaju dijete pred određene zahtjeve, koji se odraslima čine kao sitnice, ali za dijete je to prava Himalaja! Na dijete se gura nezadovoljstvo katastrofalnim vrtlozima iz života odraslih. Djeca, češće no u ranijim epohama, danas svjedoče „neobiteljskim obiteljima“. Često moraju biti zrelija od nezrelih roditelja. Ponekada moraju i prerasti svoje roditelje u odgovornosti, jer su njihovi roditelji toliko neodgovorni. Djeca moraju govoriti *tata* stranu muškarcu, a vlastitog oca promatraju kao stranca. Doživljavaju prisutnost majke kao boginje ili majke kao tiranina; kao osobe koja ih drži na uzici osjećaja ili odbacuje od sebe jer je i sama odbačena.

Djeca su neobično često u okolnostima s kojima se ne znaju nositi, jer su premaleni, ne razumiju što se s njima događa. I najčešće osjećaju krivnju što su njihovi roditelji ruševine. Čak se osjećaju krivima što postoje, što žive, jer da ih nema, mami i tati bilo bi bolje u životu.

Ali što je najvažnije, dijete u svojoj duši ima potrebu poznavanja Boga. Ako roditelji na odgovarajući način ne iziđu u susret toj potrebi i ne čine ništa da dijete otkrije Boga i njegovu riječ ili to pak čine nekim surogatnim, marginalnim ili lošim načinom – ta će potreba pronaći svoj objekt u njima samima te će roditelji onda postati bogovi. Nerijetko tada dijete traži bogove u likovima iz medijskog prostora.

U *Drugoj knjizi o Samuelu* jasno je napisano da se riječ Ahitofela, Davidova, a potom i Abšalomova savjetnika računala kao riječ Božja. Taj je čovjek imao ogroman utjecaj na kraljevske odluke. Nažalost, ne samo da je zaveo Davida, već su njegovi savjeti doveli do pada Abšaloma, a on sâm počinio je samoubojstvo.

Nijedan čovjek ne bi smio uzurpirati sebi pravo da zauzme Božje mjesto u ljudskim srcima. Nijedan čovjek ne bi se smio podložiti utjecaju ljudske riječi više nego Božjoj riječi. Kraljevi tada postaju izgnanici, kraljevi sinovi ginu u strašnim mukama, a oni koji su htjeli biti proroci, oduzimaju si život.

A savjet što bi ga dao Ahitofel u ono vrijeme vrijedio je kao odgovor Božji; toliko je vrijedio svaki Ahitofelov savjet i kod Davida i kod Abšaloma.
(2 Sam 16, 23)

Postoji mjesto u duši koje je određeno samo za Boga, unutarnje svetište. I ako to svetište ne otvorimo za Boga, ako ne otkrijemo da tu treba biti Bog – tražit ćemo zadovoljenje, nekoga tko će ispuniti to mjesto. Tada djeci prvi ljudi u životu postaju roditelji. I oni mogu postati dobri ili loši bogovi.

Uvijek je loše kada čovjek postane Bog za drugog čovjeka. Tada svaka riječ, mišljenje, sud, stajalište oca ili majke, dolaze na to mjesto u čovjekovu srcu, mjesto koje je pripravljeno samo za Božju riječ i ni za koga drugoga. To je bezumna zabluda. Ako su k tome te riječi razorne ili teške, djetetov duh postaje ugrožen.

Daleko bi bolje bilo da s mlinskim kamenom o vratu bude bačen u more...

... onaj tko bi sablaznio dijete svojim riječima (usp. Mk 9, 42). Može se dogoditi da na toj unutarnjoj, kamenoj, čovjekovoj ploči umjesto da se Božjim prstom napišu Božje riječi, netko svojim ljudskim prstom napiše vlastite zapovijedi. Takvo dijete može pedeset godina živjeti s tim formulacijama i strahovati da ih ne prekrši, baš poput Božjih zapovijedi. A Božje su zapovijedi ostale

negdje na margini, u ladici sa smećem, na tavanu ili u zaboravljenu podrumu.

Koliko sam puta čuo i bio svjedokom katastrofalnih posljedica takvih „dekaloga“.

Prva zapovijed: „Nikada ne kritiziraj mamicu i taticu; mi smo nepogrešivi!“

Druga zapovijed: „Nije ti dopušteno nanositi ikakvu bol baki i djedu – uvijek se u svemu s njima slaži!“

Treća zapovijed: „Točnost je najveća vrlina!“

To može zvučati kao treća Božja zapovijed! Mnogim je ljudima to važnije od sudjelovanja u euharistiji ili svakodnevnih molitvi. Više se drže toga nego mjesečne ispovijedi!

Četvrta zapovijed: „Ne smiješ popustiti u školi. Možeš raditi što hoćeš, dokle god ne popustiš u školi!“

Peta zapovijed: „Ne dolazi kući ne budeš li imao najbolje rezultate!“

Šesta zapovijed: „U životu se vodi pravilom 'sve ili ništa'. Ne budeš li težio ostvarenju ciljeva, ni za mene nećeš postojati!“

Sedma zapovijed: „Budi izvor zadovoljstva za svoju obitelj, iako ti dosada to nije uspjelo. Pokušaj, možda ćeš uspjeti, iako su ti šanse posve male...“

Osma zapovijed: „Ne možeš si dopustiti imati vlastitu viziju života. Moraš činiti ono što ti mi kažemo.“

Deveta zapovijed: „Djeca i ribe nemaju svoj glas!“

Deseta zapovijed: „Nipošto nas ne smiješ razočarati, inače ćemo te odbaciti!“

Osoba se može bojati takvih zapovijedi više nego Božjih. Samo dok ih čitamo, mogu ostaviti na nas dubok dojam. A što tek mogu učiniti djeci od pet, deset ili dvanaest godina?

Možda imaš potrebu napisati svoj dekalog, koji je upravljao tvojim životom tolike godine i doveo te od pogrbljenja, tuge, samoprijezira, u šutnju i strah od bilo kakva opažanja? Napiši, ne boj se istine, istina oslobađa i čini nas Božjim prijateljima. Zar ne želiš biti Božji prijatelj?

Ali to nije sve, zaboravio sam spomenuti one koji se u životu vode „dekalogom“ praznovjerja, zastrašujućim zapovijedima, više nego Božjom riječju te se njihova vjera iskrivila toliko da ne mogu ni prijeći ulicu ako su vidjeli crnu mačku ili su povjerovali u to da snovi u kojima su vidjeli mrtve ljude znače da će im tko blizak iz obitelji umrijeti. Radije su povjerovali zapovijedima *feng shuija* nego *Bibliji*, iako su istovremeno išli u Crkvu! Moglo se čak nekada pronaći kalendare koje je izdala određena biskupija, a na čijim je stranicama bio horoskop. Vidio sam svećenika koji je s većom nadom gledao u *drvo sreće*, izrađeno od srebra i jaspisa, nego na prašnjavo raspelo na zidu; ili nekoga tko bez viska nije išao ni jesti; ili jednu redovnicu koja je više vjerovala u korisnost tehnika *New agea* nego u smisao vlastitih redovničkih zavjeta. U jednom samostanu, za vrijeme duhovne obnove, kad je izložen Presveti Oltarski Sakrament, nekoliko je svećenika otišlo na televizijsku seansu nekoga vidovitog iscjelitelja; vratili su se na blagoslov!

Primjera otpadništva od Boga u našem je sivom životu mnogo. Možda bih trebao završiti sa zapovijedi ljubavi. Naime mnogo je kršćana koji više vjeruju u ljubav nego u Boga, što znači da imaju kultno poštovanje prema svojim osjećajima, a ne prema Bogu, koji je Ljubav. Više vjeruju svojoj zaljubljenosti ili očaranosti nego Bogu. Koliko mladih zaručnika govori da nema ništa loše u zajedničkom životu prije braka, jer se vole? Koga se tu više poštuje? Boga, koji je Ljubav i zato opominje mlade da ne ulaze u grijeh zajedničkim životom prije međusobne ženidbene prisege, ili više vjeruju svojim osjećajima?

Htio bih još jednom zaći u okolicu Tira. Isus je ondje na izvanredan način ozdravio čovjeka u kojem je vidio snažnu želju

za životom prema Božjoj riječi, dekalogu! Ovdje mislim na ozdravljenje gluhonijemoga:

Zatim se ponovno vrati iz krajeva tirske pa preko Sidona dođe Galilejskom moru, u krajeve dekapolske. Donesu mu nekoga gluhog mucavca pa ga zamole da stavi na nj ruku. On ga uzme nasamo od mnoštva, utisne svoje prste u njegove uši, zatim pljune i dotakne se njegova jezika. Upravi pogled u nebo, uzdahne i kaže mu: „Effata!“ – to će reći: „Otvori se!“ I odmah mu se otvoriše uši i razdriješ spona jezika te stade govoriti razgovijetno. A Isus im zabrani da nikome ne kazuju. No što im je on više branio, oni su to više razglašavali i preko svake mjere zadivljeni govorili: „Dobro je sve učinio! Gluhima daje čuti, nijemima govoriti!“ (Mk 7, 31 – 37)

Tko je gluhonijemi? Isus, hodajući zemljom, susretao je mnoge ljude – zdrave i bolesne, opsjednute i pravedne. Prema svakomu je bio istinit: nekada nježan, nekada surov, odbojan ili privlačan. Njegova osoba doista ne pristaje stereotipnoj slici o njemu, slici koja nam uvijek prikazuje Isusa kao ljubazna i mila, koji se slaže sa svim našim očekivanjima i koji je uvijek poslušan našim hirovitim potrebama. Bog je Ljubav, ali istinska je ljubav puna istine – a to znači da može ozdraviteljski raniti i nikada ne zarobljava.

Isusu je prije svega bilo važno da čovjek bude **otvoren za Boga** – otvoren za njegovu riječ i otvoren da odgovori Bogu, otvoren za slušanje Božje riječi i otvoren za molitvu. Bog naime onako sluša naše molitve kako mi slušamo *Bibliju* – naše molitve Bog čita i prima onako kako mi primamo njegovu *Bibliju*.

Ako s najvećim poštovanjem čitaš *Bibliju*, Bog će s najvećim poštovanjem slušati tvoje molitve – **otvorenost za otvorenost**. Bog govori po *Bibliji*, a mi odgovaramo molitvama – to je sveti dijalog.

Kada ljudi razgovaraju jedni s drugima, obje strane moraju govoriti – ako govori samo jedna strana, to je monolog, a dijalog ne postoji, nema razgovora, nema dobre komunikacije.

Biblija je Božja molitva za tebe. Molitva je tvoja *Biblija* Bogu. Kada jedna strana govori, a druga se ne odaziva, nešto nije u redu s tim odnosom! Ako samo čitaš *Bibliju*, ne moleći se, nešto nije u redu – jer slušaš Boga, a ne govoriš mu; a ako se moliš, a ne čitaš *Bibliju*, isto nešto nije kako treba, jer govoriš Bogu, ne dopuštajući mu da ti progovori. Kako se osjeća osoba s kojom nemaš vremena razgovarati? Osjeća se zanemareno! Imaš vremena za sve, ali nemaš vremena poslušati Boga. Tada nešto nije u redu.

Najgora je ipak situacija ako niti ne slušamo Boga u *Bibliji*, niti mu što govorimo molitvom. Ako ljudi međusobno ne razgovaraju, to nam govori da ih ništa ne povezuje, da ih sve dijeli, da se međusobno ljute ili čak mrze – jer među njima nema nijedne riječi. Ako između Boga i čovjeka nema ni riječi – to je veoma loše! To je priča o čovjeku koji je bio gluh i nijem – nije htio ili nije mogao čuti niti se komu mogao odazvati. Bio je poput roba zatvorena sama u sebe!

Biblija nam govori da je Isus tog čovjeka susreo u okolici Tira i Sidona. Biblijska geografija ima svoj smisao, često i dublji nego što očekujemo. Nazivi gradova i mjesta često nam progovaraju o ljudskim iskustvima.

Kad je, naprimjer, Noa sa svojom arkom pristao na gori Ararat, završilo je prokletstvo potopa. Naziv te gore naime u hebrejskom jeziku dolazi od riječi *arar* – *prokletstvo*, što nam ukazuje na činjenicu da se Noa uzdigao nad prokletstvom te katastrofe.

Kad je Izrael izlazio iz Egipta, završavalo je razdoblje ugnjetavanja i neslobode. I upravo je naziv za Egipat u hebrejskom jeziku *micraim*, a znači 'kraj nevolja'. Slično i na ovom mjestu oba naziva ukazuju ne samo na okolicu u kojoj su se nalazili, već više od toga – i na životne okolnosti, koje su tog čovjeka tako zatvorile da je postao gluh i nijem.

TIR, kako smo već ranije pisao, a sada podsjećam, može značiti kameni blok, težak poput kamena na srcu. Ta riječ označava i neprijatelja kao i kameni nož kojim se vršilo obrezanje, a na kraju i ugnjetavanje. Jednom riječju, svi se ti pojmovi vežu uza što teško, uza **životni teret** i protivštine.

SIDON dolazi od riječi koja označava lov, lovca, ulovljenu životinju, što taj pojam povezuje s iskustvima u kojima se čovjek osjeća poput **progonjene životinje**. Dva grada kao dvije mane!

Taj je čovjek naime bio i gluhi i nijem – gluhi i nijem za Riječ! Što uzrokuje da do čovjeka ništa ne dopire i da se od njega ništa ne može dobiti? Ako proživi teško životno ugnjetavanje, poput kamenog bloka, i ako se prema njemu drugi odnose kao da je zvijer koju treba uloviti i usmrtiti.

Postoje iskustva koja čovjeka duboko i snažno zatvaraju u sebe, toliko snažno da čak Bog mora viknuti: „**Effatha!**“ Kakva su to iskustva? Najčešće je dovoljno da ne postoji emocionalni odnos s ocem i majkom, kao i nedostatak odnosa u braku te iskustva povezana sa strahom, terorom, vikanjem, nasiljem, neprestanim okrivljavanjem, odbacivanjem, fizičkim i psihičkim zadavanjem boli; situacije ponižavanja, često narušavanje ljudskog dostojanstva, narušavanje seksualnog integriteta, brutalnost... Domovi ljudskih obitelji kriju mnogo mračnih i sramotnih tajna, ali i grizodušja.

Postoje iskustva nakon kojih čovjek više nema snage ni govoriti, niti čuti ikakvu riječ. Ne želi se **odazivati** niti **slušati**. U sebi guši gnjev i bijes zazidane u šutnji, bespomoćnosti i plaču. Život tako još više postaje nestvaran. Upoznao sam čovjeka kojega je u djetinjstvu otac vezao za stol i tukao drškom metle ili remenom te ga nazivao najgorim imenima. Nije mu dopuštao ni da zaplače, a još manje da se potuži. Morao je šutjeti. Da bi se obranio od nepravdnih naziva i pogrda, morao je prestati slušati; da bi se oslobodio batina, morao je prestati tužiti se na bilo što. Govorio je kao da ništa ne govori, slušao je kao da je gluhi. Postao je gluhi i nijem. Tko jedini može pomoći u takvoj situaciji? Isus.

Ali gluhonijemi iz našega evanđeoskog teksta može biti i svatko od nas. Svatko može imati blokadu za molitvu i osjećati zid pred otvaranjem *Biblije*! Tajanstveni su razlozi koji onemogućavaju oba otvaranja.

Čudno, ali takve zidove češće imaju muškarci nego žene. Češće vidim muškarce koji se stide moliti, osjećaju strah i u molitvi su nevješti i umjetni. Češće također ne posežu za *Biblijom*, a kada čak i slušaju, ne pamte ono o čemu Bog govori – kao da su im neki nevidljivi kameni čepovi u ušima zabijeni dublje od čepova u butelji šampanjca.

Zašto je to tako? Zbog ranije navedenih ponižavajućih iskustava u djetinjstvu? To sasvim sigurno nije igra. Najčešće to uzrokuje određeni nametljivi muški uzor. Muškarac koji je snažan živi *macho* stilom. Promatra druge s visoka, nadima se, govori dubokim glasom i da bi izrazio svoju snagu, psuje bez potrebe. Ili je intelektualac s cinično-kritičnom distancijom ili može biti i bogat trgovac, čovjek koji realno promatra znamenke na novčanicama.

Svatko se želi uspoređivati s takvim uzorima. Zaboravlja se da je čovjek slab i da su ti mitski uzori samo privid. Vidio sam i atletske muškarce koji su se tresli od straha; vidio sam intelektualce s embrionalnim emocionalnim razvojem, vidio sam biznismene u depresiji... Svatko je od nas vidio takve ljude. Ali zato je teško vidjeti muškarce koji poštuju Boga i uzdižu ruke, ne bojeći se pokazati da se bez Boga ne može živjeti. Ono što muškarcima ne dopušta moliti i slušati Boga u njegovoj riječi samo je ponos i mit snage. Ono što pak ženama ne dopušta da se mole i slušaju Boga taština su i emocije, a posebno strah.

Isus je dakle ozdravio gluhonijemoga **stavivši na njega ruku**. Ozdravio ga je uzimajući njegov život u svoje ruke. Oslobodio ga je ponosa i samoće, oslanjanja na vlastite snage i straha za sebe. Položiti na koga ruke očinska je gesta kakvu možemo vidjeti na obiteljskim fotografijama, ali i samo ponekada doživjeti tijekom

života, jer očeva je sve manje, a ljubavnika, menadžera, besposlenih ujaka sve više.

A istinski otac često stavlja svoj topao dlan na glavu svojeg sina. Po toj gesti izražava svoju brižljivost, a djetetu daje osjetiti sigurnost i ljubav, milovanje i jedinstvo. Možda je baš to onomu čovjeku trebalo. Kad bi moj otac položio ruku na mene, osjetio bih da sam prihvaćen; osjetio bih da sam njegov – da sam očevo, da me otac prihvaća, želi i ljubi. Volio sam to i osjećao se sretnim kad bi položio svoj topao, radnički, velik dlan na moju glavu. Osjetio sam povezanost.

Kad je Isus položio ruku na glavu gluhočujemoga, sigurno su u njemu zaživjele sve te emocije. Osjetio je da ima Gospodina, ima Boga koji je Otac. Pas bez gospodara agresivan je jer je pun straha. Nedostatak pripadanja stvara osjećaj izgubljenosti, a to je jedan od izvora straha i agresije ili autoagresije, koja se nekada izražava tako da je čovjek zatvoren u sebe – šuti i ne prihvaća.

Isus ga je uzeo na stranu, **posebno od mnoštva**. Morao ga je odvojiti jer taj je čovjek pripadao mnoštvu, bio je dijete ulice, nije znao komu pripada, pripadao je svima i nikomu. U grčkom jeziku to je mnoštvo označeno riječju *ho ohlos* – što znači 'rulja', 'puk', 'nemir', 'nevolja'; u hebrejskom jeziku taj bi pojam glasio *mi hoc le hamon*: *mi hoc* – 's ulice, iz onoga što je vanjsko'; *le hamon* – 'buka, huk, vreva, nemir, šum mnoštva, metež'. Zapravo ispada da ga je Isus **udaljio od lošeg društva**. To je druga stvar koju Bog čini kada komu želi pomoći. Odmaknuo ga je od mnoštva koji mu je zamijenio oca i majku, a zapravo je to mnoštvo bilo loše društvo, uzrok velika nemira; metež drugih prešao je na tog čovjeka. Ljudi, društvo, supkultura, elita, često su autoritet onomu tko nije imao pravog autoriteta u životu. Ponekad se kaže: „Što će drugi reći?“

Često nam ono što govori prijatelj, kolega, poznanik ima veće značenje od onoga što nam Bog govori. Doista, veću vjeru ljudi imaju u ono što čuju od drugih, na televiziji ili iz usta kojega javnog urednika, voditelja *talk-showa* ili u izjavama političara ili astrologa, na kraju i vidovnjaka, nego što vjeruju Božjoj riječi, da

i ne govorimo o autoritetima ispred trgovina s alkoholom ili autoritetima modnih časopisa.

Tako se mogu pojaviti raznovrsni „dekalozi“: ljudi ih sve više umnožavaju, jer sve rjeđe uče napamet Božji dekalog – *Deset Božjih zapovijedi*. Prisjetimo se da se to čudo ozdravljenja dogodilo u okolici **Dekapola**. Kako pristala i tužna aluzija na dekalog – **deset gradova umjesto deset zapovijedi**. Ljudske riječi umjesto Božjih – to je vladalo životom gluhočujemog čovjeka. Sve više u tiskovinama, ekonomskim priručnicima, knjigama za psihički rastrojene ljude, na terapijama, televizijskim programima, u brošurama za mršavljenje, nalazimo *Deset zapovijedi*: deset zapovijedi kako biti ugodna osoba, deset zapovijedi kako biti asertivan ili kako biti uspješan biznismen, kako imati mnoštvo ljubavnica ili deset zapovijedi kako prevariti muža bez grizodušja, kako ne pasti u depresiju ili kako se iz nje izvući; deset zapovijedi kako biti atraktivan i primijećen ili kako uvijek biti u pravu; deset zapovijedi kako biti na vrhu...

DEKAPOL! Deset gužva, deset vreva, deset nemira. Dekapol, a ne dekalog. Taj je čovjek živio po dekalogu mnoštva, zaboravivši na Božji dekalog. Na kraju je postao gluhi i nijem. Ono što mu je mnoštvo govorilo postalo mu je sveto, računao je na ljudsko mišljenje više nego na Boga. A što je s nama? **Vlada li s nama Dekapol ili dekalog?** Čije riječi vladaju tvojim životom? Tko je Bog tvojeg života?

„Utišne svoje prste u njegove uši...“ Staviti prste u uši – kao ključ u bravu – znači otvoriti čovjeka za slušanje riječi Božje, na slušanje Božjeg dekaloga. Poznajem ljude koji napamet znaju čak dvadeset telefonskih brojeva svojih prijatelja i bližnjih, pamte nekoliko desetaka tramvajskih stajališta, znaju rezultate odigranih utakmica 1. lige proteklih mjeseci, cijene alkoholnih pića, citiraju poeziju i burzovno stanje, ali ne znaju deset Božjih zapovijedi. **Prst u uši ili prstom u čelo!** Prst u uši – jer Isus je doslovno utišao svojim prstom, kao na kamene uši, svoju riječ – Božju riječ! „Odčepio ga je“ za riječ Božju!

„... zatim pljune i dotakne se njegova jezika!“ – doista je tako napisano, „**pljunuo je i dotaknuo njegov jezik**“ Slično je učinio i s čovjekom kojega je otvorio za molitvu. Pljuvanje slinom veoma je uvredljivo ponašanje. Možda to i nije bilo doslovno pljuvanje, već nešto što je preokrenulo posljedice proživljenih poniženja: popljuvani čovjek također se zatvara u sebe. Isus pak daje nešto od sebe, iz svoje nutrine, što je lako povezano s onime što je taj čovjek primao, a to je zapravo pljuvanje njegova dostojanstva.

Sigurno znaš koliko takvo iskustvo može zatvoriti, kada tko pljune na tebe, popljuje tvoj život. Ali Isus je slinom dotaknuo njegov jezik – darovao mu je nešto čudesno unutarnje, dao mu je nešto od svoje egzistencijalne supstancije. Na jeziku se rađaju riječi, rađa se molitva – Isus mu je tim činom dao svoju najdublju molitvu.

„Upravi pogled u nebo, uzdahne i kaže mu: 'Effata!' – to će reći: 'Otvori se!'“ Te riječi Isus danas upravlja i tebi: „Otvori se za *Bibliju* i otvori se za molitvu: počni govoriti Bogu i počni ga slušati u svojem životu, da ne budeš gluhonijem!“

Dva otvaranja – u *Knjizi postanka* Sotona uzrokuje otvaranje Adamovih i Evinih očiju, čime su spoznali da su goli. Još snažnija je posljedica skrivanje, odnosno zatvaranje u rajskom grmlju. **Sakrili su se pred Bogom i zatvorili jedno pred drugim.** A ovdje Isus utiskuje svoje prste u uši gluhonijemoga te kaže: „**Effata!**“ – „Otvori se!“

Invalid koji je dotada bio zatvoren u sebe, gluh i nijem na sve oko sebe, otvara se za Isusa i oslobađa blokade prema drugima: „**stade govoriti razgovijetno**“. **Ako nam Sotona i otvara oči, sasvim sigurno nam zatvara uši i veže jezik.** Njegovo djelovanje zatvara čovjeka u sebe i zarobljava ga, čak ako ga i otvori na kojem drugom području. On nas potiče na korake naprijed, koji nas zapravo vraćaju u prašumu, zatvorene za sebe, druge i za Boga. Uostalom i on sâm, najsavršeniji od svih anđela, prikazan je kao životinja, i to bez nogu, krila i ruku. **Kakva je to degradacija**

postojanja! S vrha piramide najsavršenijih stvorenja pao je na dno beznogih gmazova!

Takva se degradacija može dogoditi i nama ako njegovo siktanje postane naše nadahnuće. **Isus ne zatvara čovjeka ni u čemu, niti ga ičime ograničava** kad ga otvara barem na jednom području. A ovdje otvara čovjeka u potpunosti.

Zašto? Jer je otvorio vrata riječi – uši i usta. To je dovoljno da se čovjek otvori sebi, za druge i za Boga. Isus koristi riječ *effatha*, koja dolazi od hebrejske riječi *patah*, a koja znači 'otvaranje čega, objava, oslobođenje, odrešenje, skidanje tereta', ali ima i drugo značenje – '**uklesati što, ugravirati**' te 'otvorena vrata'.

Ne radi se samo o asocijacijama ili proširivanju značenja tog čina, već ga je Isus uistinu otvorio i odriješio njegov problem tako da su se pred tim čovjekom otvorila nova vrata. Ali još i više! Sinonim za *ugravirati* ili *uklesati što* jest riječ *harut*, koju je pisac uporabio kada govori o deset Božjih zapovijedi, koje je Bog svojim prstom upisao na kamene ploče. Deset su Božjih riječi dekalog!

Iako su korištene različite riječi, aluzija je očita – Isus je utisnuo, „otvorio“ tog čovjeka za dekalog, za riječ Božju, noseći se prema njemu kao prema kamenj ploči na kojoj je zapisao svoje zapovijedi.

*Mojsije se okrene i siđe s brda. U rukama su mu bile dvije ploče svjedočanstva, ploče ispisane na objema plohama; ispisane i s jedne i s druge strane. Ploče su bile djelo Božje; **pismo je bilo pismo Božje u pločama urezano.*** (Izl 32, 15 – 16)

3. POGLAVLJE

RADOST ODBAČENOSTI

Pogrbljena se žena zasigurno s velikim otporom približavala Isusu. Osjećala se nedostojna milosti, osjećala je da je najgora u cijeloj zajednici, da za nju nema nade. Bila je u zajednici i nije bila u njoj. Razlikovala se svojim pogrbljenjem. Ta je udaljenost od svih sigurno bila povezana s određenom, nama nepoznatom odbačenošću ili odbacivanjem koje je doživjela u životu. Osjećala se najgorom od svih.

Biblija je puna takvih priča, a i naš život ništa manje ne obiluje takvim situacijama. Podsjećam ovdje na Jišmaela – Abrahamova odbačenog sina. Njegov lik povezujem s apostolom Tomom, koji je nakon Isusove smrti negdje nestao, nije bio u zajednici s apostolima.

Zamolio sam jednom neku ženu da napiše sve ono što ju je u životu „pogrbilo“ i da te uspomene uspoređi s Isusovim životom. Neka, jednostavno, napiše sastavak o svojim uspomenama s citatima iz *Svetog pisma*. *Biblija* naime doista u sebi ima moć ozdravljanja. Nekoliko tjedana borila se s različitim osjećajima. Osjetila je ljutnju i radost, strah i gnjev, nadu i očaj dok je ispisivala sve ono pred čime je bježala cijeli život.

Kad je napokon završila svoj popis, došla je k meni na razgovor. Predala mi je žuti list papira i rekla: „Uzmite to, oče, ne želim to gledati i molim vas da to ne čitate na glas.“

Ipak sam pročitao i jednom i dvaput. Sigurno bih čitao i treći put da nije uspjela prihvatiti sve što je napisala. Ali prihvatila je. Rekao sam joj: „To je tvoje blago, to je ono u čemu si najsličnija

raspetomu Isusu. Poričući ovo, zapravo poričeš Isusa, a on je rekao: 'Tko se mene zaniječe i ja ću njega zanijekati pred svojim Ocem.' Želiš li i dalje ovo poricati?“

Razgovor je završio ispovijeđu i radošću, suzama i mirnim slavljenjem. Nekoliko je puta ponovila: „Hvala ti što si htio biti sličan meni u svemu!“

Njezin je popis ovako izgledao:

Mama nikada nije voljela tatu. Vrlo vjerojatno sam neželjeno dijete. Odbačena (uvijek sam osjećala da u mojoj obitelji nema mjesta za mene)...

I porodi sina svoga, prvorodjenca, povi ga i položi u jaslje jer za njih nije bilo mjesta u svratištu. (Lk 2, 7)

Strah, batine, krikovi, vriska...

Kao janje na klanje odvedoše ga; kao ovca, nijema pred onima što je strižu, nije otvorio usta svojih... (Iz 53, 7)

Kao dvogodišnja djevojčica vidjela sam tatu kako je varao i tukao mamu. U dobi od pet godina proživjela sam stid razgoličenosti i seksualno zlostavljanje...

A pošto ga razapeše, razdijeliše među se haljine njegove... (Mt 27, 35)

Mama me odbacila (više sam živjela kod bake nego kod mame); mama je na dugo vrijeme odlazila u inozemstvo. Jednom (kad mi je bilo 10 godina), po njezinu povratku, otrčala sam joj u zagrljaj, a ona me „zamrznu“ hladnim riječima da sam bila zločesta. Za nju moja čežnja ništa nije vrijedila i tu bol pamtim do danas.

Mama me ogovarala pred susjedama, ocrnjivala, uspoređivala s drugom djecom. Govorila je da sam nenormalna, da su sva druga djeca bolja, da od mene neće biti ništa (oko dvanaeste godine).

Suze boli (zbog tatina pijanstva i načina na koji se prema meni ponašao).

Suze straha (posebno kad se dugo u noć nije vraćao kući, a ja sam znala da je pijan i umirala sam od straha)...

I zaplaka Isus. (Iv 11, 35)

Cijeli život živim u strahu, to je prvi osjećaj koji pamtim, a uvijek zbog nekog razloga (strah od tate, od neprihvatanja, od batina, od samoće, od odbacivanja...).

Spopade ga žalost i tjeskoba. (Mt 26, 37)

Mnogo sam puta čula riječi: „Ovdje nisi poželjna.“

(I slične.)

Tada ga stanu moliti da ode iz njihova kraja. (Mk 5, 17)

Mnogo sam puta bila ignorirana, neprimijećena, nitko na mene nije obraćao pozornost.

Tata me strašno progonio zbog moje vjere, zbog mojih odlazaka u crkvu, tako da sam sa samo 16 godina morala otići iz kuće.

Ako su progonili mene, i vas će progoniti... (Iv 15, 20)

Moji su me prijatelji mnogo puta bolno razočarali, napuštali u potrebi...

A svi ga napustiše i pobjegoše. (Mk 14, 50)

Ismijavali su moj izgled, loše ocjene, karakter (roditelji i obitelj). Tata me mnogo puta zlostavljao, vukao za kosu, jednom me vukao za kosu od susjeda do našeg stana (pobjegla sam od njih jer je bio strašno pijan). I prije nego sam odrasla, iščupao mi je pola kose, koja mi više nikada nije narasla...

Leđa podmetnuh onima što me udarahu, a obraze onima što mi bradu čupahu, i lica svojeg ne zaklonih od uvreda ni od pljuvanja. (Iz 50, 6)

Mnogo sam puta bila nepravedno osuđena, nitko nije htio čuti moja objašnjenja. Bila sam prozivana i proklinjana...

I mnogim se drugim pogrdama nabacivali na nj. (Lk 22, 65)

Taj je popis za nju bio noćna mora s kojom se nije mogla nositi, ali oboje smo znali da, dok u tome ne uvidi sličnost s Isusom, nikad se neće moći pomiriti sa svime time, a prijeti joj i zarobljavanje u strahu, tjeskobi, gnjevu, neopraštanju i gađenju prema samoj sebi. Poput lađe u oluji koja ne može doći do obale, već ju nose protivni vjetrovi usred jezera. Za vrijeme molitve vraćao sam se na jednu istinu: „Moraš biti zahvalna što je Isus za tebe proživio sve što i ti!“

Ona se pak na njega ljutila i optuživala ga za sve te ružne događaje. Nakon nekog vremena posve mirno, sve uspješnije, ponavljajući te iste riječi, podigla je glavu i prvi sam puta ugledao nježan osmijeh. Išao sam dalje:

„Zamisli“, govorio sam, „da sjediš u bolničkoj čekaonici s ozbiljnim prijelomom ruke. Usamljena si jer u čekaonici nitko drugi nema tako ozbiljnu ozljedu. Maštaš da netko dođe k tebi sa sličnim prijelomom. Odjednom ti prilazi neki muškarac, neznatno stariji od tebe. Također ima slomljenu ruku – istu kao i ti. Koji trenutak šuti, a ti prihvaćaš njegovu prisutnost. Malo kasnije pripovijeda ti svoju životnu priču, povjerava ti se i ti shvaćaš da mu je život polomljen, slično kao i ruka. Otkrivaš također da imate sličnu povijest i slično slomljene ruke. Što osjećaš? Ljutnju? Odbojnost? Ili blizinu i zahvalnost što ti je tako blizu i što ste tako slični u svojim ranama?“

„Osjetila bih zahvalnost!“

„To je Isus.“

„Što bih mu rekla?“

„Jednostavno, samo mu zahvali. On nije samo proživio strašan život i odbačenost, već je to učinio da bi se približio tebi, da bi ti mogla osjetiti da si slična... Sinu Božjemu!

I odjednom su se njezin gnjev prema životu i odbojnost prema samoj sebi promijenili u radost i zahvalnost Isusu, a odbojnost prema svojoj životnoj priči promijenila se u priznanje vrijednosti onoga što je do prije koji trenutak smatrala besmislenim teretom koji paralizira njezino postojanje poput gipsa na slomljenoj ruci! Rekao sam joj:

„Slavi ga, zahvali mu još jednom cijelim svojim bićem!“

Slava Bogu za život koji je prihvatio; za život lišen svake slave; za život pun sramote!

ODBACIVANJE JIŠMAELA (POST 21, 8 – 21)

Jišmaela su odbacili i Abraham i njegova majka Hagara. I ostao bi takav „otpadnik“ da anđeo nije blagoslovio njega i njegovu majku. Tek nakon tog blagoslova majka ga je prigrnula i iako je do kraja života osjećao posljedice te odbačenosti, ipak je bio blagoslovljen! Sve se naime dogodilo nakon odbijanja Izaka od Sarinih prsa. Donosim taj tekst s odlomkom iz *Evandjelja po Ivanu* koji govori o primanju apostola Tome Blizanca na Isusova prsa. Zašto? Jer Isus ne pravi razliku i nikoga ne odbacuje. Toma je svojevrsan Jišmael, odbačen po vlastitoj sumnji u svojeg Boga, koji u svojem majčinskom milosrđu želi svakoga imati uza se.

Dijete je raslo i bilo od sise odbijeno. A u dan u koji Izak bijaše od sise odbijen Abraham priredi veliku gozbu. Jednom opazi Sara gdje se sin koga je Egipćanka Hagara Abrahamu rodila igra s njezinim sinom Izakom, pa reče Abrahamu: „Otjeraš tu sluškinju i njezina sina, jer sin sluškinje ne smije biti baštinik s mojim sinom – s Izakom!“ To je Abrahamu bilo nemilo, jer je i Jišmael bio njegov sin. Ali Bog reče Abrahamu: „Nemoj se uznemirivati zbog dječaka i zbog svoje sluškinje; sve što ti kaže Sara poslušaj, jer će Izakovo potomstvo tebi objekovječiti ime.“ (Post 21, 8 – 12)

Zanimljivo je da čak i Bog vidi odbacivanje kao nešto dobro. Imaš li i ti takvo stajalište?

„I od sina tvoje sluškinje podići ću velik narod, jer je tvoj potomak.“ Rano ujutro Abraham uze kruha i mješanicu vode pa dade Hagari; stavi to na njezina ramena, zajedno s dječakom, te je otpusti. Vrludala je amo-tamo po pustinji Beer Šebe. (Post 21, 13 – 14)

Kazna za ismijavanje Izaka bila je teška, ali Bog čak i kaznu može preokrenuti u blagoslov.

Potrošivši vodu iz mješinice, ostavi dijete pod jednim grmom, a sama ode i sjede nasuprot, daleko koliko lûk može dobaciti. Govorila je u sebi: „Neću da vidim kako dijete umire.“ Sjedeći tako, udari u jecanje. Bog ču plač dječaka te anđeo Božji zovne s neba Hagaru i reče joj: „Što ti je, Hagaru? Ne boj se! Jer je Bog čuo plač dječaka u njegovoj nevolji. Na noge! Digni dječaka i utješi ga, jer od njega ću podići velik narod.“ Tada joj Bog otvori oči pa ona opazi studenac. Ode i napuni vodom mješanicu pa napoji dječaka. (Post 21, 15 – 19)

Bog joj je otvorio oči. Zar prije toga nije bilo tog studenca? Naravno da je bilo, ali Hagara u svojoj odbačenosti nije mogla uočiti blagoslov. Nije mogla vidjeti da čak i pustinja može biti puna milosti. Ime te pustinje bilo je Paran, što znači *slava*.

Bog je bio s dječakom te je rastao i odrastao. Živio je u pustinji te postao vješt u strijeljanju iz lûka. Dom mu bijaše u pustinji Paranu; a njegova mu majka dobavi ženu iz zemlje egipatske. (Post 21, 20 – 21)

Isus dopušta Tomi da priđe njegovim probijenim prsima. U njemu, Tomi, svaki Jišmael pripušten je ljubavi Kristovoj, svaki onaj koji nije bio s apostolima. Toma, baš kao i Jišmael, bio je daleko od zajednice. Izaka je majka hranila na prsima, a Jišmaela je čak njegova vlastita majka odbacila, „koliko lûk može dobaciti“, odnosno, daleko.

Ta udaljenost odbačenosti ostala mu je za cijeli život – postao je vješt u strijeljanju iz lûka, odnosno, postao je čovjek koji je cijeli život bježao i strijeljao sve na što je nailazio, izražavajući time svoju agresiju, proizišlu iz iskustva majčina napuštanja. Izak je bio Jišmaelov polubrat. I Toma je bio blizanac nekoga nama nepoznata brata. Ali ponaša se kao osoba koja se u zajednici ne osjeća kao u obitelji: „nije bio s njima“!

Tek ga Isus čini prvim primateljem milosrđa – prvim novorođenčecom opraštanja i prvim favoritom vjere. Nijedan učenik nije to učinio prije Tome i nije stavio svoje ruke u Kristove rane, a prije svega u probijen Kristov bok, koji je bio pun mlijeka vjere, vina ljubavi i meda mističnosti.

Moguće je nikada ne doseći emocionalnu zrelost i biti odbačeno dijete, odbačen ne samo od prsa, već i od „mješinice“ (primijeti kako je Izak bio hranjen mlijekom iz prsiju, a Jišmaelu je čak bilo zabranjeno piti iz Hagarine mješinice, posude za vodu od kozje kože).

Ali Toma zvani Blizanac, jedan od dvanaestorice, ne bijaše s njima kad dođe Isus. Govorili su mu dakle drugi učenici: „Vidjeli smo Gospodina!“ On im odvrati: „Ako ne vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim svoj prst u mjesto čavala, ako ne stavim svoju ruku u njegov bok, neću vjerovati.“ I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: „Mir vama!“ Zatim će Tomi: „Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran.“ Odgovori mu Toma: „Gospodin moj i Bog moj!“ (Iv 20, 24 – 28)

Abrahamova vjera bila je samo za odabrane. Samo jedan ironičan Jišmaelov smijeh prema bratu Izaku bio je dovoljan da ga Abraham izbací iz svoje obitelji. Ismijavanje je naime sumnja u čiju vrijednost, ali i izraz straha u to da smo i sami bezvrijedni. *Didymos* znači blizanac, odnosno najbliži brat, a sasvim sigurno bliži od polubrata. Nije ga bilo u zajednici, ali je ipak prihvaćen.

Unatoč sumnji u uskrsnuće, dopušteno mu je doći bliže od svih ostalih. Da bi vjera oživjela, posljednji je postao prvi!

Najljepše od svega ipak je to što ti tekstovi uspoređuju hranjenje novorođenčeta na prsima s Tominom gestom stavljanja prsta u Kristov bok. Što će više raniti Božansko Srce nego sumnja u njegovu ljubav prema tebi, ljubav koja je snažnija od smrti?

Što će više osnažiti tvoju vjeru ako ne prilazak prsima Božjeg milosrđa? Ne postoji čovjek koji bi bio lišen potrebe za ljubavlju, potrebe da bude netko, potrebe da bude cijenjen i napokon – potrebe za zagrljajem!

Abraham može odbaciti svojeg sina, ali Isus ne odbacuje čak ni one koji su posumnjali i sami se odbacili. Isus i tebi daje tu istu ljubav, daje ti svoju blizinu, daje ti „zagrljaj“ vjere.

Svaka će se mješinica vode isprazniti, pa čak i ona napunjena Abrahamovom vjerom, ali „mješinica“ Kristova srca, puna žive vode, tvoj je neiscrpan izvor ljubavi.

Ove riječi trebaju te potaknuti na drugačiji pogled na tvoju odbačenost i tvoju pustinju, na tvoje emocionalne probleme. Želim da uvidiš poput Hagare – izvor. Želim da uvidiš poput Tome – Isusov bok, koji se obilno izlijeva ljubavlju prema tebi. Uistinu te Bog ljubi i čezne za tvojim dodirirom.

Ne mora nam sve otprve uspjeti. Neki se čovjek htio odmah voziti na motociklu. Sjeo je na motocikl, dvaput okrenuo zupčanik i pao. Ustao je i ljutito se tukao po nogama. Ponovno je sjeo na motocikl, misleći da će tog puta, nakon kažnjavanja svojih nogu, biti uspješniji. Nažalost, nakon samo jednog okretanja zupčanika, sručio se na zemlju. Ustao je sav zajapuren i počeo se tući štapom po nogama. Bio je uvjeren da će treći put uspjeti. Sjeo je na motor, ali nije uspio ni jednom okrenuti zupčanik, a već je bio na tlu. Nekako su ga neobično boljele noge. Ustavši, ponovno je uzeo štap i s još većim gnjevom se počeo tući i vikati na svoje noge: „Ne opraštam vam!“ Nažalost, nakon toga nije uopće ni uspio sjesti na motor, već je odmah pao, slomivši si obje noge. Nije

mogao shvatiti zašto mu noge odbijaju poslušnost, a toliko ih je kažnjavao!?

Tako i mi, kad nam nešto ne uspije, padamo i umjesto da se time ojačamo, tučemo sami sebe svojom ljutnjom. Gnjev prema sebi šteti samo nama, nikomu drugomu. Mogu li nam takvi ispadi donijeti kakve plodove? Ne ljuti se što ne uspijevaš u svemu isprve.

Čak i vožnju na motociklu moramo izvježbati i naučiti – zašto mislimo da je s našim životom drugačije? Život je toliko važniji od motocikla.

Ljutiš se na nekoga tko te silom želi poučiti, reagiraš povrijeđenošću i ustrajanjem u zlovolji. Bolje je biti poučen nego nedoučen. Ispravna poniznost ne boji se ukora, a lažna se poniznost boji da neće biti pohvaljena! Ponizan čovjek zahvalan je čak i za negativnu primjedu, a oholica i dobar savjet vidi kao prigodu da se uvrijedi! Stalno možemo birati između naših dvaju lica: idealnoga i stvarnog lica. Idealno je bez nedostataka, ali nestvarno; stvarno lice je uništeno i ukoreno u životu i nije idealno.

Kako zavoljeti te trenutke u kojima smo bili uništavani? Kako zavoljeti u sebi sve ono za što smo bili pravedno i nepravedno kažnjavani?

Tko ljubi pouku, ljubi znanje, a tko mrzi ukor, lud je. (Izr 12, 1)

Mudar sin sluša naputak očev, a podsmjeverač ne sluša ukora.
(Izr 13, 1)

Izak je imao dva sina: Ezava i Jakova. *Biblija* o tome ne govori izravno, ali čini se da Ezav nikada nije bio ukoren. A s druge strane, Jakov se bojao oca, bio je manje ljubljjen. *Sveto pismo* ipak jasno govori da je to manje ljubljeno dijete pronašlo milost kod Boga:

Ljubio sam vas – govori Jahve, a vi pitate: „Po čemu si nas ljubio?“ Ne bijaše li Ezav brat Jakovljev? – riječ je Jahvina – ali Jakova sam zavolio, a Ezav mi omrznu: gradove mu u

pustoš pretvorih, a baštinu njegovu dadoh pustinjskim šakalima.“
(Mal 1, 2 – 3)

Znaš li da ime Ezav u slobodnom prijevodu s hebrejskoga znači *idealan* (*Esav* – 'oblikovan', 'savršeno formiran'), a Jakov, također u slobodnom prijevodu, znači *varalica* (*Jaakov* – 'onaj koji podmeće nogu', 'koji hvata za petu')?

Mi živimo u uvjerenju da naši grijesi, iskrivljenja, naše pogreške, životni porazi, naša kaotična razdoblja života, naše tamne pećine poraza, naše djetinjarije, nisu mjesta u kojima bi se Isus mogao objaviti. To je pogrešno! Pogrbljenost. Zasiurno pogrbljenoj ženi nije zbog te „različitosti“ bilo samo neugodno, već ju je uvelo u strah, tjeskobu, a možda i ljutnju: „Što on sad hoće od mene, dajte mi svi mira!“ U njezinoj je nutrini bila oluja! Oluja na jezeru!

ISUSOVO KRALJEVSTVO I PILATOVA VLAST (IV 18, 33 – 37)

Nato Pilat uđe opet u dvor, pozove Isusa i upita ga: „Ti li si židovski kralj?“ Isus odgovori: „Govoriš li ti to sam od sebe ili ti to drugi rekoše o meni?“ Pilat odvrat: „Zar sam ja Židov? Tvoj narod i glavari svećenički predadoše te meni. Što si učinio?“ Odgovori Isus: „Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta. Kad bi moje kraljevstvo bilo od ovoga svijeta, moje bi se sluge borile da ne budem predan Židovima. Ali kraljevstvo moje nije odavde.“ Nato mu reče Pilat: „Ti si dakle kralj?“ Isus odgovori: „Ti kažeš: ja sam kralj. Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu. Tko je god od istine, sluša moj glas.“
(Iv 18, 33 – 37)

KAKVU JE ISTINU O SEBI ISUS OBJAVIO?

Isus je pokazao da je spašena – otkupljena najstrašnija istina o čovjeku – istina o našoj bijedi i porazu. Učinio je „božanskim“ ono što nije ni nalikovalo čovjeku. Kad je Pilat ugledao Isusa, vidio je u njemu sve ono što je mrzio na sebi i na drugima – osudu, poraz, slabost.

Što je Pilat vidio u Isusu? Vidio je poražena, uništena, napuštena, nemoćna čovjeka, prepuštena na nemilost drugima, pretučena i proklinjana... Stajao je u sjeni, pogrbljen, tužan, svezan, osuđen... Tamna krvava mrlja i taman lik, siv od prašine i prljavštine, u poderanim haljinama.

Isus je stao pred Pilatom kao grižnja savjesti, kao najgore uspomene iz djetinjstva, mladosti i života. Isus je stao pred Pilatom kao netko tko Pilat nikada i ni zašto ne bi htio postati. Isus je stao pred Pilatom.

Do tog se trenutka nitko od ljudi u nekome takvu ne bi usudio tražiti božansko, ideal, bljesak neba, a ipak... Pilat, promatrajući Isusa, vidio je u njemu svoj strah od budućnosti, od uspomena, od poniženja, boli, odbojnosti prema sebi.

Vidio je sve ono što nijedan čovjek u sebi ne želi vidjeti, proživjeti ili se prisjetiti. Vidio je Isusa u bijedi i poniženju, ismijanosti i osuđenosti na trpljenje, čovjeka bez ikakve šanse, a opet taj čovjek, ne samo da je imao sličnost s Bogom, već je bio sâm Bog.

Što je Isus vidio u Pilatu?

Pilat je stajao pred Isusom u najljepšoj odjeći, mirisao je na skupe kozmetičke proizvode, stajao je uredan, čist, uspravan, moćan, inteligentan, obrazovan, bogat, okružen poštovanjem, pa i strahopoštovanjem. Imao je određen pogled. Gledao je s pogrdom. Imao je sretan i uspješan život, uspeo se visoko na hijerarhijskoj ljestvici – čovjek uspješne karijere. Imao je mnogo novaca, ljudi su ga slušali i klanjali mu se.

Svi bismo mi voljeli biti takvi – poput Pilata! Nitko ne bi htio biti poput Isusa, a ipak prava je istina da smo svi mi baš poput Isusa, samo se izvana pretvaramo da smo poput Pilata ili nam uspijeva biti poput njega samo za kratko vrijeme.

Pilatu također nije zauvijek uspjelo biti „na vrhu“. Jednog je dana također pao s prijestolja – pozvan je u Rim da objasni ubojstvo Samaritanaca. Taj ga je problem toliko uplašio da se ubio

iz straha pred odgovornošću. Zasigurno, nakon smrti, kad je stao pred Bogom, spustio je svoju glavu i možda ju do danas drži spuštenu u čistilištu ili „kat niže“. To ne možemo znati. Nekoliko desetaka godina oholosti i cijela vječnost srama i očaja. Isus je nekoliko dana proživio u sramoti i boli i cijelu vječnost u sreći i slavi. I tko je onda bolje uspio?

Bog se htio objaviti u poraženu i proklinjanu čovjeku – takvo je svjedočanstvo Isus dao o istini. To je istina o čovjeku koju je objavio Sin Božji. Kada govorimo o nečemu „božanskom“, obično mislimo na ono najbolje, savršeno, iznimno, nadljudsko! Svatko želi biti najmudriji, najbolji, najinteligentniji, najzgodniji, najobrazovaniji, kulturni, najljepše odjeveni, elokventni, voljeni, hvaljeni, idealni; svi bismo željeli imati društveni status, biti zdravi, nezaobilazni, primijećeni, nepobjedivi; svi bismo željeli uvijek pobjeđivati, neprestano se uzvisivati na društvenoj ljestvici; imati najbolju djecu, obrazovanu, dobru, iznimnu, uspješnu, izvanrednu. Imati najboljeg muža, vjerna, idealna, koji nam se nikada ne suprotstavlja, ili ženu koja je idealna, lijepa, mudra, izvanredna, slavna...

Svi težimo onomu što je lijepo, idealno, izvanredno ili, drugačije rečeno, svi bismo željeli biti na Pilatovoj, a nikako ne na Isusovoj strani.

A ipak, božanskost je isijavala iz tog čovjeka lišena svakog dostojanstva. Zašto je to Isus učinio? Zato da se ti ne bi morao osuđivati za sve ono što ti se u životu dogodilo i što je bila tamna strana tvojeg postojanja.

ISUS PRED PILATOM – BIJEG OD VLASTITE BIJEDE?

Svatko od nas ima svoje tamne strane života kojih se bojimo, koje bismo htjeli zaboraviti, riješiti se bolnih uspomena, pobjeći od mučnih prisjećanja. Čini nam se da će nam bijeg i zaborav određenih iskustava omogućiti da otplivamo na pučinu. Ali nije tako.

U tamnoj sobi kruži muha, želi izići van, ali prozor je zatvoren, a na kraju sobe je hodnik koji vodi do odškrnutih vrata. Tamno je i muha bježi od tih tamnih, iako odškrnutih vrata, želi k svjetlu iza zatvorenog prozora. Ubrzava i udara u staklo. Ponavlja to nekoliko puta, zavedena šarenim svjetlom iza stakla. Na kraju pada na pod mrtva.

(Rene Laurentin)

Istina je da naš život u mnogim razdobljima naše prošlosti nije bio uspješan. Teško se s time pomiriti, jer u srcu svakoga od nas upisana je vizija sretna, uspješna života, puna ispunjavajućih iskustava.

Kada ti nešto u životu nije uspjelo, kad se pokazalo da si pogriješio u nekome važnom životnom razdoblju, kad se dogodilo nešto što si ne možeš oprostiti, **kad si bio nitkov**, izdajica, lažljivac, podlac, grešnik, utvara a ne čovjek, zločest, pun mržnje, gubitnik, nečist, škrtac, oholica, zlobnik, kukavica... Kad se što od toga dogodilo u tvom životu, teško si je oprostiti. Jer se to nikako ne slaže sa slikom, onim idealnim uvjerenjem ili mišljenjem o sebi. Najčešće pokušavaš sve skupa zaboraviti i potisnuti iz svojeg sjećanja, zatajiti čak i pred sobom, izbrisati. I time si radiš veliku štetu, jer tako amputiraš istinu o sebi. Ali ne staješ ni na tome, **počinješ se pred sobom i pred drugima pretvarati i predstavljati plemenitim**, pobožnim, pristojnim, nesebičnim, možda čak i pretjerano pobožnim i karizmatičnim ili pokušavaš zadobiti što više obrazovanje, da bi se napokon mogao poštovati, da bi tako sakrio duhove svojih uspomena.

Poznajem čovjeka koji u **svojim fotoalbumima** ima samo fotografije na kojima je nasmiješen, zgodan i pristojan. Sve bi druge fotografije poderao i pobacao – posebno one na kojima je izgledao neatraktivno. Baca je neuspješke fotografije. A također je bacao fotografije ljudi s kojima je nekada bio velik prijatelj, čak ih i volio, ali su se njihovi odnosi s vremenom ohladili ili se prekinuli, zbog čega je bio veoma razočaran. Želio je zaboraviti sve te ljude.

Možemo li reći da je po tom bacanju neuspjelih fotografija uspio eliminirati iz svojeg života sve ono neuspjelo i nezrelo? Želio je plivati širokom pučinom svojeg života, ne gledajući sve ono što se kao tamna sjena vuklo po njegovim uspomena, izazivajući strah, tjeskobu, ljutnju i žalost.

A možda je trebao složiti fotoalbum neuspješnih slika? Ondje bi se našle fotografije na kojima nije ispaao lijepo, mudro ni mladoliko. Fotografije teških i tužnih iskustava; fotografije njegovih neprijatelja, fotografije ljudi s kojima mu nije uspjela ljubav ili prijateljstvo...

Kad bi imao takav album i kad bi ga mogao zatvoriti i reći: „Hvala Bogu!“, bio bi zdrav, bio bi doista spreman ući u nebo.

I ti se u svojem životu moraš pomiriti sa svime što si proživio. Dokle se god čega bojiš prisjetiti, nećeš moći ništa postići, nećeš stići do praga svojeg spasenja. Ni u čemu nećeš uspijevati, već ćeš neprestano ponavljati iste pogreške.

ISUS KAO SJENA IZ PROŠLOSTI (V. MT 14, 22 – 33)

Taj evandeoski tekst govori o tome kako su Isusovi učenici isplovili na jezero i željeli doći do druge obale, ali **nisu mogli dok nisu u svoju lađu primili Isusa, koji im je došao odostraga – kao da dolazi iz prošlosti, iz tamne strane onoga što je već bilo iza njih.**

I mi imamo takve osobe utvare u našoj prošlosti, osobe čijih se imena bojimo prisjetiti, a koje nam dolaze samo u našim najmračnijim noćnim morama. To su naši mučitelji. Imamo i sablasne uspomene kojima se ne želimo vraćati, jer bi nam pokazale da smo doista bijedni, barem po našem mišljenju.

Ali dokle god si neki dio naše prošlosti ne možemo oprostiti, dok ne darujemo našim iskustvima milosrđe – budućnost nam je zatvorena, ne možemo doći do nje.

Tako je i s tobom. Nećeš doploviti do vječnosti dok ne pustiš u svoju lađu sve ono što ti predstavlja tešku tamu, cijeli zbir loših

iskustava, svu neugodnost tvojih uspomena, sve osobe koje se bojiš i spomenuti. Svemu tomu treba oprostiti i to pustiti k sebi.

Isus želi da oprostiš ljudima koje se bojiš i prisjetiti, **ali i samomu sebi**, u svim tim situacijama u kojima se možda ne samo bojiš, već i stidiš. Isus ti prilazi u tim situacijama, podsjeća te na njih i podsjeća te na riječi koje je izgovorio na križu: „Oče, oprosti im jer ne znaju što čine!“ Oprosti sebi svoju prošlost i ako si je već predao u sakramentu pomirenja, oprosti sebi, jer nisi znao što činiš. Napisano je u tom tekstu:

A učenici, ugledavši ga kako hodi po moru, prestrašeni rekoše: „Utvara!“ I od straha kriknuše. (Mt 14, 26)

Isus dolazi po svemu onome što je već iza nas i čega se bojimo sjetiti. Izgledao je poput utvare. Mnogo je sablasnih situacija u našoj prošlosti, mnogo je utvara i sjena, ali Isus ne želi da stignemo na DRUGU OBALU a da se ne pomirimo sa svime što smo proživjeli. On želi da ga otkriješ u svemu onome što je tamno u tvojoj prošlosti i što ti do danas uzrokuje strah. Želi da se pomiriš sa svojim Pilatima, Kajfama i Judama, ali i da oprostiš sebi situacije kad si i sâm bio Pilat, Kajfa, Juda. Zar misliš da Isus ne bi Judi oprostio njegovu izdaju da se on ohrabrio i skrušeno zamolio za oprost? Zato, čak ako si i sâm u svojoj prošlosti bio Juda, danas skrušeno zamoli Isusa: „Isuse, molim te, oprosti mi moju izdaju, moj kukavičluk: zlo koje sam učinio, onaj strašni čin koji je postao mojom utvarom i sablasno me straši.“

Mnogi se ljudi ne žele vraćati na ono što je prošlo, a što se jasno razlikuje od njihove vizije idealnog života, koji je poput sretna i uspješna jedrenja. Život je skup svih iskustava, a ne skup samo odabranih fotografija. Pokušavamo li što na silu zaboraviti, riješiti se dijela svojih iskustava, osuđujemo se na život u strahu i postajemo nesretni i napeti. Bojat ćemo se svega što nas podsjeća na prošlost i svega što bi ju moglo ponoviti. A na taj način zapravo prizivamo vuka iz šume. Ako se nečega neprestano bojimo i sve promatramo na taj način, na kraju ćemo i doživjeti ono čega smo se najviše bojali.

Učenici su se bojali Isusa, mislili su da je utvara. Paraliziralo ih je i nisu mogli ploviti naprijed. Ne možeš ići naprijed ako je iza tebe nekakav strah koji si ostavio u prošlosti, nešto čega se bojiš prisjećati i u čemu ne možeš vidjeti Isusa. Međutim u svemu što ti se dogodilo skriven je Bog, samo ga treba otkriti. Sva svoja iskustva promatraj tako da u njima pronađeš sličnost s Isusom!

Želimo li živjeti u miru i sreći, u svakoj sablasnoj uspomeni moramo moći otkriti Isusovu prisutnost. Naravno da je to teško, ali zapravo olakšava život. Mnogo je teže na silu zaboraviti svaki naš neuspjeh. Tako se samo svega bojimo i sve nas plaši.

Ne radi se, jasno, o prćkanju po prošlosti, već o otkrivanju Krista u svemu što smo doživjeli. To smiruje onako kako je smirilo učenike kad su u mračnoj utvari koja im se približavala odostraga otkrili samog Boga.

Prihvatiti svoju prošlost znači prihvatiti sebe u potpunosti. A nemoguće je prihvatiti prošlost ako u teškim iskustvima ne uvidimo sličnost s Isusovim životom.

Isus naime uopće nije imao neki uspješan život. Ljudski gledajući, bio je izigran, ali upravo to je spasiteljski čin koji nas oslobađa straha od samoodbacivanja. Onaj tko potiskuje svoju bolnu prošlost i ne želi ju prihvatiti, osuđuje se na neprestano ponavljanje onoga pred čime bježi. Ponavljaš ono što nisi proživio na pravi način. Bog, kao učitelj, stalno ti daje da popraviš neuspješni ispit, da bi ga na kraju napisao kako treba. Zato se u tvom životu stalno događaju slične situacije koje te podsjećaju na sve ono pred čime si u prošlosti bježao u osjećaju izgubljenosti i neoprostive pogreške. Isus je jednom izgovorio ove riječi:

„Čuli ste da je rečeno starima: Ne ubij! Tko ubije, bit će podvrgnut sudu. A ja vam kažem: Svaki koji se srdi na brata svoga bit će podvrgnut sudu. A tko bratu rekne 'Glupane!', bit će podvrgnut Vijeću. A tko reče: 'Ludače!', bit će podvrgnut ognju paklenomu. Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se

ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar. Nagodi se brzo s protivnikom dok si još s njim na putu, da te protivnik ne preda sucu, a sudac tamničaru, pa da te ne bace u tamnicu. Zaista, kažem ti, nećeš izići odande dok ne isplatiš do posljednjeg novčića.“

(Mt 5, 21 – 26)

Pogledaj koliko je važno nagoditi se sa svojim protivnikom. Pitaš se tko je on? Možda doista netko tko se protivio tvojemu rođenju, protivio tvojemu odrastanju, tvojoj radosti; protivio ti se u školi, na poslu, u obitelji; netko s kim si uvijek u sukobu. A možda je to i tvoj unutarnji protivnik: ono s čime se ne slažeš u sebi (a mi se nikada ne slažemo sa svojom bijedom, ne podnosimo sebe kao slabe, djetinjaste, smiješne, nezrele, kao na neuspješnoj fotografiji).

Možeš li zavoljeti u sebi svoje unutarnje, nezrelo dijete, životnog gubitnika, nekoga tko se, jednostavno, boji, nekoga tko ne zna kako živjeti i stidi se samog sebe? Dopuštaš li mu da živi? Hoćeš li se napokon smilovati samomu sebi i prestati si nametati preozbiljne maske, s kojima izgledaš veličanstveno, puno sebe, ponosno, nezaobilazno, s uvijek spremnim dobrim savjetima?

ISUS I DIJETE (MT 18, 1 – 5)

U onaj čas pristupe učenici Isusu pa ga zapitaju: „Tko je, dakle, najveći u kraljevstvu nebeskom?“ On dozove dijete, postavi ga posred njih i reče: „Zaista, kažem vam, ako se ne obratite i ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko. Tko god se dakle ponizi kao ovo dijete, taj je najveći u kraljevstvu nebeskom. I tko primi jedno ovakvo dijete u moje ime, mene prima.“

(Mt 18, 1 – 5)

Postoji u nama strah od otkrivanja bespomoćnosti pred stvarnošću, stidimo se priznati da nas sve nadilazi i da uopće ne znamo kako se ponašati. Bojimo se pokazati da smo djeca, ali

zapravo imati hrabrosti da budemo djeca znači imati ulaz u kraljevstvo Božje.

Postoji dakle u nama neka čežnja za skrivanjem i opravdavanjem naših napora – ionako neuspješnih – kojima se svim silama trudimo sakriti naše poraze, a koji su zapravo certifikati Božjeg djetinjstva.

Isus, slušajući naše molitve da nas učini djecom, neće nam dati prvopričesničke haljine ili igračke, neće nas hraniti dječjom hranom ili vući po ulici da bi nam promijenio pelene.

On, ako nas sluša i usliša naše molbe da nas učini djecom Oca Nebeskoga, stavit će nas u takve situacije i događaje koji će nam pokazati da uopće nismo ni zreli, pa čak ni dovoljno odrasli da bismo mogli tvrditi bilo kakvu zrelost.

Bismo li onda trebali zahvaliti za uslišanje svoje molitve ili psovati što više ne možemo biti tako umjetni kakvi smo dotada bili? Što je zapravo u nama najizvornije? Slabost ili snaga? Bespomoćnost ili snalažljivost? Snalaženje u životu ili nesnalaženje? Veličina ili malenost?

Jedne sam noći bio očajan i buntovan, jer su mi moja bespomoćnost i slabost, neuspjesi i gluposti tijekom tog dana jasno pokazali dijete u meni koje uopće ne zna procijeniti situaciju i koje uopće ne zna vladati sobom. Postao sam duhovni otac u sjemeništu. Došavši u to sjemenište, osjećao sam se poput ribe kupljene u egzotičnoj trgovini i naglo puštene u akvarij. Udarao sam u staklo, razbijao se o kamenje, sudarao se s drugim ribama. Bio sam agresivan i nesposoban, nikako po mjeri duhovnog oca.

Osjećao sam se malen i izgubljen. Zato sam bio zlovoljan, htio sam sakriti svoju nesposobnost pod maskom pogrda i ljutnje. Stoga sam druge promatrao s pogrdom i ranjavao ih klevetama ili agresijom.

Zbog čega sam dakle bio ljut? Zato što nisam znao živjeti, nisam znao biti zrelo, nisam vladao situacijom, emocijama, niti sam uvijek bio u pravu; pogriješio bih, govorio gluposti, nisam se

znao ponašati, bojao se, stidio... Uopće nisam bio bolji od drugih ljudi, a drugi, promatrajući me, od mene su očekivali zrelost koja je bila kozmički nedostupna.

A danas? Danas u svemu tome pokušavam pronaći radost. Upravo ta slabost i otkrivanje djeteta u sebi danas je za mene milost, iako mi se još jučer činilo prokletstvom. Danas u tome vidim Božju čežnju da budem poput djeteta!

Ne bojmo se okolnosti u kojima otkrivamo strahove, jer upravo nas one bacaju na koljena i uče djetinjom molitvi. A samo djetinja molitva ima anđele koji najbliže stoje prijestolju Božjemu! Imaj snage u svemu što ti se događa vidjeti Božju brigu, jer Bogu je najviše stalo da se ti spasiš! On zato dopušta da proživiš svu tu bespomoćnost. Kada osjećam da sam malen, da sam „ništica“, upravo tada najiskrenije tražim Božje spasenje i pomoć! Nijedna druga okolnost ne omogućuje mi autentičnu molitvu.

Kada osjećam moć i snagu, a drugi mi se dive, u tim trenucima neću moliti, jer mi nije potrebna Božja pomoć. Tad sam sâm sebi dovoljan i čeznem za Božjim spasenjem.

Spasenje je dostupno onima koji su porobljeni teškim okolnostima. Tko uspijeva u životu, ne traži Božju pomoć, a tko ne traži Boga, ne pronalazi spasenje. U životu moramo shvatiti da nas sve nadilazi, da bismo zavapili Bogu: „Spasi me!“ Potrebno je biti u dubokoj provaliji da bi nam molitva bila duboka. Ono što doživljavaš uistinu je potrebno, a najviše oni trenuci u kojima iskusiš da nikomu i nizašto nisi potreban. Što da ti još napišem: USTRAJ!!!

VJEŽBA PRIHVAĆANJA SVOJEGA UNUTARNJEG DJETETA

Zamisli malo dijete; ako si žena, neka to bude djevojčica, ako si muškarac, neka to bude dječčaćić. Dijete stoji pred tobom. Ono je utjelovljenje svega onoga što ne voliš u sebi i čemu se u sebi protiviš. Pogrbjeno je, spuštene glave, ima tugu Kristova lica, stoji poput Isusa pred Pilatom, stoji kao tvoja najgora prošlost pred

tobom... Hoćeš li mu/joj dopustiti da živi? Ili možda želiš postupiti s njime kao Pilat s Isusom?

Hoćeš li ga prihvatiti i reći mu: „Prihvaćam te i volim te. Volim tvoju slabost, tvoju nesposobnost, tvoje poraze, tvoje pogreške... Volim tvoje padove i tvoje strahove, tvoje bojazni... Volim činjenicu da se ne znaš obraniti, da se ne znaš opravdati, što si bio ponižen i prekrizen; što su te drugi učinili nikime, što nitko nije u tebe vjerovao, što ne znaš vladati svojim emocijama... Volim te i prihvaćam te; ne želim te više nikada odbaciti niti te se stidjeti. Želim te takva predstaviti Bogu i sebi.”

ILIJA (1 KR 19, 9 – 12)

U tom tekstu imamo pouku o Iliji koji je u najtamnijoj špilji, u tamnoj noći susreo Boga. Ušao je u nutrinu te špilje i doživio potres, olujni vihor, oganj i na kraju je susreo samog Boga u šapatu lagana i blaga lahora. Bog je blag, ali da bismo ga susreli, potrebno je mnogo puta u životu proživjeti oluje, potrese, vihore i nestajanje zemlje pod našim nogama.

Kakve si ti životne potrebe proživio, kakvi su olujni vjetrovi i vihuri udarali u tebi? Kakve oluje imaš iza sebe? Jesi li uvidio da je u svemu tome što te napadalo i uništavalo u prošlosti ipak bio Bog? Zaštitnički i blag Bog? Jesi li u svojim uspomenama uočio Isusa, koji te branio u tvojim najgorim životnim olujama?

Isus je došao učenicima po noći. Bog je došao Iliji u tamnoj noći i tamnoj špilji. Isus te želi podsjetiti na najmračnije trenutke tvojeg postojanja i ozdraviti ih po tome što ćeš napokon uvidjeti da je on u tim najmračnijim trenucima i da te branio svojom blagom rukom.

Što je najmračniji trenutak tvojeg života? Uđi u svoju špilju, vrati se u prošlost poput učenika na jezeru i pogledaj svoje sablasti...

Najmračnija špilja svakog života **prva su stajališta prema životu**, odnosno **mrlje** koje su nam zadali naši najbliži, najčešće

roditelji... Ne treba ih zbog toga optuživati, jer su i sami nerijetko bili katastrofalno odgajani i imali život pun trpljenja. Ali činjenica je i to da postoji velik broj ljudi koji su, jednostavno, neželjeni od samog začeća.

Prva stajališta prema životu dobivamo odrastajući u sjeni pravila koja vrijede u našem domu ili pak u potpunu nedostatku bilo kakvih pravila. Prva stajališta prema životu oblikuju i vrijednosti kakve su zastupali naši roditelji ili opet nedostatak vrijednosti, a možda i antivrijednosti, i napokon ono kako su vrednovali moju osobu, ono što su o meni najčešće govorili i kako su me vidjeli.

Tisuću sam puta čuo od ljudi da osjećaju da je njihov život besmislen, osjećaju se bezvrijedni, bijedni, nepotrebni ikomu... Odakle im takvo uvjerenje? Prema sebi su nemilosrdni poput onih koji su ih povrijedili nedostatkom ljubavi.

Njihova su prva stajališta prema životu nabijena tisućama verbalnih napada koje su doživljavali najčešće od najbližih osoba u svojem životu. Djetinjstvo i mladost tolikih ljudi jedna je velika oluja, potresi, olujni vihori, gnjevni cikloni agresije, odbacivanje, rastavljene obitelji, ravnodušnost, jezive uspomene, kaotična iskustva...

TAMA

S teškoćom su se morali skrivati po špiljama, bježati u drugu sobu, zatvarati se u kupaonicu, stanovati kod bake, od straha bježati pod stol, skrivati se u sobi, bježati od kuće, bježati u poroke, u grijehe, u špilje ovisnosti pred burama, potresima u kući, gromovima koji su sijevali iz usta majke, oca, braće i sestara, okoline.

A uvijek je u svemu tome negdje bila ta špilja, a u njoj glas Boga Oca, blag dodir njegove tople i umirujuće ruke, koja ih je podržavala.

Život je nakupina rana. Zapravo ne bismo trebali govoriti koliko nam je godina, već koliko rana imamo. I to bi bilo ispravno.

Život te učio prilagođavati se najlošijim stranama, jer da bi preživio, morao si bježati u laž, pretvaranje, šutnju, krik, grijeh, prigušenu mržnju u srcu, seksualnost... Primoran si postaviti si visoke, a posve glupave zahtjeve, a na kraju si naučio biti prezahtjevan i posve nemilosrdan prema sebi.

Prisiljavan si težiti za uspjesima, lišiti se vlastitih emocija, potreba i čežnja; morao si prigušiti svoj gnjev i žal, bol i čežnju za normalnošću, za mirom; na kraju si naučen da si svemu kriv te si počeo samoga sebe mrziti i kažnjavati.

Neki su se toliko uvjerali da su krivi što su se rodili da su počeli raditi sve da bi umrli: opijati se nasmrtno, drogirati se dokraja, obolijevati od bolesti koja bi ih spasila od te neizdržive boli koju drugi nazivaju životom. Da bi živjeli, morali su glumiti zadovoljstvo, simpatičnost, pristojnost, a to je tako lažno! Kad bi se okrenuo istini o tome što najčešće misliš o životu, kriknuo bi poput učenika u lađi.

ŠTO UOPĆE VEĆINA OD NAS DOISTA MISLI O SVOJEM ŽIVOTU?

Da nema smisla, da nam ništa ne uspijeva, da je bezvrijedan, da nikomu nismo potrebni, da se uvijek osjećamo krivi, da smo vrijedni jedino odbacivanja – ili također činiš sve da pobjegneš od tih uvjerenja i trudiš se biti najbolji u svemu, da nikoga ne uvrijediš, da ništa ne pokvariš, da svima udovoljiš; bojiš se čak i pokazati ljutnju i prisiljavaš se uvijek biti dobar, a tako na kraju činiš sebi najveću mračnu štetu te kažeš: „NE SMIJEM BITI OVAKAV KAKAV JESAM!“ To je sablast tvoje nutrine.

Većina ljudi smatra da ništa ne vrijedi te da su:

- nepoželjni na ovom svijetu,
- neželjeni,
- obično smeće,
- „trinaesto prase“,
- gubitnici, obični biološki materijal koji drugima samo smeta,

- pobačeni,
 - žrtveni jarci,
 - nepotrebni,
 - neslobodni,
 - nedostojni uvažavanja, izostavljeni,
 - zaboravljeni čak i od Boga,
 - živi mrtvaci, poniženi...
- Koliko ljudi u to vjeruje!

To nije vjera, već nevjera u sebe! Isus danas želi da u tim sablastima uočiš njega. Da u cijeloj toj oluji koja uništava tvoje samouvjerenje vidiš Božju ruku blage i brižne ljubavi! On želi da u tom kaosu uvjerenja o sebi, koje skrivaš u pećini svojeg srca, u svojoj mračnoj duši, čuješ njegovu riječ: „Podsjetio sam te na ono što doista misliš o sebi, ali nisam to učinio, dijete moje, da ti se narugam, već da napokon čuješ što ja mislim o tebi i da povjeruješ u to više nego u bilo čije riječi.“

Što Bog o tebi misli?

Prije svega sjeti se da vrijediš onoliko koliko je Isus za tebe platio. Otkupio te poput roba iz Sotoninih ruku. Nije platio trideset srebrnjaka, milijun dolara ili milijardu eura za tebe. Platio je svojom smrću! Ti si vrijedan Isusova života! Zar je to malo?

Na svijetu si, čak ako si i bio neželjeno dijete, zato jer te Bog želio. Toliko te želio da je riskirao tvoje postojanje unatoč tomu što je znao što ti se može dogoditi i unatoč tomu što te tvoji roditelji možda nisu planirali. Ali Bog te planirao. Bog te želio! Ti si njegovo blago, jer se on, postavši čovjekom, odrekao sve nebeske slave, samo da tebe otkupi... poput najdragocjenijeg blaga! Bog ti govori: „Zlato moje!“

Možda si dosada mislio da si „peti kotač“, da svima samo smetaš i osjećaš da si posve nepotreban? Ali zamisli, peti kotač u autu je rezervni i bez njega je svaki automobil u opasnosti. Rezervni kotač se ne koristi, ali ako se koja guma na autu isprazni ili pukne, upravo je taj rezervni kotač najpotrebniji. Tako može biti i s tvojim životom. Sada možda još ne vidiš za što si potreban,

ali doći će trenutak u tvojem životu kada drugi neće moći bez tebe!

Možda misliš da je tvoj život neuspješan – ali neuspješan zemaljski život često je uspješan u duhovnom smislu, uspješan u vječnosti.

Svi sveci, na čelu s Isusom, ljudski gledano imali su neuspješne živote. Isus je s 33 godine bio pobijeđen i takav nam je život ostavio kao uzor, neuspješan život koji je predao svojem Ocu. Ako predaš svoj život Ocu, time ga zapravo posvećuješ!

Možda misliš da si iznutra prazan, da imaš pustinju u svojem srcu, da u tebi nema ničega, ali samo pustoš može primiti puninu! Samo prazna posuda može prihvatiti ono što se u nju ulijeva. U posudu koja je već puna nitko neće ništa uliti ili će uliti samo ono malo koliko ima mjesta. Prazno srce najpotpunije prima milost!

Ponekad se neki nazivaju „pobačenim plodom“, a upravo se tako nazvao i sveti Pavao, posljednji među apostolima, a zapravo najaktivniji i najplodniji.

Neki o sebi misle da su žrtveni jarci, ali upravo je to bio i Krist. Ako se osjećaš žrtvenim jarcem, žrtvuj svoj osjećaj da te drugi iskorištavaju i predaj ga Isusu i tako ćeš imati udjela u njegovu otkupljenju! Povjeruj u to!

Prije svega, ti si potreban Bogu da te može voljeti – i Bog ništa više od tebe ne želi. Samo toliko! On te samo želi voljeti!!! Dopusti mu to!

Bog ne zaboravlja one koje su drugi zaboravili. On ne odbacuje one koje su drugi odbacili. On uzvisuje ponižene i posljednji su za njega prvi! Ne zaboravi to!

Pogledaj unazad, u svoju prošlost, pogledaj svoje sablasti i pokušaj, unatoč strahu, povjerovati da Isus želi da u svemu tome čuješ njegovu riječ, koja potvrđuje tvoj život!

A sad se pomoli zahvalnim srcem za to što ti je Bog danas rekao.

4. POGLAVLJE

„DEKALOZI“ PROTIV DEKALOGA

Da bismo se ispravili iz životne pogrbljenosti, nužno je pristati na određene gubitke ili na neku vrstu samoće, koja je samo faza prema drugačije doživljenoj prisutnosti ili prema iskustvu druge Prisutnosti. Reći ću još i više – u gubitku treba vidjeti i određen dobitak. Kad su Izraelci na dan Pashe pobjegli iz ropstva, Bog je naredio ljudima da posude od Egipćana dragocjene predmete. Izraelci su izišli iz Egipta „obogaćeni“. Izgubili su Egipat, ali na tom gubitku osvojili su određen dobitak.

I učiniše Izraelci kako im je Mojsije bio rekao: zatražiše od Egipćana srebrnine, i zlatnine, i odjeće. Jahve je učinio te Egipćani bijahu naklonjeni narodu pa davahu. Tako su Egipćane oplijenili.
(Izl 12, 35 – 36)

Svako ostavljanje određenoga životnog perioda iza sebe daje nam mogućnost uočavanja nečega vrijednoga u onome što je prošlo, čak ako je to bilo i razdoblje „ropstva“, epoha poniženja ili život u iskrivljenosti. Mnogo je veći profit gledanje u budućnost, naprijed, otvaranje za nova iskustva!

Svakim korakom koji je činila pogrbljena žena zapravo je ostavljala nešto iza sebe, ali je i svakim novim korakom dobivala Isusovu blizinu. Svaki put kada idemo naprijed nešto gubimo, nešto ostavljamo iza sebe. Možemo to reći i drugačije: uvijek kada nešto gubiš, ostavljaš iza sebe, zapravo ideš naprijed. Ne žali za onime što si izgubio, već se veseli što si tim gubitkom zapravo mnogo toga dobio. Jednom sam negdje pročitao neku arapsku

izreku: „Prije no što se ruka napuni blagom, mora pustiti kamenje.“

Izraelci su, izlazeći iz Egipta, izgubili svoje domove, bliske osobe koje nisu htjele lutati, izgubili su mogućnost mirna počinka, siguran izvor održavanja na životu. Kad su došli u pustinju, nastupila je pustoš, šutnja, stijene, samoća, neprivlačnost, čežnja, nedostatak uporišta, depresija. Uostalom, izašli su po dnu – Crvenog mora.

Što su više hodali naprijed, to su više osjećali gubitak. Znali su ipak da, ako ne ostave sve za sobom, neće moći ići naprijed. Ukoliko se ne možemo pomiriti s gubitkom prošlosti, ne možemo ići naprijed.

Upravo zato i ti možeš iskusiti bolne gubitke i ponor u očaj jer i pred tobom je obećana zemlja, iako ju još ne vidiš, ali vidiš ono što si izgubio. Kada Bog poziva koga u bolji svijet, ne dopušta mu da se skrasi u lošijem. To ti može objasniti zašto ti jedini (npr., u cijeloj obitelji) nisi „uspio“ u ovom životu. Pogledaj na ono što si izgubio i ostavio i na one koji su ostali iza tebe, s druge strane. Izgubiš li što i ostaviš li to iza sebe, možeš samo dobiti ono što je pred tobom!

Ostavi stoga iza sebe ljudske „dekaloge“, izgubi navezanosti, izgubi ovisnost o ljudskim riječima. Pomiri se s time što ostaje iza tebe i dopusti si da više ne čezneš za onima koji su te odbacili. Možda te, uostalom, i nisu oni odbacili, već si ti samo krenuo naprijed? Sjeti se ropstva svoje osobe dok si živio u strahu od ljudskih „zapovijedi“, zapovijedi ovog svijeta. Ako si zaboravio što smo razmatrali u prošlom poglavlju, podsjetit ću te na crne „dekaloge“ koji su vladali tobom, dovodeći tvoj život u ovisnost o drugima. Najčešće su utemeljene na nekom uvjetovanju: „Ako me izdaš, bit ću razočarana, a to će ti uzrokovati bolnu grižnju savjesti, posve jednaku grijehu.“ „Ako me razočaraš, osjećat ćeš se krivim.“ „Ako nas napustiš, umrijet ću.“ „Kad bi nas stvarno volio, ne bi isplanirao takav život.“ „Ne odlazi, jer bez tebe nećemo moći živjeti.“ Uvjetni, ucjenjivački ljudski dekalози, kakve

nam naša okolina nameće, tek su početak. Nakon te dresure, koja zarobljava našu savjest do iskrivljene poslušnosti, obično dolazi druga faza: dekalozii koji nam oduzimaju osjećaj vrijednosti i dostojanstva.

Prva: Željati znati moći, ali ti zapravo ne želiš, zato ti ništa ne uspijeva i ništa ne ide za rukom.

Druga: Bolje da uopće ništa i ne radiš, nego da ti ispadne bilo kako.

Treća: Postoji samo jedan ispravan način života – moje iskustvo – zato trebaš raditi ono što ti ja kažem.

Četvrta: Upamti – u životu je najvažniji novac.

Peta: U životu je najvažnije biti netko i ostvariti nešto!

Šesta: Obvezno u nečemu u životu moraš uspjeti, inače ne želim ni čuti za tebe.

Sedma: Posao je najvažniji.

Osma: Zdravlje je najvažnije.

Deveta: Obveze su na prvom mjestu!

Deseta: Tvoj život je pogreška.

Pokušajmo i neke druge verzije:

1. Nemam za koga živjeti.
2. Na ovom svijetu nitko me ne voli i nitko me neće zavoljeti – moram si to često ponavljati, jer ako me slučajno tko zavoli, bilo bi to strašno.
3. Moji su roditelji ponosni na mene samo zato što zarađujem, studiram i ispunjavam njihove ambicije.
4. Što god učinim ionako je beskorisno i nitko neće ni primijetiti moj trud.
5. Jadan sam u pokušajima da stanem na svoje noge – nikada mi to neće uspjeti.
6. Nikada neću naći svoje mjesto na ovom svijetu, nikada neću otkriti zbog čega živim.

7. Uvijek će me boljeti rane iz prošlosti, nikada neću ozdraviti.

8. Uvijek ću biti osamljen.

9. Ljudi se samo muče sa mnom.

10. Uvijek ću imati strašnu, bolnu glad za ljubavlju, koja uništava volju za životom – nikada i nitko ne može ju utažiti.

Što još? Možda čitajući ove retke otkrivaš svoj dosadašnji skriveni životni dekalog, u koji više vjeruješ nego u Božju riječ i koji si češće stavljao pod nos nego Bibliju? Poslušaj još jednom i razmisli nije li vrijedno sve to ostaviti iza sebe:

1. Nikada se neću riješiti boli, nikada neću izaći iz svoje strašne sebičnosti.
2. Ni u čemu ne mogu uspjeti. Prije ili kasnije vratit ću se svojim porocima.
3. Uvijek ću biti loša osoba.
4. Besmisleno je vjerovati Bogu.
5. Život će me ionako povrijediti.
6. Ne vjerujem da me Bog imalo može voljeti, nakon svega što sam učinio.
7. Svi me omalovažavaju, čemu uopće živjeti?
8. Moram učiniti sve da mi se nitko nikada ne obrati ni dobrom ni lošom riječju, jer u prvo ne vjerujem, a drugoga se bojim!
9. Uvijek ću gubiti one koje volim i uvijek ću morati živjeti s onima koje ne volim.
10. Budući da neprestano ponavljam iste grijehe, nikada ih se neću ni riješiti.

Moglo bi se još štošta dodati tom popisu. Postoje i još tragičniji dekalozii! Nakon mnogih godina takva oblikovanja počinjemo i sami sebi dodavati cijele popise zapovijedi. Dodajemo čak i različite komentare, „dekaloge“ kojima pridajemo

religijsku vjeru. Vjerujemo u ono što govorimo i vjerujemo u ono što nam je govoreno – kao Bogu. Zapisujemo to u svoje dnevnike, bilježnice, na papiriće koje lijepimo na ogledalo u kupaonici ili u novčanike, zapisujemo u svoja računala ili kao podsjetnike na našim pametnim telefonima ili si pak, jednostavno, ponavljamo u sebi dok se vozimo u javnom prijevozu.

1. *Moraš imati siluetu, moraš biti zgodna, jer te inače nitko neće ni pogledati.*
2. *Nikoga nemoj moliti za pomoć, imaj svoj ponos. Ne ponižavaj se ako i umireš od gladi.*
3. *Nećeš pobjeći od svoje sudbine.*
4. *Od drugih očekuj samo zlo.*
5. *Sve je besmisleno.*
6. *Bilo bi bolje da se nisi ni rodio.*
7. *Životom upravlja slijepa slučajnost.*
8. *Ne vjeruj nikomu.*
9. *Ne opraštaj si kada u čemu ne uspiješ.*
10. *Svaki je čovjek pakao!*

I još jedan dekalog:

1. *Sigurno će biti onako kako je već i bilo.*
2. *Uvijek ću imati isti nepobjedivi problem.*
3. *Sigurno ću opet biti gurnut u stranu.*
4. *Nikada se toga neću osloboditi.*
5. *Od ljudi i budućnosti mogu očekivati samo zlo.*
6. *Ako mi to nije uspjelo, više mi nikada ništa neće uspjeti.*
7. *Ne vjerujem da će se itko više zanimati za mene.*
8. *Nitko nije toliko pun žrtve kao ja.*
9. *Nitko se ne brine o drugima kao ja.*

10. Budući da ne vidim u sebi nikakvih promjena, sigurno se ništa neće promijeniti nabolje, jedino nagore. I to je moja sudbina.

I sâm sebi možeš izmisliti slične zapovijedi, s kojima je doista teško živjeti. Razmisli, nije li bolje da sve to izgubiš? U takvu oblikovanju čovjeka raznim dekalozima može sudjelovati čak i Sotona. I on također ima plan za tvoj život. Ovo je jedna od takvih Sotoninih ideja, koju ću citirati od Sue Atkinson: „I reče Sotona svojim anđelima: 'Pustošite zemlju, pridonosite nesrećama i nevoljama, sijte strah, tjeskobu, gnjev, depresiju po Jeruzalemu, Judeji i svim dijelovima svijeta. Kao što ja činim, tako i vas šaljem.'“

A jedan od tih Luciferovih anđela nastanio se na plodnoj zemlji, npr., u Hrvatskoj (*prevoditeljeva napomena*) i počeo naučavati svojih deset zapovijedi:

Prva: Nećeš činiti pogreške.

Druga: Bit ćeš izbačen iz ravnoteže svaki put kad ti nešto ne pođe za rukom.

Treća: Okrivljavat ćeš svojega bližnjega kao i sebe samoga.

Četvrta: Nećeš se voljeti niti si moći oprostiti.

Peta: Uvijek ćeš očekivati da sve bude drugačije nego što jest i uvijek ćeš imati loše mišljenje o stvarnosti.

Šesta: Tražit ćeš ljubav i odobravanje od svakoga za sve.

Sedma: Bježit ćeš od životnih poteškoća, misleći da ništa ne možeš promijeniti, jer si ionako predodređen svojom budućnošću.

Osma: Uvijek ćeš misliti na ono što te muči. Ni na trenutak se nećeš moći maknuti od svojih problema.

Deveta: Pasivno ćeš čekati da ti sreća priđe sama od sebe, istovremeno vjerujući da nikada zapravo neće doći.

Deseta: Tvoja će sreća ovisiti o drugima, a drugi neće računati na tebe.

Odreći se vlastitih teorija o životu, one su naime odgovorne za sve nevolje u tvojem životu! A također odbaci i svaku tuđu životnu teoriju, jer su upravo one iskrivljavale tvoj život do pogrešnih ciljeva.

Nemoj živjeti po ljudskim riječima, već samo i jedino po Božjoj riječi, i tvoj će se život, pa čak i tvoja silueta, ispraviti! Izaberi Božju riječ i ostavi ljudske riječi. Demaskiraj svoje „dekaloge“, koji su iskrivljavali tvoje postojanje toliko da si se možda i u hodu iskrivio od ljutnje, tuge i straha – stalno u vječnu prigibanju pred svima, osim pred Bogom.

Odbaci vlastite životne teorije i nauči se upućivati na *Bibliju*. Čitaj, razmatraj i uči napamet Božje riječi!

Karakteristično ponašanje ljudi koji žive u depresiji, pogrbljenju, jest neprestano uvjeravanje u različite teorije, zapovijedi, mračne pretpostavke, zabrane i naredbe, vjera u nekakvu iskrivljujuću sablast duhovnog uvjerenja.

Takva osoba ide i preživa svoje tuge, poput otrovane ovce koja preživa otrovnu biljku, ali ju ne želi ispljunuti jer je gladna, a nema volje otići na livadu *Biblije*, gdje nema otrovne hrane. I tako kruži oko otrovnih biljaka i hrani se njima, postajući sve pogrbljenija i nestabilnija u svojoj slabosti, dok otrovana ne umre. I uvijek se vraća tim istim otrovnim okusima.

Tako se i mi neprestano vraćamo istim formulama u koje nas je tko uvjerio ili koje smo si sami izmislili u trenutku očaja ili mračnim životnim razdobljima. Neprestano se vraćamo mislima koje nas pritišću i satiru. Ponavljamo si i uvjeravamo se, naprimjer: „Ništa ne vrijedim...“ Možda je i bilo takvih trenutaka u kojima ti doista ništa nije uspijevalo i gdje si doista bio „nizašto“. Ali ti su trenuci prošli i treba ih ostaviti, pa čak ako si baš sada u takvoj situaciji, zašto misliš da će tako biti i u budućnosti? Mračne posljedice odavno su prestale, ali ti ih još uvijek preživáš i činiš od njih nekakve životne zapovijedi, stvaraš od njih svoje životne teorije!

U prvim kršćanskim vremenima pustinjaci su imali obvezu neprestano ponavljati određene biblijske stihove. Cijele su dane „preživali“ Božju riječ te su, unatoč ekstremnim životnim uvjetima u kojima su živjeli, uvijek imali odličan smisao za humor, prosvijetljen um, zdravo tijelo; bili su spremni na herojska djela, a ljudi od njih nisu bježali, dapače, tražili su ih. Nikada nisu bolovali od depresije niti ulazili u bilo kakve psihičke krajnosti. Bili su otvoreni. Ovce se dobro osjećaju kada jedu dobru ispašu! Njihov način molitve – to neprestano ponavljanje biblijskih riječi – nazvano je *ruminatio*. Taj se pojam povezuje s tekstom iz *Levitskog zakonika* koji govori o čistim i nečistim životinjama (v. *Lev* 11). Preživanje je protumačeno kao meditiranje riječi Božje. U židovskoj duhovnosti pojam *haga* (*hagigi*) korišten je za meditiranje Božje riječi poput preživljanja. Bilo je to preživanje ili čak predenje, neprestano ponavljanje ispravljajućeg duha riječi. Ta je molitva bila poput lavljeg predenja ili poput jeke glasanja goluba ili grlice. A upravo je ta životinja simbol Duha Svetoga!

Ono što se dugo preživa, to se i bolje probavlja, zato je neizmjereno važno što preživamo u svojim ustima! Potraži riječ Božju za sebe, barem samo jednu riječ koja će ti postati novom hranom, novom zapovijedi. Naprimjer, nauči napamet i „preživaj“ riječi iz *Knjige proroka Izaije*:

Zato što si bio ostavljen, omražen, izbjegavan, učinit ću te vječnim ponosom, radošću od koljena do koljena. (Iz 60, 15)

Sveti Matej donosi nam Isusovu priču o blagu i čovjeku koji sve prodaje, sve gubi da bi kupio skriveno bogatstvo na njivi (v. *Mt* 13, 44 – 46). Moguće je sve izgubiti, ali taj gubitak zapravo je novi dobitak – blago! Izgubi ljudske riječi i „kupi“ Božju riječ. Tvoje će se duhovno i psihičko samopouzdanje zasigurno popraviti!

Već dobro znaš da je izvor vlastitog nezadovoljstva također i idealna slika o sebi ili idealni zahtjevi koje postavljamo prema sebi. Zloduh nam postavlja takve ciljeve koji izgledaju idealno, ali su nedostižni. Ne ispuniš ih, padamo u pustoš, nezadovoljstvo sa sobom i počinjemo stvarati „crne dekaloge“, uvjeravamo se u

neke misli koje nas samo muče. Moramo posve odbaciti sve idealne zahtjeve koje smo si dosada postavili i živjeti u skromnosti i poniznosti, bez idealnih ambicija i nedostižnih ciljeva.

Kad je Mojsije silazio s brda Horeba, u rukama je nosio kameni dekalog – dvije kamene ploče, sive i jednostavne. Nisu bile izrađene od neke posebne, plemenite kovine, niti su sadržavale neke nedostižne Božje zahtjeve, koje ljudi ne bi mogli ispuniti. Sišavši s brda, vidio je Izraelce kako plešu oko zlatnog teleta. Izradili su ga savršeno, estetski, skulptura je bliještila i ljeskala se na suncu, a svi koji su oko nje plesali u transu koncentrirali su svoj pogled samo na nju. (V. *Izl* 32.) To je tele simbol ljudskih ideala, koji nas udaljuju od Boga i njegove riječi, te zbog njih najprije upadamo u luđački ples, a kasnije u očaj, jer nijedan čovjek nije zlatan. Mi smo načinjeni od gline, blata, močvare, a tako često i od moralne močvare!

Biblija nam govori kako je David pobijedio Golijata (odjevena u idealni, na suncu bliješteći oklop, rastom višega i moćnijega od svih ostalih ratnika), a pobijedio ga je bacivši siv, malen kamen, koji je diva pogodio u čelo. (V. *1 Sam* 17, 49.) Kamen izbačen iz pračke srušio je diva na zemlju.

Kralj Nabukodonozor bio je velik vladar, ali su ga mučile noćne more, iz kojih je proizlazio strah od gubitka svoje moći. Jedne noći sanjao je diva s glinenim nogama i zlatnom glavom. Nevidljiva je ruka bacila kamen na divove noge i on se slomio na komadiće (v. *Dn* 2, 1 – 36). Bačeni kamen rastvorio je kraljevu viziju.

Te dvije biblijske priče ispunjavaju se u Maslinskom vrtu kad su učenici spavali pokraj Isusa, sanjajući možda o svojoj veličini i moći. Svaki od njih vidio je u sebi veličinu poziva i svetost svoje misije. Svatko je od njih htio biti Golijat i imati divovsko značenje među ljudima – često su se i svađali o tome tko je među njima najveći. Sveti Luka (22, 39 – 42) piše da se Isus molio na udaljenosti koliko bi se kamenom dobacilo. Upravo je tako zapisano u evanđelju i to nipošto nije slučajnost. Ono što se

dogodilo s Isusom sve ih je ozdravilo od zahtjeva i ideala koji su si postavili. Nakon bijega iz Maslinskog vrta nitko od njih više nije mislio da je savršen. Skandal, fijasko, poraz – donijeli su im ozdravljenje od apostolske oholosti.

Napokon i sâm Isus naziva se *odbačenim kamenom* – misleći pritom na to da ga je izraelski narod odbacio (v. *Mt* 21, 42). Ali zahvaljujući tomu što je prihvatio to poniženje Židova i Rimljana – pobožanstvenio je sudbinu svih odbačenih i poraženih. Nitko više ne mora biti div ni zlatno tele, ni Golijat, nepobjediv i blještav ideal. Apostoli nisu odbačeni, već prihvaćeni, unatoč tomu što su napustili Isusa u najkritičnijem trenutku.

Pobjeđivati u životu ne znači maštati ili si nametati neke uzvišene ciljeve, već prihvatiti život onakav kakav jest, prihvatiti poraze. Pobjednik je onaj tko zna preživjeti poraz, jer time upravo pobjeđuje samog sebe. Promotrimo dobro ovaj život. Svi smo zapravo slabi i svi zapravo gube, ali malo je onih koji znaju uspješno proživjeti taj poraz, malo tko zna kako gubiti.

Zato napusti žaljenje samog sebe, Boga i onih koji su te povrijedili, napustili, onih koje si izgubio, koji su te nadmašili, strašili. Napusti žaljenje jer si nešto izgubio. Napusti neopraštanje! Što ti pomaže da si neprestano koncentriran na bol iz prošlosti?

Koja je najljepša Isusova uspomena iz njegova života na zemlji? Naravno, trenuci na križu! Znaš li zašto? Jer upravo tada, u trenutku poraženosti, svima nam je dao prigodu da budemo slični njemu u vlastitim porazima! Dok Isus nije došao na zemlju, Sotona je vladao našom maštom, našim ambicijama i našim očajem, namećući nam idealne ciljeve i kažnjavajući nas za njihovo nedostizanje.

Ne budeš li dakle oprostio sebi za ono što je bilo, nećeš se moći otvoriti za ono što te čeka u budućnosti. Oprosti sebi i drugima! Oprostom ćeš se početi osjećati vrijednim. Zar ti doista u životu treba da neprestano tražiš rupe u sebi? Kako možeš očekivati da će tvoje rane ozdraviti ako neprestano po njima kopaš? Zar je doista svaka riječ, svaka situacija i svaka osoba

protiv tebe? Ne vidiš li da je ta žalost, očaj, neopraštanje sebi zapravo patnja koja ti samo smeta?

Dokle god ustraješ u osjećajima žaljenja i neopraštanja samomu sebi zbog toga što nisi bio idealan i što u tvojem životu nije bilo velikih pobjeda, bit ćeš poput konja koji privezan za stablo pokušava trčati oko njega. Svakim novim krugom uže se smanjuje, dok na kraju neće moći napraviti niti koraka. Treba se odvezati od onoga što neprestano sputava tvoje misli i što te veže s prošlošću. Zar je lakše živjeti s odbojnošću? Zar je lakše živjeti s neprestanim vezama predrasuda, nevjere u životu u smisao života, u sebe, u druge, u nove situacije, konačno s nevjerom u Boga i njegovu dobru volju?

Ponekad nam zlo koje smo proživjeli daje šansu za novi odnos s Bogom, drugima i sa sobom. Zato, uostalom, i doživljavamo životne poraze da bismo napokon naučili kako pobjeđivati. Mnogi ljudi proživljavaju krize zahvaljujući kojima dublje prilaze životu, ispravnije interpretiraju događaje oko sebe, i što je najvažnije, približavaju se Bogu.

Isus ne samo da te prihvaća, on te ljubi. On se uvijek volio družiti s ljudima na koje nitko nije računao, s onima koje više nitko nije htio blizu. Možda i ti o sebi tako misliš?

Kad je ušao u sinagogu, pogledao je samo tu jednu ženu – onu koju nitko nije primjećivao i koja također nikoga nije gledala jer je bila pograbljena. I onda kad se osjećaš najusamljenijim, nisi sam. Učini još jedan korak u svojem mišljenju i na svojem putu do Isusa. Od danas imaj vremena za Boga, za Isusa, za njegovu riječ. Preživaj ju!

Zahvaljujući tomu što se nitko ne zanima za tebe i što nitko ništa od tebe ne očekuje, imaš više vremena za onoga koji se uvijek zanima za tebe – za Boga!

I još jedan korak – zajednica! Nema ozdravljenja bez života u punini Crkve, bez zajednice s braćom i sestrama po vjeri. Zajednica daje prisutnost živog Isusa i živog čovjeka te daje osjećaj

sigurnosti. Po njoj ćeš polako otkriti vlastito značenje u svijetu, osjetit ćeš vrijednost svojeg postojanja. Ako te Bog stvorio, učinio je to „božanski“, samo to moraš otkriti. Budi strpljiv, neće se sve odjednom promijeniti. Ozdravljenje je proces, pa čak ako i Isus ozdravi koga u jednom trenutku, on često ozdravljenomu kaže neka „ide“. To ne znači samo poslanje kući, već više od toga – „dolazak k samomu sebi“.

Pročitaj ove tekstove. U svakome od njih govori se o polasku, o putu kojim je netko nakon ozdravljenja morao hodati ili krenuti za Isusom. Potrebno je napustiti idealnu viziju ozdravljenja, s bolno prizvanom osamljenošću i zbog gubitka dosadašnjih „dekaloga“. Potrebno je naučiti ići za Isusom ili barem samostalno, bez bogohulna opiranja onomu što nam je netko rekao:

Mt 8, 4; 8, 13; 8, 15;
9, 6; 9, 9; 9, 18; 9, 27.

Nužno je odbaciti nepotrebne terete, a njima svakako pripadaju naše umne sheme, koje nas povređuju, deprimiraju, udaljuju od Boga, zatvaraju u sebe. Ne vraćaj se uvriježenim umnim shemama, koje te optužuju. Demaskiraj svoje pretjerano idealizirane ciljeve, koji su odgovorni za tvoje frustracije i nezadovoljstvo sa sobom. Veseli se svojim porazima, uoči u njima milost oslobođenja od tjeskobne potrebe za neprestanim uspjesima.

Još jedan gubitak koji može postati beskrajnim dobitkom jest gubitak nama najbližih osoba! Takav gubitak uvodi nas u samoću, ali ta nas samoća otvara kao ništa drugo za intenzivno iskustvo Božje prisutnosti u tvojem životu. Mnogi ljudi kojima je umrla bliska osoba doživjeli su veliko približavanje Bogu. Postali su suosjećajni i puni milosrdne intuicije čak i prema njima udaljenim ljudima.

SAMOĆA

Gospodin je Svjetlost Svijeta, kako se sâm nazvao, što znači da je on naše svjetlo, odnosno da rasvjetljuje tamu našeg života.

Nije li napuštanje koje je doživio posve jasno svima onima čiji je smisao života ogrnut mrakom sumnje? Dok je visio na križu, napušten i osamljen, znao je komu predati svoju dušu – Ocu. Samoća nam otvara oči za Očevu prisutnost u našem životu. Dok sam sâm u svojoj kući, odjednom primjećujem stvari i predmete koje posve zanemarujem dok je tko sa mnom. Najobičnije stvari dobivaju poseban karakter, iz njih proizlazi neka snaga koja privlači pozornost.

Mnogo sam to puta doživio kad bih ostao sam u kući. Odjednom je moj pogled išao po različitim uređajima, knjigama, namještaju ili po onome što bi već privlačilo moju pozornost. Ponekad bih čak pronalazio ispod gomila knjiga ili u ladicama nešto posve zaboravljeno, odbačeno, nevažno, te bih poput arheologa začuđeno promatrao pronađeno blago. Samo zato što sam bio – sâm. Tad sam razumio Boga. On u svojoj skrivenoj samoći pronalazi ono što je izgubljeno.

Razumio sam i iznimnost samoće. Dok smo napušteni, možemo pronaći ono što je u nama zaboravljeno, izgurano u podsvijest, a što je doista važno i fascinantno. Dok sam sâm u sobi, odjednom dobivam prigodu otkriti neobičnost Božje prisutnosti – tihe, skromne, nenametljive.

Bilo bi dobro kad bih pronašao takav trenutak u kojem bih mogao sjesti na pod svoje sobe i promatrajući križ Kristov položiti svoju glavu na njegova koljena, poput djeteta koje polaže svoju glavu na tatina koljena i širokim pogledom promatra očevo lice. Čak nije potrebno ni govoriti ili slušati, već samo promatrati.

U posljednje vrijeme često klečeći gledam u Isusove oči. Gospodin Isus potvrdio mi je tu molitvu dok sam u dječjem domu ispovijedao jednu djevojčicu. U jednom trenutku više nije mogla izdržati – sjela je na tlo preda me i zagrlila moje noge svojim rukama. Toliko se snažno na njih oslonila da sam se osjećao kao luka tonućemu brodu. Isprva sam bio prestravljen, ali nakon nekoliko trenutaka, kad je položila svoju glavu na moja koljena baš kako i ja to činim u molitvi, osjetio sam da sam – OTAC!

Siguran sam da ta gesta ne bi bila moguća da je još tko bio s nama u prostoriji – prisutnost druge osobe onemogućava mnoge lijepe trenutke. Mogli smo se promatrati na taj jedinstven način samo zato što nas nitko drugi nije promatrao.

Tako je i s Bogom – možeš otkriti njegov izvanredan pogled samo onda kada nemaš nikoga tko bi te promatrao. Nekoliko smo se trenutaka gledali s povjerenjem i nježnošću da sam se i bojao dotaknuti ju. Njezin je čin bio svet! Učinila je to tako srdačno i čisto, a istovremeno s toliko osjećaja, da se nisam mogao ni pomaknuti od čuđenja. Nakon nekog vremena čuo sam: „Mogla bih ovako ostati satima. Zahvaljujem vam, Oče, što ste mi to dopustili.“

Ta me rečenica razoružala. To dijete, koje nikada takvo što nije doživjelo od svojeg oca; toliko usamljeno dijete, bilo mi je istinski zahvalno, a zapravo sam ja taj koji je dobio dar, jer mi je njezina gesta dopustila na nekoliko trenutaka biti OCEM! Kako je to lijepo – biti OCEM! Bio sam joj, jednostavno, zahvalan! Dala mi je toliko više nego što je uzela!

Uostalom, uvijek kada u čistoći pustimo u svoje srce nekoga tko čezne za osjećajima, otvaraju nam se vrata sreće! Vrativši se u samostan, kleknuo sam gledajući u Kristove oči (na sličici koja prikazuje Torinsko platno) i osjećao sam se poput te djevojčice, darovan, ali sam osjetio i da darujem Boga, činim ga Ocem, činim ga sretnim jer sam na njegovim očinskim koljenima. Prsa su mi gorjela od snažne radosti! Pokušao sam zamisliti koliko je tek on u tom trenutku sretan! Nikada nisam shvaćao koliko Boga mogu učiniti sretnim. Tad sam razumio da je dovoljno kleknuti i zahvalno gledati u njegove oči!

Samoća nam može otkriti drugu prisutnost, i to mnogo vredniju od one koju smo izgubili. Taj me događaj snažno podsjeća na Mariju, Martinu sestru:

Šest dana prije Pashe dođe Isus u Betaniju, gdje bijaše Lazar kojega je Isus uskrisio od mrtvih.
(Iv 12, 1)

„Šest“ je broj koji se u biblijskoj simbolici odnosi na čovjeka, simbolizira samog čovjeka. „Šest dana prije“, dakle kao da se želi reći prije novog stvaranja čovjeka ili prije čovjekove OBNOVE.

Ondje mu prirediše večeru. Marta posluživaše, a Lazar bijaše jedan od njegovih sustolnika. (Iv 12, 2)

Prve su osobe koje nam dolaze u kadar Marta i njezin brat. Marija kao da je u drugom planu, bolje reći, „u sjeni“, u samoći. *Biblija* ju uvijek pokazuje u drugom planu, posljednju, tihu, manje primijećenu, stavljenju u stranu, napuštenu. A budući da su posljednji Isusu prvi, njezino povlačenje i poniznost postaju vrline koje ju približavaju njemu kao nikoga drugoga.

Tada Marija uzme libru prave dragocjene nardove pomasti, pomaže Isusu noge i otare ih svojom kosom. I sva se kuća napuni mirisom pomasti. (Iv 12, 3)

Tu je pomast zasigurno morala čuvati u neakvim glinenim posudama – te su posude simbol našeg tijela. S druge strane pomast – drevna kozmetika ugodna mirisa – simbol je naše nutrine, osjećaja i ljubavi. Rasipanje pomasti označava rasipanje ljubavi. Za nekoga poput Jude bilo je to bogohuljenje – za sve Jude ovog svijeta izlijevanje ljubavi za Isusa samo je gubitak vremena – i novca, čista dosada! Trebamo imati Judino srce da bismo ograničili Isusovu ljubav!

Nato reče Juda Išariotski, jedan od njegovih učenika, onaj koji ga je imao izdati: „Zašto se ta pomast nije prodala za trista denara i razdala siromasima?“ (Iv 12, 4 – 5)

Bez sumnje, moguće je dati svoje emocije ubogima, ali ih također možemo sabrati i darovati samo Jedinomu!

To ne reče zbog toga što mu bijaše stalo do siromaha, nego što bijaše kradljivac: kako je imao kesu, kradom je uzimao što se u nju stavljalo. Nato Isus odvrati: „Pusti je! Neka to izvrši za dan mog ukopa! Jer siromahe imate uvijek uza se, a mene nemate uvijek.“ (Iv 12, 6 – 8)

Uvijek kada čitam taj odlomak, pun sam divljenja za tu ženu, kako je to moralo biti ponižavajuće – pomisli samo, pomazati noge znači spustiti se najniže moguće! Noge su najprljaviji i najniži dijelovi ljudskog tijela. A ona je svojom glavom i lijepom, dugom kosom otrla njegova prljava stopala! Kosa simbolizira ljudske misli – moć mišljenja – a u *Bibliji* se povezuje sa snagom. Ona se svakom svojom vlasu prignula njegovim stopama, odnosno svakom svojom mišlju bila je pri njegovim nogama. Doista, ponizila se najviše moguće, a upravo je nju Isus smatrao uzorom! Isus je bio fasciniran njezinom osobom – volio ju je, jer je ona svaku svoju misao znala priljubiti uz Isusa, svakom svojom vlasu natopljenom pomašću priljubila se njegovim stopama.

Bogu se sviđa potpuno prijanjanje. Bio je i jest potpuno otvoren za one koji se posve sljube uz njega! Nikomu nije dopustio da ga tako dotiče kao njoj. Nikomu nije dopustio da ga tako zagrlji. Božja je ljubav bespomoćna prema ljudskoj ljubavi ako čovjek ne bježi ni od kojeg načina samo da ju osvoji.

U grčkom jeziku nard se naziva *litran*, a grčka riječ koja označava otkupljenje glasi *litron*. Ta mala razlika daje nam na razmišljanje kako je punina otkupljenja dostupna svima onima koji u potpunosti – sve do nogu – sežu do nje.

Tko ljubi Boga svim srcem, taj cijelo svoje srce ispunja otkupljenjem od grijeha. Ljubav je područje otkupljenja. Tko ljubi, spašava se samoće! Ali koliko duboko ljubiš, toliko ćeš duboko osjetiti njegovo spasenje iz pustinje duha koju ljudi nazivaju samoćom.

Kada gubimo voljenu osobu, kada ne dobivamo ljubav od osoba koje su nam važne, ili kad nas osobe čija nam je ljubav važna, jednostavno, odbacuju, **upadamo u gnjev** prema sebi, drugima ili čak prema Bogu.

Najčešće ipak okrivljavamo sebe što nismo onakvi kakvima bi nas drugi mogli voljeti. Ta srdžba nekada dobiva oblik rezignacije, i to tako snažne da se stidimo priznati da nas nitko ne želi i da nikomu nismo potrebni. Osjećamo se beskorisni,

nedorasli, smatramo da nas drugi ne mogu podnijeti, jer su nam to i više puta naglašavali. LJUTI SMO NA SEBE! Nekada čak odustajemo od zajedničkog života. Anonimno prolazimo pokraj mnogih ljudi i govorimo si da nam nitko nije potreban, dok s druge strane čeznemo za kime, barem samo za jednom osobom koja bi nam uistinu bila bliska.

Usamljenost može dovesti čovjeka do toga da mu ta samoća odgovara! Takav pristup može postati izolacijom! Ne želimo biti s drugima, jer život s drugima stvara napetost iščekivanja trenutka u kojem će nas ta osoba ostaviti. Takav je stav posebno poznat ljudima koje su roditelji napustili ili djeci čiji su se roditelji rastali – ili nekomu koga je odbacila voljena osoba. Golema bol koju su tada doživjeli ne dopušta im još jednom, ponovno riskirati, zato uopće ne žele uspostavljati kontakte ni s kime. Bježe u snove, u tamu, u nesvijest, u grijeh, mnogim drugim „mesijama“. Boje se drugima govoriti o sebi, nikoga ne posjećuju, kad su sami osjećaju ugodan mir, ali s druge strane to je pustoš u koju se ponekad može ušuljati grijeh samoće (masturbacija). To je već doista signal da je čovjek – sâm.

Događa se da to iskustvo osamljenosti dovodi do unutarnjeg bunta, kada želimo dokazati sebi i svima drugima da smo vrijedni da budemo potrebni i nezamjenjivi, odnosno da savršeno vladamo životom. Tako provodimo superaktivan život, imamo mnoštvo adresa, brojeva telefona, tisuće stvari i poznanstava. Zadivljujemo druge ekscentričnim aktivnostima, dajemo se 200 % u svemu, glumimo odgovorne i radišne ili posebne i angažirane, a konačno agresivne ili one koji se svakim pitanjem mogu duboko pozabaviti.

Sve to moglo bi biti obilježje dobrih i zdravih stajališta da nije pretjerano i jasno vidljivo da je sve to samo pokušaj negiranja nečega posve suprotnoga – samoće. Samoća je iskustvo koje volimo negirati, umjesto da se njome pomirimo. Tako, naprimjer, osoba koja ima previše poznanstava može zapravo skrivati samoću, budući da nijedan od tih odnosa nije ničija **istinska**

prisutnost u životu! Poznanstvo nije isto što i prijateljstvo, a prijateljstvo nije isto što i ljubav; a ljubav sve češće proživljavamo u nekakvu uplašenom očekivanju rastanka i razočaranja, a ne u predanju punu povjerenja drugoj osobi.

Čini nam se da će negiranje i pretvaranje da smo osoba koja uspijeva u svemu doista promijeniti našu situaciju, ali zar je doista tako? Signal osamljenosti također su i **opsesivne ovisnosti**.

Početni je znak velika potreba za iskustvom nježnosti. Imaš neodoljivu čežnju da se tko brine za tebe, ali budući da smatraš da si nevažna osoba, nedostojna ljubavi, tvoja se potreba preokreće i pretvara, naprimjer, u potrebu da se brineš o komu drugomu. Tako postaješ poput pacijenta koji se pretvara da je medicinska sestra, da nitko ne bi otkrio tvoje bolesno srce! Zapravo, potrebna ti je onakva njega kakvu daješ drugima. Osjećaš se bespomoćno, jer ne vjeruješ da si dostojan ljubavi. A s druge strane smatraš da tvoju ljubav zapravo nitko i ne želi, ali barem nečemu želiš pridonijeti.

Mnogi ljudi upadaju u taj zakon opsesivnih emocionalnih ovisnosti, posebno ako osjećaju napuštenost od oca ili majke, ako su osamljeni, bolno prepušteni samima sebi tijekom mnogo godina. Ta su iskustva toliko bolna da u nama stvaraju želju da drugoga spasimo od slične samoće: dolazi do snažne odluke da ne napuštamo tu osobu, da i ona slučajno ne bi doživjela takvu neizrecivu bol.

U stvarnosti imaš ogromnu potrebu za nekime tko bi o tebi mislio, tko bi se o tebi brinuo, pitao kako se osjećaš i nježno te zagrlio, ali tu potrebu skrivaš pod pregačom izbjaviteljske brige nad kime drugim. Vjerojatno to nisi imao u svojem domu. Nitko se nije brinuo o tebi i nitko te nije primjećivao. Uvijek si bio prepušten samomu sebi. Tvoja biološka majka možda je bila prezaposlena ili slomljena životom. Bojao si se njezine tuge. Snažno si doživljavao kad bi se tužila na svoju sudbinu. Osjećao si odgovornost što joj je teško. Možda ti je čak i rekla da bi si drugačije posložila život da tebe nije rodila?

Neke majke doista tako govore svojim kćerima i sinovima! Okrivljavaju svoju djecu, najčešće kćeri, za svoj neuspješan život! S jedne se strane tada kći brine za majčin život, a s druge žali što ju majka nikada nije pitala kako se osjeća. I tako odrasta u uvjerenju da joj je život nevažan, da je jedino važno da se nitko nikada ne osjeti loše zbog nje. A ako je komu bilo teško, odmah osjeti da je za to osobno odgovorna.

*„Ne mislite da sam došao mir donijeti na zemlju. Ne, nisam došao donijeti mir, nego mač. Ta došao sam rastaviti čovjeka od oca njegova i kćer od majke njezine i snahu od svekrve njezine; i neprijatelji će čovjeku biti ukućani njegovi. **Tko ljubi oca ili majku više nego mene, nije mene dostojan. Tko ljubi sina ili kćer više nego mene, nije mene dostojan. Tko ne uzme svoga križa i ne pođe za mnom, nije mene dostojan. Tko nađe život svoj, izgubit će ga, a tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga.**“*
(Mt 10, 34 – 39)

Isusove riječi nisu hiperbola ni metafora. Dokle god naime život potpuno podređujemo snažnoj **potrebi povratka naših roditelja**, pa bilo nam i 50 godina, živjet ćemo u suprotnosti s evanđeljem. Osobe koje imaju opsesivnu potrebu pokoravanja cijeli život traže drugu majku ili drugog oca, ne mogu živjeti bez iskustva roditeljske ljubavi. Zbog toga svi daljnji zamjenici oca ili majke postaju „bogovi“. Bog je onaj o kome najviše mislimo i koga najviše trebamo!

Nije li istina da se Saloma zbog navezanosti na svoju majku Herodijadu nije ustručavala zatražiti bezbožnički čin od svojeg oca Heroda? Nije li upravo zbog svoje ljubavi prema majci zatražila da se Ivanu Krstitelju odsiječe glava? Da nije bilo te navezanosti opsesivnom ljubavlju na majku, ne bi ni došlo do tog zločina!

Nije li i Mikala, Davidova žena, izgubila svojeg muža jer je bila previše navezana na Šaula, svojeg oca? **Ovisna ljubav psihološka je potreba dobivanja ljubavi od biološke majke ili**

oca! U takvim ovisnostima osoba je posve obuzeta tom drugom stranom, sve do unutarnjeg razdiranja.

Drugo, nedostižnost te osobe dovodi do autoagresivnih ponašanja – samokažnjavanja, koje se izražava u bolestima, djelima mržnje, očajnom željom za smrću.

Treće, karakterističan je i osjećaj straha od napuštanja i nametljiva zavist. Napokon, četvrto, osobe koje su emocionalno ovisne ujedno su i lažno uvjerene da im jedino život s tom osobom može dati sreću i smiriti njihovu emocionalnu glad.

Ovako govori Jahve: „Proklet čovjek koji se uzda u čovjeka, i slabo tijelo smatra svojom mišicom i čije se srce od Jahve odvraća.“
(Jr 17, 5)

Zapravo to nije ljubav, već samo neispunjena potreba iz prošlosti da budemo voljeni. Primijeti kako je dominantan osjećaj u takvu odnosu **osjećaj nedostatka** te osobe. Čak kad je ta osoba posve blizu, neprestano osjećaš da ćeš ju svakog trenutka izgubiti i toga se bojiš. Čak i samo neprisutnost, koja traje tek nekoliko dana, takva osoba doživljava kao bolno razdvajanje. To nije ljubav! U takvim situacijama uopće se ne radi o toj osobi, već o traženju roditeljske ljubavi. To je svojevrstan „skok“ u prošlost – pokušaj oživljavanja mrtvog odnosa iz prošlosti.

U takvu je odnosu karakteristična stalna čežnja za više, više, više prisutnosti. Takva je čežnja nezasićna i nikada neće biti utažena, jer se radi o osjećaju iz prošlosti! A čak kad bi osoba o kojoj ovisiš učinila sve za tebe i bila s tobom duže vrijeme, tad bi tek razdvajanje bilo još bolnije. Trebalo bi ti još više pozornosti, bio bi gladan njezinih riječi, njezina odobravanja, njezina primjećivanja, njezina toplog osmijeha, njezine prisutnosti. Osjećao bi potrebu da joj neprestano govoriš o povjerenju i vjernosti i čeznuo bi to isto čuti od nje te bi činio sve da ju zadovoljiš. A zapravo ti to nikada nije uspijevalo, niti će ti ikada uspjeti. Zapravo taj odnos s tom osobom nikada neće biti zadovoljen, već uvijek pun nemira i straha.

Čovjek tada čini sve da vrati izgublenu osobu, a sve mu se to čini nedovoljnim. Neprestano se brine za objekt svoje opsesije, muči se s nemogućnošću smirenja, trpi gubitak apetita, muči se s nesanicom, s nemogućnošću obavljanja poslova, s rastresenošću na molitvi. Čak se možeš uhvatiti kako slijediš tu osobu ili gutaš sve moguće informacije o njoj ili se želiš usavršiti na svim područjima koja su njoj omiljena. Gubiš se u knjigama koje ti dopuštaju identificirati se s tom osobom i na neki način sudjelovati u njezinu životu. Neprestano ju nazivaš na telefon, neprestano gledaš kroz prozor, namjerno ideš onim putem kojim i ta osoba obično ide itd. Ponekada, unatoč vlastitim potrebama, proturječiš samomu sebi i agresivno reagiraš prema toj osobi, odbacuješ ju, kažnjavaš sebe i ne možeš si oprostiti što nisi sposoban živjeti bez ikoga. Isključuješ telefon, ne pišeš pisma, praviš se da te nema kod kuće...

Život ti postaje iskrivljen sve do očaja, oslabljen traženjem nekoga tko bi te osnažio. Upravo ona žena iz sinagoge koju je Isus uspravio vjerojatno je bila takva osoba – očajna i oslabljena potrebom za nekime tko bi joj bio životno uporište.

Zašto tako strašno prihvaćaš samoću i zašto je samoća za tebe prokleta stanje? Sigurno zato što negdje u svojoj nutrini imaš duboko kodirano da je jedini cilj i smisao čovjekova života komu odgovarati i biti komu potreban. Smatramo da je najvažniji čovjekov cilj biti s drugom osobom po svaku cijenu!

Također u takvu slučaju samoodbačenosti temelj su takvih ideala, kako smatram, **dekalozi** drugih ljudi, okoline, kulture ili obitelji, po kojima su ti „utuvili“ u glavu sljedeće postavke:

1. *Drugi moraju imati koristi od tebe, inače je tvoj život besmislen.*
2. *Moraš biti koristan, inače je tvoj život bezvrijedan.*
3. *Usamljen čovjek ništa ne vrijedi – najvažnije je biti s kime! (Davanje negativnog značenja riječima: „stara cura“, „stari dečko“, „razvedenica“, „razvedenik“...)*

4. *Nije ti dopušteno imati vlastiti život i vlastite emocije. Moraš živjeti život drugih. Moraš osjećati što i drugi i činiti ono što drugi od tebe očekuju. Ti postojiš za druge, tvoj život nema nikakvo značenje.*

5. *Postoji mogućnost i drugačijeg odgoja, i to prema zapovijedima sebičnosti – tako da se računaju samo tvoji interesi. Važno je samo ono što ti osjećaš. Moraš živjeti samo za sebe. Iskoristi druge, ne računaj ni na koga. Govori što ti se sviđa i čini što želiš, čak i ako to šteti drugima. Tuđi život samo je „gnojivo“ tvojeg uspjeha.*

Zbog takvih „zapovijedi“ također nećeš moći iskusiti zajedništvo u svojem životu, već samo duboku samoću te ćeš buditi nepovjerenje drugih, koji će intuitivno u tebi vidjeti egocentrika. Ako si tijekom nekoliko desetaka godina osuđen na indoktrinaciju takvim idealima, nije ni čudno ako, ne dosegaš takve životne ciljeve, osjećaš da u životu apsolutno ništa nisi postigao. Samo, jesu li ti životni ciljevi doista onaj životni cilj koji ti je Bog odredio? Ako ne pronalaziš odgovor na to pitanje ili, još gore, ako si uopće ne možeš postaviti to pitanje, osjećat ćeš da si:

- nedostojan ljubavi,
- neprilagođen životu,
- osuđen na samoću,
- uvijek odbačen od svih, i to svojom krivnjom: „U meni mora biti nešto strašno i odbojno kad me baš nitko ne želi“,
- počinješ bježati od prijateljstva, zbog straha od ponovna odbacivanja i ponovna iskustva boli,
- počinješ se osjećati poput gubavca („nisam susreo nikoga tko bi me prihvatio ovakvim kakav jesam“).

Naravno, već s psihološkog stajališta možemo snažno opovrgnuti osnovne teze našeg samoodbačenja:

- Nitko nije potpuno prilagođen životu, jer idealna

prilagođenost zapravo znači uništavanje individualnosti, odnosno gubitak identiteta. Nedostatak prilagođenosti može pokrenuti osobu u duhovnoj ili stvarateljskoj sferi. Mnogi književnici, slikari ili mistici bili su ljudi neprilagođeni društvu, različiti.

- Osuđenost na samoću može značiti i oslobođenje od emocionalnih ovisnosti i slobodu od ropstva okolini.

- Možda te drugi odbacuju jer si nametljiv, pa se moraju braniti od tvoje pretjerane potrebe da pronađeš nekoga tko bi se s tobom bavio. Možda si previše koncentriran na potrebu da pronađeš nekoga tko bi preuzeo odgovornost za tvoj život. Možda opterećuješ sve oko sebe time što se smatraš odbačenom osobom, koja po svaku cijenu mora pronaći nekoga tko bi ju uzdigao. Za druge možda takav odnos s tobom nije prihvatljiv, a tebi se može činiti da te svi odbacuju. A možda drugi samo odbacuju takvu vrstu odnosa, u kojoj bi sav teret svoje samoće prebacio na drugoga i učinio ga odgovornim za svoj osjećaj samoće? Priznaj si iskreno – nitko ne bi podnio takvu vrstu odnosa!

- Ako se bojiš budućih odnosa, bolje da ih ne tražiš – iskusi samoću i uvjeri se sâm da ona uistinu nije ništa loše, već da ti uistinu može biti korisna!

- Govoriš da nisi susreo nikoga tko bi te prihvatio onakvim kakav jesi – ali sigurno znaš za nekoga tko je doživio to isto: Isus, Marija i Josip. Dok su prolazili Betlehemom, nisu mogli pronaći čak ni gostionicu u kojima bi ih prihvatili onakvima kakvi su bili. Isus dobro poznaje taj osjećaj koji si i ti iskusio (gostionica – grč. *pandoheion*¹³).

¹³ U grčkom jeziku pandoheion je složenica dviju riječi: pas, odnosno 'svaki' ili 'bilo tko', i dehomaj, što znači 'prihvatiti' ili 'priznati'. Riječ gostionica dakle u sebi sadrži ideju prihvaćanja svakoga, odnosno bilo koga. Svatko može ući u gostionicu, restoran ili hotel, a tako je i u naše vrijeme. Gostionica je mjesto gdje su svi prihvaćeni, zato je informacija da su sve gostionice bile zatvorene pred Marijom, Josipom i Isusom veoma snažna. U gostionicu su mogli ući čak i ljudi s društvenih margina, pa ipak Nazaretska obitelj nije prihvaćena, što znači da svi koji su neprihvaćeni postaju njima slični!

- Bojiš li se da si nezrela, djetinjasta, jednostavna osoba te se zbog toga skrivaš u sjeni, prezirući se? Dobro, ako želiš, ostani u sjeni, ali promijeni svoju motivaciju, jer upravo je malene Isus učinio dostojnima objavljenja otajstva Oca i Sina.¹⁴

- Možda se drugačije nosiš sa svojom samoćom – aktivno ili čak superaktivno – ali ta je tvoja aktivnost samo bijeg od suočavanja s činjenicom da si usamljen. To je vrsta kaosa koji ne želi vidjeti pustoš. Možda je oko tebe mnogo ljudi i možda si neprestano među njima, ali ni u jednoj od tih osoba ne otkrivaš onu kojoj bi s povjerenjem i vjerom predao svoje srce, bez straha da će ono nakon nekog vremena biti pregaženo. Svi ljudi u tebi bude strah, jer te neka veoma važna osoba od povjerenja razočarala i odbacila (npr., tvoji roditelji). Da bi ponovno pronašao vjeru u ljubav, moraš susresti samu ljubav, „prvog roditelja svojeg života“. Iskustvo njegove vjerne i lijepe ljubavi dovest će te do toga da više ne tražiš, već daješ ljubav i ponovno zadobiješ povjerenje u ljude. Sigurno znaš kako izgleda ciklon – žestok vrtlog vjetra, koji u svojem središtu ima mirno oko. I unutar tebe je mir – u tvojoj je nutrini Otac Nebeski.

- Napokon, o sebi misliš kao o kakvu gubavcu. Možda se čak smatraš šugavim ili osjećaš gađenje, ali zar o sebi moraš misliti ono što su ti drugi govorili?¹⁵

- **Samoća je besmisao i pustoš** samo ako ljudima pridaješ vrijednost punine biti – kada ljudima pridaješ apsolutni smisao (što je izravna suprotnost prvoj Božjoj zapovijedi) i ako je ljudska prisutnost u tvom životu najviši smisao.

- Neki ljudi ne mogu prihvatiti samoću, jer bi tada morali prihvatiti sve svoje bojazni, strahove, svoje neurednosti,

¹⁴ V. Mt 11, 25. U poznatoj Isusovoj molitvi napisano je da slavi Oca što je najveća otajstva objavio „malenima“, a ne mudrima i umnima. Za taj pojam maleni u grčkom je tekstu korištena riječ nepiois, od ho nepos ili 'novorođenče', 'maloljetnik', 'nezreli', 'djetinjasti', što je u izravnoj suprotnosti pojmu ho sofes – 'mudar'. Ta riječ označava osobu koja je djetinjasta, emocionalno i intelektualno nezrela, jednostavna, slaba, čak glupasta i nesposobna predviđati.

unutarnju dezintegraciju ili bi bili primorani ozbiljno razmišljati i otkriti u sebi veliku pustoš. Za mnoge ljude razmišljanje o sebi moguće je samo s točke sebičnosti, a ako nekada i dođu u situaciju da su primorani razmisliti o sebi i svojem životnom smislu, prisiljeni su da im tko drugi odgovori na ta pitanja ili, mnogo češće, bježe u vrtlog društvenog ili potrošačkog proždiranja. Bijeg od samoće koja nam može dati vremena i prostora za ozbiljno razmišljanje o sebi uopće neće uništiti naš strah i neće nam dopustiti da si organiziramo život, dok nam rokovnici bubre od silnih dogovora i brojeva telefona.

- Prisutnost druge osobe može smanjiti napetost, ali i povećati strah od onog trenutka kad će ta osoba morati otići. Zato čovjek često upada u vrtlog prekomjerne aktivnosti. Nije mu dovoljna jedna osoba, potrebni su mu ljudi, mnoštvo i velika buka, samo da ne čuje tišinu. Potreban mu je mrak da ne bi vidio – vlastitu tamu. Pred šutnjom bježi u *diarrohea verborum*.¹⁶ Bježi od koncentracije, refleksije, samoće te u svim tim stanjima vidi

¹⁵ U hebrejskom jeziku riječ osamljen (hebr. *badad* – 'odijeljen', 'odvojen' ili 'izoliran', 'na osami') korištena je i za osobe oboljele od gube (v. Lev 13, 46). Možemo i okrenuti smjer tog značenja: budući da se odbačena osoba osjeća poput gubavca, zapravo je Stari zavjet pišući o gubavcima i njihovoj izoliranosti prorekao civilizacijsku „gubu“ – odbačenost i bolest osamljenosti! Slično tomu Stari zavjet istom riječju označava ljude koji trpe poniženje, plač, prignječenost životnim poteškoćama ili odbačenost (v. Jr 15, 17; Tuž 3, 28). Ipak na svim tim mjestima samoća je čovjekovo iskustvo koje Bog dopušta da bi se čovjek obratio, da bi otkrio tko je Bog za čovjeka, koji je narušio svoj odnos s njime (v. Br 23, 9; Mih 7, 14; Pnz 32, 12; Ps 4, 9).

Slično: Pnz 33, 28 – „Jakovljevi su izvor na osami“. Taj redak odlično rasvjetljava evanđelje o Isusovu susretu kod Jakovljeva zdenca s usamljenom Samarijankom, koju je odbacilo petero muževa. Svaki ju je od tih muškaraca iskoristio i otišao. Crpili su ljubav iz nje kao iz zdenca, a kad bi utažili svoju čežnju za ljubavlju – odbacili bi ju. Nije li upravo ta osamljenost postala njezina prigoda za susret s Isusom te mogućnost za oslobođenje od te čežnje za ljubavlju, na koju se navezala kao što se vol veže za jaslje? Možda je baš i zato ostavila svoj krčag kod Isusovih nogu kad se nasitila Božje prisutnosti u njemu? (V. Iv 4, 6).

¹⁶ Doslovni prijevod: proljev riječi.

samo zlo. **A zapravo samo zahvaljujući samoći može uvidjeti zlo koje ga muči!**

- Nigdje si tako jasno ne možemo osvijestiti svoju unutarnju propast kao u samoći, **ali nije samoća ta koja nas uništava, već svoje uništenje možemo vidjeti samo u samoći.** Također nijedno iskustvo ne može započeti proces reintegracije upravo kao samoća.

- Zar to znači da je samoća savršenije stanje od života u zajednici? Ne! Ali sigurno je bolje i terapijski potpunije nego kad smo ovisni o ljudima i društvu i kada drugog čovjeka činimo Mesijom našeg besmisla. Samoća nam je potrebna da bi nas oslobodila od zarobljavajuće potrebe da budemo s kime, da bi nas oslobodila od neprihvatanja gubitka ili nam omogućila da se pomirimo s time da nikomu nismo potrebni kao alat majstoru. Potrebno nam je ne samo da prihvatimo samoću, već i da otkrijemo raj u samoći. I da tako napokon uđemo u život. Podsjetimo se da je najprije, na samom početku (dakle u temelju ljudskog postojanja) čovjek bio sam! Čovjek najprije mora biti sam da bi kasnije, zahvaljujući toj samoći, dozreo da može biti s kime. Samoća nije cilj, ali ponekad ju moramo iskusiti, ako druga osoba postane naš smisao, naša punina, kada postane naš bog.

Nijedan učitelj neće pustiti učenika u sljedeći razred ako nije uspješno savladao tekući. Ni Bog nas neće pustiti u sljedeću fazu postojanja, u kojoj možemo biti s kime, dok ne otkrijemo vrijednost vlastite osobe pomoću samoće. Inače nam prijeti utapanje u drugoj osobi, izgubljenost u njoj, opterećivanje te osobe sobom, gubitak identiteta uzrokovan nasljeđivanjem koga, život **pod** kime; možemo od druge osobe učiniti božanstvo ili ju učiniti vlastitim ciljem i smislom svojega životnog puta.

U hebrejskom jeziku riječ *divljina* – *negeb* – dobiva se premetanjem riječi *be* – *gen*, koja se prevodi kao izraz *u vrtu* (*u raju*!). Samoća nam je dana da otkrijemo Adamov raj – Božju prisutnost!

Tek kada Božja prisutnost postane tvoj raj, Bog može riskirati tvoje prebivanje u tom raju s drugim ljudima. Bez tog otkrića drugi čovjek može postati tvoj početak pakla, jer ili će on pobožanstveniti tebe ili ti njega.

Kada naša korisnost drugima postane naš najvažniji životni cilj, a drugog čovjeka promatramo kao puninu života, nužno je da prođemo kroz pustinju, kroz samoću da bismo se oslobodili idola!

Zašto dakle Bog dopušta odbačenost i samoću? Da ne bismo život s drugima učinili svojim božanstvom! **Gubimo ono u čemu se strastveno gubimo!** Gubimo sve dokle u sebi ne stvorimo slobodu koja nam neće dopustiti da se izgubimo. Bog čak dopušta da budemo odbačeni ako vidi da smo skloni apsolutno se podređivati drugim ljudima ili ih podređivati sebi, odnosno ako dođe do gubljenja čovjeka u čovjeku.

- Djeca povezuju samoću s tamom. To je veoma dobra usporedba. Tek u tami, kao i u samoći, ne vidimo nikoga, ali osjećamo drugačiju prisutnost. Tama je bolja molitvena atmosfera. Kao i samoća. Tisuće ljudi molitvu povezuju prije svega sa samoćom. Bez iskustva samoće teško je govoriti o razvoju molitve.

Naravno, može se dogoditi da tko izabere samoću da bi se susreo s Bogom; ali je također moguće da zahvaljujući samoći i odbačenosti otkriješ istinsku molitvu. Samoća se ne percipira samo kao uvjet molitve, već i odmora i smirenja.

Nije li ti dopušteno tako gledati na svoju samoću? Moraš li uporno ustrajati u mišljenju da je tvoja samoća samo odbačenost? A možda je i smirenje? A možda si zahvaljujući svojoj samoći mnogo toga izbjegao?

Nasljeduj Mariju! Punih trideset godina provedenih s Isusom dugo je razdoblje. Nakon Josipove smrti Isus joj je bio sve. I odjednom, jednog dana, napustio je dom i više se nikada nije vratio. Ostala je sama? Zar se zatvorila u svoju samoću? Njezina ju je samoća pokrenula iz kuće. Evanđelja ju ne prikazuju u središtu

Isusova života. Nema takva odlomka u evanđelju koji bi bio naslovljen: *Majka odbacuje Sina jer ju je napustio*. Marija nije nametala svoju žalost, jer ju nije imala. Nije zamjerala Isusu što se ne brine za nju, što joj nitko ne pomaže. Nije se žalila što joj je teško i što je tužna. Ona je otkrila ljepotu u hodu za sinom, ljepotu života sa strane, vrijednost promatranja izdaleka, čudesnost šutnje, veličinu ljubavi, veličanstvo poniznosti.

Otkrij i ti to isto! Marija nije očajavala, nije padala u depresiju. Tjelesna napuštenost stvorila joj je prostor u kojem je još snažnije osjećala prisutnost Duha Svetoga.

- Kad je Isus morao napustiti učenike i ostaviti ih same, usamljene, obećao im je dolazak Utješitelja, Duha Svetoga. Sve češće im je govorio o ljubavi. Napuštenost je prigoda da iskusiš Duha Svetoga. Kad je umro moj otac, osjetio sam da mi je bliži; također sam odabrao samotan život da bih osjetio Božju prisutnost.

- **Samoća pomaže reintegrirati, ponovno sastaviti naše postojanje.** Usamljen znači jedinstven. Tko je usamljen, taj ima mogućnost biti jedinstven, na svoj način, poput Boga!

Biti jedinstven također znači biti integriran – nerazdijeljen! Biblija za samoću koristi hebrejsku riječ *jahid*, odnosno *jedinstven*, *sâm*, *napušten*. Usamljen, to je onaj koji je jedinstven, poput samog Boga! Upravo tako. Samo Bog je *ehad* (korijen riječi *jahid*), odnosno *jedinstven*. *Talmud*¹⁷ govori da je Bog prije svega Jedini i samo je ljudska duša njemu najbližnja od svih stvorenja, jer je i ona „jedinstvena“, a sve je drugo stvoreno u paru.

- Riječ *jahid* spominje se desetak puta u *Bibliji*, uvijek u značenju *solus sine auxiliatore sibi relictus*, odnosno nekoga tko je ostavljen bez pomoći druge osobe. Taj pojam označava čovjeka koji

¹⁷ U Starom zavjetu jedinstvo je pojam pridržan samo za Boga, dok su sve situacije samoće koje se pojavljuju u Bibliji uvijek povezane s intimnijom povezanošću čovjeka s Bogom.

je jedinstven, ali i jedina – jedino dijete, favorit; ali označava i onoga tko se osjeća napušten, ugnjetavan, ostavljen bez uporišta. **Samo Bog i osamljen čovjek nemaju uporišta ni u kome! Ne pogađa li te to?**

- Pročitaj i razmisli o navedenim biblijskim prijedlozima (pročitaj ne samo predložene stihove, već, ako treba, i cijeli odlomak ili poglavlje u kojem se taj redak nalazi):

Ps 25, 16 – osamljen i nesretan, izmučen. Usred opasnosti. Zaštitu traži samo u Bogu; ugnjetavana srca; traži otpuštenje grijeha, okružen neprijateljima; okružen mržnjom. Obrati pozornost kako autor prikazuje svoju usamljenost kao **adut kojim se obraća Bogu na najintimniji način!**

Ps 102, 8.

Izr 4, 3 – **jedinac** u majke, **voljeno** dijete.

Ps 68, 7 – napušten = **jedinstven!**

Ps 22, 21.

Ps 35, 17 – **jedino** dobro – život.

Jr 6, 26; Am 8, 10; Zah 12, 10 – ljubljen poput jedinca!

Jr 15, 17.

Mt 14, 23; Est 4, 17; Tuž 3, 28.

Zapiši svoje zaključke i razmišljanja koja si dobivao tijekom čitanja i razmatranja tih tekstova. Što te najviše dotaknulo? Koje slike i sadržaji su te najsnažnije ganuli i zašto?

I napokon, dva najvažnija teksta u kojima se nalazi riječ *jahid* u značenju jedinog djeteta (odnosno, najviše voljenog djeteta), a koje se nalazi u iznimno (jedinstvenim) teškim životnim okolnostima:

***Post 22, 2, 12, 16*¹⁸;**

¹⁸ Što osjeća dijete koje vlastiti roditelj ubija? Što osjeća roditelj kad mu umire jedino dijete? Oba su slučaja situacije gubitka voljene osobe, ali taj se tekst s psihološke i egzistencijalne strane može protumačiti i kao „ubijanje“ nade, ljubavi u djetetu, usmrćivanje djetetove vrijednosti ponižavanjem, zlostavljanjem, mučenjem, nasiljem, uništavanjem riječima, vulgarizmima, ismijavanjem, mržnjom, razdvajanjem od djeteta, napuštanjem.

***Suci 11, 34*¹⁹.**

U oba biblijska odlomka govori se o djeci koje su njihovi roditelji osudili na smrt. Prije nego je do toga došlo i Izak i Jiftahova kći zasigurno su iskusili emocionalnu napuštenost. U trenutku kad je nož emocionalnog mača ranio njihovo srce, sâm Bog izdvojio je njihov život i uzvisio ga svojim odabirom, pomazanjem. Iznimnost našeg života možemo otkriti tek kad nas napuste naši najbliži. Jiftahova kći ne bi nikada postala izabranica – otkupiteljica svojeg naroda da njezin otac od nje nije učinio posebnu žrtvu. Tko bi bio Izak da nije bilo prinošenja žrtve na brdu Moriji? Ti su primjeri dobili nečuven rasplet na Kalvariji – Isus na toj gori postaje najsvetija žrtva, prihvaćajući prokletstvo križa i umirući u samoći, tami i odbačenosti.

Te bi istine ostale samo puste teološke rasprave kad ih ne bismo prenijeli na jezik naše stvarnosti. U njima se naime mogu pronaći svi ljudi koji su imali roditelje tirane, roditelje koji su ubijali djetetovo srce, roditelje koji su ih odbacivali, kažnjavali, činili od svoje djece žrtve sudbine, žrtvene jarce.

Svi oni koji nisu iskusili istinsku ljubav oca ili majke mogu u navedenim odlomcima u nastavku pronaći potvrdu vrijednosti svojeg života. Bog je naime „čarobnjak“ koji od beskorisnih i prebijenih, odbačenih na smetlište ljudskih srca stvara predragocjeno blago. Njegovo je djelo što svi ismijani i prezreni od svijeta u njegovu Sinu postaju mudri i čudesni. Njegov je čudesan, transformirajući čarobni štapić, naravno, križ.

Uistinu, besjeda o križu ludost je onima koji propadaju, a nama spašenici sila je Božja. Ta pisano je: Upropastit ću mudrost mudrih i odbacit ću umnost umnih. Gdje je mudrac? Gdje je književnik? Gdje je istraživač ovoga svijeta? Zar ne

¹⁹ Jiftahova kći u tom je tekstu nazvana jehidah, u značenju ljubljena, jedinog djeteta, ali također i osamljena, koji živi u pustoši. Ona je neudana i takva će ostati. Njezin je život prekriven očevim zavjetom (očevom ambicijom). Neispunjena je, neplodna, ima besplodan život, proklet život, koji je razderao očovo srce, ali i život koji je uništen očevim riječima, dostojan oplakivanja. Paradokso, upravo je taj život postao uzorom mnogim hebrejskim djevojkama.

izludi Bog mudrost svijeta? Doista, kad svijet u mudrosti Božjoj Boga ne upozna mudrošću, svidjelo se Bogu ludošću propovijedanja spasiti vjernike. Jer i Židovi znake ištu i Grci mudrost traže, a mi propovijedamo Krista raspetoga: Židovima sablazan, poganima ludost, pozvanima pak – i Židovima i Grcima – Krista, Božju snagu i Božju mudrost. Jer lúdo Božje mudrije je od ljudi i slabo Božje jače je od ljudi. Ta gledajte, braćo, sebe, pozvane: nema mnogo mudrih po tijelu, nema mnogo snažnih, nema mnogo plemenitih. Nego lúde svijeta izabra Bog da posrami mudre, i slabe svijeta izabra Bog da posrami jake; i neplemenite svijeta i prezrene izabra Bog, i ono što nije, da uništi ono što jest, da se nijedan smrtnik ne bi hvalio pred Bogom. Od njega je da vi jeste u Kristu Isusu, koji nama posta mudrost od Boga, i pravednost, i posvećenje, i otkupljenje. (1 Kor 1, 18 – 30)

Bog dakle izabire ono što je odbačeno i onima koji su ubijeni daje vječni život; onima koji su izgubili roditelje sebe daje za roditelja; onima koji su izgubili voljenu osobu sam se daje kao najljubljenija osoba. Kad bismo barem mogli shvatiti da je on Tata nad svim tatama. Sigurno je baš zato primijetio samo onu pogrbljenu ženu, koju su svi izolirali kao goru od svih ostalih, kao osobu „drugog reda“. Predstojnik sinagoge upravo je nastavak toga bolesnog očinstva: emocionalno hladna, sistematičnog oca, koji uništava svoju djecu u uvjerenju da su samo bezlična masa. Takav otac treba barem u jednome svojem djetetu imati osobu na koju će svaliti svu krivicu i sve nezadovoljstvo i ljutnju. Potreban mu je žrtveni jarac i upravo je to učinio toj pogrbljenoj ženi. U toj je zajednici samo jednoj osobi pripalo biti „emocionalni koš“ – pogrbljenoj ženi koja je osamnaest godina podnosila odbačenost i nezadovoljstvo.

ABRAHAMOV SIN (POST 22, 1 – 19)

Još jedan biblijski primjer da je samoća (jedinstvo) najteže stanje za čovjeka, ali također i jedina okolnost u kojoj se odražava najljepša ljubav prema čovjeku.

Izak je bio najvoljeniji jedina, ali istovremeno dječak osuđen na najveću kušnju samoće – ubojstvo od rođenog oca. Samoća koju je doživio u trenutku kad je ugledao svijetao mač nad svojom glavom može se usporediti samo s osjećajima djece suvremenog svijeta koje njihovi biološki roditelji ubijaju riječima, osjećajima, odbacivanjem, nasiljem te ih se konačno i žele riješiti.

Jedan mi je mladić pripovijedao da se u djetinjstvu, tijekom užasne svađe među roditeljima, uhvatio za majku, vidjevši kako ju otac životinjski tuče. U svojoj bespomoćnosti viknuo je na oca i izrekao mu veoma ružne riječi. Oca kao da je nešto u tom trenutku podbilo, prestao je tući svoju ženu, došao do dječaka i uhvativši ga za noge, podigao u zrak u želji da ga razdere. Očajna majka bacila se pred njega i vlastitim tijelom zaštitila prestrašenog dječaka, primajući najstrašnije udarce i batine. Uspjelo joj je ipak spasiti dječaka od podivljala i pijana oca.

Teško je taj primjer propalog oca usporediti s Abrahamom, ali prestrašenost i samoća tog dječaka sigurno je bilo jednako Izakovo prestrašenosti, a majčino prekrivanje dječaka vlastitim tijelom može se usporediti s anđelovom intervencijom kad je u posljednjem trenutku uhvatio Abrahama za ruku koja je držala nož. Nikada više kao tada Izak nije doživio koliko ga snažno Bog voli! Više nego rođeni otac!

Ta kušnja nije bila samo Abrahamova, već i objava Božje ljubavi, koju Izak nikada više nije mogao zaboraviti. Ne možemo zaboraviti onoga koji nam jednom spasi život, dok tonemo u rijeci; ne zaboravlja se lice vatrogasca koji nas iznosi iz kuće u plamenu. Upravo se takvim Bog objavio spašavajući Izaka dok je Abraham obuzet osjećajima koji su se poput rijeke slijevali iz njegovih srca utapao svoje dijete.

Ljubav i mržnja lako se poistovjećuju. Abrahamova je ljubav bila tako snažnim ognjem da je umalo spalila svojeg sina. Samo nas Bog može spasiti od pretjeranih osjećaja, koji u određenim trenucima postaju životno opasni.

Iako je to nevjerojatno i zastrašujuće, tek tada uistinu možemo shvatiti koliko nas Bog voli i kako se baca da nas spasi kada tko nama toliko blizak, poput oca, digne ruku na nas, da nas – ubije. Izak je tek tada osjetio da ga je otac napustio i tek se tada mogao uvjeriti da ga uistinu nitko ne voli kao što ga voli Bog, koji ga brani čak i pred rođenim ocem. Pred Bogom smo naime svi omiljeni, jedinci, on nas ljubi više nego bilo koji otac koji svoje dijete voli najviše na svijetu.

Poslije tih događaja Bog stavi Abrahama na kušnju. Zovnu ga: „Abrahame!“ On odgovori: „Evo me!“ Bog nastavi: „Uzmi svoga sina, jedinca svoga Izaka koga ljubiš, i pođi u krajinu Moriju pa ga ondje prinesi kao žrtvu paljenicu na brdu koje ću ti pokazati.“

Ujutro Abraham podrani, osamari magarca, sa sobom povede dvojicu svojih slugu i svog sina Izaka, pošto je prije nacijepao drva za žrtvu paljenicu, i uputi se na mjesto koje mu je Bog označio. Treći dan Abraham podigne oči i opazi mjesto izdaleka. Abraham onda reče slugama: „Vi ostanite ovdje uz magarca, a ja i dječak odosmo gore da se poklonimo, pa ćemo se vratiti k vama.“ Abraham uzme drva za žrtvu paljenicu, stavi ih na sina Izaka, a u svoju ruku uzme kremen i nož. Tako pođu obojica zajedno. Onda Izak reče svome ocu Abrahamu: „Oče!“ „Evo me, sine!“ – javi se on. „Evo kremena i drva“, opet će sin, „ali gdje je janje za žrtvu paljenicu?“ „Bog će već providjeti janje za žrtvu paljenicu, sine moj!“ – odgovori Abraham. I nastave put. Stignu na mjesto o kojemu je Bog govorio. Ondje Abraham podigne žrtvenik, naslaže drva, sveže svog sina Izaka i položi ga po drvima na žrtvenik. Pruži sad Abraham ruku i uzme nož da zakolje svog sina. Uto ga zovne s neba anđeo Jahvin i poviče: „Abrahame! Abrahame!“ „Evo me!“ – odgovori on. „Ne spuštaj ruku na dječaka“, reče, „niti mu što čini! Sad, evo, znam da se Boga bojiš, jer nisi uskratio ni svog sina, jedinca svoga.“ Podiže Abraham oči i pogleda, i gle – za njim ovan, rogovima se zapleo u grmu. Tako

Abraham ode, uzme ovna i prinese ga za žrtvu paljenicu mjesto svoga sina. Onome mjestu Abraham dade ime „Jahve provida“. Zato se danas veli: „Na brdu Jahvina providanja.“

Anđeo Jahvin zovne Abrahama s neba drugi put i reče: „Kunem se samim sobom, izjavljuje Jahve: Kad si to učinio i nisi mi uskratio svog jedinca sina, svoj ću blagoslov na te izliti i učiniti tvoje potomstvo brojnim poput zvijezda na nebu i pjeska na obali morskoj! A tvoji će potomci osvajati vrata svojih neprijatelja. Budući da si poslušao moju zapovijed, svi će se narodi zemlje blagoslivljati tvojim potomstvom.“

Zatim se Abraham vrati k svojim slugama pa se zajedno upute u Beer Šebu. U Beer Šebi se Abraham nastani. (Post 22, 1 – 19)

JIFTAHOVA KĆI (SUCI 11, 1 – 40)

Gileadanin Jiftah bijaše hrabar ratnik. Rodila ga bludnica, a otac mu bijaše Gilead. (Suci 11, 1)

Jiftah (od heb. *jod + pe + he = jeftah* – 'učiniti lijepim, milim, dobrim'; 'uresiti') bio je sin žene koja nije bila Gileadova žena, već obična bludnica. Otac mu je bio bogat čovjek te ga je primio u svoj dom.

Bio je član obitelji, ali se osjećao drugorazrednim, lošijim plodom obiteljskog stabla. Kako se može osjećati dijete u kući svojeg oca ako zna da mu je majka obična bludnica? Kako će se prema njemu ponašati ostali članovi obitelji? Neće li se osjećati kao bespotreban teret?

On je čovjek borbe – borac, odnosno onaj koji se neprestano sukobljava, udara, pobjeđuje i gubi, uspijeva i ranjava druge ili pak dobiva rane. On je netko tko se uvijek brani i napada – aktivan borac! Za razliku od svoje braće, koji žele imati mir u svojem domu. Ne prihvaćaju kopile, i to nemirnu i teško shvatljivu osobu.

Ali je Gileadu i njegova žena rodila sinove, pa kada su sinovi te žene odrasli, otjeraše Jiftaha govoreći mu: „Nećeš dobiti baštine od našeg oca jer si sin strane žene.“ (Suci 11, 2)

Odbačen Jiftah oduvijek je znao da nije dostojan ljubavi svoje rođene braće. Osjećao se bijednim i gorim od njih, nedostojan ljubavi, beskućnikom koji nikamo ne pripada, razbaštinjenim. Gnjevan je na sebe što nije netko drugi – ne prihvaća samog sebe – ne miri se s time što je sin „drugog reda“.

Tekst govori da je bio borac, odnosno čovjek s kojim je teško živjeti u miru. Njegovo pak ime svjedoči da je izvana netko ugodan. Cijeli će život pokušavati učiniti sve da osvoji ljubav drugih, a ako ne ljubav, onda barem odobravanje i priznanje.

Možemo se zapitati zašto Gilead nije stao na stranu svojeg sina? Zar mu život vlastitog djeteta nije bio važan?

Jiftah zato pobježe od svoje braće i naseli se u zemlji Tobu. Ondje se oko njega okupila hrpa beskućnika koji su s njim pljačkali.
(Suci 11, 3)

Tob (*Tet + vav + bet = Tov* – 'dobar, ugodan, dostojanstven, plemenit, izvrstan u onome što je najbolje'; 'dragocjen, vrijedan'). Bijeg u zemlju Tob (Tov) simboličan je bijeg.

Kad se tko osjeća necijenjenim ili obezvrijeđenim, poniženim, nevrijednim, činit će sve da se prikaže kao dobra, plemenita, najbolja osoba. Trudit će se svim silama negirati takva mišljenja, ali će u svojoj nutrini ipak osjećati strah da su one možda istinite.

Tako i Jiftah bježi u ono što je najbolje, ali se okružuje ljudima koji su mu slični – „praznim“ ljudima, siromašnim društvom, u kojem će se napokon osjećati kao netko važan i izniman. Ponekada takvi ljudi, koji su prignječeni mišljenjima svoje okoline, traže najgore moguće društvo, da bi pokraj njih izgledali bolji no što jesu!

Beskućnik (*res + jod + kof + rik* – 'prazan, uzaludan, lakomislen, siromašan'). To je istinska priča koja se događa ne samo u povijesnim vremenima, već i danas. Bježimo daleko od ljudi kad nas naši najbliži odbace. Ta riječ *daleko* govori nam da je Jiftah zapravo želio izbrisati iz pamćenja to ponižavajuće iskustvo.

Prisjetimo se da se ta riječ pojavljuje i u priči o izgubljenom sinu. Mora veoma boljeti ako otac ne čini ništa da njegovo dijete ne iskusi zlo. Veoma je bolno i teško prihvatiti kad te najbliža obitelj smatra „petim kotačem“ ili „trinaestim prasetom“:

Poslije nekog vremena Amonci zavojsitiše na Izraela. Kada su Amonci napali Izraela, krenuše gileadske starješine da traže Jiftaha u zemlji Tobu. „Hodi“, rekoše mu, „budi nam vojvoda da ratujemo protiv Amonaca.“
(Suci 11, 4 – 7)

Jiftah je bio hrabar čovjek. Gileadski su starješine prije svega bili njegovi rođaci. Jiftah nije voljen – on im je samo potreban. On je poput oruđa, poštovan samo zbog svoje korisnosti. Takav je stav i danas veoma raširen – potreba da budemo s drugom osobom miješa se s ljubavlju, potreba da koga posjedujemo, iskoristimo, poslužimo se kime... Ne volimo druge, već ih samo trebamo za sebe, za svoje interese, da bi nam pomogli izići iz naših nevolja, nemira i napokon iz naše samoće.

Ali Jiftah odgovori gileadskim starješinama: „Niste li me vi mrzili i otjerali iz kuće moga oca? Zašto sada dolazite k meni kada ste u nevolji?“
(Suci 11, 7)

Jiftahov prigovor posve je opravdan, ali nažalost ne vidi kako pada u zamku „zasluživanja ljubavi“. Od tog se trenutka trudio biti čovjek koji neće razočarati; čovjek koji zaslužuje priznanje. Bojat će se neuspjeha i poraza toliko snažno da će zbog toga ponovno učiniti pogrešku:

Gileadske starješine rekoše Jiftahu: „Zato smo sada došli tebi: pođi s nama, povedi rat protiv Amonaca i bit ćeš poglavar nama i svima u Gileadu.“ Jiftah upita gileadske starješine: „Ako me odvedete natrag da ratujem protiv Amonaca te ako ih Jahve meni preda, hoću li biti vaš poglavar?“ (Suci 11, 8-9)

Prigoda da pronade vlastitu vrijednost i izgradi poštovanje drugih ljudi prema sebi bila je prevelika kušnja za Jiftaha da bi je

mogao savladati. Većina ljudi temelji vlastitu vrijednost na korisnosti i mišljenju drugih.

Zapravo je čovjeku potrebno samo jedno da bi izgradio uvjerenje da je tko vrijedan – ljubav! Jiftah je imao ljubav – volio je svoju kćer i ona je voljela njega, ali bilo mu je važnije pokazati se ljudima koji ga nisu voljeli i imati odlično mišljenje od koga značajnoga. Zasada ne osjeća razdor, ali njegov pristanak na prijedlog rodbine u suštini dovodi do gubitka ljubavi i ljubljene osobe kao temelja poštovanja prema sebi.

Od tog trenutka korisnost ljudima koji ga uopće nisu voljeli i strah od gubitka njihova mišljenja bit će Jiftahov jedini temelj na kojem će graditi vjeru u vlastitu vrijednost.

Svaki čovjek – kada počinje graditi svoj život – mora izabrati između korisnosti i mišljenja drugih i ljubavi.

„Jahve neka bude svjedokom među nama“, odgovore Jiftahu gradske starješine. „Jao nama ako ne učinimo kako si rekao!“ I Jiftah ode sa starješinama Gileada. Narod ga postavi sebi za poglavara i vojvodu; a Jiftah je ponovio sve svoje uvjete pred Jahvom u Mispi.

Jiftah posla onda poslanike kralju Amonaca s porukom: „Što ima između tebe i mene da si došao ratovati protiv moje zemlje?“ (Suci 11, 10 – 12)

Kao na ratnika – pomalo je neobičan način rješavanja konflikta. Vjerojatno se sada, nakon ceremonije, primanja časti i zadobivanja povjerenja, osjećajući teret odgovornosti, boji da će još gore izgledati u očima svoje braće i starješina ako bude poražen.

U njegovoj nutrini čuči strah da će razočarati, da neće u svemu uspjeti, da će biti poražen, a onda će ga i svi odbaciti, a on će provesti ostatak svojeg života u sramoti. Boji se i želi učiniti sve da izbjegne poraz. Strah od poraza poznat je ljudima koji grade svoj život na temeljima korisnosti i mišljenjima drugih ljudi. Strah od poraza uvijek se javlja ondje gdje nema ljubavi. Ljubav oprašta

i razumije, voljenu osobu ne odbacujemo ni onda kad nas razočara ili kada pretrpi životni poraz. Istinski prijatelj poznaje se u nevolji, ali nevolja se možemo i bojati jer bi se tako pokazalo da zapravo nemamo pravih prijatelja.

Kralj Amonaca odgovori Jiftahovim poslanicima: „U vrijeme kada je izlazio iz Egipta, Izrael je zaposjeo moju zemlju od Arnona do Jaboka i Jordana. Zato mi je sada dragovoljno vrati!“

Jiftah nanovo pošalje glasnike kralju Amonaca i poruči mu: „Ovako govori Jiftah: Nije Izrael zaposjeo ni moapsku ni amonsku zemlju, nego je, izišavši iz Egipta, Izrael prešao pustinjom do Crvenog mora i došao u Kadeš. Tada je poslao Izrael poslanike edomskom kralju s molbom: 'Htio bih proći kroz tvoju zemlju.' Ali ga edomski kralj ne posluša. Poslao ih je i moapskom kralju, ali ni on ne htjede, te Izrael ostade u Kadešu. Onda je preko pustinje zaobišao edomsku i moapsku zemlju i došao na istok od moapske zemlje. Narod se utaborio s one strane Arnona ne prelazeći granice Moaba, jer Arnon bijaše moapska međa. Izrael posla zatim poslanike Sihonu, amorejskom kralju, koji je vladao u Hešbonu, i poruči mu: 'Pusti nas da prođemo kroz tvoju zemlju do mjesta koje nam je određeno.' Ali Sihon ne dopusti Izraelu da prođe preko njegova područja, nego skupi svu svoju vojsku koja bijaše utaborena u Jahasu i zametnu boj s Izraelom. Jahve, Bog Izraelov, predade Sihona i svu njegovu vojsku u ruke Izraelu, koji ih porazi, te Izrael zaposjede svu zemlju Amorejaca koji nastavahu to područje. Zaposjeo je tako svu zemlju Amorejaca od Arnona do Jaboka i od pustinje do Jordana. I sada kad je Jahve, Bog Izraelov, protjerao Amorejce pred svojim narodom Izraelom, ti bi nas htio odagnati? Zar ne posjeduješ sve što je tvoj bog Kemoš bio oteo starim posjednicima? Tako i sve ono što je Jahve, naš Bog, oteo starim posjednicima, mi sada posjedujemo! Po čemu si ti bolji od moapskog kralja Balaka, sina Siporova? Je li se i on

sporio s Izraelom? Je li on ratovao protiv njega? Kada se Izrael nastanio u Hešbonu i u njegovim selima, u Aroeru i u njegovim selima, a tako i po svim gradovima na obali Jordana – evo, već tri stotine godina – zašto ih tada niste oteli? Nisam ja tebi skrivio, nego ti meni činiš krivo ratujući protiv mene. Neka Jahve, Sudac, danas presudi između sinova Izraelovih i sinova Amonovih.“

Ali kralj Amonaca ne posluša riječi što mu ih je poručio Jiftah. (Suci 11, 13 – 28)

Propali su svi pokušaji da ne dođe do sukoba. Jiftah zna da do susreta mora doći, ali strah ostaje. U svojoj duši osjeća da ne mora toliko moliti koliko prisiliti Boga da mu podari pobjedu. Strah da će ga braća ponovno odbaciti paralizirao je njegovu nutrinu do te razine da sklapa čarobni zavjet – prisiljavajući Boga na pobjedu – žrtvujući ono što će mu prvo doći ususret nakon pobjede.

Takvi zavjeti nisu Bogu mili. Takva je religija magijska, primitivna, religija bez ljubavi. Jiftah se prema Bogu odnosi kao i prema svojoj braći – zna da mora učiniti nešto veliko da bi udovoljio Bogu.

Način na koji su se njegova braća odnosila prema njemu tako je snažno izokrenuo Jiftahovu duhovnost da je o Bogu mogao misliti samo u takvim kategorijama. Nije si mogao zamisliti da je vrijedan Božje ljubavi. Uvjeren je da Boga, jednostavno, treba „kupiti“ kojom velikom žrtvom.

Duh Jahvin siđe na Jiftaha te on pođe kroz Gileadovo i Manašeovo pleme, prođe kroz gileadsku Mispu, a od gileadske Mispe dođe iza Amonaca. I Jiftah se zavjetova Jahvi: „Ako mi predaš u ruke Amonce, tko prvi iziđe na vrata moje kuće ususret meni kada se budem vraćao kao pobjednik iz boja s Amoncima, bit će Jahvin i njega ću prinijeti kao paljenicu.“ Jiftah krenu protiv Amonaca da ih napadne i Jahve ih izruči u njegove ruke. (Suci 11, 29 – 32)

Bog nije Jiftaha doveo do pobjede zbog tog toliko opasna zavjeta. Jiftah bi pobijedio i bez toga. Njegov je zavjet posljedica njegovih ambicija, odnosno straha da ga okolina neće cijeniti te da će ga odbaciti.

I porazi ih Jiftah od Aroera do blizu Minita – u dvadeset gradova – i sve do Abel Keramima. Bijaše to njihov veliki poraz; i Amonci bijahu poniženi pred Izraelom.

Kada se Jiftah vratio kući u Mispu, gle, iziđe mu ususret kći plešući uza zvuke bubnjeva. Bijaše mu ona jedinica, osim nje nije imao ni sina ni kćeri. (Suci 11, 33 – 34)

JEHIDA – JEDINA!

Ugledavši je, razdrije svoje haljine i zakuka: „Jao, kćeri moja, u veliku me tugu bacaš! Zar mi baš ti moraš donijeti nesreću? Zavjetovah se Jahvi i ne mogu zavjeta poreći.“ (Suci 11, 35)

Tek je sada shvatio svoju pogrešku, ali već je bilo prekasno. Gubimo svoje voljene ako su nam naše ambicije najvažnije. A ambicije su nam najvažnije kad nam ljudi postanu bogovima, a njihovo mišljenje postane našom religijom.

Ona mu odgovori: „Oče moj, ako si učinio zavjet Jahvi, učini sa mnom kako si se zavjetovao, jer ti je Jahve dao da se osvetiš Amoncima, svojim neprijateljima.“ Onda zamoli svog oca: „Ispuni mi ovu molbu: pusti me da budem slobodna dva mjeseca; lutat ću po gorama sa svojim drugama i oplakivati svoje djevičanstvo.“

„Idi“, reče joj on i pusti je na dva mjeseca. Ona ode sa svojim drugama i oplakivaše na gorama svoje djevičanstvo. Kada su prošla dva mjeseca, ona se vrati ocu i on izvrši na njoj zavjet što ga bijaše učinio. I nikada nije upoznala čovjeka. Otada je potekao običaj u Izraelu da svake godine odlaze Izraelove kćeri i oplakuju kćer Jiftaha Gileadánina četiri dana na godinu. (Suci 11, 36 – 40)

- Razmisli o tom dječaku – njegova je majka ponižena pred ocem i cijelom obitelji. To je dijete majke koja nije žena svom mužu. To dijete ima majku, ali ona nije postala ženom njegovom ocu, dakle dječak nema očevu podršku. Otac je dalek, emocionalno udaljen, ne daje podršku ni obranu svom „plodu“. Nije ga briga za dječaka. To je dječak kojega otac nadilazi svojom veličinom. To je dijete koje su roditelji odbacili. Kakav odnos prema samomu sebi može takvo dijete imati?

- Zove se Jiftah – jer pod svaku cijenu želi biti dobar, mio, uljudan, neprestano se „ukrašava“ zaslugama, pripisuje si različita postignuća, bori se za svoje mjesto u svijetu, želi se iskazati, želi svrnuti pozornost svoje obitelji, svojeg oca i braće na sebe – sve samo zato što osjeća da je nepotreban. Može li se ova priča prenijeti i u naše vrijeme i okolnosti?

- Kako se osjećaš u odnosu na svoju braću i sestre – čini li ti se da si gori od njih, uspoređuješ li se neprestano s njima i tako padaš u mučno uvjerenje da si najbjeđniji i najslabiji od svih? Ili suprotno – lovi li te dinamična ambicija kojoj se ne možeš oduprijeti, a samo da bi pokazao da si netko, pokazao svima da si najbolji. Zašto takve sile upravljaju tobom? Možda zato što se uvijek osjećaš usamljenim?

- Smatraš li da si vrijedan ljubavi svojeg oca, majke, obitelji, svoje zajednice ili možda misliš da te iste sumnje u vrijednost tvoje osobe koje su te pratile u tvojoj obitelji još i danas muče?

- Ako se do danas osjećaš kao da nisi prihvaćen, kao da si izopćen ili izoliran, odakle dolazi taj osjećaj? Može li ti ovo razmatranje pomoći da si odgovoriš na to pitanje?

- Jesi li ljut na sebe što si takav kakav jesi ili što imaš baš takvu obitelj?

- Možeš li objasniti svoju borbenost, agresivnost, bunt? Možeš li objasniti svoju pretjeranu simpatičnost, imponiranje drugima, neprestane pokušaje da svrneš pozornost na sebe, borbu da budeš prihvaćen i voljen?

- Jiftah je pobjegao daleko od svoje obitelji. Na koji način ti bježiš od sebe i od istine o sebi?

- Uspijevaš li ustrajati u tišini i šutnji?

- Predstavlja li ti samoća stanje koje ne možeš izdržati ili se samo u samoći osjećaš sigurno?

- Bježiš li u emocionalne ovisnosti, u poroke, u radoholičarstvo, u besmisleno gubljenje vremena, u seksualnost... U što drugo?

- Bježiš li od zajednice?

- Gdje je tvoja zemlja Tob?

- Kakvim se želiš prikazivati drugima i zašto?

- S kakvim ljudima najradije provodiš vrijeme i zašto?

- Na kojem području želiš graditi vrijednost svoje osobe: na korisnosti drugima; na tuđim mišljenjima; na ljubavi (čijoj)?

- Na kojim si temeljima dosada gradio vlastitu vrijednost?

- Osjećaš li ljutnju prema osobama koje su te u prošlosti ponižavale, ugnjetavale te svojim mišljenjima ili tvrdile da ništa ne vrijediš?

- Napravi popis osoba koje te vole, i to ne zato što si im potreban ili zato što si uspio izgraditi lijep dojam o sebi pred njima!

- Bojiš li se da u životu ni u čemu nećeš uspjeti? Bojiš li se da ćeš razočarati druge?

- Kada ti tko povjeri neki zadatak, paralizira li te strah da ćeš razočarati tu osobu?

Sigurno si čuo za „obraćenje maturanta/studenta“ – to je vrsta „magijske“ religije koja se pojavljuje u određenom razdoblju, kad se mladi ljudi uspijevaju odreći mnogih stvari i iskreno moliti samo da ne razočaraju svoje roditelje i da uspiju položiti maturu ili kakav važan ispit. Trebaju Boga samo da bi zadovoljili druge svojim uspjehom. Jiftah je štovao svoju obitelj i osjećao veće strahopoštovanje pred njima nego pred Bogom. Kupuješ li Boga samo da ne razočaraš i zadovoljiš druge?

Jiftah gubi jedinu, voljenu kćer, jer mu je u životu bilo najvažnije da ne razočara svoju obitelj i ne iskusi poraz. Tada postaje uistinu osamljen. Jiftahova kći jedino je i osamljeno dijete. To je jedini biblijski primjer djevojke koja postaje simbolična osoba Kristove smrti – umire za spasenje drugih. Njezina životna katastrofa ljepša je od očeve pobjede. Ona voli svoj narod, voli svojeg oca, ali prije svega voli Boga – osjeća se odgovornom za zavjet prikazan Bogu. Zbog Boga pristaje na predanje svojeg života.

Njezina je samoća lijepa, njezino posvećenje nije diktirano željom da se svidi bilo komu – zato je ta samoća i besplodnost sveta. Unatoč tomu što je njezin život besplodan (bez djece) i osamljen (bez muža), odnosno tragično prinesen Bogu – takav je život mnogo vredniji nego Jiftahova pobjeda i društveni napredak.

Ona je sretna unatoč tomu što u životu ništa nije ostvarila i što je postala žrtva očeve ambicije. Razmisli o svojem životu. Što želiš u njemu ostvariti?

Kakva vrsta samoće te više privlači: Jiftahova samoća – hodati životom gubeći ljubav, samo da uspiješ u bilo čemu – ili samoća Jiftahove kćeri, koja ništa u životu nije ostvarila, sve je izgubila, ali je izgubila svoj život iz ljubavi prema Bogu, ocu i bližnjima?

UDOVICA IZ SARFATE (1 KR 17, 1 – 24)

Ilija Tišbijac, iz Tišbe Gileadske, reče Ahabu: „Živoga mi Jahve, Boga Izraelova, komu služim, neće ovih godina biti ni rose ni kiše, osim na moju zapovijed.“ (1 Kr 17, 1)

Elijāhu – (heb.) 'Jahve je moj Bog', *Tišba* – *Tseb* (heb.) – 'dolazak, skitnica, gost, tuđinac'.

Upućena mu je riječ Jahvina ovako: „Idi odavde i kreni na istok i sakrij se na potoku Keritu, koji je nasuprot Jordanu.“ (1 Kr 17, 2 – 3)

Otići znači biti izgnan, to znači ući u pustinju, u samoću. Istok označava arapsku pustinju; potok ima isto ime koje se koristi za baštinu, nasljeđe – *nahal*. *Kerit* – naziv povezan s riječju *podijeliti*, u smislu 'sklopiti s kime savez' ('sjeći, presjeći, ubiti, razdijeliti, podijeliti na pola'; grčki jezik na tom bi mjestu koristio izraz *krineo*, odnosno riječ od koje se tvori pojam *kriza*, *krisis*).

„Pit ćeš iz potoka, a gavranima sam zapovjedio da te ondje hrane.“ (1 Kr 17, 4)

„Piti vodu iz potoka“ znači biti ponižen. Gavrani se, poznato nam je, hrane strvinama. Meso koje će gavrani donositi Iliji čak ni njima ne odgovara – simbol je to iznimno gnjusna načina života. Jedenjem mesa koje su gavrani odbacili kao da prihvaćamo sve ono što je užasno.

Ode on i učini po riječi Jahvinoj i nastani se na potoku Keritu, nasuprot Jordanu. Gavrani su mu jutrom donosili kruha, a večerom mesa; iz potoka je pio. (1 Kr 17, 5 – 6)

Kruh – *lehem* – ima više značenja: 'zrno, ubijanje, klanje, borba, meso' (također i 'koža'), zapisivao se istim samoglasnicima kao riječ *basar*, što znači 'razveseliti koga dobrom viješću' (evanđelje!). To hranjenje po gavranima sadrži neobičnu simboliku. Gavrani naime jedu strvine – prorok se dakle najprije nasitio onime što je odvratno. Nasitio se prijezirom prije no što je od samoprijeziro ozdravio udovicu u Sarfati! Najprije moramo sami iskusiti ono što budi prijezir, a tek ćemo onda moći pomoći onima koji osjećaju samoprijezir.

Ali poslije nekog vremena presuši potok, jer nije bilo kiše u svoj zemlji. Tada Iliji dođe riječ Jahvina: „Ustani, idi u Sarfatu [Sar Patah – 'tamna vrata'] Sidonsku i ondje ostani. Evo, ondje sam zapovjedio jednoj udovici da te hrani.“ (1 Kr 17, 7 – 9)

Vjerojatno se bez ikakvih teškoća pronalaziš u toj udovici? Udovica je netko tko je... napušten; netko tko više nema oslonca; netko čija je nada umrla.

Ustade on i krenu u Sarfatu. Kada je stigao do gradskih vrata, neka je udovica onuda skupljala drva. On joj se obrati i reče: „Donesi mi malo vode u vrču da pijem!“ (1 Kr 17, 10 – 11)

Ta žena nalazi se na gradskim vratima, odnosno na granici zajednice, a možda i na samoj granici preživljavanja, kao što ćemo ubrzo i saznati. Već joj je svega dosta, najradije bi umrla. Proživljava granična, ekstremna emocionalna stanja.

Prorokova molba podsjeća nas na Kristovu molbu za vodom koju je uputio Samaritanki na zdencu. Ni tad se nije zapravo radilo o vodi, već o zadovoljavanju čežnje za ljubavlju. Isus je izliječio Samaritanku od čežnje za ljubavlju po tome što je sam zatražio od nje da ga napoji, odnosno, da mu daruje svoju ljubav cijelom svojom dušom i srcem. Upravo takvu ljubav čeka Isus kada upravlja svoje žedne oči prema tebi!

Kad je pošla da donese, on viknu za njom i reče joj: „Donesi mi i malo kruha u ruci!“ Ona odgovori: „Živoga mi Jahve, tvoga Boga, ja nemam pečena kruha, nemam do pregršti brašna u ćupu i malo ulja u vrču. I evo kupim drva, pa ću otići i ono pripremiti sebi i svome sinu da pojedemo i da umremo.“ Ali joj Ilija reče: „Ništa se ne boj. Idi i uradi kako si rekla; samo najprije umijesi meni kolačić, pa mi donesi; a onda zgotovi za sebe i za svoga sina. Jer ovako govori Jahve, Bog Izraelov: 'U ćupu neće brašna nestati ni vrč se s uljem neće isprazniti sve dokle Jahve ne pusti da kiša padne na zemlju.'“ (1 Kr 17, 11 – 14)

Tko zna ljubiti Boga i čovjeka, tomu neće uzmanjkati ljubavi. Tko druge nasicijuje osjećajima, ni sâm nije gladan. Najvažnije je ipak nasititi Boga svojom ljubavlju. Ta žena obdarila je ljubavlju samog Boga, iako je pred sobom imala samo proroka. U Knjizi ponovljenog zakona čitamo:

„Nađe li se kod tebe kakav siromah, netko od tvoje braće u kojem god gradu u zemlji što ti je Jahve, Bog tvoj, dadne, ne budi tvrda srca niti zatvaraj svoje ruke prema svome

siromašnome bratu, nego mu širom rastvori svoju ruku i spremno mu daj što mu nedostaje. Čuvaj se da ti se u srcu ne porodi opaka misao te rekneš: 'Sedma se godina, godina otpuštanja dugova, već približuje' – i da prijekim okom pogledaš svoga siromašnog brata i ništa mu ne dadneš. On bi zazvao Jahvu protiv tebe i grijeh bi bio na tebi. Daj mu rado, a ne da ti srce bude zlovoljno kad mu daješ, jer će te zbog toga blagoslivljati Jahve, Bog tvoj, u svakom poslu tvome i u svakom pothvatu ruku tvojih. Kako siromaha nikad neće nestati iz zemlje, zapovijedam ti: širom otvaraj svoju ruku svome bratu, svome siromahu i potrebitu u zemlji svojoj.“

(Pnz 15, 7 – 11)

Ode ona i učini kako je rekao Ilija; i za mnoge dane imadoše jela, ona, on i njen sin. Brašno se iz ćupa nije potrošilo i u vrču nije nestalo ulja, po riječi koju je Jahve rekao preko svoga sluga Ilije. Poslije ovih događaja razbolio se sin domaćičin i bolest se njegova jako pogoršala, tako te u njemu nije ostalo daha.

(1 Kr 17, 15 – 17)

Tek se sada pokazuje da je unutarnje dijete bolesno – bolesna je naša duša, bolesne su naše potrebe. To ne možemo odmah vidjeti, ali onaj tko prebiva s Bogom doznaje sve o sebi i sve izlazi na vidjelo. Propovjednik govori: „Sve ima svoje doba ... vrijeme rađanja i vrijeme umiranja.“ (Prop 3, 1 – 2) U trenutku umiranja događa se i vrijeme rođenja, jer u trenucima u kojima nam se čini da sve u nama umire i da gubimo nadu u bilo kakav smislen život rađa se nada u novi život i posve novo razdoblje u našoj povijesti. Sveti Grgur iz Nise, razmatrajući te retke, napisao je:

Rođenje je radosno i u odgovarajuće vrijeme, kada čovjek, kako piše Izaija, počinje svoje spasenje u strahu Božjem i dolazi na svijet u bolima duše koja rađa. Nakon toga smo, da se tako izrazimo, sami sebi roditelji, kada zahvaljujući dobru i slobodnoj volji oblikujemo sami sebe, rađamo i donosimo na svijet. To činimo kada primamo Boga. Postajemo Božja djeca, djeca vrlina, djeca Najvišega. A rađamo se pak kao nepotpuni,

nesavršeni, nezreli, ako u nama nije oblikovan „Kristov lik“ – kako piše sveti Pavao. Umirati pak znači umirati grijehu, neprestano umrtvljivati svoje tijelo, u sebi nositi Kristovo umiranje. Naša grešna duša mora umrijeti, a zahvaljujući tomu rađa se duša puna milosti.

Kao što ne možemo graditi novi život dok ne uništimo stari, tako se ne možemo roditi u Kristu dok posve ne umremo grijehu.

Tada ona reče Iliji: „Što ja imam s tobom, čovječe Božji? Zar si došao k meni da me podsjetiš na moj grijeh i da mi usmrtiš sina?“
(1 Kr 17, 18)

Udovica jasno izražava svoju ljutnju na proroka jer vidi da sva istina izlazi iz nje i da više ništa ne može sakriti. Kad nam tko rasvjetljava našu unutarnju bijedu, teško nam je sve to odjednom podnijeti. Osuđujemo Boga i te osobe koje nas suočavaju s istinom. A istina je takva da umireš iznutra! Istina je grijeh koji te usmrćuje! Istina je to da ljubiš grijeh više nego Boga! Istina je to da u grijehu vidiš otkupljenje iz svoje samoće, dok od Boga bježiš onako kako bi trebao bježati od grijeha. Udovica je pomalo revoltirana i tvrda. Ali Bog i takve dovodi do svojeg spasenja, kao što je pisano:

Na visinu uzade vodeći sužnje, na dar si ljude primio, pa i one što ne žele prebivati kod Boga.
(Ps 68, 19)

On [Ilija] joj reče: „Daj mi svoga sina.“ Tada ga uze iz njezina naručja, odnese ga u gornju sobu gdje je stanovao i položi ga na svoju postelju.
(1 Kr 17, 19)

Ilija joj uzima voljenu osobu. Sad se tek udovica osjeća potpuno napuštena. I u tvom se padu to mora dogoditi – moraš izgubiti to unutarnje dijete koje si hranio grijesima. Moraš izgubiti mogućnost da se zadovoljiš – jesi li spreman to izgubiti?

Izgubit ćeš i zadatak da se tko brine za tebe. Pogledaj, Bog te postavio usred djece – brineš se za djecu – imaš ih trideset. Pitaš se zašto. Zato da bi mogao koga zavoljeti, jer to je najbolji način da

budeš voljen. Osim toga i da bi mogao sebe vidjeti u njima! Nadalje, da bi im mogao dati ono za čim si i sâm čeznuo. I naposljetku, da bi shvatio koliko zapravo sam sebe ljubiš – jer koliko ljubiš sebe, toliko i njih ljubiš. I u tebi postoji dijete!

Tada zavapi Jahvi i reče: „Jahve, Bože moj, zar zaista želiš udovicu koja me ugostila uvaliti u tugu umorivši joj sina?“ Zatim se tri puta pružio nad dječakom zazivajući Jahvu: „Jahve, Bože, učini da se u ovo dijete vrati duša njegova!“
(1 Kr 17, 20 – 21)

Da bi pronašao Boga, potrebno je izgubiti sve ostale, a prije svega, izgubiti sebe – izgubiti to unutarnje dijete koje se zatvorilo u sebe. Treba ga izvaditi van i vidjeti da je smrtno bolesno. Treba mu dati novi život. Ilijino pružanje nad djetetom predstavlja osjenjivanje tvoje duše ljubavlju. Potrebno ti je da te netko prekrije, osjeni duhovnom ljubavlju, Božjim Duhom. Možda bi bilo dobro da se jedne noći prostreš u crkvi ili kapeli i rasplačeš, moleći Boga da te prekrije svojim Duhom i otvori tvoju dušu u tebi.

Jahve je uslišio molbu Ilijinu, u dijete se vratila duša i ono oživje. Ilija ga uze, siđe iz gornje sobe u kuću i dade ga njegovoj materi. I reče Ilija: „Evo, tvoj sin živi!“
(1 Kr 17, 22 – 23)

Nije li „gornja soba“ simbol mjesta molitve? Možda kapelica?

Žena mu reče: „Sada znam da si ti čovjek Božji i da je riječ Jahvina u tvojim ustima istinita!“
(1 Kr 17, 24)

Nikada nisi bio tako blizu Bogu kao sada, kad su se od tebe udaljili tvoji najbliži. Ne boj se i ne žalosti. Bog će te nagraditi samim sobom. Susret s njime nasitit će te čudesnom puninom, iako će ti se činiti da ti sve oduzima i da te odvodi u pustinju. Njegova prisutnost uvest će te u nove dimenzije postojanja, dat će ti nov život, iako će ti se činiti da sve u tebi umire. Ponekada, gubeći voljene osobe, dobivamo istinsko slobodnu i zdravu ljubav prema njima. Ponekada upravo zbog toga one ustaju od mrtvih.

Ponekada, doživljavajući samoću, otkrivamo u sebi malo, uplašeno dijete, otkrivamo da smo djeca, ali srameći se te istine o našim djetinjim potrebama stidimo se i potrebe za ljubavlju, potrebe za zagrljajem, potrebe da čujemo riječi u kojima nam se bez laži govori da smo ljubljani. Stidimo se, jednostavno, potrebe iskustva zagrljaja, odnosno čežnje da nam tko blizak položi svoju ruku na našu glavu poput palmina lista i tako nam poda zaštitu, osjećaj sigurnosti i unutarnje topline.

Stideći se što smo bespomoćni i bojeći se ostati sami, skrivamo to dijete unutar nas samih, kao udovica iz Sarfate, koja je skrivala svoje dijete u svojem domu.

Susret s Bogom dopustit će ti da vidiš što u sebi skrivaš i da spoznaš istinu o sebi. Vidjet ćeš svoje grijehe i duševne boli, ali vidjet ćeš i da je bolje gledati u njegovo lice nego u bilo čije drugo.

Svaki je čovjek samo udaljena „Božja kopija“, onako kako to možemo vidjeti u svijetu umjetnosti – slikarstvu ili kiparstvu. Svi znamo da je original bolji od kopije, čak i od najbolje moguće kopije!

Samoća je tvoja velika šansa! Nemamo vremena tolerirati pustoš nakon osoba koje su nas ostavile ili otišle ili nam pokazale da ne računaju s nama. Dobro je što se to dogodilo. Da sarfatska udovica nije bila usamljena, u njezinu domu ne bi bilo mjesta za proroka, dakle ni za Boga. Da je toj ženi bilo stalo samo do čijeg mišljenja i poštovanja, imala bi previše toga što bi mogla izgubiti ako primi stranog muškarca u svoj dom. Ne brini se ni ti ako te nitko uistinu ne poštuje i ako te svi izbjegavaju. Kod onih koje svi izbjegavaju zadržavaju se proroci i nastanjuje se Bog!

Ne oklijevaj dakle i ne toleriraj pustoš nakon osoba koje su te napustile – na to mjesto stavi Krista. Neka oblik voljenih osoba u tvojem srcu zamijeni ljubljeno Kristovo lice.

Važno je ipak da sve što predlažemo, s Božjom pomoću, bude utemeljeno u kontemplaciji i molitvi. Živimo u vremenu neprestane aktivnosti, koja nerijetko vodi u nemir i veoma

lako se može pretvoriti u „rad koji je sam sebi svrha“. Moramo se oduprijeti toj kušnji tako da pokušamo „biti“ prije nego što pokušamo „raditi“. Prisjetimo se s tim u vezi i Isusovih riječi upućenih Marti: „Marta, Marta! Brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno.“

(Lk 10, 41 – 42) (Novo Millenio Inuente; I, 15)

SAMOSTALNO RAZMATRANJE KRISTOVE SLIKE

Uzmi sa sobom bilo kakvu sliku Kristova lica. Bilo bi odlično da je većih dimenzija, da bi Isusovo lice na toj slici bilo prirodnih oblika i omjera. Pročitaj zatim poglavlje *Izlazak* 33 i usporedi ga s poglavljem *Mt* 17.

Tako bi Jahve razgovarao s Mojsijem licem u lice, kao što čovjek govori s prijateljem. Mojsije bi se poslije vratio u tabor, ali se njegov pomoćnik Jošua, sin Nunov, mlađarac, iz Šatora ne bi micao.
(Izl 33, 11)

- Što to znači da je Bog razgovarao s Mojsijem licem u lice?
- Zar je moguće prijateljstvo između Boga i čovjeka?
- Jesi li se uistinu sprijateljio s Bogom?
- Kako shvaćaš riječi *Pisma* da se Jošua, dakle Mojsijev nasljednik, nije micao iz UNUTRAŠNJOSTI šatora?

Mojsije oslovi Jahvu: „Vidi, ti si meni rekao: 'Povedi ovaj narod', ali mi nisi objavio koga ćeš sa mnom poslati. Još si mi rekao: 'Znam te po imenu, i ti uživaš moju blagonaklonost.'“ (*Izl* 33, 12)

- Možemo li reći da se Mojsije osjećao usamljenim usred mnoštva koje je izveo iz Egipta? Zašto je Bog rekao Mojsiju da ga poznaje po imenu?

- Kada kažeš da koga znaš „po imenu“, znači li ti to da ti je ta osoba veoma bliska?

„Stoga, ako uživam tvoju blagonaklonost, objavi mi svoje putove da te shvatim i da dalje uživam tvoju blagonaklonost. Promisli

također da je ova svjetina tvoj narod.“ „Ja ću osobno s tobom poći“, odgovori Jahve, „i počinak ti priuštiti.“ (Izl 33, 13 – 14)

Bog propituje Mojsija je li mu dovoljno samo prijateljstvo s Bogom. Time zapravo kuša Mojsija i provjerava hoće li žaliti što za prijatelja ima nekoga tko nije čovjek, s kim ne može biti u onakvim odnosima kakve može imati s ljudima.

- Zamišljaš li si takvo prijateljstvo s Bogom? Bi li htio postati Božji prijatelj?

Postoje ljudi koji su razočarani time što im je samo Bog ostao i muče se svojom samoćom, umjesto da u njoj otkriju predivno i posve jedinstveno prijateljstvo!

„Ako ti ne pođeš“, nadoda Mojsije, „odavde nas i ne izvodi.“ (Izl 33, 15)

Mojsije je spreman odreći se obećane zemlje, dakle blagostanja, ako će zbog toga izgubiti Božju blizinu. Postoje ljudi koji bi radije da Boga nema u njihovoj obećanoj zemlji. I postoje oni koji su spremni odreći se obećane zemlje samo zbog Boga. Kojoj skupini ti pripadaš?

„Ta kako će se znati da uživamo tvoju naklonost, ja i tvoj narod? Po tome što ideš s nama. Time ćemo se samo razlikovati ja i tvoj narod među svim narodima koji su na licu zemlje.“ (Izl 33, 16)

Mojsije na prijateljstvo s Bogom gleda kao na najveću životnu povlasticu i počast – ponosi se nastalim prijateljstvom s Bogom. Neki ljudi skrivaju svoju vjeru kao nešto što umanjuje njihovu vrijednost u očima drugih. Postoje i oni koji se ponose time što su Božji prijatelji. Kojoj skupini ti pripadaš?

„I ovo što si zatražio, učinit ću“, odgovori Jahve Mojsiju. „Ta ti uživaš moju blagonaklonost jer te po imenu poznajem.“ „Pokaži mi svoju slavu“, zamoli Mojsije. (Izl 33, 17 – 18)

Mojsije moli Boga da ispuni svoju volju. Čovjek moli da mu Bog ispuni želju. Bog se slaže jer ni Mojsije nije odbio Boga ni u čemu. Njihove se želje poistovjećuju.

Dopustit ću da ispred tebe prođe sav moj sjaj“, odgovori, „i pred tobom ću izustiti svoje ime Jahve. Bit ću milostiv kome hoću da milostiv budem; smilovat ću se komu hoću da se smilujem.“ (Izl 33, 19)

Te riječi zvuče tako prijateljski. Nijedan Mojsijev dijalog u *Svetom pismu* nije toliko nasичen srdačnošću, ljubavlju i intimnošću kao taj – s Bogom. Čak ni sa svojom ženom Seforom Mojsije nije bio u takvu odnosu, iako su se veoma voljeli.

„A ti“, doda, „moga lica ne možeš vidjeti, jer ne može čovjek mene vidjeti i na životu ostati.“ (Izl 33, 20)

Bog ovdje ne odbija toliko Mojsija, koliko ga brani pred smrću. Božje je lice toliko savršeno i tako zastrašujući prizor da čovjekov život ne bi izdržao takvo iskustvo. Ipak, istovremeno nas ovaj redak čudi, budući da je ranije u *Bibliji* pisalo da Mojsije s Gospodinom razgovara licem u lice. Ipak, postoji važna razlika. Vidjeti Božje lice znači ući u najdublju i otajstvenu Božju bit – za nas je to nepojmljivo iskustvo. Bog ipak Mojsiju dopušta da doživi nešto što bi mu barem u nekoj magli moglo predočiti pogled u Božju dubinu, u ponor njegove ljubavi:

„Evo mjesta ovdje uza me“, nastavi Jahve. „Stani na pećinu!“ (Izl 33, 21)

U hebrejskom jeziku zapovijed **stajanja** označava stavljanje koga u ozbiljnost očekivanja, u spremnost proživljavanja čega posebnoga (*nun + kade + bet = nekeb*; ta je riječ prvi puta korištena u *Bibliji* u opisu triju osoba koje su se približavale Abrahamu dok je sjedio pod stablom u Mamri – *Post* 18, 2).

Pećina – *kur* (*kade + vav + res*). Višeznačna je riječ i ne koristi se samo za pećinu, već i za iskustvo čega silnoga, pritiska, udarca. Božja prisutnost se, jednostavno, Mojsiju prikazala kao

neki snažni duhovni pritisak, pritiješnje prisutnošću. Božja prisutnost djelovala je na Mojsija kao preša koja utiskuje svoj oblik. Takva iskustva ostavljaju neizbrisiv trag na čovjekovoj duši – nepromjenjiv i nezaboravan. Usporedba s prešom koja se utiskuje na elastičnu masu možda i najbolje približava karakter iskustva koje je Mojsije proživio.

Dok moja slava bude prolazila, stavit ću te u pukotinu pećine i svojom te rukom zakloniti dok ne prođem. (Izl 33, 22)

Slava – ta je riječ u hebrejskom jeziku također višeznačna, što također stvara različite mogućnosti sadržajna povezivanja. *Kavod* se koristi i za označavanje slave, ali i tereta, iskustva koje pritišće, pritiješnje koga, osjećaj nepopustljive tvrdoće.

Prolaziti – u hebrejskom se jeziku koristi riječ *ain + bet + resz = abor*, koja se grafički može izraziti kao 'pretakanje', 'nešto ogromno', 'prelijevanje', 'nadiranje', 'potezanje'.

Pukotina pećine – *nikrah* (*nun + kof + res + he*). Ta riječ dolazi od korijena *nkr*, koji znači 'šupljina', 'udubina', 'bušenje'. Zanimljivo je da se u *Bibliji* često pojavljuje u značenju gubitka vida zbog iskapanja očiju (v. *1 Sam* 11, 2; *Izr* 30, 27; *Suci* 16, 21; *Br* 16, 14).

Time se sugerira da je ta pukotina pećine bila svojevrsno iskustvo duhovne tame, poput gubitka vida – nemogućnost da bilo što vidi, kao da je u mračnu ponoru. Kakav čudnovat paradoks – vidjeti Boga ne vidjevši ništa!

„Onda ću ja svoju ruku maknuti, pa ćeš me s leđa vidjeti. Ali se lice moje ne može vidjeti.“ (Izl 33, 23)

Ruka – u hebrejskom jeziku korištena je riječ *kaf* (*kaf + pe*), koja označava dlan s prstima otvorenima poput palmine lista – a prikazuje iskustvo dodira dlanom, kao kad se uzme koga malenoga u svoju ruku i prekrije svojim dlanom. Mojsije se u toj ruci osjećao apsolutno sigurno, ali je osjetio i svoju apsolutnu nemoć pred Bogom.

• Nakon što si pročitao ovaj tekst i razmatrao nad njime, kakve je zaključke donijelo tvoje srce?

• Što osjećaš sada, u samoći, prema Bogu?

• Želiš li susresti Boga?

• Želiš li da te njegova nepobjediva ruka brižno ogrne sa svih strana?

Pročitaj i tekst iz evanđelja koji govori o Isusovu preobraženju. Usporedi ga s prethodnim tekstom:

Nakon šest dana uze Isus sa sobom Petra, Jakova i Ivana, brata njegova, te ih povede na goru visoku, u osamu. (Mt 17, 1)

Nakon šest dana – to znači – sedmog dana, u kojem se, kako znamo, Bog sakrio nakon stvaranja svijeta i ušao u otajstveno stanje nazvano „počinak“, šabat! Tako i Isus, odlazeći s apostolima „nakon šest dana“ na goru Tabor, zapravo ih uvodi u to Božje otajstvo, u „počinak“ u Bogu, prelazi granicu stvorenoga ljudskog svijeta. Ta granica „šestog dana“ također su sva prava ljudskog svijeta. Među njima je i najvažnije pravo, pravo ljubavi. Ta trojica uvedena su iza granice ljudske ljubavi – u njima se mogu pronaći svi oni koji su u svijetu lišeni „šestog dana“ ljudske ljubavi. Svijet „sedmog dana“ svijet je Božje ljubavi.

• U kojem svijetu ti živiš?

Isus uzima tri apostola – nije uzeo sve sa sobom, već one koje je sâm odabrao. Bio je to poseban poziv, uzimanje na neslobodu ljubavi, povlačenje za sobom. Pisano je: „Ne izabraste vi mene, nego ja izabrah vas.“ Isus ti nudi ne samo besplatnost otkupljenja, već i besplatnost poziva. Nije svatko pozvan na gledanje Božjeg lica. Ali sasvim sigurno na to može biti pozvan svaki čovjek koji je odbačen od ljudskih lica.

• Osjećaš li se takvom osobom?

Neki bi možda htjeli, ali ne mogu; drugi ne žele, ali su uvedeni, unatoč otporu. Većina ljudi misli da je poziv u stanje najbliže intimnosti s Bogom predodređeno za koje posebne i

pobožne ljude, koji su u svojoj trećoj dobi imali viđenja anđela i od mladosti nisu ni muhu ubili. Ali zar se poziv izabranomu narodu ostvario prema takvim kriterijima? Zar je izabrani narod bio najbolji od svih naroda?

(Pročitaj: *Pnz* 9, 7, 24; *Hoš* 4, 16; *Pnz* 7, 7; *1 Sam* 9, 21; *1 Sam* 16, 11; *Mal* 5, 1; *Neh* 9, 29; *Jr* 5, 1; *1 Sam* 24, 15; *Ps* 40, 18; *Ps* 86, 1; *Ps* 109, 27; *Iz* 41, 17.)

U **osamu** – *kath hidijan*, grč. *hidijos*, označava ne samo nešto posebno, odvojeno, već i nekoga **osamljenoga**, posebnoga, iznimnoga, istaknutoga.

Hidijos (prilog) – 'na povjerljiv, osobni način', što znači da su se apostoli osjećali kao ljudi kojima je povjerena najveća tajna u povjerenju. Treba biti doista osamljen da dobiješ prigodu za takva iskustva.

Hidijadzo znači isto što i 'biti osamljen', 'biti nasamo s kime', 'posvetiti se čemu', 'biti izdvojen'. Sva ta značenja u našem umu stvaraju sliku velike intime i otajstvenog jedinstva koje je povezivalo apostole s Isusom. Sve to ne bi bilo moguće da zbog Isusa nisu ostavili sve i svakoga (v. *Mt* 19, 24 – 30).

Posljednji su prvi, a u kraljevstvo se ulazi kroz iglene uši – dakle kroz otvor tako tijesan i malen kao rupica na igli. „Treba biti malen. Nemati ništa. Ne biti navezan ni na koga.“ Ti uvjeti sigurno ti se čine odbojnim i pretjerano dalekima, ali ako ih prevedemo na konkretni današnji jezik, uvjerit ćeš se da si ih već ispunio.

Što znači biti malen? Jednostavno, umanjen od drugih, odnosno ponižen. Što znači biti siromašan? Jednostavno, biti netko tko nije obdaren. Najveće je bogatstvo ljubav. Dakle najsiromašniji, oni kojima pripada kraljevstvo nebesko, upravo su oni kojima je uskraćena ljudska ljubav. Što znači ne biti navezan ni na koga? Možda upravo to da budemo neprimijećeni, nepotrebn i da ne računamo čak ni na to da možda netko o nama ovisi. Jesu li ti sada ti uvjeti razumljiviji?

Treba biti nitko! U *Otkrivenju* piše da se u nebeski Jeruzalem ulazi kroz bisere. Ako si nekad vidio biser, znaš da su oni uistinu maleni, a otvor u njima još je manji, toliko malen da se samo nit može smjestiti u njih (v. *Otk* 21, 21).

Gora – 'vidjeti odozgo' znači vidjeti sve što je ništavno na svijetu, sve što je maleno i bezvrijedno. Kad bi čovjek zadobio i cijeli svijet, a naštetio svojoj duši, ništa na svijetu nije vrijedno takve štete.

Visoko – 'zaći visoko' idiomatski je izraz koji označava promaknuće. Doista najveće promaknuće za čovjeka jest biti s Bogom. To je nešto više nego dobiti najveću ulogu u kazalištu, biti ravnatelj filharmonije, postati ministar u vladi ili predsjednik republike.

... i preobrazi se pred njima. I zasja mu lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost. (Mt 17, 2)

Lice – u grčkom izvorniku korištena je riječ *prosopon*. Tom riječju grčki jezik ne označava samo ljudsko lice, već i ono što je sprijeda ili biti s kime najbliže, nasamo; pogled, izraz lica, maska koju glumci koriste u kazalištu, kao i samu osobu glumca. Napokon, taj se izraz koristi općenito za **ljudsku osobu**.

I gle: ukazaše im se Mojsije i Ilija te razgovarahu s njime. (Mt 17, 3)

Obojica, Mojsije i Ilija susreli su Boga na toj istoj gori u dramatičnim i gotovo teatralnim iskustvima. Bila je to gora Horeb (heb. *uništenje* ili *mjesto spaljeno suncem*). Isus se pokazuje apostolima pokraj tih proroka jer im želi dati do znanja da je upravo on onaj koga su ti proroci vidjeli za svojega života.

A Petar prihvati i reče Isusu: „Gospodine, dobro nam je ovdje biti. Ako hoćeš, načinit ću ovdje tri sjenice, tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliji jednu.“ Dok je on još govorio, gle, svijetao ih oblak zasjeni, a glas iz oblaka govoraše: „Ovo je Sin moj, Ljubljeni! U njemu mi sva milina! Slušajte ga!“ Čuvši glas, učenici padoše licem na zemlju i silno se prestrašise. Pristupi k njima Isus, dotakne ih i reče: „Ustanite, ne bojte se!“ Podigoše oči, ali ne

vidješe nikoga doli Isusa sama. Dok su silazili s gore, zapovjedi im Isus: „Nikomu ne kazujte viđenje dok Sin Čovječji od mrtvih ne uskrsne.“ (Mt 17, 4 – 9)

Razmatrajući nad slikom ili ikonom Kristova lica, kontemplirajući njegovo lice, razmišljaj o zagledanosti koja je:

- **Ljubav** – jer bez zagledanosti u osobu ne možemo ju voljeti. Pokušaj probuditi u sebi takvu otvorenost za iskustvo zaljubljenosti u Boga. Ljubav je susret koji nikada ne završava. Ne gledaj Božje lice kao običnu sliku, već kao fotografiju voljene osobe, i još više, kao prozor iz kojega gledaš autentičnu, voljenu osobu Isusa Krista. On tebe gleda – ne samo ti njega!

- **Poznavanje** – poznavanje vidom veoma je važan izvor našeg znanja. Promatranje koga ili čega jest poznavanje. Poznavanje može imati i drugo značenje – približavanje komu. Razmisli što si spoznao o Kristu promatrajući njegovo lice i jesi li iskusio tu izvanrednu bliskost s Bogom – zbližavanje po kojem postajemo njegovi intimni prijatelji.

- **Život** – vidjeti znači živjeti. Kada čovjek umire, zatvara oči. Kada ne vidimo Boga, kao da smo umrli. Kad ga ne opažamo u svojem životu, počinje nam se polako činiti kao da uopće i ne postoji. Ateizam je upravo takva situacija u kojoj se čovjeku čini da je Bog mrtav, a zapravo je obrnuto. Ateizam je čovjekova smrt u odnosu na Boga, a počinje neprimjećivanjem Boga. Danas možeš, gledajući njegovo lice, vidjeti Boga i početi živjeti. Vidjeti Boga znači istinski živjeti!

- **Otkriće** nečega posve drugačijeg no što vidiš. To znači u trpljenju vidjeti sreću, u tami svjetlo, u tuzi radost, a u samoći prisutnost. Zsigurno si primijetio da uporno gledanje u jednu sliku, čak i s dobrim osvjetljenjem, muči naše oči te se u našem vidnom polju počinju pojavljivati nekakve ljubičasto-plave zrake. Nakon nekog vremena ono što je bilo crno, postaje svjetlo i obrnuto. Taj umor očiju može nam biti i pouka istine. Kad si zagledan u Boga, možeš vidjeti paradokse vjere i života – ono što ti se dotada činilo nesrećom, možeš otkriti kao životnu sreću, a

ono što si dotada smatrao svojim životnim ciljem, možeš vidjeti kao put k propasti.

- **Nasljedovanje** – da bi koga nasljedovao, treba najprije promotriti njegov način života. Što ti Isus pokazuje u ovoj meditaciji dok mu govoriš u svojoj nutrini: „Gospodine, u čemu te prije svega mogu nasljedovati, kad sam tako slabo biće?“

- **Počinak** – svatko zna da zelena boja djeluje umirujuće na nas. Promatranje predivna krajolika smiruje dušu. Čovjek može uistinu otpočiniti dok gleda ljepotu i harmoniju ili dok gleda u ljubazne oči. Razmisli o bojama na slici koju gledaš. Razmisli kakav dojam u tebi stvaraju Isusove oči, oblik njegova lica, geste, kompozicija slike.

- **Snaga za prihvaćanje križa** – gledanje izmučena Isusa daje čovjeku snagu. Svijest o tome da je on prihvatio podići tvoje grijehe prije no što si ih počinio i da je prihvatio podići te iz tvojih slabosti i prije no što si ih poznao daje veliku snagu da nosimo druge.

- **Gledanje novih obzora** – sudjelovanje u budućnosti. Gledanje u daljinu nekako daje čovjeku mogućnost da bude ondje gdje mu tek pogled seže, a gdje još mora učiniti mnogo koraka da bi onamo uistinu došao. Naprimjer, hodajući putem, gledamo u daljinu i na obzoru vidimo cilj svojeg putovanja. Još nismo onamo došli, ali naše nam oči omogućuju da se već prenesemo onamo. Promatrajući cilj svojeg putovanja, na neki način već sudjelujemo u onome što tek vidimo. U čemu sudjeluješ promatrajući Kristovo lice?

- **Preobraženje** – kad su apostoli došli na goru Tabor i Isus se preobrazio pred njima, i oni su se također promijenili. Počeli su drugačije promatrati svoj život – gledali su drugačijim pogledom. Što su otkrili?

- **Što ti je ovo iskustvo razmatranja Kristova lica donijelo?**

Zaključi svoju molitvu ispisivanjem svih svojih spoznaja i iskustava koje ti je Bog dopustio primiti.

5. POGLAVLJE

SLAVA ODANA BOGU!

Kad je Isus opazi, dozva je i reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“ I položi na nju ruke, a ona se umah uspravi i poče slaviti Boga.
(Lk 13, 12 – 13)

Položio je na nju svoje ruke i uspravila se da bi odala slavu Bogu. Položio je na nju obje ruke – uzeo je njezin život u svoje ruke i upravo to ju je uspravilo i učinilo da počne slaviti Boga. U ruke uzimamo upravljač automobila, u nečije ruke stavljamo kakav težak problem, koji sami ne možemo riješiti. Potrebni smo nečijih ruku kada padnemo na hodniku ili stubama i ne možemo sami ustati. U ruke uzimamo dijete čije su noge umorne i ne može više hodati.

Biti u čijim rukama znači da smo prepušteni tuđoj volji. U zagrljaju smo kad se predajemo u čije ruke. Za time Bog čezne i za time čezneš i ti. To je jedna od najvažnijih čovjekovih potreba – biti zagrljen nečijim rukama. Ljudi tako vole kada netko svojim rukama obujmi njihovo tijelo, njihovu osobu, njihovu samoću.

Grčki jezik na tome je mjestu iskoristio riječi *epeteken* – staviti! Ta riječ dolazi od riječi *epititemi*, što znači 'staviti', 'umetnuti', 'nametnuti', 'zadati udarac', a često se koristi na važnim mjestima u evanđelju koja opisuju Isusove geste ozdravljanja. Tom riječju označava se i nametanje kazne osuđeniku (npr., na natpisu Isusove osude na križu). Isus, pripovijedajući priču o izgubljenoj ovci, govori da ju je pastir, kad ju je pronašao, stavio na svoja ramena! Položiti ruke ili staviti teret na svoja ramena znači nositi koga; podnositi čiji teret znači sami

se opteretiti. Oslobođiti koga od krivice znači dopustiti da se pribijemo tom krivicom.

U Isusovim rukama sve postaje jednostavno i oslobođeno, dakle lako nosivo. Nije lako podnositi sebe. Bog je pak čeznuo da nas nosi i radosno uvede u nebo. Bez Isusa naš život je iskrivljen – nepodnošljiv! U Isusovim rukama sve se ispravlja, sve je ispravno. Svako iskrivljeno drvo, dok je mlado, mora biti privezano na kolac da bi se ispravilo. Potreban nam je dakle križ, po kojem se ispravlja naše postojanje. Kad se privežemo uz Isusa, sve postaje ispravno. Njegov jaram je sladak, a životni teret uz njega je lagan.

Postoji nešto u nama samima što nam ne dopušta prepustiti svoj život Isusu. To je nedostatak milosrđa prema sebi – nepodnošenje sebe, kompliciranje svojeg života, neprestano nametanje krivnje, neprestano nezadovoljstvo sobom; ljutnja na vlastito srce, koje su drugi, ali i mi sami toliko slamali.

Ako si mnogo godina slušao loše riječi, negativne zapovijedi, okrivljavajuće optužbe, na kraju i sam počinješ slijediti takvo postupanje prema sebi; počinješ se mučiti okrivljavajući i kažnjavajući se za sve te u sebi počinješ gledati osobu koju neprestano žališ što nije onakva kakvu bi drugi htjeli.

U hladni zimski dan malena se djevojčica otputila u šumu. Usred stabala, na bijelome snježnom pokrivaču ugledala je crven trag. Potrčavši, ugledala je kako u crnu grmlju leži ptica. Bila je ranjena i slomljena krila. Djevojčica ju podiže i na rukama odnese u svoj dom. Dugo se za nju brinula, hranila ju i mijenjala zavoje. Naposljetku, ptica je počela hodati, a kasnije i letjeti. Konačno je, nakon dugo vremena, ozdravila. Djevojčičini roditelji molili su ju da pticu pusti na slobodu. Teška ih je srca poslušala. Kad ju je zajedno s roditeljima iznijela iz kuće i pustila iz svojih ruku, ptica se nakon samo jedne minute vratila u njezine dobre ruke. Roditelji su ju opet zamolili da je pusti. Djevojčica se okrenula prema roditeljima i radosno im rekla da će ju ipak

zadržati, jer ju voli, ali i osjeća da je ptičica i nju zavoljela. Tad su ju roditelji upitali: „Kako ćeš je nazvati?“ „Nazvat ću ju – Moje Srce!“

I tvoje je srce slomljeno i potrebno je najprije ljubavi od samog sebe, a onda će u obilju primiti ljubav od Boga! Uzalud ćeš moliti Isusa za ljubav ako sam sebe ne voliš i ako si nepopustljiv prema svojem srcu. Ono će nam se vratiti kad se pobrinemo za njega. U dobrim rukama i zla stvorenja vole biti zagrljena. Uzmi svoje srce u svoje dlanove prije nego ga prineseš Bogu. Tek ćeš tada moći reći Isusu da položi svoje ruke na tvoju glavu.

Isus je položio dlanove, stavio na nju svoje ruke – i pogrbljena se žena uspravila. Nema života u samoći, koja je zapravo bijeg, jer u samoći nema ljubavi. Postoji samoća koju nam Bog daje, ali i ona u koju bježimo čak i pred Bogom. Treba voljeti i biti voljen, a najbolje je biti voljen ne samo od sebe, već i nadasve od Boga, koji je Ljubav.

Ne smijemo od ljubavi učiniti „boga“, već u Bogu uvidjeti ljubav. Ljudi od osjećaja ljubavi i zaljublivanja čine idola, božanstvo, ali to nije dobar put. Mnogi ljudi si ponavljaju: „Mi se volimo i zato to ne smatramo grijehom.“ Naravno, pritom misle na zajednički život izvan braka, koji bi im samo dao neko jamstvo da će ostati zajedno. U tom slučaju Bog nije ljubav, već je ljubav postala „bogom“, a to uvijek loše završi. Jer osjećaj koji učinimo svojim božanstvom donosi katastrofalne posljedice – ranjena srca!

U našoj epohi cijelo je mnoštvo pogrbljenih mladih bračnih parova koji su slomili svoja srca, stvarajući od svojih osjećaja prema supružniku „božanstvo“. Predbračni suživot nije grijeh zato što je Bog zločest i voli čovjeku oduzimati svako zadovoljstvo, već je grijeh zato što uvijek uzrokuje katastrofalne posljedice u budućnosti. I u ljubavi se može razočarati, ali u Bogu ne!

Tisuće mladih žena pogrblilo se u životu jer su ih muževi napustili, prevarili, bili nasilni prema njima, puni pogrda i izopačenosti. Kako to da se muškarac koji prije braka od svoje

zaručnice stvara božanstvo nakon tri, četiri godine braka prema njoj ponaša kao prema toaletnom papiru? Uzrok čuči u grijehu protiv prve zapovijedi – nemaj drugih bogova osim mene! Dok slušamo tu zapovijed, sigurno pomislimo: „Pa ja vjerujem u Boga, to je to. Nisam budist, ateist, ni hinduist!“

„Bogom“ nam može postati osjećaj ljubavi, stanje zaljubljenosti, obožavanje partnerice ili partnera. Naravno da trebamo voljeti, ali ljubav ne smije postati naše „božanstvo“! Često mladi ljudi koji se vole bježe od čistoće, govoreći: „Mi se volimo pa ne mislimo da je to grijeh!“ Ako zajednički život prije braka ne smatraju grijehom, znači da smatraju da znaju bolje od Boga što je za njih dobro, a što loše... Gdje smo to već ono čuli?

To je upravo jeka zmijina šaptanja u raju! Ako se Bog zabunio zabranivši ljudima zajednički život prije braka, a ljudi znaju bolje od njega što je za njih dobro, a što ne, onda Bog više nije Bog. Bog koji se može zabuniti nije Bog!

U tom trenutku dvoje mladih Europljana postaju bogovi jer kažu: „Bože, nemaš pravo! Mi bolje znamo što je za nas dobro! Ti kažeš: 'Ne griješi bludno!' A mi kažemo 'Volimo se!' Pogriješio si, a mi imamo pravo. Budući da si pogriješio, ti nisi Bog, već je naš bog naša ljubav koja nas zbližava.“

U tom trenutku krši se ne samo šesta Božja zapovijed, već i prva. A kršenje prve Božje zapovijedi rezultira mnogim nevoljama. Koliko su mi puta mlade žene plačući govorile: „Muž me prevario, tuče me, odbacio me, govori mi da mu se gadim...“ A ja ih uvijek pitam: „Jeste li živjeli zajedno prije braka?“

Uvijek se u takvim okolnostima događa isto. Uvijek su u pozadini grijesi protiv čistoće. Često su neizgovoreni na ispovijedima, što dovodi do bogohulnih svetih pričesti. Često bijele haljine na vjenčanju skrivaju prljavu savjest. Često ne osjećaju ni najmanje žaljenje za grijeh predbračnog života. Pokora se ne može odbiti, već se uvijek vraća kao pokora odbačenosti.

Nikada to ne prođe bez posljedica. Grijeh donosi prokletstvo: ljubav postaje mržnjom, požuda se pretvara u gnušanje, bliskost u odbačenost. Nezasićena seksualnost, nikada ukroćena, traži nove objekte zadovoljavanja.

Nakon nekoliko godina takve pogrbljene mlade žene, koje su muževi odbacili, stoje u hramu u pogrbljenom stavu, čak ni ne shvaćajući što se u njihovu životu dogodilo.

Hramovi nisu uvijek mjesto poučavanja, sasvim često su to mjesta oglasa i cjenika. Stojeći dakle u mnoštvu i dalje ranjavaju svoje srce, mrzeći se zato što ih muževi mrze. Ispada da rane može izliječiti samo slava odana Bogu! *Biblija* tako naziva i skrušeno priznavanje grijeha!

U *Knjizi Jošui* govori se o osvajanju Jerihona (v. *Jš* 6, 1 – 27). Svi predmeti koji su pronađeni u tom gradu bili su prokleti (*herem*). Sve su ih prinijeli Bogu, bili su posvećeni. Među osvajačima ipak se našao netko tko se nije mogao suzdržati od pohlepe – na svoj je način protumačio Božju zapovijed i sakrio svoj grijeh. Akan je ukrao i sakrio u svom šatoru šinearski plašt, dvije stotine srebrnjaka i zlatnu šipku vrijednu pedeset srebrnjaka. U sljedećoj bici Izrael nije bio uspješan, već poražen!

Jošua je naredio da se istraži tko je prekršio zapovijed i dok su tražili krivca, Bog je pokazao na Akana, koji je počinio bogohulnost. U odlučujućem trenutku Jošua je rekao Akanu: „Sine moj, daj slavu Jahvi, Bogu Izraelovu...” (*Jš* 7, 19) – što je značilo: „Priznaj svoj grijeh!” Priznanje grijeha slava je dana Bogu!

Bogohuljenje – zatajenje grijeha – donosi životnu nesreću, poraz. Izraelova bitka, koja je bila apsolutni poraz, dogodila se u gradu Aju, što se prevodi kao *ruševina*. Život je ruševina ako je izgrađen na bogohuljenju.

S užasom promatram one koji, smiješeći se, prilaze oltaru, a ja osjećam da nisu priznali svoj grijeh, već su ga sakrili. Znam da će za tri, četiri godine plakati nad ruševinama svojeg braka!

Možda ih bi spasilo priznanje grijeha – slava odana Bogu, ali milijunima ljudi Bog je samo medaljica, a grešna ljubav njihov je bog. Pohlepni su za zadovoljstvom te svoja djela skrivaju pod teorijom da ih njihov osjećaj ljubavi oslobađa od poslušnosti prema Bogu.

Slava odana Bogu može sve ispraviti – jer odbacuje „medaljice“ i odbacuje stvaranje božanstva od osjećaja prema čovjeku. *Biblija* kaže da je žena odmah nakon što se uspravila počela slaviti Boga! Slava je najvažnija u našem ozdravljenju. Slava dana Bogu ne ispravlja samo naše srce, već ga i brani od ponovna iskrivljenja. U grčkom jeziku pojam *uspraviti se* (v. *Heb* 12, 12) ima i značenje 'ponovno sagrađiti' – *anortoo*. U tom značenju koristi se u *Dj* 5, 16!

Biblija nam donosi mnoge primjere kako je slavljenje Boga moćna molitva, koja može čudesno promijeniti naš život, brani nas od zloduha, i što je najvažnije, vraća nam izgublenu Božju blizinu.

U toj istoj *Knjizi Jošui*, na mjestu gdje se opisuje opsada Jerihona, čitamo da je Bog naredio Izraelcima sedam dana obilaziti oko tvrđave trubeći samo u ovnujske rogove – *sofarim*!

Sveti je orkestar samo svojim glasom razvalio kamene zidine monumentalne tvrđave. Ta je pjesma bilo slavljenje. Sveti rogovi, trube predodređene za štovanje, korištene su samo za slavljenje Boga. (V. *Jš* 6, 4 – 13.)

Tri mlada Judejca bačena u peć molili su samo slaveći Boga za sve. Čitamo tako u *Knjizi proroka Danijela*. Biti u peći znači imati pakao u životu. Čak i u takvim trenucima samo slavljenje Boga može sve promijeniti. Taj isti vladar koji ih je bacio u peć izvukao ih je van vidjevši čudo – mladići nisu izgorjeli. (V. *Dn* 3.)

Jošafatova vojska pred bitku s Amonitima, Moabitima i Seircima slavila je Boga pjesmom i glazbom. Sveti zvukovi doveli su do neprijateljeva poraza. Prije no što je došlo do sukoba, neprijatelji su se međusobno sukobili i pobili.

Poslije toga Moabovi i Amonovi sinovi, a s njima i neki od Meunjana, zaratiše na Jošafata. Ali Jošafat dobi ovu vijest: „Dolazi na te veliko mnoštvo s one strane mora, iz Edoma; i eno ga u Haseson Tamaru, to jest u En Gediju.“ Jošafat se uplaši i stade tražiti Jahvu te ogłosi post po svoj Judeji. Skupili se Judejci da traže Jahvu: dolazili iz svih judejskih gradova da ga traže. Tada Jošafat ustade u judejskom zboru u Jeruzalemu, u domu Jahvinu, pred novim predvorjem i reče: „Jahve, Bože otaca naših, ti si Bog na nebu i vladáš nad svim krivobožackim kraljevstvima. U tvojoj je ruci takva sila i jakost da se nitko ne može održati pred tobom. Ti si, o Bože naš, istjerao stanovnike ove zemlje pred svojim izraelskim narodom i dao je zasvagda potomstvu svoga prijatelja Abrahama; i nastanili su se u njoj i sagradili u njoj svetište tvojem imenu...” (2 Ljet 20, 1 – 8)

Ne možemo ne primijetiti da Jošafat, moleći se, neprestano govori: „Ti, Bože, ti vladáš, u tvojoj ruci, ti, ti, ti...” a ne: „Ja, ja, ja!”

On nije molio: „Gospodine, ja imam ovakve probleme, meni se ovako zakompliciralo, ja imam ovakve brige i meni je tako teško...” Već je molio: „Ti si, Gospodine Bože, sveti, ti si velik, ti si silan i jak...”

Jošafat uopće nije svraćao pozornost na sebe, iako mu je situacija u kojoj se nalazio davala za pravo da se požali pred Bogom na svoje probleme, a ne da slavi Boga u tom trenutku! I to je velika pouka molitve. To ozdravlja.

Kad se čovjek ne koncentrira na sebe, već na Boga – to doista ozdravlja! I kad se Jošafat tako pomolio, čitamo da su stanovnici Jeruzalema slušali njegovu molitvu i odjednom je usred njih ustao prorok! Duh Sveti sišao je na njega i taj je čovjek počeo prorokovati:

Tada siđe Jahvin duh usred zbora na Jahaziela, sina Zaharije, sina Benaje, sina Jeiela, sina Matanijina – levita od Asafovih sinova. On reče: „Pozorno slušajte, svi Judejci, Jeruzalemci i ti, kralju Jošafate! Ovako vam govori Jahve: 'Ne

bojte se i ne plašite se toga velikog mnoštva, jer ovo nije vaš rat, nego Božji. Sutra siđite na njih; oni će se penjati uz Hasiški uspon, a vi ćete ih sresti nakraj doline prema Jeruelskoj pustinji. Ne treba da se bijete; postavite se, stojte pa gledajte kako će vam pomoći Jahve. Oj Judo i Jeruzaleme, ne bojte se i ne plašite se; sutra iziđite pred njih, i Jahve će biti s vama!”

Tada Jošafat pade ničice na zemlju i svi Judejci i Jeruzalemci padoše pred Jahvom da mu se poklone. Potom leviti od Kehatovih sinova i od Korahovih sinova ustadoše i počеше hvaliti na sav glas Jahvu, Boga Izraelova.

Uranivši ujutro, krenuše prema pustinji Tekoi. Kad su izlazili, stade Jošafat i reče: „Čujte me, o Judejci i Jeruzalemci, pouzdajte se u Jahvu, svoga Boga, i održat ćete se; pouzdajte se u njegove proroke i budite sretni!” Potom se posavjetova s narodom i postavi Jahvine pjevače i hvalitelje koji će u svetom ruhu ići pred naoružanim četama i pjevati: „Slavite Jahvu jer je vječna ljubav njegova!” Kad počese klicati i pjevati pjesmu pohvalnicu, Jahve podiže zasjedu na Amonce, Moapce i na one iz Seirske gore koji su došli na Judu te biše razbijeni.” (2 Ljet 20, 14 – 22)

Poganski narodi: Moapci, Amonci i Seirci, međusobno su se poubijali nakon što je izabrani narod slavio Boga. Isto se tako demoni međusobno uništavaju kada čovjek slavi Boga, a ne koncentrira se na svoje sukobe ili probleme.

Jer su Amonovi sinovi i Moapci ustali na one iz Seirske gore da ih zatru i unište; a kad su svršili s onima iz Seira, stadoše udarati jedan na drugoga te se poklaše.

Kad Judejci dođoše do stražare prema pustinji i obazreše se na mnoštvo, a ono gle, mrtva tjelesa leže po zemlji; nitko se nije spasio. (2 Ljet 20, 23 – 24)

Zamišljam si taj ratni pohod s instrumentima, pjesmom, radosnim povicima u slavu Boga, kako se polako približava u dolinu prema neprijateljima. Odjednom su primijetili da je neprijateljska utvrda uništena – neprijatelji su se međusobno pobili! Fokusiranost na Boga, a ne na sebe, bio je tako savršen čin slavljenja da je sâm Bog pobijedio neprijatelje i prije nego su Judejci izvukli svoje mačeve.

Pogledaj na još jedno mjesto u Bibliji. Pavao i Sila sjede u tamnici. Oko ponoći, u najvećoj tami, bez ikakva svjetla nade, u bezizlaznoj situaciji, počeli su pjevati himne Bogu – slavili su Boga. Odjednom dolazi potres i oni su oslobođeni:

Jednom nas na putu u bogomolju sretne neka ropkinja koja je imala duha vračarskoga i gatajući donosila veliku dobit svojim gospodarima. Pošla je za Pavlom i za nama te vikala: „Ovi su ljudi sluge Boga Svevišnjega; navješćuju vam put spasenja.“ To je činila mnogo dana. Pavlu to napokon dodija pa se okrenu i reče duhu: „Zapovijedam ti u ime Isusa Krista: iziđi iz nje!“ I iziđe toga časa. Kad njezini gospodari vidješe da im nesta nade u dobit, pograbiše Pavla i Silu te ih odvukoše na trg pred glavare. Privedoše ih pretorima i rekoše: „Ovi ljudi uznemiruju naš grad. Židovi su te šire običaje kojih mi Rimljani ne smijemo ni prihvatiti ni držati.“ Nato svjetina nahrupi na njih, a pretori trgoše s njih odijelo i zapovjediše da se išibaju. Pošto ih izudaraše, bace ih u tamnicu i zapovjede tamničaru da ih pomno čuva. Primivši takvu zapovijed, uze ih on i baci u nutarnju tamnicu, a noge im stavi u klade.

(Dj 16, 16 – 24)

Na tom je mjestu u grčkom izvorniku korištena riječ *desmos* – oko ponoći, odnosno, manje-više u vrijeme najveće tame, što možemo protumačiti i kao najveću životnu tamu.

Oko ponoći su Pavao i Sila molili pjevajući hvalu Bogu, a uznici ih slušali. Odjednom nastaje potres velik te se poljuljaše temelji zatvora, umah se otvoriše sva vrata, i svima spadoše okovi.

(Dj 16, 25 – 26)

Događa se očito čudo – Bog je svojom snagom slomio njihovu bespomoćnost. Ljudski gledano, apostoli nisu mogli učiniti ništa, njihova je situacija bila beznadna.

Tamničar se prenu oda sna pa kad ugleda tamnička vrata otvorena, trgnu mač i samo što se ne ubi misleći da su uznici pobjegli. Ali Pavao povika iza glasa: „Ne čini sebi nikakva zla! Svi smo ovdje!“ Onaj nato zaista svjetlo, uleti i dršćući baci se pred Pavla i Silu; izvede ih i upita: „Gospodo, što mi je činiti da se spasim?“

(Dj 16, 27 – 31)

Ne znamo točno tko je u toj situaciji bio oslobođen, a tko zarobljen. Oko ponoći, dakle u najvećoj tami, bez ikakva svjetla nade, u nutarnjoj tamnici, nisko, zatvoreni i zarobljeni – bezizlazna situacija, bez ikakve šanse. Zatvor bez izlaska.

Svatko od nas, u bilo kojem razdoblju, može se pronaći u takvu zatvoru, u bezizlaznoj situaciji. Tad si nikako ne možeš pomoći niti što učiniti za sebe, ništa nije moguće, ali ipak možeš slaviti Boga! Život čovjeku donosi mnogo bičevanja: bičevima ljudskih jezika, bičevima bijede, grijeha i odbačenosti možemo biti i svučeni, lišeni dostojanstva, osuđeni. Različite nam se stvari mogu dogoditi. Tamničar ih je bacio u *nutarnju tamnicu*, odnosno u tamnicu u kojoj možemo vidjeti vlastitu zatvorenost koja se događa u nama samima, kad je čovjek zatvoren sam u sebe, u strahu, prestrašenosti, bojazni pred ljudima...

Ta nutarnja tamnica mogu biti naše skrivene emocije, osjećaji. Većina nas zatvara u sebe mnoštvo prigušenih osjećaja: ljutnje, žaljenja, gnjeva, pobune, nesreće... Bojimo ih se pokazati javno, želimo ih sakriti, a istovremeno nam postaju našom tamnicom.

Nisu svi sposobni vjerovati drugim ljudima i nije svatko dostojan povjerenja. Susretao sam ljude koji su mnogo godina čekali nekoga tko bi ih saslušao – komu bi s povjerenjem mogli izraziti svoje iskreno priznanje.

Osjećaji i emocije nisu ništa loše, čak ako su i negativni. Sve je to u nama prigušeno i bojimo se njihove ocjene – kako će ih ljudi prihvatiti ako ih javno pokažemo.

Takva nutarnja tamnica također je i samoocrnjivanje – fokusiranost na svoje dominantne nerazvijene osobine, koje, naravno, smatramo lošima: osjećaj da je moja slomljenost zaslužena kazna. To je nutarnja tamnica: „Ni Bog me više ne podnosi, odlučio me se riješiti; zaključio je da bi svijet bio bolji bez mene.“

Povlačiš se dakle u tamnicu, zatvaraš se u sebe. Takva zatvorenost uopće nije dobro rješenje, već zapravo najgore moguće, ali čovjek najčešće to ne želi promijeniti.

Za svaku sigurnost, tamničar im je „noge stavio u klade“. Može se dogoditi da upravo ono što mi je trebalo biti sigurnost postane moje ropstvo. Osuđeni smo na tu zarobljenost strahom i tugom pred bilo čime; osuđeni smo na lance nezadovoljstva, ljutnje, straha pred bilo kakvom životnom promjenom, straha od napuštanja... Ali oko ponoći, kad im je bilo najgore i najmračnije:

Pavao i Sila molili su pjevajući hvalu Bogu...

Pjevali su o sebi ili o Bogu? Počeli su slaviti Boga! Kao posljedica slavljenja Boga, njihova se situacija okrenula za 180°.

Odjednom nastaje potres velik...

Takva molitva slavljenja uzrokuje pravi potres u ljudskom životu. Takva molitva čak može učiniti da padnu klade s naših nogu!

... poljuljaše [se] temelji zatvora...

Možda će se ono na čemu čovjek stoji zaljuljati, ali zato će se taj temelj posve promijeniti.

*...umahu se otvoriše sva vrata, i svima spadahu okovi.
Tamničar se prenu oduševljen...*

Čovjek se mora „prenuti“ iz onoga što sam sebi čuva, prenuti iz onoga u čemu je sam sebi stražar, policajac, detektiv, progonitelj... „... nato zaista svjetlo...“ – odnosno želi bolje vidjeti samog sebe. Stražar se želio ubiti.

„Ne čini sebi nikakva zla!“

To što je Pavao rekao stražaru nije najjednostavnije rješenje, već zapravo najlošije rješenje, ako nakon što spoznamo istinu o vlastitome unutarnjem ropstvu poželimo „završiti sa sobom“. „Zaista svjetlo“ – možda se želiš ubiti jer sve promatraš u tami, ali ako potražiš svjetlo, sve se može promijeniti. Svjetlost svijeta jest Krist. Kada „zaistaš“ Krista, sve se može promijeniti, ali da bi se to dogodilo, potrebno je slaviti...

Zato nam Gospodin daje mogućnost slavljenja! I ti možeš reći Isusu: **„Gospodine, potresi moj zarobljeni život! Otvori vrata mojeg srca! Želim te danas slaviti, želim doživjeti tvoje kraljevstvo barem na minutu! A to će biti dovoljno za cijelu vječnost. Udalji od mene tugu i nevjeru. Neka moje slavljenje postane potres!“**

Možeš biti zarobljen nevjerom, jadikovanjem, tugom. U temeljima takvih raspoloženja, u samoj biti stvari leži strah od predanja Duhu Svetome.

Mnogi bismo rado naredili Bogu svoj vlastiti plan oslobođenja ili ustrajanja u takvu ropstvu. Ali Isus ne želi da ostaneš u tome. On te toga želi osloboditi. Mnogi bismo u takvu trenutku rado rekli Bogu: „Gospodine, dobro znam da bi mi ti trebao pomoći u ovome lošem trenutku mojeg života. Najponiznije te molim, poslušaj nekoliko mojih osnovnih primjedaba i uvjeta. Detaljno prouči moje upute i precizno ispuni moje postavke, da bi se sve dobro završilo.“

Ali tad bi se situacija dodatno zakomplicirala, jer Gospodin bi na to rekao: „Bit će ti još gore, jer ne znaš kako si pomoći, a ja znam. Samo, vjeruješ li da ti slavljenje mene može pomoći? A ne žaljenje nad sobom? Ti se bavi slavljenjem, a ja ću se pobrinuti za

tvoje oslobođenje. Povjeri mi svoj život, predaj se u moje ruke i ja ću se brinuti za tebe. Dopusti mi primiti tvoj život u moje razapete ruke. Ti si opasniji sâm sebi nego sam ja opasan za tebe. Zato će biti bolje ako se predaš u moje ruke. Vidiš, Pavao i Sila, unatoč svetosti svojeg života i karizmama, dospjeli su u tamnicu. Dakle čak i svetim ljudima nije uspjelo osigurati se od nevolja, čak ni sveci ne mogu ništa učiniti sami za sebe, a ti smatraš da možeš učiniti više nego oni i napokon DA MOŽEŠ ZA SEBE UČINITI VIŠE NEGO JA?“

Molitva slavljenja trese zemljom i našom zatvorenošću, svime onime u čemu smo ostali zatvoreni i zarobljeni. Stražar, koji je vidio to čudo, potražio je svjetlo, kako piše u *Bibliji*. Čak i oni koji te zarobljavaju pronalaze svjetlo ako slaviš Boga u najvećoj tami!

Dakle, treba moliti! Kako? Slaveći Boga za ono što nas zarobljava, pogrbljuje, zatvara, za sve ono što je naša tama.

„Čak i svetim, dobrim ljudima događa se ropstvo, ali ih ja izbavljam!“

Tko je sigurniji za čovjeka? Bog ili čovjek sam za sebe?

„Tko je veća sigurnost za tebe? Ja ili ti? Povjeri mi svoj život u slavljenju, jer to je stav djeteta. Ne budi previše ozbiljan i zreo. S tom ozbiljnom facom izgledaš kao bombaš. 'Razminiraj' se i obraduj u meni. Ja znam kako te osloboditi.“

Tako ti Gospodin govori.

„Ne moraš čak detaljno opisivati svoja depresivna stanja, ja ih poznajem bolje od tebe. A ti se čak mučiš da ih izraziš. Meni nije problem vidjeti ih. Ljutiš se na mene što te tolike godine nisam slušao, ali sve ove godine tvoja je molitva bila čista sebičnost, samosažaljenje, umjesto da si me slavio.“

Tako ti Gospodin danas govori.

„Znaš li kako bi završili Pavao i Sila da su, umjesto slavljeničkih himna kojima su proslavili moje ime, sažalijevali nad sobom? Sjedili bi sljedećih sedamdeset godina u toj tamnici i to

sažaljenje im ništa ne bi pomoglo. A ja sam ih u jednoj noći oslobodio.“

Tako ti Gospodin danas govori.

Može li vrijeme slavljenja uvijek biti vrijeme smirenosti? Ne. Vrijeme slavljenja najčešće je poput potresa – kao da se cijelo čovjekovo tijelo trese. Vrijeme slavljenja može biti i vrijeme duhovne borbe, kad se nešto u tebi razdire, možda čak i zaboli, ali ako je to vrijeme provedeno s Isusom, ne boj se, ništa se loše neće dogoditi.

Znam što sada misliš. Osjećaš nevoljkost za slavljenje Boga, osjećaš averziju prema molitvi. Možda misliš: „Čemu sve to? Sve je to besmisleno. Bolje da preskočim ove listove i potražim sigurniji tekst, koji ne provocira na molitvu, već mi omogućuje da sve skupa promatram sa strane.“

Sjediš sigurno u svojem naslonjaču, uzimaš knjigu u ruke i dobivaš komfor vlasti nad tekstem, dok se odjednom ne pokaže da te knjiga zapravo uzima u svoje ruke, gura te u naslonjač i traži da počneš moliti. Već ti je toga dosta! Zar ne?

Sjeti se Isusa u Kafarnaumu i pogledaj tko donosi takve misli:

A u njihovoj se sinagogi upravo zatekao čovjek opsjednut nečistim duhom. On povika: „Što ti imaš s nama, Isuse Nazarećanine? Došao si da nas uništiš? Znam tko si: Svetac Božji!“ Isus mu zaprijeti: „Umukni i iziđi iz njega!“ Nato nečisti duh potrese njime pa povika iz svega glasa i iziđe iz njega. Svi se zaprepastiše te se zapitkivahu: „Što li je ovo? Nova li i snažna nauka! Pa i samim nečistim dusima zapovijeda, i pokoravaju mu se.“ I pročulo se odmah o njemu posvuda, po svoj okolini galilejskoj. (Mk 1, 23 – 28)

Razmisli čuješ li ovakav glas u sebi: „Što ti hoćeš? Želiš me uznemiriti, provocirati na molitvu? Prisiljavaš me da u sebi uočim strah od otkrića nevoljkosti za neposredan razgovor s tobom, Gospodine Bože!“

To nije tvoj glas. To je glas napasnika. To nije glas Duha Svetoga. Duh Sveti govori: „Ne boj se! Ne strahuj! Sve što se sada događa za tvoje je dobro! Ne mora se sve odjednom dijametralno promijeniti, ali jedna riječ, jedan korak, jedno zrno soli, to je već mnogo. Prihvati sve u dobrom duhu kao ono što izgrađuje, a ne ubija. Odbaci dakle tu kušnju distancije i usredotoči se na Isusa – pozivam te da me slaviš.“

Samo takva molitva može dovesti do oslobađajućeg potresa. Protrest će u tebi tvoj dosadašnji mir, ali ću te osloboditi zatvorenosti. Reci ovako Gospodinu: „Isuse Kriste, dođi i primi moje slavljenje. Samo ti si moj Bog!“

Reci mu to sada u svojem srcu. Možeš sjediti ili klečati, kako već želiš. Nemoj govoriti: „To se mene ne tiče, ja samo čitam ovu knjigu!“ Naravno da se i tebe to tiče! Upravo tebe sada Bog uzima u svoje ruke, nemoj se izmicati. Ako si došao do ove stranice u ovoj knjizi, to je samo zbog toga što ona upravo o tebi govori.

Reci naglas:

Isuse Kriste! Moje ropstvo nije važno kao ti.

Moji lanci nisu važni kao ti.

Moja depresija nije moj bog.

Želim te slaviti, želim ti danas odati slavu.

Ti imaš moj život u svojim rukama, a ja stavljam svoju glavu na tvoje dlanove.

U svojim dlanovima ti držiš moj život, u dlanovima ranjenima za mene.

Vjerujem da si mi blizu.

Slavim te, Gospodine!

I usredotoči se na te riječi, a ne na sebe. Ponovi to iz sveg srca:

„Slavim te, Gospodine!“

Ponovi to cijelim svojim bićem:

„Slavim te, Gospodine!“

I reci još mnogo puta:

Slavim te, Isuse, slavim te, Gospodine, slavim te cijelim srcem.

Slavim te cijelom dušom, slavim te cijelim svojim životom.

Slavim te u ovom trenutku i u svakom trenutku mog života.

Slavim te, Isuse! Isuse, budi moj Kralj!

Slavim tvoje sveto ime, dobro mi je kada tebi govorim.

Tvoje je ime moje ulje, moje pomazanje, moje ozdravljenje, moja opuštenost...

Ti si moj Bog i misli o tebi, moja je sreća.

Ti si moj najbolji Prijatelj.

Isuse, volim te. Isuse, želim te. Isuse, vjerujem ti.

Ti si moj Gospodin, moj milosrdni Gospodin.

Isuse, slavim te!

Isuse, nemam riječi kojima bih izrazio svoje slavljenje!

Isuse, volim te!

Isuse, primi moju molitvu!

Isuse Kriste! Amen.

Ostani još u toj molitvi pred Gospodina i reci mu i ove riječi:

Gospodine, nisam te poznavao kao tatu.

O Bože, oprosti mi što sam te smatrao oronulim starcem – koji je dobar, ali mi ne može pomoći. A ti si moj Tata!

Oče nebeski, oprosti mi što sam mislio da si ravnodušan i dalek, nevažan; da si samo slika na zidu, križić za vratom i da mi ne želiš pomoći.

Želim uzvisivati tvoje ime, ti si najuzvišeniji, Gospodine! Blagoslovljen!

Bože, vjerujem da će, kada moja molitva postane himan, moj protivnik otići nezadovoljan, zato te slavim i cijelo svoje srce povjeravam tebi.

Slavim te, Bože, ti si moj Tata, i upravo sada, dok sjedim pred tobom, osjećam kao da sjedim na tvojim koljenima...

Slavim te, Tata!

Slavim te, Isuse Kriste!

Amen.

Posljedice ove kratke i jednostavne molitve bit će vječne. To nije poezija ni književnost, to nije molitva kojoj se divimo zbog neobičnih pojmova i frazeoloških veza, razvijenih metafora koje zadovoljavaju estetski ukus čitatelja. To je, jednostavno, slavljenje Boga najjednostavnijim riječima. Slavi, uzvisuj, zahvaljuj, štuj, obožavaj, podaj slavu i najveće poštovanje. Ne miči svoju pozornost s Boga kada dođe vrijeme slavljenja.

U opisu ozdravljenja pogrbljene žene pojavljuje se detalj gdje Isus kaže da se i magarca treba odvezati od jaslara i odvesti na vodu da se napoji.

O tom magarcu čitali smo i u *Knjizi ponovljenog zakona*, u 28. poglavlju, gdje magarac postaje simbol neslobodnog života. Neslobodan je čovjek – magarac.

Magarac se u evanđeljima pojavljuje nekoliko puta. Prisjetimo se da je Josip, kako nam prikazuje ikonografija utemeljena na tradiciji, koristio tu životinju bježeći s Marijom u Egipat. A znamo da je i Isus koristio magarca kad je slavno ušao u Jeruzalem na Cvjetnu nedjelju.

Ta će nam slika ovdje biti potrebna. Upravo Isusov ulazak u Jeruzalem na Cvjetnu nedjelju događaj je kojim počinje najvažniji tjedan u liturgijskoj godini – sveto vrijeme Velikog tjedna. Zamisli, takvo sveto vrijeme počinje s jednim magarcem!

Osim povijesnog značenja taj ulazak u Jeruzalem ima i svoj neobično simboličan govor. Isus ulazi na odriješenu magarcu, kojeg su od spona odriješila dva učenika. Ta životinja postaje Isusov pobjedonosni jahači konj. Zahvaljujući Bogu, čak je i magarac doživio svojevrstu apoteozu.²⁰ Putem se okuplja mnoštvo, koje se prema Isusu ponaša kao da je Jedini. Prostiru svoje haljine i palmine grane pod kopita te najskromnije životinje, pjevajući: „Hosana!“

²⁰ Apoteoza (grč.) – u prenesenom značenju apoteozom se naziva veličanje, uzdizanje neke osobe.

Kad se približe Jeruzalemu, Betfagi [Betfaga se prevodi kao 'dom rane smokve': *bet* – *dom*, *fage* – *rana smokva*] i *Betaniji, do Maslinske gore, pošalje dva učenika i kaže im: „Hajdete u selo pred vama. Čim u nj uđete, naći ćete privezano magare koje još nitko nije zajahao.* [Nitko tog magarca nije mogao podjarmiti, jer nitko se ne može nositi s ljudskom grešnošću – s njegovom navezanošću na grijeh.] *Odriješite ga i vodite. Ako vam tko reče: 'Što to radite?' recite: 'Gospodinu treba', i odmah će ga ipak ovamo pustiti.“* *Otiđoše i nađoše magare privezano uz vrata vani na cesti i odriješ ga. A neki od nazočnih upitaše: „Što radite? Što drijeshite magare?“* Oni im odvrte kako im reče Isus. *I pustiše ih. I dovedu magare Isusu, prebace preko njega svoje haljine i on zajaha na nj. Mnogi prostriješ svoje haljine po putu, a drugi narezaše zelenih grana po poljima. I oni pred njim i oni za njim klicahu: „Hosana! Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Blagoslovljeno kraljevstvo oca našega Davida koji dolazi! Hosana u visinama!“*

I uđe u Jeruzalem, u Hram. I sve uokolo razgleda, pa kako već bijaše kasno, pođe s dvanaesticom u Betaniju.

(Mk 11, 1 – 11)

Primjećujemo da sv. Marko jasno suprotstavlja dva okruženja: selo (u tom slučaju vjerojatno Betfaga, možda Betanija) i veliki grad, metropolu, Jeruzalem. To suprotstavljanje ima svoj smisao, kontrast glinenih koliba i veličanstvenih zgrada. Taj kontrast ima svoj cilj. Prisjetimo se da Isus ostvaruje svoj ulazak, koji ima duhovno značenje – tako dobivamo sliku ulaska u nebeski Jeruzalem, u nebo.

Jeruzalem je ovdje slika neba. Nebo je nešto što nadilazi naš svijet, koji je jedva obično selo, Betanija, dom siromaštva, dom bijede ili dom ranih smokava.

Biblija naime poznaje viziju u kojoj se Jeruzalem poistovjećuje s našom nebeskom budućnošću, rajskom

civilizacijom, zajedništvom s Bogom i anđelima. O tome se, naprimjer, govori u *Otkrivenju*:

I vidjeh novo nebo i novu zemlju jer – prvo nebo i prva zemlja uminu; ni mora više nema. I Sveti Grad, novi Jeruzalem, vidjeh: silazi s neba od Boga, opremljen kao zaručnica nakićena za svoga muža. I začujem jak glas s prijestolja: „Evo Šatora Božjeg s ljudima! On će prebivati s njima: oni će biti narod njegov, a on će biti Bog s njima.“

(Otk 21, 1 – 3)

Sv. Ivana evanđelista anđeo vodi novim Jeruzalemom i on promatra zidove, detalje, zgrade, čak temelje. Anđeo koji ga vodi po nebeskoj metropoli služi se mjerom – zlatnom trskom za mjerenje. Grad je naime izgrađen po mjeri čovjeka.

Izmjeri i njegove zidine: sto četrdeset i četiri lakta po čovjekovoj mjeri kojom je mjerio anđeo. (Otk 21, 17)

Tu ništa nije „od oka“.

Moj subesjednik [anđeo] imaše mjeru, zlatnu trsku, da izmjeri grad, vrata njegova i zidine. Grad se stere u četvorini... (Otk 21, 15)

Riječ *mjera* uvijek mi se povezuje s riječju *Marija*. Naravno, ne radi se o ispravnoj teološkoj egzegezi. Mjera – Marija. Možda je usporedba posve neprikladna...

Anđeo dakle hoda s tom trskom i mjeri cijelo nebo. Nebo je izmjereno po veličini te trske. A trska je imala oko šest lakata i jedan pedalj.

Trska se u hebrejskom jeziku naziva *qana*. Tu riječ poznajemo iz jednoga drugog mjesta u evanđelju, iz priče o čudu u Kani Galilejskoj. Izgleda da nije slučajno da taj isti autor s takvom pozornošću piše o čudu u Kani. Znamo tko je isprovocirao promjenu ne samo vode u vino, već i promjenu uobičajenoga seoskog slavlja u sliku nebeske gozbe. U hebrejskom

jeziku korijen te riječi također ima značenje 'stvoriti, kupiti, otkupiti'.

Razmisli dakle kakvo je to ogromno značenje! Stvaranje, otkupljenje, malo seoce Kana, u kojem se događa čudo, i napokon mjera u anđellovoj ruci, koji prema tom čudu mjeri naše nebo.

Aliteracija te riječi – *naqa* – znači 'biti slobodan od grijeha', 'biti oslobođen krivice'. Ni to zasigurno nije slučajnost. Apokaliptični Jeruzalem nešto je više od raja, ondje se nalazi drvo života i ono će donijeti plodove – dvanaest plodova, a ne samo jedan. Okruženo je zidom od jaspisa, na temelju od dvanaest dragih kamenja i dvanaest vrata načinjenih od bisera. Ivan opisuje nakićenu viziju našeg neba i nije ni moguće opisati sve te božanstvene, a opet realne mjere naše eshatološke budućnosti, u koju nas vodi Isus. On tako čezne za time da se tvoje malo, ograničeno srce promijeni u srce čija je vrijednost veća od sveg zlata i nakita.

I ponovno se vraćamo na Cvjetnu nedjelju. Naš Gospodin na magarcu ulazi u Jeruzalem. Prema svemu tom blještavilu i bučnom mnoštvu riječi *selo* i *grijev* ništa su. S jedne strane je ogromna metropola, s druge selo i seoski magarac...

Kakav je to kontrast! Nebo koje sjaji bljeskom bisera, smaragda i kalcedona i naš seoski, siv planet Zemlja. Kakav kontrast! Ono što je pred nama ocrtava se posve nejasno. To naše nebo tako je daleko. A ova naša stvarnost, ovaj naš mali svijet, naša Zemlja – to je upravo Betanija – dom bijede. Smrdljive kolibe koje se raspadaju od starosti; skupine prljave djece s pupkom napuhnutim od krivice; starci koji vuku noge po ulici usred smeća; krici i nasilje posvađanih obitelji; glasanje ovnova i privezan kod nekog drva u dvorištu neke kuće, vani na ulici, magarac, odnosno magarica. Životinja privezana k jaslama, tako kratkim užetom da se ne može ni glavom okrenuti prema vrevi daleka nebeskog Jeruzalema. Sve što vidi jesu jasl i siromašna hrana u bijednom selu. Isus bi rekao: „Upravo na takvoj magarici želim ući u nebo, u Jeruzalem.“

Zar nakon svega toga još možeš sumnjati da Gospodin stvarno želi tvoje spasenje? To selo je, kako sam rekao, naš svijet. Što je cijeli naš svijet naspram nebeskoj civilizaciji? Selo naspram metropoli, pa čak i manje, beskrajno manje od toga. Naše selo dovedeno je do siromaštva po grijehu.

A magarac je slika našeg postojanja, svakoga ljudskog života. Čovjek je privezan za potrošački način života, poput magarca, postao je jadni glupan zarobljen konzumizmom. Samo pohlepno žderi! I to izvan kuće – još jedan kontrast.

Magarac je stajao **izvan** kuće, dok ga učenici nisu odvezali. Zahvaljujući njima ušao je **u** Jeruzalem. Najprije bez gospodara, ali zarobljen, a kasnije je dobio Gospodara i postao slobodan. Zašto je taj magarac izvan kuće?

Izvana je ostao i onaj goli čovjek koji je ušao na kraljevsku gozbu, ali je iz nje izbačen onamo „gdje je plač i škrgut zubi“. Magarac je privezan za vrata i škripi zubima. Sjećaš li se priče o pet mudrih i pet ludih djevica? I one su stajale kod vrata i kucale: „Gospodine, otvori nam!“ On im odgovori: „Ne poznam vas.“ Nedostajalo im je ulja!

Zatvorena vrata simboliziraju, i ne samo u *Bibliji*, odbacivanje onoga tko je nedostojan. Ta magarica je odbačena, osjeća se nedostojnom. Iza vrata kucaju nepozvani gosti. Na zatvorena su vrata uzalud kucale lude djevice, ali su, nažalost, ostale vani sa svojim ugašenim svjetiljkama, ugašenim karakterom i ugašenim životom, jer nisu tražile ulje kod Boga, već kod ljudi.

„Zaista, kažem vam, ne poznam vas!“ (Mt 25, 12)

Magarac na cesti... Da bi oslobodio magaricu od jasala i izvanjske – odbačene egzistencije, „Isus šalje dvojicu učenika“. Kamo je Isus još poslao dvojicu učenika? U apostolsku misiju. Slao ih je po dvojicu i dao im vlast da izgone zloduhe. Magarac nije sam došao k Isusu, niti je Isus sam došao k njemu. Pisano je:

I dovedu magare Isusu, prebace preko njega svoje haljine...
(Mk 11, 7)

Kao da su ga prekrili haljinama, odnosno, zaslugama Crkve, zaslugama Isusa Krista. Možda je za njega Isus dopustio da mu se skine haljina? Sigurno je jedno – mi sami nemamo nikakvih zasluga. Mislim da bismo si sada trebali odgovoriti što je uzrokovalo da Isus uđe u Jeruzalem na magarcu. Zamisli ovaj prizor: duž puta koji vodi u Jeruzalem stoji mnoštvo. Svaka osoba iz tog mnoštva drži u ruci list papira i dok Isus prolazi na magarcu, razliježe se zazivanje, čitanje i molitve:

*Gospodine Isuse, teško mi je u životu.
Molim te za novi hladnjak, htio bih si kupiti novi auto,
hosana!
Moj život je tako težak i mučan, Gospodine Isuse.
Uopće mi se više ne živi, hosana!
Moj život je mučan, ja uopće ne znam čemu živim,
hosana!*

Ili:

*Gospodine, moje dijete će me izluditi!
Sigurno je ludo, opsjednuto, uopće me ne sluša! Hosana!
Isuse, moj je muž otišao od mene, učini da mi se opet vrati.
Ti si Bog, a ja ga veoma volim! Hosana!
Kriste, najvažniji su moji problemi i poteškoće,
neprestanu se s njima mučim.
Pomozi mi da se ne mučim toliko s njima. Hosana!
Gospodine, znam da si Bog, stvori mi idealan život – pa ti
si zato tu da ja budem sretan onako kako sam si zamislio.
Hosana!
Bože, tolike godine sam živio i ništa te nisam molio, a
sada imam trpljenje pa sam te se sjetio, potreban si mi da
bi mi bilo dobro. Hosana!*

- Kako se tebi sviđa kada te tko treba samo u kritičnim trenucima?

- Što osjećaš kada te se tko sjeti samo ako mu treba novca ili te zove nakon nekoliko godina jer ima probleme sa zdravljem, a ti poznaješ dobrog liječnika?

- Zar te ne živcira kad se tko poziva na prijateljstvo s tobom jer si vlasnik neke tvrtke koja odlično posluje, a baš ta te osoba godinama izbjegavala na ulici dok joj je išlo dobro u životu, a onda je odjednom izgubila posao i počela ti se klanjati, zaustavljati na ulici i besramno ti se ulizivati?

Nasreću, na putu prema Jeruzalemu stajali su ljudi koji su zazivali nešto posve drugo: „Slavimo te, proslavljamo te!“

Razmisli, na koji bi način htio zadobiti nebo? Kako ti to Bog pokazuje? Kojim putem? Možeš li što promijeniti u svojem životu kad ga počneš sažalijevati? Možeš li što promijeniti kada počneš slaviti Boga?

Ljudi su bacali svoje haljine pod magarčeve noge, palmine grane, a možda još štošta, možda i skupocjene stvari, ništa im nije bilo šteta. Samo je Bog bio važan.

Tako je bilo tada. Danas bismo možda naredili Isusu da se baci i pobrine za naše haljine, naša odijelca, naše novčanike, naše kreditne kartice, našu djecu, naše muževe. Rekli bismo mu: „Gospodine, baci se i spasi ono što smo izgubili! Nisi nam ti važan, važno nam je ono što smo izgubili! Hosana!“

Hoćeš li se koncentrirati na to da si izgubio haljinu, da su tvoje palmine grane uništene, da ti je tako teško u životu; ili ćeš se koncentrirati na to da Isus može ući u Jeruzalem zajedno s tobom? I da to želi učiniti baš za tebe... U cijeloj toj radosnoj sceni pogađa nas što Isus nije htio ući u Jeruzalem na slonu ili na devu, konju ili na nosiljci, već upravo na skromnu magarcu, koji dotada uopće nije bio zajahan, već je bio svezan vani za neko stablo.

Sigurno se pitaš što simbolizira taj magarac? Mene i tebe! To je taj ljudski život privezan za jaslje, ta potreba da hranimo samo

sebe, da hranimo samo svoje tijelo, da budemo biološki i fiziološki zadovoljeni, da budemo tjelesno potpuni.

Baš kao onaj izgubljeni sin koji je svoju pustoš pokušavao zadovoljiti rogačima koje su jele svinje. grijeh dopušta čovjeku otkriti svoju pustoš bez Boga.

Zašto ti Gospodin dopušta osjetiti tu pustoš? Nije li zato da izide na vidjelo da se u tvojem životu vrti sve oko tebe, a ne oko Boga?

S velikom čežnjom dolaziš k Isusu i govoriš mu: „Gospodine, želim se riješiti tog grijeha, želim da se moj život promijeni...“

Kako Isus može promijeniti tvoj život? Po slavljenju i veličanju njega; po tome što ćeš barem na trenutak svrnuti svoju pozornost od sebe i usmjeriti ju na njega.

Samo na trenutak!

Jedan je trenutak bio dovoljan da onaj magarčić dođe u Jeruzalem i jedan je trenutak dovoljan da i mi također dodemo onamo.

MEDITACIJE

Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi. Kad eto žene koja je osamnaest godina imala duha bolesti. Bila je zgrbljena i nikako se nije mogla uspraviti. Kad je Isus opazi, dozva je i reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“ I položi na nju ruke, a ona se umah uspravi i poče slaviti Boga. (Lk 13, 10 – 13)

(Usp. s Mk 7, 32.)

Nadstojnik sinagoge – ozlovoljen što je Isus u subotu izliječio – govoraše mnoštvu: „Šest je dana u koje treba raditi! U te dakle dane dolazite i liječite se, a ne u dan subotnji!“ (Lk 13, 14)

(Usp. s Izl 20, 9; Pnz 5, 13.)

Odgovori mu Gospodin: „Licemjeri! Ne driješi li svaki od vas u subotu svoga vola ili magarca od jasala da ga vodi na vodu?“ (Lk 13, 15)

(Usp. s Lk 14, 5.)

„Nije li dakle i ovu kćer Abrahamovu, koju Sotona sveza evo osamnaest je već godina, trebalo odriješiti od tih spona u dan subotnji?“ (Lk 13, 16)

(Usp. s Lk 19, 9; Dj 3, 25.)

Na te njegove riječi postidješe se svi protivnici njegovi, a sav se narod radovaše zbog svega čime se on proslavio. (Lk 13, 17)

Događaj koji si upravo pročitao neobičan je ne samo jer opisuje čudesno ozdravljenje konkretne žene, već i zato što se ta priča odnosi i na tvoje ozdravljenje od „iskriviljena“ držanja. Pitaš se što označava taj stav „pogrbljena“ čovjeka? Upregni svoju maštu. Pokušaj zamisliti nekoga tko stoji u takvu stavu, prigibajući

glavu pred svima, ne mogavši ju podići i pogledati bilo komu u oči. To također može označavati nekoga tko se ne usuđuje imati ispravljen stav u psihičkome ili duhovnom smislu – boji se imati uspravnu osobnost, a to pak znači da se boji biti ono što jest.

Ne znamo kakvi su uzroci pogrblili tu ženu toliko da je neprestano bila u naklonu pred svima, ali možemo se uživjeti u njezin duhovni stav, imajući na umu naše životno ustrajanje u strahu pred drugim ljudima, pred njihovim pogledima i osudama. Bojimo se uspraviti glavu i raskinuti sponu straha, osjećamo ljutnju i pogrdu prema sebi i ustrajemo u takvu samoiskrivljenju, samoodbačenosti ili pak u samopogrdu.

Moguće su različite inačice takva „pogrbljenja“. Ako smo u životu bili „svijena žena“, puna stresova i podređena ovomu svijetu i zemaljskim grijesima, toliko da nismo mogli odvratiti svoje misli od zemaljskih čežnja ili ako smo se smatrali najlošijom osobom na svijetu i neprestano se pogrđivali – dakle kad smo bili u **depresiji**.

Ova će meditacija biti i o takvu životnom stavu te o ozdravljenju od njega. Skupi dakle snage i vjere, jer ako je Krist mogao ozdraviti onu pogrbljenu ženu koja baš ništa u svojoj životnoj situaciji nije mogla učiniti, to više će ozdraviti tebe i uspraviti te iz tvojega unutarnjeg poniženja i tvoje nevoljkosti prema životu i strahu od drugih ljudi. Nema takve slabosti iz koje Isus ne bi mogao izvaditi čovjeka, nema takve bespomoćnosti koju Isus ne bi mogao ispraviti svojom moći, nema takve bezizlazne situacije iz koje te Isus ne bi mogao izvući po vjeri u spasenje.

Isus je Gospodin, to znači da gospodari nad ovim svijetom i nad svakom situacijom. Ti se samo trebaš složiti s time da se on pobrine za tvoj život – dopusti mu to i pozovi ga svim srcem u ovu meditaciju. Što ćeš dublje ponirati u njegovu riječ, produbljivati je, to će više on ponirati u tvoju dušu i produbljivati tvoje srce. Ne moraš više sumnjati da ni ovog puta ni u čemu nećeš uspjeti.

Veliko područje osvaja se malim koracima – već sada ulaziš na put ozdravljenja, ulazeći u ovu meditaciju. Dopusti se ponijeti ne samo mišlju, već i srcem – ne pokušavaj samo shvatiti, već i doživjeti ono što će ti Gospodin dopustiti da spoznaš tijekom ovog razmatranja.

Obrati pozornosti na to gdje se dogodilo ozdravljenje te žene i u kakvoj atmosferi. Odgovor na to pitanje pronaći ćeš u prvom retku:

Jedne je subote naučavao u nekoj sinagogi. (Lk 13, 10)

Stvar se odigrala u sinagogi, dakle na mjestu molitve i za vrijeme Isusova naučavanja. Postoje dakle dva uvodna uvjeta, nužna za ozdravljenje – **molitva zajednice i slušanje Isusova nauka**. Sam nauk još ništa nije promijenio u njezinu životu i sama molitva također ništa. U sinagogu su također dolazili i farizeji.

Bog ne gleda kao čovjek. Između svih ljudi koji su bili u sinagogi za vrijeme molitve i Isusova naučavanja on nije primjećivao uspravljene ljude i one zdrava izgleda ili one koji su se dobro osjećali, već upravo onu osobu u kojoj je primijetio lijepo srce, iako je bila posve pogrbljena u odnosu na druge. Zašto? Evo odlomka iz *Prve knjige o Samuelu*. Pročitaj ga i razumjet ćeš:

Ali Jahve reče Samuelu: „Ne gledaj na njegovu vanjštinu ni na njegov visoki stas, jer sam ga odbacio. Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Jahve gleda što je u srcu.“
(1 Sam 16, 7)

Upravo tako i tebe gleda Isus – on gleda srce. Ti gledaš jesi li pogrbljena osoba, niža od svih drugih, osjećaš li se lošije od svih, jesi li manje vrijedna od ostalih ili čak prezireš vlastitu malenost. Ali Isus gleda one koji su snuždeni u srcu. U toj sinagogi samo je ta jedna žena, pogrbljena već osamnaest godina, bila dostojna njegova pogleda i samo je nju primijetio:

Kad eto žene koja je osamnaest godina imala duha bolesti. Bila je zgrbljena i nikako se nije mogla uspraviti. Kad je Isus opazi...
(Lk 13, 11 – 12)

Pogledaj kako Isus nije primijetio nikoga drugoga u sinagogi, osim te žene. Zašto? Poslušaj proroka Izaiju:

*„Ta sve je moja ruka načinila i sve je moje“ – riječ je Jahvina.
„Ali na koga svoj pogled svraćam? Na siromaha i čovjeka duha ponizna koji od moje riječi dršće.“*
(Iz 66, 2)

Zaključimo uvodno razmatranje: ozdravljenje se dogodilo u sinagogi, na **mjestu molitve, za vrijeme Isusova naučavanja**. Isus primjećuje ženu koja je pogrbljenija od svih okupljenih ljudi te čak prignječena u duhu.

Razmisli sada o sebi: nalaziš se u zajednici – **to je mjesto molitve**; slušaš Isusovo naučavanje baš sada, **za vrijeme meditacije**. I još nešto: razmisli kako se osjećaš. Osjećaš li se **najnižim od svih ljudi, a istovremeno najviše prignječen u duhu**? Ako da, ovo će ti razmatranje biti ozdravljajuće. Gospodin te gleda!

[(Razmatranje slijedi određeni red; dakle, najprije razmatraj prvu meditaciju, zatim drugu, a onda i sve ostale.)]

1. PRIJELOM

Kako već znaš, pogrbljenje te žene predstavlja na neki način naša unutarnja ljudska iskrivljenja, kad se osjećamo potpuno bespomoćni, nemoćni, tako prignječeni da duhom postajemo poput pogrbljene osobe koja sama ne može izići iz te životne bespomoćnosti – iz tog pogrbljenja prema zemlji.

Barem su tri uzroka takva dugotrajna depresivnog stanja (čak i dugogodišnjeg stanja – ta je žena punih osamnaest godina bila pogrbljena), u kojem u nama dominiraju osjećaji prignječenosti, nevjere u sebe, slomljenosti, tuge, straha od budućnosti:

1) Ako izgubimo nekoga tko nam je bio životno uporište i na komu smo temeljili svoju vrijednost:

Kao za prijateljem, za bratom – obilažah tužan; od žalosti se pogurih kao onaj što za majkom žali. (Ps 35, 14)

Neki su nam ljudi istinsko uporište te čak i ne shvaćamo koliko duboko i snažno na njima temeljimo sve što o sebi mislimo. Svatko do određenog vremena treba rasti među ljudima koji su istinski autoriteti, ali ponekad se događa da se previše navežemo na takve osobe i da svu svoju vrijednost temeljimo na onome što ti ljudi o nama misle. Ili uvažavamo samo njihovo mišljenje o sebi, ne računajući na ono što Bog o nama misli. Zato se, kada izgubimo takvu osobu, osjećamo izgubljeno, ili kad nas tko takav odbaci ili nas prezre, osjećamo se **životno slomljeni – pogrbljeni**.

Prvi su autoriteti u našem životu naši roditelji i prije svega na njima temeljimo vrijednost svoje osobe. Naravno, važno je što oni o nama misle, govore, kako se prema nama ponašaju i koliko im značimo. Kad ih na neki način izgubimo ili razočaramo ili nas pak razočaraju i odbace, u našem životu dolazi do **sloma**.

Doživljavamo ljutnju koju usmjeravamo prema svojoj nutrini. Ljuti smo što nismo onakvi kakvima bi naši roditelji bili zadovoljni. Nekim se ljudima tada čini da je njihova krivnja što ih roditelji odbacuju. Osjećaju se krivi što nisu voljeni onako kako očekuju. Osjećaju krivnju uzrokovanu time što su takvi kakvi jesu, a ne onakvi kakvima bi ih drugi htjeli vidjeti.

Budući da smatraju kako su odbačeni zbog lošeg ponašanja ili nemogućnosti da ispune sva očekivanja i zahtjeve svojih autoriteta, osjećaju se ne samo krivima, već su i ljuti sami na sebe. Nezadovoljni su svojim životom i uvijek pogrbljeni na tugu i utučenost, jer im nitko nije rekao da su voljeni, vrijedni, da je dobro što su na ovom svijetu i da uopće ne moraju biti idealni niti moraju savršeno zadovoljavati očekivanja svojih najbližih. Ako je takvo dijete više godina bilo tretirano „svisoka“ ili ponižavano te nikada nije čulo da je voljeno, može se „iskriviti“ i pomisliti da

ništa ne vrijedi, da je takav „pogrbljeni“ najgori mogući način života te da se zapravo može samo mrziti. Pogledaj sada sebe i svoje iskustvo djetinjstva.

- Prisjeti se jesu li ti govorili da si voljen i ljubljen, jesu li najbliže osobe bile radosne što postojiš; jesi li bio ponižavan, ograničavan, guran na marginu, ignoriran i uopće neprimjećivan ili si bio okružen nježnošću i razumijevanjem? Jesu li postojale osobe koje su te primjećivale u tvom okruženju?

- Pročitaj sljedeće tekstove i razmisli koga Isus primjećuje, kakve ljude prije svega uočava? Kako se prema njima odnosi? Što za njih čini? Jesu li među tim ljudima bili i oni kojima nije pomogao?

Kad Isus dođe na to mjesto, pogleda gore i reče mu: „Zakeju, žurno siđi! Danas mi je proboraviti u tvojoj kući.“ (Lk 19, 5)

Zakej je bio najniži rastom i ta mu je mana omogućila da se izdigne iznad svih ostalih.

- Na koji način možeš iskoristiti svoje „malenosti“ da bi te Isus primijetio?

Gospodin se obazre i upre pogled u Petra, a Petar se spomenu riječi Gospodinove, kako mu ono reče: „Prije nego se danas pijetao oglasi, zatajit ćeš me tri puta.“ (Lk 22, 61)

Nema ničega odvratnijega nego zatajiti Isusa. Možda je i u tvom životu bilo trenutaka koje si ne možeš oprostiti, u kojima si se odrekao Boga.

- Razmisli, je li Isus s gađenjem odbacio Petra? Ili ga nije mogao ni pogledati jer ga je vlastiti apostol izdao? Ili je možda gledao Petra s pogledom neopraštanja? Što misliš – kakav je pogled Isus uputio Petru?

Prolazeći uz Galilejsko more, ugleda dva brata, Šimuna zvanog Petar i brata mu Andriju, gdje bacaju mrežu u more; bijahu ribari. I kaže im: „Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!“ Oni brzo ostave mreže i pođu za njim.

Pošavši odande, ugleda druga dva brata, Jakova Zebedejeva i brata mu Ivana: u lađi su sa Zebedejem, ocem svojim, krpali mreže. Pozva i njih. (Mt 4, 18 – 21)

Poziv prvih apostola pokazuje nam da Isus može vidjeti osobu u najobičnijim radnjama.

- Može li ti navedeni tekst osvijestiti da Isus vidi posao koji izvršavaš, pa čak i onaj najobičniji? Ti evanđeoski reci trebali bi te osloboditi od uvjerenja da je tvoj rad besmislen i bezvrijedan. Čime se razlikuje lovljenje riba od tvojih obveza u školi ili u vrtu ili u domaćinstvu ili u kuhinji? Koji ti se od tih ili drugih poslova čini manje plemenitim?

Ušavši u kuću Petrovu, Isus ugleda njegovu punicu koja ležase u ognjici. (Mt 8, 14)

Često nam se čini da Bog za nas ne želi ni čuti kad smo uzrujani, ljuti, bijesni, kada izlijevamo svoj bijes na koga poput zločeste i grozničave punice. Ne volimo se zbog toga što smo dopustili da nas ljutnja ili uzrujanost ponese i ljuti smo na sebe što smo se ljutili na druge. Ljutnja nas čini sličnima „punicima“. U tim recima imaš dokaz da te Isus ne odbacuje čak ni u tvojim ljutnjama i želi te obujmiti svojom ljubavlju da bi mogao ustati od svoje bolesne i grozničave ljutnje.

- Jesi li mu na tome zahvalan?

Odlazeći odande, ugleda Isus čovjeka zvanog Matej gdje sjedi u carinarnici. I kaže mu: „Pođi za mnom!“ On usta i pođe za njim. (Mt 9,9)

Kad smo u ponoru i čini nam se da nas nitko ne treba i da nas nitko ne voli, zatvaramo se u sebe, kao taj carinik u carinarnicu, te čak poželimo da nas nitko ni ne zavoli.

- Pogledaj, slaže li se Isus s time? Pogledaj kako je ušao u život carinika zatvorena u sebe, koji je samo znao kalkulirati s drugima.

Usta i pođe svom ocu. Dok je još bio daleko, njegov ga otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga. (Lk 15, 20)

Ovdje možeš vidjeti kako daleko seže pogled Oca Nebeskoga – ugledao ga je dok je još bio daleko. Usprkos toj ogromnoj udaljenosti i rasipnome životu, Otac ga vidi i izlazi mu ususret.

- Prati li i tebe osjećaj protraćena života i da nemaš nikoga tko bi ti bio blizu te da si udaljen od svih?

Kad Isus ugleda gdje Natanael dolazi k njemu, reče za njega: „Evo istinitog Izraelca u kojem nema prijevare!“ (Iv 1, 47)

- Zašto je Isus ugledao Natanaela? Nije li zato što mu se Natanael približavao? Ne znači li približavati se Isusu također postajati mu vidljivijim, otkrivenim, otvorenijim, ne skrivajući ništa pred njime?

Kad ga Isus opazi gdje leži i kada dozna da je već dugo u tome stanju, kaže mu: „Želiš li ozdraviti?“ Odgovori mu bolesnik: „Gospodine, nikoga nemam tko bi me uronio u kupalište kad se voda uzbiba. Dok ja stignem, drugi već prije mene siđe.“ Kaže mu Isus: „Ustani, uzmi svoju postelju i hodi!“ (Iv 5, 6 – 8)

Taj je bolestan čovjek čekao da se tko pobrine za njegov život. Čak je i rekao: „Nemam nikoga...“ Nije imao nikoga tko bi se pobrinuo za njega i zavolio ga onakva kakav jest. To mu je oduzimalo životne snage. U svojoj je bespomoćnosti ležao i čekao, sumnjajući u to da je itko vrijedan primjećivanja. A ipak prvi od svih „ljudi“ koji ga je uzdigao iz te bolesne samoće bio je sâm Bog – Isus Krist.

- Kakav odnos ima Isus prema tvojoj bespomoćnoj samoći i osjećaju gubljenja onih na koje si se dosada oslanjao?

Kad Isus vidje kako plače ona i Židovi koji je dopratiše, potresen u duhu i uzbuđen upita: „Kamo ste ga položili?“ (Iv 11, 33 – 34)

Zasigurno nisi jednom plakao zbog gubitka voljene osobe koja ti je bila veoma važna i koja ti je bila uporište. I u tvom plaču Bog te vidi. On je ganut i želi izliječiti tvoju samoću. On sam

čezne da ti postane netko više od uskrišena Lazara – čezne ti biti uskrslu Isus i ne očekuje od tebe očaj Marije i Marte, već nadu punu ljubavi Marije Magdalene. Ljubiti naime znači ne dopustiti komu umrijeti!

Prolazeći ugleda čovjeka slijepa od rođenja. Zapitaše ga njegovi učenici: „Učitelju, tko li sagriješi, on ili njegovi roditelji te se slijep rodio?“ Odgovori Isus: „Niti sagriješi on niti njegovi roditelji, nego je to zato da se na njemu očituju djela Božja.“ (Iv 9, 1 – 3)

Postoje trenuci u našem životu kada ništa ne razumijemo, kada ne vidimo svjetlo, gubimo nadu, smisao života i sve nam postaje tamno, kao slijepcu... U takvim trenucima ne vidimo Isusa, ali to ne znači da on ne vidi nas ako mi ne vidimo njega! Čak i ako ne vidimo ništa pozitivno u svojem životu i sve nam je poput crne očajne mase, možemo slušati Isusov glas i njegove riječi, koje će nam biti svjetlo za naše ozdravljenje.

- Iz kakva te sljepila Isus želi ozdraviti?

- Može ti se činiti da je tvoj život zauvijek „pogrljen“ u stranu nezadovoljstva samim sobom. Ali pogledaj što se dogodilo sa ženom koju je Isus primijetio u mnoštvu, iako uopće nije bila nešto posebno talentirana ili pobožna, ili istaknuta lijepom i pristalom figurom, ili poštovana u svojoj sredini. Ta je žena bila okamenjena, pogrljena i životno slomljena, a ipak ju je Isus primijetio. Osjećaš li da si i ti takva „pogrljena“ osoba? Odgovori si na pitanje što će Isus učiniti za tebe i hoće li i tebe primijetiti! Odgovori si ne samo punom rečenicom, već okreni sada svoje srce u molitvi k Isusu! Izgubi za njega malo vremena! Pročitaj Ez 16, 1 – 14.

- Smatraš li svoje životno zvanje oblikom Isusova odbacivanja ili također dokazom da te primjećuje? Je li činjenica da je Isus izvukao tu ženu iz mnoštva dokaz njegova pogrdivanja ili ipak ljubavi prema njoj? Pročitaj 1 Kor 1, 26 – 31.

- Zbog čega je Isus ljubio tu osobu koju je ozdravio u sinagogi? Zar se koga voli zbog „nečega“ ili osobu treba voljeti

nesebično? Jesu li ti tijekom života u prošlosti govorili: „Ako ćeš se ponašati na ovaj način, voljet ću te. Mrzim te jer si to učinio. Ne želim te ni vidjeti jer nisi onakav kakvim te želim.“

- Pročitaj Post 25, 28 i Mal 1, 2 – 4 i razmatraj nad tim tekstovima.

Ezav je bio Izakov prvorodenac, ljubljen jer je SPREMAO OMILJENU OČEVU HRANU. Dakle bio je voljen zbog nečega i sâm je činio sve da zbog „nečega“ bude voljen. O Jakovu nije napisano da ga je otac volio, već samo da ga je majka voljela i nigdje ne stoji zašto ga je voljela, dakle voljela ga je bezuvjetno, nesebično.

Osim toga dobivamo detaljno objašnjenje njihovih imena: Ezav u hebrejskom jeziku znači isto što i 'dobro formiran', odnosno 'savršen, idealan; onaj komu ništa ne nedostaje'. S druge je strane Jakov, čije ime ima prilično pejorativan prizvuk – doslovno se može protumačiti kao 'onaj koji hvata za nogu, petu', a to također znači da je bio umješšan, vješt i lukav čovjek. U širem smislu njegovo ime možemo prevesti kao *prevarant*.

- Razmisli na trenutak o vlastitoj samoevaluaciji i o tome da želiš biti voljen zbog nečega te imaš li ambicije biti idealan ili želiš biti voljen u svojoj iskrivljenoj, pogrljenoj istini? A možda si voljen upravo takav?

- Zar te Isus pozvao u zajednicu Crkve zato što si bio idealan i ljubljen, vrijedan ljubavi i pun ljubavi prema sebi ili zato da postaneš „uspravna“ osoba – zahvaljujući njegovoj ljubavi koja ozdravlja i uspravlja? Vjeruješ li u ozdraviteljsku snagu Isusove ljubavi? Pročitaj 1 Iv 4, 7 – 17.

- Nakon što si odgovorio na posljednje pitanje, osjećaš li se i dalje prignječen duhom, jer u sebi vidiš mnoštvo kompleksa, jer si neprestano daješ niske ocjene ili pak osjećaj nezadovoljstva što postojiš?

2) Drugi je uzrok zbog kojega dolazi do „pogrbljenja“ u depresivna stanja pesimizam, odnosno crne i negativne misli. (V. Ps 38, 7.)

To je neprestano očekivanje svega što je loše i tužno, očekivanje nezadovoljstva drugih ili nevjera da u budućnosti može biti bolje, da u ičemu mogu uspjeti; vidjeti i promatrati samo zlo i u sebi i u svemu što me okružuje i susreće, pa čak i uočavanje zla u drugim ljudima.

Mnogi su odrasli u okruženju ljudi nezadovoljnih životom, ljudi koji nisu ispunili svoje ambicije i snove te su od njih slušali samo izraze ljutnje i beznada. Odrastajući u takvoj okolini sve su te emocije utisnuli duboko u svoju dušu, tako da nakon mnogih godina, iako nemaju razloga za nezadovoljstvo, ipak u svemu i u svima vide samo ono što je najgore i sve smatraju „besmislenim“. Drugi je čovjek za njih samo izvor razočaranja i odbojnosti. Svugdje vide samo zlo i loše namjere. Ako im se tko smiješi, smatraju to ruganjem; ako pada kiša, optužuju Boga što se baš na njima iskaljuje, jer baš danas nisu ponijeli kišobran; ako im tko ponudi pomoć u čemu, smatraju da im se time govori da su nesposobni i odmah odbacuju bilo kakvu pomoć. Kada ih tko na što upozori, misle da se „svijet srušio“ i da je sve izgubljeno, jer im je netko rekao da u nečemu baš i nisu bili uspješni.

Takvo mišljenje i ocjena situacije čini im se posve normalna, dok je u stvarnosti posve iskrivljena. Baš poput one žene u sinagogi, koja je zbog svoje pogrbljenosti prema zemlji sve vidjela u ružnim tonovima. Nije se mogla uspraviti i vidjeti nebo. Sve je bilo „iskrivljenost“ prema zemlji. Mislila je zemaljski, vidjela samo zemlju i računala samo na ono što joj je bilo pod nogama – zemlja! To uvjerenje da je sve unaprijed predodređeno na nesreću i da smo najgora (najpogrbljenija) osoba u zajednici posve je zemaljski način mišljenja i dovodi do mnogih grešnih iskrivljenosti u načinu ponašanja i mišljenja, o čemu je pisao i sv. Jakov:

Ako u srcu imate gorku zavist i svadljivost, ne uznosite se i ne lažite protiv istine! Nije to mudrost koja odozgor silazi, nego zemaljska, ljudska, đavolska. Ta gdje je zavist i svadljivost, ondje je nered i svako zlo djelo. A mudrost odozgor ponajprije čista je, zatim mirotvorna, milostiva, poučljiva, puna milosrđa i dobrih plodova, postojana, nehinjena. (Jak 3, 14 - 17; usp. Jak 1, 5 i Jak 1, 7.)

- Jesi li u sebi primijetio slične sklonosti da u drugima primjećuješ samo mane, pogreške i zablude?
- Podliježeš li lako zavisti, iritaciji, ljutnji, ogorčenosti?
- Podnosiš li s teškoćom svaki pokušaj da koga razumiješ, protumačiš si čiji postupak, opravdaš koga? Ili uopće takvo što niti ne pokušavaš?
- Kako reagiraš na opaske koje ti tko uputi?
- Možeš li mirno prihvatiti kritiku, ne žalosteci se i ne upadajući u paniku i gnjev zbog toga?
- Možeš li nabrojiti pet dobrih strana osoba koje si dosada „najcrnje“ ocjenjivao u svojoj okolini?
- Nabroji svoje mane i razmisli trebao li doista zbog njih osuđivati cijelog sebe? Smatraš li da se doista više ništa ne može popraviti? A možda to uopće nisu mane, već osobine koje nisu dokraja razvijene? Možda je još u tebi previše nezrelosti, pa ono što ti se sada čini manom za nekoliko godina možda postane velika vrijednost tvoje osobnosti?

Sigurno se sjećaš da je Isus, pozivajući svoje prve apostole, pozvao – ribare. Pomalo nas to čudi, jer ribar je osoba koja bi najteže koga uvjerila da je Isus spasitelj svijeta. Isus je trebao pozvati grčke filozofe ili babilonske mudrace, ili barem ljude poučene u *Sveto pismo* – zrele i teološki obrazovane ljude. A ipak Isus poziva ribare – nezrele i grešne ljude. Bili su toliko grešni i slabi da je jedan od njih, i to najvažniji, u jednom trenutku rekao Isusu: „Odlazi od mene, Gospodine, jer grešan sam čovjek!“

Kako znamo, imao je pravo u vezi svoje grešnosti, a po njegovu očajnom krikom možemo samo pomisliti da to nisu bile neke sitne mane. Isus je pozvao ribare jer je htio imati nekoga **tko se zna podići s dna!** Ribari naime nisu bili samo jednostavni ljudi, neobrazovani i slabi, već i ljudi s dna, najniži, a možda i najgori od svih ostalih. Koje su tvoje „najniže“ mane koje bi ti u budućnosti mogle poslužiti da druge povučeš iz životnih ponora?

- Razmatraj nad sljedećim tekstovima iz *Svetog pisma*: *Sir* 20, 9 – 13; *Est* 1, 1b – 1k; *1 Sam* 1 – 19; *Jak* 1, 9 – 12; *Dn* 3, 37 – 43.

3) Treći je uzrok „pogrbljenja“ u nezadovoljstvo sobom „istrenirana bespomoćnost“. (V. *Ps* 62, 4.)

Ako smo u životu doživjeli nekoliko uzastopnih neuspjeha ili slamanja u kojima nam se život raspao zbog bolnih i negativnih događaja, često i ne čekajući što će biti dalje i ne pokušavajući utjecati na situaciju, predajemo se i rezigniramo od svega. Predajemo se osjećaju gubitka kontrole nad životom i sudbinom. Počinjemo ne vjerovati da ćemo ikada više u čemu uspjeti; prije no što uopće dođe do sljedećeg događaja, već se unaprijed rezigniramo predajemo.

- Ona žena u sinagogi *nikako se nije mogla uspraviti*, a isto se događa i nama. Naše životne iskrivljenosti i to što smo pogrbljeni poput drva na koje „koze skaču“ tretiramo s tužnom rezignacijom i govorimo: „Ništa se više ne može promijeniti, uvijek ću biti poražen. Opet ću najlošije proći. Kao i uvijek, neće mi uspjeti.“ Na nekoliko trenutaka razmisli događa li se to i tebi?

- Sjeti se žene koja je tolike godine živjela u istoj, pogrbljenoj poziciji. Svi su se već naviknuli da to da je najniža, najgora, najviše iskrivljena, da je invalid. Čak su se, zajedno s predstojnikom sinagoge, prestravili kad ju je netko uspravio. Možda se i ti smatraš životnim invalidom, takvim „glupanom“ koji je uvijek najgori i uvijek sve upropasti?

- Možda i ti čučiš u takvu pogrbljenju u nepravilnu i neispravnu razmišljanju o životnim događajima i već unaprijed

prigibaš glavu u gesti poražene osobe, koja sigurno ni u čemu neće uspjeti. Smatraš li da više nema smisla niti podići glavu i pokušati živjeti?

- A možda se to događa zato što ne želiš prihvatiti istinu da u životu ni u čemu isprve ne možeš uspjeti i da ponekada treba ponoviti mnogo pogrešaka i mnogo puta doživjeti poraz da bismo napokon uspjeli?

- Čak i ako se osjećaš bespomoćnim pred sobom i budućim događajima i bojiš se novih neuspjeha, pogledaj tu scenu iz evanđelja i jasno si odgovori: Tko te može spasiti od te bespomoćnosti? Upravi Isusu molitvu i zamoli ga da preuzme inicijativu u tvom životu. Zamoli ga da prestaneš računati na sebe i počneš računati na njega, jer on nije bespomoćan!

- Možda su opet u tvoje misli došle kušnje, u kojima ti se čini da ti Isus neće htjeti pomoći jer ima važnijih ljudi od tebe, a ti si najniži i najgori od svih i uvijek u svemu gubiš. Još jednom se dakle prisjeti koga je Isus primijetio u sinagogi! On je sada s tobom i vidi tvoju pogrbljenost. Dopusti mu dovršiti to djelo koje je započeo po ovoj meditaciji. Ne gubi vjeru u njega, čak ako i sumnjaš u sebe!

- Razmatraj tekst *Lk* 24, 1 – 11.

Tri žene koje su došle do Isusova groba htjele su pronaći mrtvo ljudsko tijelo, ali nisu očekivale susresti živog Boga. Njihova čežnja da pomažu Kristovo tijelo podsjeća pomalo na našu religioznost, u kojoj se prema Isusu ponašamo kao prema mrtvacu, a liturgiju obavljammo s uistinu pogrebničkim izrazima lica ljudi koji su rezignirani i bespomoćni prema svojoj sudbini, kojoj se mogu samo predati, jer se ionako ništa ne može promijeniti. Upravo tako se osjećamo negdje u svojoj nutрини!

Ali Isus se nije pomirio sa smrću, već ju je pobijedio svojom ljubavlju prema čovjeku. Otada ljubiti znači ne umrijeti; ljubiti znači pobijediti skepsu; ljubiti znači ne biti bespomoćan!

Dok je anđeo govorio tim ženama, one su bile bespomoćne i pogrbljene. To je simbolična scena, koja te također poziva. Razmisli dobro o svojoj religioznosti i o tome tko je uistinu Isus Krist za tebe. Mrtva osoba koja više ništa za tebe ne može učiniti i kojemu samo trebaš odavati ritualnu počast (te su žene samo htjele počastiti Isusovo tijelo pomašću i nisu očekivale susresti živog Isusa) pomazanjem izgovorenim molitvama i umjetnim odnosom sa zajednicom te krutim stilom života? Ili je Isus netko tko je živ i tko također u tebi može uskrisiti nadu i radost, mir i ljubav?

Mrtvi Isus – to je netko komu moramo prinositi obvezne ritualne i tužne žrtve. Živi Isus – to je Bog koji nas oslobađa iz naše naučene bespomoćnosti, odbojnosti prema životu te nas šalje u misiju radosti i ljubavi!

- Pročitaj *Ps* 88, 5 i prinesi te riječi Isusu i prethodnom tekstu.
- Pogledaj što piše *Izaija* 42, 1 – 4; slično kao i prije, lako možeš primijetiti kako se te riječi odnose na Krista. Razmisli o njima sljedećim redom:

1) Neće vikati ni podizati glas: *Mt* 11, 29; *1 Kor* 10, 1.

2) Glas mu se ne čuje po ulicama: *Lk* 8, 19 – 21.

3) Neće slomiti napuknutu trsku: *Ps* 146, 5 – 9; *Sir* 40, 15 – 16; *Heb* 12, 2 – 3; *Mt* 11, 27 – 30; *Ps* 34, 19.

4) Neće ugasiti stijenja što tek tinja: *Mudr* 2, 2 – 3; *Pj* 8, 6; *Ps* 116, 5 – 9; *Rim* 5, 6 – 8.

- Koji se od tri navedena uzroka tiče baš tebe?
- Na kome si dosada temeljio svoj život i vlastitu vrijednost; na koga se sada oslanjaš, a na koga bi se želio osloniti u budućnosti?

- Koji te sustav vjerovanja deprimirao? Možeš li nazvati i demaskirati svoje negativne načine mišljenja koji su ti nametani u prošlosti, a koji ti ne dopuštaju doći do cijele istine o stvarnosti, već te usmjeravaju samo na ono najgore?

- Prisjeti se nekoliko neuspjeha koji su možda u tebi utemeljili uvjerenje da više ni u čemu nećeš uspjeti?

- Definiraj, nazovi imenom svoje „pogrbljenje“ – kako ćeš svojim riječima nazvati svoju nemoć koja te tolike godine iskrivljuje i sprečava da se uspraviš, odnosno promijeniš?

- Nabroji nekoliko posljednjih, mada i najmanjih vlastitih životnih uspjeha, odluka, dokaza Božje ljubavi prema sebi i bližnjima.

Zamisli scenu ozdravljenja pogrbljene žene iz *Lukina evanđelja*, ali ovaj put umjesto te pogrbljene žene koja prestrašeno čeka što će se dogoditi zamisli sebe.

Uživi se u njezine sumnje, u nevjeru da se išta u njezinu životu može promijeniti. Sigurno nije vjerovala u to da ju Isus želi barem malo primijetiti. Moli se Isusu s vjerom da će i tebe Gospodin uzdići duhom, kao što je to učinio ženi – i izvući te iz svih pogrbljenja o kojima si razmišljao.

On ti sada u tvom srcu pokazuje još jednom to „pogrbljenje“, koje je za tebe tako mukotrpno da se ne možeš iz njega uspraviti. I zato ti on sâm govori: „Za ovo moli, za ovo što ti je najteže. Za ovim čezni, što ti je nedostižno. Zamoli me u moje ime i obdarit ću te onime za čime čezneš.“

Sveti Augustin je govorio: „Ako želiš moliti, ne prestaj čeznuti. (...) Čeznja uvijek uznosi molitvu, pa i onda kada jezik šuti. (...) Kad se molitva hladi? Kada prestaneš čeznuti.“

Neka dakle tvoja molitva bude puna povjerenja. Dovoljno je da ga zamoliš! On ništa više od tebe ne traži! Ako ti je teško koncentrirati se²¹, ponavljaj iste riječi sa sve većom emocionalnom angažiranošću.

²¹ Ponekad je nemogućnost koncentriranja na molitvu znak da postoje neke poteškoće; npr., skrivena sklonost, zatajeni grijeh iz prošlosti, neopraštanje, strah od budućnosti, koji je zapravo nedostatak povjerenja Bogu, život u unutarnjem konfliktu sa sobom, problemi koji su neriješeni do kraja, koje želimo sami riješiti, bez Božje pomoći, itd. Sveti Klement Aleksandrijski napisao je u svojem djelu *Tapiserije (Stromata)* da postoje dva uzroka koji onemogućuju molitvu: žudnja za kime i mržnja prema komu (VII, *Stromata*, XIII, 81).

Neka ti bude važno da tvoja molitva postane plamen, a ne samo iskra, žarki, neugasivi oganj, neugasiva baklja ljubavi. Nije dovoljno zapaliti se, treba gorjeti. Sâm Isus govorio je svojim učenicima: „Neka vam bokovi budu opasani i svjetiljke upaljene“ (Lk 12,35), što znači da moramo ne samo znati za što molimo, opasavši bedra svoje pameti i razuma²², već u molitvi treba gorjeti poput baklje! Zapali se bezočnom prošnjom!²³

Gledaj ga. Sad je vrijeme da boraviš s njime. Unatoč tomu što je tema tvog razmatranja sve ono što te pogrbljuje u životu, znaj da si nisi posvijestio uzroke svoje žalosti i iskrivljenosti duše da bi u njima ustrajao²⁴, već zato da bi se iz toga izdigao zahvaljujući Isusovoj milosti, koji sada čezne dotaknuti tvoje srce svojom ljubavlju.

Položi na njegove dlanove svoje dosada ožalošćeno srce, duh i tijelo. Gospodin Isus doista čezne promijeniti tvoju tugu u radost. To je upravo trenutak u tvom razmatranju kada on može djelovati, jer ti više ne možeš.

²² „Zato opašite bokove pameti svoje, trijezni budite i savršeno se pouzdajte u milost koju vam donosi objavljenje Isusa Krista.“ (1 Pt 1, 13)

²³ Sveti Ivan Kasijan govori da molitva ljudi koji sumnjaju u dobivanje milosti za koje mole neće biti uslišana. On uspoređuje takvu molitvu s pticom koja želi doletjeti u nebo s iščupanim perjem. A među uzrocima zbog kojih nam Bog uslišava molitve spominje bezočnost (Lk 11, 8), život u slozi s drugima (Mt 18, 19), puninu vjere (Mt 17, 19 – 20); dobrotvorstvo (Sir 29, 9 – 13), promjenu života i djela milosrđa (Iz 58, 6 – 9), prekomjerne životne muke (Ps 116, 1 – 6 i Izl 22, 21 – 27). (Ivan Kasijan, *Collationes*, XXXII)

²⁴ Kršćanska duhovnost poznaje dvije vrste ožalošćenosti duha. Prva je napast, koja čak dovodi do unutarnje smrti, a to je samoodbačenje ili samoosuđivanje, odnosno žalost u kojoj čovjek doživljava takvo malodušje zbog svojeg postojanja da ulazi u mržnju prema sebi (*lype* – jedna od osam kušnja prema klasifikaciji Evagrija Pontskoga, vrsta depresije). Druga ožalošćenost, koju su pustinjaci nazivali *penthos*, također je upoznavanje vlastite bijede i grešnosti, ali koja ne prelazi u samoodbačenje, već u poniznost i potpuno povjerenje Bogu, čije milosrđe ne može biti škrt i manje od bilo kojega ljudskog grijeha. Ta druga vrsta tuge uvijek prelazi u radost i obnovu odnosa s Bogom. Ona je vrsta krštenja po suzama, kako se izrazio sv. Efrem.

Prepusti Jahvi putove svoje, u njega se uzdaj i on će sve voditi. Pravda će tvoja zasjati ko svjetlost i tvoje pravo ko sunce podnevno.
(Ps 37, 5 – 6)

Cijeli misaoni i emocionalni proces tek te otvorio, ali kontempliranje njegove prisutnosti, u koju ćeš za koji trenutak ući, njegovo je djelovanje. Tvoja tišina bit će prigoda da on progovori i ako začuješ tih, miran glas u svojem srcu, koji te uvjerava u svoju ljubav, znaj, to je Duh Sveti.

Bog je živ i po svojim se riječima obraća svojim učenicima. Ne uznemiruj se ako začuješ njegov glas. Samo onaj tko živi u grijehu boji se čuti Boga, pa i samog sebe.

On odgovori: „Čuo sam tvoj korak po vrtu; pobojah se jer sam gol, pa se sakrih.“
(Post 3, 10)

Možeš prepoznati njegovu osobu po tome što on uvijek daje mir i ljubav i nikada ne uvodi ljudski duh u nemir, strah, mučenje, nesigurnost. Gospodnje su riječi uvijek bogate smirajem i sigurnošću. One su jasne i objašnjavaju čovjeku što se s njime događa.

Sve su riječi mojih usta pravične, u njima nema ništa ni krivo ni prijetvorno. Sve su one jasne razboritomu i pravedne onomu tko je stekao spoznaju.
(Izr 8, 8 – 9)

Isus ne daje nadahnuća nakon kojih bi čovjek bio slomljen, već je uvijek uzdignut u duhu. Obrati svoju pozornost na to! Sad se udubi u svoju tišinu, koja će postati trenutak za njegov glas.

... reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“
(Lk 13,12)

Žena koja je punih osamnaest godina bila pogrbljena bila je slaba i bespomoćna zbog svog iskrivljenja dok nije susrela Isusa. Njezino tijelo, ali i duh, bili su opterećeni nevidljivim oklopom, koji je stiskao njezinu figuru. Bilo joj je teško.

Nije mogla u svojem pogrbljenju vidjeti poniznost, ali kad je Isus ušao u sinagogu, nije vidio samo pogrbljenu osobu, već osobu koja je zahvaljujući tomu pogrbljenju bila PONIZNA!

Isus je mogao u ljudskim manama vidjeti ono što će kasnije postati prednost njihove vjere. Mogao je u poniženju vidjeti početak poniznosti; u emocionalnoj odbačenosti početak neobične osjetljivosti na ranjenost; u onima koji su nepravedno tretirani vidio je one koji će imati hrabrosti biti milosrdni čak i prema svojim neprijateljima; u grešnicima kojima je opraštao vidio je one koji će voljeti više nego drugi, kojima nije trebalo oprostjenje.

Isus nije očekivao mnogo od te žene i doista nije morala puno učiniti da osjeti njegove ozdravljajuće ruke na svojoj glavi. Dosad si možda o svojoj životnoj bespomoćnosti mislio kao o nečemu što te paraliziralo i oduzimalo ti vjeru da može biti i drugačije.

Upravo je ta **žena netko tko sumnja u sebe – i zato je mogla povjerovati u Boga!** Danas može biti drugačije, možeš pogledati na svoju bespomoćnost i slabost kao na svoje prednosti u vjeri!

Kad ju je Isus pozvao k sebi, rekao joj je: „Ženo, oslobođena si svoje **bolesti!**“ (*astenea* – 'bespomoćnost, nemoć, ne biti u stanju nešto učiniti, biti pogrbljen', što označava bolest u smislu nemoći tijela: *Mt* 8, 17; *Lk* 5, 15; *Iv* 5, 5; slomljenost ljudske prirode: *2 Kor* 13, 4; *Heb* 5, 2; 7, 28; moralna ili intelektualna nemoć: *Rim* 6, 19; 8, 26; *1 Kor* 2, 3; *Heb* 4, 15).

Ta se **nemoć** izražava u dvjema osobinama:

a. Nesposobnost, što je najveća istina o ljudskoj prirodi. Čak i tih nekoliko koraka koje je ta žena učinila prema Isusu, učinila je – po njegovim riječima (da ju nije pozvao, vjerojatno mu ne bi ni prišla).

b. Bespomoćnost, što je istina o našim mogućnostima. Upravo se tada objavljuje Isusova snaga i upravo tada kada smo slabi i bespomoćni – Bog čini čuda!

A on [Gospodin] mi reče: „Dosta ti je moja milost jer snaga se u slabosti usavršuje.“ „Najradije ću se dakle još više hvaliti svojim slabostima [astenea] da se nastani u meni

snaga Kristova. Zato uživam u slabostima [astenea], uvredama, poteškoćama, progonstvima, tjeskobama poradi Krista. Jer kad sam slab, onda sam jak.“ (2 Kor 12, 9 – 10)

Možemo čak reći da **Bog treba objavljenje naše slabosti** – odnosno da ju ne skrivamo, da bi nas obdario **svojom snagom**. Što manje možemo učiniti sami za sebe, to više on može učiniti za nas. U bezizlaznoj situaciji ljudi postaju najviše očajni i u stanju su po vjeri usuditi se na najnevjerojatnija rješenja.

Kad je Kristofor Kolumbo plovio Atlantikom da bi otkrio Ameriku, nije znao što ga čeka. Iz dana u dan on i njegovi mornari sve više su se udaljavali od obale i upadali u sve veće nepoznate i opasne vode, koje nikada dotada nisu upoznali. Bili su bespomoćni pred onime što ih je čekalo. Samo su **VJEROVALI** da je pred njima kopno, ali nisu mogli ništa učiniti da bi to dokazali prije nego što tamo stignu. Što su bili dalje od Europe, to su se više morali oslanjati na svoju vjeru. Svake večeri, na zalasku sunca, Kolumbovi su se mornari okupljali na palubi i pjevali himan *Zdravo Kraljice*.

Njihova je molitva bila izraz njihove vjere i povjerenja u Boga po Mariji u situaciji u kojoj su se osjećali bespomoćni i nesposobni. Najprije su osjetili da su bespomoćni, a kasnije su mogli još samo vjerovati, da bi na kraju i otkrili Ameriku.

Upravo je tako i u tvom slučaju. Vjera dolazi odmah nakon što uočiš svoju bespomoćnost, a otkriće novog života odmah nakon što povjeruješ! Što se više uvjeravamo da možemo uspjeti bez njega, tim manje on može za nas što učiniti. Ne moraš dakle očajavati zbog činjenice što si slab čovjek ili što tako malo možeš učiniti ili tako malo značiš i ništa ne možeš – **sve je to slabost koja može otkriti Kristovu snagu!**

Isus od tebe očekuje samo jednu malu stvar – vjeru u to da on može učiniti velike stvari u tvom životu, samo ako pred njime pokažeš svoje životno poniženje i pogrbljenje. Pokazivanje da si bespomoćan pred Isusom ne znači očaj ili

rezignaciju, nego upravo suprotno – u svojoj bespomoćnosti možeš otkriti nadu u to da će Bog učiniti ono što je učinio i u životima drugih koji se pred njim nisu pravili velikima i snažnima. Bog treba tvoju vjernost u malim stvarima – u vjeri! Povjeruj mu da on može sve promijeniti u tvojem životu. Nesposobnost i bespomoćnost dosad su ti bili samo poteškoća, koja ti je onemogućavala izlazak iz tvoje životne iskrivljenosti. Te iste poteškoće za Isusa su najbolja prigoda da objavi svoju moć – Bog za nas može učiniti sve, kad mi više ne možemo učiniti ništa – jer upravo kad mi više ništa ne možemo, preostaje nam samo vjerovati. A upravo to mu je važno. Vjera se čini tako neznatnom vrlinom, ali od nje više ovisi nego od najvećih mogućnosti i najboljih sposobnosti.²⁵

„Zaista, kažem vam, ako imadnete vjere koliko je zrno gorušičino te reknete ovoj gori: 'Premjesti se oдавде onamo!', premjestit će se i ništa vam neće biti nemoguće.“ (Mt 17, 20)

Paradoks! Uistinu je mala ta moćna vjera. Gospodin od nas očekuje sitnu vjernost, za koju nas čeka ogromna plaća. On očekuje malenu vjeru, vjeru malih koraka, kojima se približavamo njegovim rukama. U nama je onoliko vjernosti koliko i vjere. Alpinisti uzlaze na najviše vrhove Alpa, osvajajući male etape. Što se više čovjek uspinje, to manje korake mora činiti. Na vrh Alpa ne može se uspeti skokovima.

U grčkom jeziku – riječ *vjerni* i *vjera* imaju isti korijen. Vjerna vjera čak i u tako malenim stvarima, poput gorušičina zrna, zapravo je velika vjera, jer prije svega male vjernosti imaju veliku vrijednost i značenje.

²⁵ „Upravo vjera u priznanju vlastite čovjekove bespomoćnosti i odustajanja od svakog bijega u vlastitu mudrost i vlastite snage pronalazi snagu za hrabro poduzimanje rizika protiv svih nametljivih razumskih argumenata, pronalazi snagu za potpuno povjerenje i predanje Gospodinu Bogu. Upravo vjera omogućuje prelazak preko mora trpljenja, ona s povjerenjem prihvaća ruku koja se pruža čovjeku nad ponorom trpljenja i zla. Nije li nam to dovoljno?“ (Hans Kung, *Bog i trpljenje*, s. 412)

Veoma je teško nešto promijeniti u našem životu ako si postavljamo pretjerano visoke ciljeve, koje želimo iznimno brzo ostvariti. Promisli kako svoje nesposobnosti i bespomoćnosti u velikoj mjeri doživljavaš kao poteškoće **baš zato što želiš previše i odjednom**. Zahtijevaš od sebe izvanredne stvari u nevjerojatno brzu vremenu. A kada ne možeš ostvariti te ciljeve, koji nadilaze tvoje mogućnosti, i shvatiš da se zapravo ništa ne mijenja, počinješ se slamati nad sobom, sumnjati u svoje postupke, napuštaju te snage i iskrivljuješ se u depresiji, osjećajući samo ljutnju prema sebi.

Počni od malih koraka – lakše ćeš si oprostiti mala spoticanja i brže ćeš doći do zadovoljstva kada u čemu uspiješ – tomu te Isus želi poučiti.

Moglo bi se reći da bit vjere leži u ustrajnosti. (L. Boros)

Što dakle treba izbjegavati u životu?

- Nikada nemoj reći da je sve izgubljeno ako u čemu doživiš neuspjeh.
- Ne govori da te nitko ne razumije ako te nekoliko osoba ne razumije.
- Ne misli da je baš onako kako ti se čini da jest. Bog nas ne ostavlja u beznađnoj situaciji.
- Mnogo lakše ćeš postići efekt promjene ako si kažeš: „**Danas** neću nikomu reći ništa ružno“, nego ako si nametneš svečanu prisegu: „**Nikada više** nikomu neću reći ništa ružno.“ Kada odlučiš da od danas moraš **u svemu** uspjeti, ako samo jednom u nečemu ne uspiješ, reći ćeš: „Više **ni u čemu nikada** neću uspjeti.“ Ali ako kažeš samomu sebi: „Možda ću ovaj put pokušati postupiti bolje nego prošli put“, a ako ne uspiješ, reći ćeš: „**Ovaj put** mi nije uspjelo, ali možda će sljedeći put biti bolje.“ Uostalom, svakim svojim pokušajem činimo barem jedan centimetar unaprijed, pa makar i padnemo na leđa!

„I ja vama kažem: napravite sebi prijatelje od nepoštena bogatstva pa kad ga nestane da vas prime u vječne šatore.“

Tko je vjeran u najmanjem [pistos – vjeran], i u najvećem je vjeran; a tko je u najmanjem nepošten, i u najvećem je nepošten. (...) Jer što je ljudima uzvišeno, odvratnost je pred Bogom.“ (Lk 16, 9 – 10. 15)

Bog od nas traži malo, jer što je ljudima veliko i uzvišeno, odvratnost je pred Bogom, a ako vjerno ustrajemo u malim stvarima i u njima budemo vjerni, bit ćemo primljeni u vječne šatore.

Mamon²⁶ o kojem Isus govori, to je čežnja da budemo netko vrijedan, bogat, odnosno netko tko je najviše cijenjen i poštovan. To se može dogoditi i u redovništvu – budući da smo učenici proroka, morali bismo i to imati na umu. Osnivač pavlina, sv. Pavao pustinjač, bio je odbačen od svoje najbliže rodbine, izdao ga je šogor, bio je osamljen, bespomoćan pred svima koji su ga progonili, pred šogorovim optužbama, siromašan – nepravедno lišen imetka, a ipak unatoč svemu tomu – svetac!

U nastavku ćeš pronaći prijedloge za obilnu meditaciju o ljudskoj **nemoći**, koja postaje savršen uvjet za otkrivanje Božje moći. Razmatraj po redu, ne preskačući s točke na točku, ne stavljajući po strani ono što ti se čini teško. Idi korak po korak po danim biblijskim tragovima. Tek kada nakon nekoliko dana završiš svoju meditaciju odabranih tekstova, shvatit ćeš njihov smisao, međusobno nadopunjavanje i shvatit ćeš Božju misao. Duh Sveti bit će s tobom. On neće dopustiti da nešto ne razumiješ ili da zaobiđeš kakvu važnu istinu. Njegova mudrost sada je u doseg tvoje volje. Dovoljno je da ga zamoliš i neće ti je nedostajati...

Nedostaje li komu od vas mudrosti, neka ište od Boga, koji svima daje rado i bez negodovanja, i dat će mu se. (Jak 1, 5)

²⁶ Mammon (aram.) – 'dobitak', 'imetak' (Mt 6, 24; Lk 16, 9).

2. NASILJE

Bespomoćnost može povući čovjeka u nasilna rješenja – takav je i primjer **ponizna nasilja** Ivana Krstitelja – on se toliko ponizio da se osjećao nedostojnim odriješiti obuću na Isusovim nogama – Isus ga je nazvao „najvećim“ rođenim od žene. Njegova bespomoćnost i nedostatak društvene važnosti (bio je pustinjač) omogućili su mu takvu odlučnu istinoljubivost da se njegovih riječi bojao cijeli narod.

Ponekad nam se čini, kad bismo imali dovoljna sredstva izražavanja, vlast u medijima ili uporište u važnim autoritetima, ili pak nadprosječne mogućnosti, da bismo mogli ostvariti velike stvari za Isusa. To nije istina.

Ivanu Krstitelju bila je dovoljna pustinja i ništa više. Njegova bespomoćnost davala je dodatnu moć njegovim riječima – nije se morao ni pred kime pretvarati, niti mu je bilo tko bio važan – osim Boga, a upravo to stvara najveće apostolske mogućnosti – kada ništa nemamo i ništa ne možemo.

Pročitaj Mt 11, 11 – 12:

*Zaista, kažem vam, između rođenih od žene ne usta veći od Ivana Krstitelja. A ipak, i najmanji u kraljevstvu nebeskom veći je od njega! A od dana Ivana Krstitelja do sada kraljevstvo nebesko **silom se probija i siloviti ga grabe.***

Te rečenice imaju dvostruko značenje: možemo ih razumjeti na način da nijedan prorok *Starog zavjeta* nije veći od najmanjeg sluga *Novog saveza*, ili na način da, iako je Ivan bio neobično ponizan čovjek i najmanji među onima kojima pripada kraljevstvo nebesko, upravo ga zato nitko među ljudima ne može nadvisiti, jer oni koji su najmanji kod Boga, najveći su kod ljudi.

Pročitaj također:

Lk 9, 48; Mk 4, 30 – 32; Mih 5, 31; 1 Sam 9, 21 – 10, 1; Pnz 7, 7; Pnz 1, 39.

• Kojim vrlinama bi se po tebi trebao isticati velik čovjek, npr. „čovjek velika duha“, „velika srca“, „velikih gesta“, „velikih

aspiracija“, „velikih mogućnosti“. Jesi li se dosada trudio postati takav čovjek?

- Kakvu je „veličinu“ čovjeka Isus objavio svojim učenicima?
- Je li Isus savjetovao svojim učenicima da budu maleni?
- Kako bi protumačio simbole: *gorušičino zrno, grane, ptice u zraku*? Što se skriva u tim simbolima?
- Kad je Isus pripovijedao priču o gorušičinu zrnu, imao je na umu sjetvu, odnosno **bacanje zrna** s visoka na tlo (pokret koji se koristi tijekom sjetve zapravo rezultira odbacivanjem tog zrna i bacanjem zrna na zemlju). Jesi li ikada doživio odbačenost? Kakvu životnu istinu može skrivati odbacivanje zrna?
- Što za tebe znači biti najmanjim – u čemu bismo trebali biti najmanji?
- Samuel je počastio Šaula pečenom lopaticom (1 Sam 9) – lopatica je najprivilegiranije mjesto na tijelu, na koje se oslanja samo srce. Što to znači za tebe? (Vidi također: Pnz 18, 3; Ez 24, 4.)
- Zašto se Bogu svidjelo pozvati te u zajedništvo Crkve? Zato što si bio bolji od drugih? Zato što si odlično uspio u životu? Ili zato da bi se veselio velikim priznanjima? Ili si bio snažna osobnost, koja u drugima budi poštovanje i divljenje?
- Nabroji vrline u kojima si bio najmanji, odnosno one koje se sviđaju Bogu!
- **Predaj se Isusu – predaj svoju bespomoćnost njemu!** U tvojoj je bespomoćnosti tvoja snaga. Pogledaj Mariju – ona nema svojih snaga – njezina je snaga potpuno **povjeravanje Bogu**. Sama po sebi bila je najmanja i najponiznija osoba među svim ženama na svijetu – osoba na svoj način bespomoćna. Njezina bespomoćnost prema ljudskim nedostacima čini da nas ona odmah preporuča svojem Sinu, baš kao što se dogodilo u Kani – uopće nije pokušavala sama riješiti problem. Upravo to je njezina najveća snaga, što odmah i sve predaje svojem Sinu, ne pokušavajući ni trenutka sama riješiti bilo što. Sve je rješavala s Isusom, čak i svoje najmanje i najveće probleme i nedostatke, kao, npr., nedostatak pića na svadbi!
- Promotri kako je malena bila Marija. Pročitaj Lk 1, 48 – 53:

„...što pogleda na **neznatnost** službenice svoje: *odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom. Jer **velika mi djela** učini Svesilni, sveto je ime njegovo!*“

(Lk 1, 48 – 49) (Usp. Lk 1, 25; 1 Sam 1, 11; Lk 11, 27.)

Mi često pokušavamo ostvariti mnogo u našem životu. A zapravo, upravo se radi o tome da dopustimo Bogu da on ostvari nešto u našim životima.

Ono što mu najviše smeta u stvaranju našeg života velikim, Božjim – odnosno božanskim, naša je čežnja za veličinom.

Prema Bogu, veličina počinje poniženjem koje vodi do velikih stvari. Mi s druge strane shvaćamo veličinu kao negiranje (opravdavanje, skrivanje, nepriznavanje, opiranje...) svih malenosti, poniženja, poniznosti...

Bog gleda na neznatnost, što znači da samo neznatnost želi gledati. U tom jednom retku Marija je prikazana kao ona koja se sama unizila, a Bog je onda s druge strane sve učinio za nju. Prisjeti se dvaju trenutaka njezina života kada ništa nije mogla učiniti, zbog čega su ti trenuci postali neponovljivo veliki, iako su se isprva činili nimalo važni (kao u prvom slučaju) ili katastrofalni (u drugom slučaju).

Prisjeti se njezine prisutnosti na maloj, nevažnoj svadbi u Kani Galilejskoj. Bilo je to uobičajeno seosko svadbeno veselje. Ona nije mogla učiniti ništa kad je, jednostavno, nestalo vina već na polovici svadbe. Taj se problem čini posve nebitan u usporedbi s univerzalnim problemima spasenja svijeta, a ipak, zahvaljujući tomu što Marija nije mogla ništa učiniti, učinila je najviše – izrekla je riječi koje do danas mijenjaju ljudske živote: „Što god vam rekne, učinite!“

Nekoliko riječi koje su oči cijelog čovječanstva svrnule na Isusa kao na onoga koji može spasiti radost (svadbu) na svijetu i promijeniti naše **krivnje u vino oproštenja**. Marijina je bespomoćnost itekako bila potrebna da bi se Isusova moć mogla objaviti po tom čudu.

I još jedan događaj. Prisjeti se Marije pod križem. Uistinu baš ništa nije mogla učiniti, samo – ostati do kraja, do Sinove smrti. Dok je tako stajala pod križem u svojoj bespomoćnosti, začula je Sinove riječi, koje su promijenile smisao njezina majčinstva:

„Ženo! Evo ti sina!“ Zatim reče učeniku: „Evo ti majke!“ I od toga časa uze je učenik k sebi. (Iv 19, 26 – 27)

Marija je pod križem od svojeg Sina čula da od tog trenutka postaje Majkom svih ljubljenih, odnosno, učenika najbližih srcu njezina Sina. Postala je prava Majka onima koji nisu pobjegli od križa. Pročitaj također: *Jak* 4, 10; *Fil* 2, 10; *Lk* 18, 9 – 14; *Mt* 18, 4; *Dn* 5, 22 – 28; *Dn* 3, 39; *Tuž* 3, 31 – 33, *Ps* 18, 28.

- Što misliš, temelji li se poniznost na tome da ponižavamo sebe zato što smo nezadovoljni neuspjelim životom? Ili na tome da ponižavamo svoju sklonost oholosti i radujemo se slobodi od prihvaćanja umišljenih i lažnih mišljenja?

- Je li poniznost vrsta tuge, u kojoj čovjek žali što nije onako savršen kakvi mu se drugi čine? Ili je to vrsta radosti jer se više ne moramo praviti da smo bolji no što jesmo?

- Zašto i zbog koga se Isus ponizio sve do smrti na križu?
- Čitajući priču o farizeju i cariniku, promotri na čemu i na kome se u svojoj molitvi koncentrirao farizej, a na čemu carinik? U kojem od tih razmišljanja pronalaziš svoje dosadašnje pogrešno stajalište o sebi i drugima? (V. *Lk* 19, 9 – 14.)

- Zašto se moramo poniziti do razine djeteta? Imaš li hrabrosti priznati pred drugima ili barem pred Bogom svoje djetinje osobine – npr., emocionalnu nezrelost, nesposobnost, slabost, bespomoćnost, neznanje? Kako se ponašaš kad se „uhvatiš“ u previše emocionalnom ponašanju, poput dječjeg bijesa? Kriviš li se, stidiš, opravdavaš, kažnjavaš, možeš li si to oprostiti? Možeš li zahvaliti Bogu što si dijete i poniziti se da oprostiš drugima ili da se nasmiješ samomu sebi, bez trunke zamjeranja?

- Što misliš, što se skriva u alegoriji o kralju Baltazaru, koji je pio iz posuda doma Božjega? (V. *Dn* 5, 1 – 4.)

- Zašto Bog želi čovjekovu poniznost?
- Jer nas mrzi?
- Jer nas prezire?
- Jer je ravnodušan prema nama?
- Jer se brine da se ne uzoholimo?
- Jer želi u nama pronaći još više vrlina koje mu se neizmjereno sviđaju?

- **Ne skrivaj pred Bogom čak ni kušnje u kojima ga okrivljuješ za svoju bespomoćnost!**

Prorok Jeremija pomoći će nam razumjeti tu istinu. Jeremijina bespomoćnost i nemoć stvorila je u njemu nevjerojatnu **širinu savjesti** – prorok baš ništa nije skrivao pred Bogom i nije se bojao biti jednako iskren u svojim odnosima s ljudima. To je možda čudno, ali i istinito: koliko smo iskreni u priznavanju vlastitih kušnji i pobuna prema Bogu, toliko smo iskreni prema drugim ljudima – ne bojimo se izreći im svu istinu.

- Jeremija je imao život pun poniženja i nije bio prihvaćen od vjerskih autoriteta svojeg vremena. Pročitaj u cijelosti sljedeće tekstove: *Jr* 19, 14 – 15; 20, 1 – 18.

A svećenik Pašhur, sin Imerov, vrhovni nadzornik doma Jahvina, ču kako Jeremija prorokuje te riječi. I Pašhur dade Jeremiju batinati i baci ga u klade što se nalaze kod gornjih vrata Benjaminovih, a u domu su Jahvinu. (Jr 20, 1 – 2)

Sljedećeg je dana Pašhur ipak oslobodio Jeremiju iz klada. Tad mu je Jeremija rekao:

Jahve te više ne zove Pašhur, već „užas odasvud“. Jer ovako govori Jahve: „Evo, predajem te užasu, tebe i sve prijatelje tvoje, i poginut će od mača neprijatelja svojih, svojim ćeš očima vidjeti. I svu Judeju dat ću u ruke kralju babilonskom. On će ih odvesti u izgnanstvo u Babilon i mačem pobiti.“ (Jr 20, 3 – 4)

Jeremija je prepušten Pašhurovoj volji. Čini se da mu Bog uopće ne pomaže da makne Pašhura iz svojeg života. Jeremija ne

može učiniti apsolutno ništa za sebe i za svoj narod. Čini se da je sve protiv njegovih nadahnuća i njegove vjere.

Nakon izlaska iz zatvora Jeremija ipak ne prestaje govoriti tešku istinu Izraelcima – nije promijenio mišljenje, bio je vjeran Božjemu nadahnuću. Bio je **vjeran** unatoč tomu što je to bilo neizmjereno teško – izgledao je kao bespomoćan, mali čovjek od nikakva značenja, i u svojoj se bespomoćnosti počeo žaliti Bogu:

Ti me zavede, o Jahve, i dadoh se zavesti, nadjačao si me i svladao me. A sada sam svima na podsmijeh iz dana u dan, svatko me ismijava. Jer kad god progovorim, moram vikati, naviještati moram: „Nasilje! Propast!“ Doista, riječ mi Jahvina postade na ruglo i podsmijeh povazdan. I rekoh u sebi: neću više na nj misliti niti ću govoriti u njegovo ime. Ali tad mi u srcu bi kao rasplamtjeli oganj, zapretan u kostima mojim: uzalud se trudijah da izdržim, ne mogah više.

(Jr 20, 7 – 9)

Jeremija je bespomoćan pred Bogom te unatoč strahu od naviještanja i opiranju Duhu Svetomu popušta i dalje hrabro naviješta ista proroštva, tako teško prihvatljiva.

Ne može se usprotiviti Bogu – njegova slabost dakle na taj način postaje prednost, vrlina, čak ga i posvećuje. Zahvaljujući toj slabosti, postaje vjeran Bogu! Zahvaljujući tomu što nema snage suprotstavljati se, popušta milosti. Može se dakle dogoditi i da slabost dopušta objavljenje Božje moći – ovdje naime ljudska slabost proroka otkriva Božju snagu.

Čuh klevete mnogih: „Užas odasvud! Prijavite! Mi ćemo ga prijaviti.“ Svi koji mi bijahu prijatelji čekahu moj pad. „Možda ga zavedemo, pa ćemo njim ovladati i njemu se osvetiti!“

(Jr 20, 10)

Pročitaj sve do 18. retka.

Jeremija nije imao lagan život. Bio je ismijavan, neshvaćen, odbačen, bespomoćan pred zloćom drugih ljudi, koji su s njime mogli činiti što ih volja. Nije imao ni u kome od ljudi uporište,

osjećao se posve osamljen (v. Jr 16), bio je ponižen, kažnjavao, a ipak je u Božjim očima bio velik prorok. Borio se s kušnjom, zbog koje mu se činilo da **mu Bog ne želi dobro**. Borio se s tom kušnjom unatoč strašnim mislima koje su mu dolazile i Bog ga je cijenio kao Božjeg čovjeka.

Možda si se susreo s takvim mislima u teškim trenucima svojeg života. Mislima da ti je Bog neprijatelj, jer si odbačen, nevoljen, progonjen – poput Jeremije. Promisli, možda Bog želi u tebi imati nekoga poput Jeremije?

Jeremija je, doživljavajući od drugih samo nepopustljivo ponašanje i odbacivanje, posjedovao još jednu kušnju – **borio se s mislima da se i Bog na taj način ponaša prema njemu**.

Ne uočavaš li u svojim mislima i takvu kušnju? Nije li do nje došlo zato što su se dosada ljudi tako ponašali prema tebi? Možda i ti u sebi imaš strah pred Bogom, koji mu ne želiš predati, bojeći se da će se on, uzevši tvoj život u svoje ruke, prema tebi ponašati kao oni koji u tvom životu uopće nisu s tobom računali, koji su prema tebi bili nepopustljivi, mučili te i nametali ti svoja stajališta, gušeći tvoju volju?

Prorok je napokon imao i posljednju kušnju – **bojao se bilo kakvih promjena**, bojao se da će ga Bog ponovno obdariti kakvim neželjenim znanjem. Zato je u sebi htio prigušiti nadahnuće, ali što je više to pokušavao, to se više u njemu rasplamsavao oganj.

I mi se često bojimo bilo kakvih promjena u našem životu, zato se rado držimo podalje od Boga, podalje od zajednice, podalje od određenih zadataka, na sigurnoj udaljenosti, jer nam se čini da on ništa neće „ispraviti“, već samo pogrbiti i iskriviti u našem malom svijetu.

Osjećamo se tako mali i bespomoćni, a čini nam se da on od nas traži **previše i odjednom**.

A zapravo je baš suprotno – on od nas očekuje **malo i polako** – a mi se ne možemo složiti s time da smo tako slabi, upravo

bespomoćni, i da se tako slobodno u nama ostvaruju neke promjene.

- Vidiš li i u svojem životu takve znakove koje smo nabrojali? Odnosno, jesi li također proživio kakvu vrstu bespomoćnosti u svojem životu, događaje ili ljude koji su te držali u šaci? Jesi li također imao dojam da te Bog napustio? Jesi li osjetio bunt protiv Boga? Jesi li se ljutio na njega što ti je tako teško? Jesi li u tim događajima uočio vrijednost postajanja sličnim prorocima, koji su svojim suvremenicima bili mali i nemoćni ljudi?

- Možeš li zahvaliti Bogu za te događaje u svojem životu u kojima si bio bespomoćan i predan na volju ljudi koji su ti neskloni?

- Što ti nedostaje da tvoj život postane istinski proročki?
- Na čemu se temeljila Jeremijina snaga?
- Što je Jeremiju činilo neslomljivim čovjekom unatoč njegovoj bespomoćnosti prema njegovim neprijateljima i situacijama opasnosti za cijeli narod?

- Tko je bio Jeremijino uporište?

Pročitaj također:

Jr 19,9; *1 Sam* 17, 39; *Iz* 36, 1; 38, 8; posebno obrati pozornost na ove retke: *Iz* 36, 9. 12. 14. 21. 22; 37, 1. 3. 14. 27.

Ne stavljaš na sebe oklop pretvaranja da si čovjek koji se u svemu snalazi i kojega ni jedan udarac ne može raniti; ne stavljaš „masku“ pobjedničkog kralja Jošafata! Ne vjeruj lažnim uvjerenjima o svojoj veličini!

Sljedeće čitanje predstaviti će nam dvije zanimljive osobe koje su se na posve drugačiji način snalazile s bespomoćnošću prema svojoj sudbini. Mihej nema nikoga na koga bi se oslonio. Sâm je i samo Bog je njegova snaga. Ta snaga dopušta mu biti **iskren i istinoljubiv** prema kralju, nekome tko je daleko moćniji od njega, te naposljetku izlazi iz zatvora slobodan. Kralj Ahab oslanja se na mišljenje svoje okoline (400 proroka), Jošafat ga voli i sva predviđanja njegove budućnosti ukazuju na sreću i uspjeh.

A ipak se boji i mijenja svoje oklope – u želji da se riješi svojeg osjećaja bespomoćnosti, **bježeći od samog sebe** (skida vlastiti oklop) i **pretvara se da je tko drugi**. Osim toga predaje se negativnim osjećajima – mrzi one koji mu ukazuju na njegovu bespomoćnost.

Želi samo pobjeđivati, ne zna se pomiriti sa slikom slabosti (izgubljen rat).

- Ni Mihej nije bio miljenik političke vlasti:
Pročitaj *1 Kr* 22, 1 – 40.

Kralj izraelski odgovori Jošafatu: „Ima još jedan čovjek preko koga bismo mogli upitati Jahvu, ali ga ne podnosim jer mi ne prorokuje ništa dobro, nego samo zlo; to je Mihej, sin Jimlin.“ A Jošafat reče: „Neka kralj ne govori tako!“ (1 Kr 22, 8)

Mihej je bio čovjek kojega je čak i najviši poglavar mrzio – kralj Ahab. Za istinite riječi koje je izgovarao doživio je progone, a ipak je Bog bio uz njega i bio je Božji čovjek.

- Razmisli o svojim odnosima u obitelji ili zajednici – o tome kako te drugi doživljavaju, ali i kako se ti ponašaš prema svojim „Mihejima“.

- Onemogućava li ti ili olakšava Božju blizinu činjenica da ti je nekada teško i da se osjećaš odbačenim ili čak omraženim od drugih?

- Postaje li ti teže kada iskusiš bespomoćnost u prihvatanju drugih osoba?

- Razmisli da možeš mnogo toga promijeniti između sebe i zajednice, promijenivši barem malo – malo kvasca može ukvasiti cijelo tijesto. Malo humora, malo osmijeha, malo riječi, malo pogleda, malo pomoći udijeljene drugima može promijeniti cijelu zajednicu i ukvasiti ju ljubavlju.

Može ti se učiniti, nakon što si razmatrao ranije navedene tekstove, da Bog onima kojima daje više, daje i teži život. To nije dokraja ispravan zaključak. Ne bi trebao žalosno i „pogrbjeno“ gledati u svoju budućnost. Bog čezne za tvojom srećom, ali put do

nje ide kroz odricanje od onoga što je ugodno. Ugodni su samo „mamci“.

Zbog onoga što je teško ljudi izbjegavaju dobro i zbog onoga što je ugodno ljudi padaju u zlo. (Aristotel)

Bi li radije neko vrijeme bio zadovoljan, a onda cijelu vječnost nesretan ili sretan cijelu vječnost i određeno vrijeme doživljavao neke poteškoće?

Želiš li biti sretan na trenutak? Osveti se! Želiš li biti sretan zauvijek? Oprosti. (H. Lacordaire)

Teško je prihvatiti ono što je bespomoćno, slabo, nemoćno, odnosno životno pogrbnjeno.

Istina je gorka poput pravog lijeka. (Erazmo Rotterdamski)

Pročitaj:

1 Sam 28, 1 – 30 (obradi pozornost na 8. redak);

1 Kr 14, 1 – 18 (posebno obradi pozornost na retke 5 i 6).

- David, velik kralj, počeo je kao pastir kojeg se vlastiti otac stidio i bio njime nezadovoljan. Davidov otac Jišaj najviše je prezirao svojeg sina Davida, toliko da ga nije htio ni vidjeti u svojem domu i stidio se predstaviti ga Samuelu. A ipak Bog odabire Davida.

- Razmisli o svojim odnosima sa svojim ocem – nije li te njegova ravnodušnost približila Bogu? Navodimo cijelu povijest malog čovjeka kojega je obitelj odbacila, a otac i braća ga nisu voljeli. Priču o čovjeku koji se nije znao boriti poput vojnika – bio je bespomoćan u ratničkom oklopu. Toga maloga, bespomoćnog čovjeka, iako je proživio teškoće u svojem domu, Bog je postavio za kralja, koji je do danas simbol veličine.

Jahve reče Samuelu: „Dokle ćeš tugovati zbog Šaula, kad sam ga ja odbacio da ne kraljuje više nad Izraelom? Napuni uljem svoj rog i pođi na put! Ja te šaljem Betlehemcu Jišaju, jer sam između njegovih sinova izabrao sebi kralja.“ A Samuel reče: „Kako bih mogao ići onamo? Šaul će to čuti i ubit će me!“ Ali

mu Jahve odgovori: „Uzmi sa sobom junicu pa reci: 'Došao sam da žrtvujem Jahvi!' I pozovi Jišaja na žrtvu, a ja ću te sam poučiti što ćeš činiti: pomazat ćeš onoga koga ti kažem.“ Samuel učini kako mu je zapovjedio Jahve. Kad je došao u Betlehem, gradske mu starješine dršćući dođu u susret i zapitaju: „Znači li tvoj dolazak dobro?“ Samuel odgovori: „Da, dobro! Došao sam da žrtvujem Jahvi. Očistite se i dođite sa mnom na žrtvu!“ Potom očisti Jišaja i njegove sinove i pozva ih na žrtvu. Kad su došli i kad je Samuel vidio Eliaba, reče u sebi: „Jamačno, evo pred Jahvom stoji njegov pomazanik!“ Ali Jahve reče Samuelu: „Ne gledaj na njegovu vanjštinu ni na njegov visoki stas, jer sam ga odbacio. Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Jahve gleda što je u srcu.“

(Usp. 1 Kr 8, 39; Izr 21, 2; Jr 17, 10.)

Zatim Jišaj dozva Abinadaba i dovede ga pred Samuela. A on reče: „Ni ovoga Jahve nije izabrao.“ Tada Jišaj dovede Šamu, ali Samuel reče: „Ni ovoga Jahve nije izabrao.“ Tako Jišaj dovede sedam svojih sinova pred Samuela, ali Samuel reče Jišaju: „Jahve nije izabrao nijednoga od ovih.“ Potom zapita Jišaja: „Jesu li to svi tvoji sinovi?“ A on odgovori: „**Ostao je još najmlađi, on je na paši, za stadom.**“ Tada Samuel reče Jišaju: „Pošalji po njega, jer nećemo sjediti za stol dok on ne dođe.“

(V. 2 Sam 7, 8; Ps 78, 70.)

Jišaj posla po njega: bio je to rumen momak, lijepih očiju i krasna stasa. I Jahve reče Samuelu: „Ustani, pomaži ga: taj je!“ Samuel uze rog s uljem i pomaza ga usred njegove braće. Duh Jahvin obuze Davida od onoga dana. A Samuel krenu na put i ode u Ramu. (1 Sam 16, 1 – 13) (Usp. Ps 89, 21.)

David nije obukao Šaulov oklop, nije se htio pretvarati da je netko tko nije bio. Nije se htio pretvarati da je snažan ratnik. Došao je do pobjede tako što je bio svoj i ne skrivajući da je samo pastir koji zna pucati iz pračke. Ništa drugo nije znao i samo to mu je bilo dovoljno da pobijedi u bici. Čak i tako male

stvari, poput Davidova kamenčića, mogu dovesti do pobjede cijelog naroda.

Ne omalovažavaj svoje male, svakodnevne poslove, svoje male molitve, svoje malo srce i svoju malenost; ne žalosti se što ne vrijediš mnogo, što si malo toga ostvario u svojem životu – sve je to za Boga koji ne gleda na izgled i ono što je očima vidljivo, već na srce.

David je bespomoćan prema činjenici da ga je obitelj odbacila i bespomoćan prema Golijatu, ali ne podliježe napasti kojoj bi Ahab sigurno podlegao. Ne oblači Šaulov oklop niti podliježe Eutihovoj kušnji, već izgovara sâm svoje riječi i sluša tuđe. Njegovo držanje pred tom bitkom nije „pogrbljeno“ – ne pita se što će se dogoditi ako izgubi, već što će se dogoditi kada pobijedi! Računa na malu pobjedu – uzima u ruku pet kamenčića – čak ih i sve ne koristi – malim kamenčićem spašava sav narod od sramote i poraza. Očekivao je malu pobjedu (pet kamenčića), a dobiva veliku bitku (umorstvo Golijata i osvojen rat s Filistejcima).

3. DAVID U BITCI S GOLIJATOM (1 Sam 17, 1 – 58)

Pročitaj razmatranje koje slijedi, pokušavajući odgovoriti na pitanja postavljena između redaka, da bi lakše shvatio naglaske ovog odlomka. Radi se o priči o već poznatu mladiću Davidu.

Obrati posebnu pozornost na stvari koje su sadržaj tvoje meditacije – **bespomoćnost i nesposobnost**, odnosno vjera i vjernost. Primijeti kako Davidu njegova bespomoćnost i nesposobnost uopće nisu smetale u pobjedi; dapače, ponazočile su i istaknule njegovu vjernost i vjeru.

Njegova bespomoćnost i nesposobnost čak je istaknuta u činjenici da se nije znao boriti poput vojnika, nije se znao kretati u Šaulovu oklopu – bio je dakle najmanji od svih ostalih vojnika. Osim toga njegova su ga braća optuživala i ismijavala – dakle ne samo da su mu šanse da pobijedi Golijata bile male, već su mu i braća sve otežavala ruganjem i optužbama. Koristi se dakle

objašnjenjima i komentarima ispod redaka da bi bolje razumio sadržaj, odnosno onaj dublji smisao riječi Božje. Pročitaj u *Bibliji* 1 Sam 17, 1 – 58 te koristi donesena tumačenja nekih riječi koje će ti pomoći u razumijevanju teksta.

Filistejci skupiše svoje čete za rat i sastase se kod Soka u Judeji. Tabor udariše između Soka i Azeke kod Efes Damima.
(1 Sam 17, 1)

- Sok – 'grana' (*Suci* 9, 48), 'stup koji se može nositi na ramenu'; 'ogradoeno mjesto' (*Tuž* 2, 6). Sličan korijen ima i riječ *trn*, iako se zapisuje nešto drugačije – *sek*;

- Azeka – 'iskopana zemlja' (u cilju oplodnje – v. *Iz* 5, 2).
- Efes Damim – 'kraj krvi'.

A Šaul i Izraelci skupiše se i utaboriše u Terebintskoj dolini, i svrstaše se za boj protiv Filistejaca.
(1 Sam 17, 2)

- Terebint – 'veliko stablo', najvjerojatnije hrast. Riječ *aLah* u hebrejskom jeziku zvuči slično kao *prokletstvo* – *ALAh*; također i 'božanstvo', 'Bog' – *ELoah*.

Filistejci su stajali na gori s jedne strane, Izraelci na gori s druge strane, a dolina bila među njima. Iz filistejskih redova izađe jedan izazivač. Zvao se Golijat, a bio je iz Gata. Visok bijaše šest lakata i jedan pedalj.
(1 Sam 17, 3 – 4)

- Gat – 'preša', odatle i 'prešanje maslina' – *Gat Szemane*.
- Goliat – 'izgnanik' ili 'prokletnik' (usp. *Ez* 40, 1 – 7.)

Na glavi je imao mjedenu kacigu, obučen je bio u ljuskav oklop, a oklop mu težak pet tisuća mjedenih šekela. Na nogama je imao mjedene nogavice, a na ramenima mjedenu sulicu.
(1 Sam 17, 5 – 6)

- Riječ *mjed* (ili *bronca*) – *nehset* dolazi i na drugim biblijskim mjestima kao pojam koji označava požudu (v. *Ez* 16, 36). Povezana je i s riječju *nahas* – 'zmija' i *NaHaSZ* – 'proročanstvo, dobar znak'.

Kopljača njegova koplja bila je kao tkalačko vratilo, a šiljak koplja težak šest stotina željeznih šekela. Pred njim je stupao štitonoša. On se postavi pred izraelske bojne redove i dovikne im: „Što ste izašli da se svrstate za bitku? Nisam li ja Filistejac, a vi Šaulove slugе? Izaberite između sebe jednoga čovjeka pa neka siđe k meni! Ako pobijedi u borbi sa mnom i pogubi me, mi ćemo biti vaše slugе. Ako li ja pobijedim njega i pogubim ga, onda ćete vi biti naše slugе i nama ćete robovati.“ Još je Filistejac rekao: „Ja sam danas izazvao Izraelove bojne redove. Dajte mi čovjeka da se ogledamo u dvoboju!“ Kad je Šaul i sav Izrael čuo što je rekao Filistejac, obuze ih strah i trepet. David je bio sin nekoga Efraćanina iz Betlehema u Judeji; taj se zvao Jišaj, a imao je osam sinova. Taj je čovjek u Šaulovo vrijeme bio star i odmakao u godinama. [Usp. 1 Sam 16, 1; Mt 2, 1.] Tri najstarija Jišajeva sina bijahu otišla u rat za Šaulom, a ta trojica njegovih sinova koji bijahu otišli u rat zvali su se: najstariji Eliab, drugi Abinadab, a treći Šama. (1 Sam 17, 7 – 13)

- Eliab – 'Bog je moj Otac'.
- Abinadab – 'dobrovoljna žrtva moj je otac'.
- Šama – 'zaprepaštenje' ili što začuđujuće i zastrašujuće (Mt 26, 37).

David bijaše najmlađi. A tri najstarija bijahu otišla za Šaulom. (1 Sam 17, 14)

- David bijaše najmlađi od braće, dakle najslabiji i najneprimijećeniji. Njegov položaj u obitelji mogao se iskazati jednom rečenicom – sigurno se nikada neće maknuti s posljednjeg mjesta u obitelji. Mogao je reći: „Nema smisla loviti te savršene i odlične ljude kojima uvijek sve uspijeva.“

David je odlazio k Šaulu i vraćao se iz njegove službe da pase stada svoga oca u Betlehemu. A Filistejac izlazio svakoga jutra i večeri i postavljao se tako četrdeset dana. A Jišaj reče svome sinu Davidu: „Uzmi za svoju braću ovu **efu prženoga žita i ovih deset** hljebova i odnesi brže svojoj braći u tabor. A ovih

deset sireva odnesi njihovu tisućniku. Propitaj se za zdravlje svoje braće i donesi od njih znak da si izvršio nalog! Oni su sa Šaulom i svim Izraelom u Terebintskoj dolini: vojuju protiv Filistejaca.“ **David ustade u rano jutro, ostavi stado jednom čuvaru, spremi se i ode kako mu bijaše zapovjedio Jišaj. U tabor je stigao kad je vojska izlazila u bojni red i dizala bojni poklik.** [Usp. Iv 10, 11 – 16.] Izraelci i Filistejci svrstase se u bojni red jedni prema drugima. David **ostavi svoje stvari čuvaru opreme** pa otrča u bojni red. Došavši, zapita svoju braću za zdravlje. [Usp. Heb 12, 1 – 7.] Dok je s njima govorio, gle, onaj izazivač (zvao se Golijat, Filistejac iz Gata) iziđe iz filistejskih bojnih redova i ponovi iste riječi kao prije. I David ih je čuo. A čim su Izraelci ugledali toga čovjeka, pobjgoše svi daleko od njega i strah ih uhvati. (1 Sam 17, 15 – 24)

- Pogledaj, svi uokolo bojali su se Golijata. No David postupao drugačije. Čak nije ni rekao rečenicu: „Ako se svi oni boje stati u bitku protiv Golijata, kakve pak onda ja imam šanse!“

Neki Izraelac reče: „Jeste li vidjeli onoga čovjeka što je izišao? A izišao je da izaziva Izraela. Tko njega pogubi, kralj će mu dati silno blago i **dat će mu svoju kćer i oslobodit će od poreza njegov očinski dom u Izraelu.**“ Tada David zapita ljude koji stajahu oko njega: „Što će to dobiti čovjek koji ubije toga Filistejca i skine sramotu s Izraela? I tko je taj neobrezani Filistejac da izaziva bojne redove živoga Boga?“ (1 Sam 17, 25 – 26)

- Pogledaj kako David započinje svoju bitku – najprije pita koja je nagrada, odnosno daje si poticaj osvješćivanjem onoga za što se bori. Kada pitaš što ćeš dobiti, po svojem zanimanju za nagradu, već počinješ raditi na njezinu osvajanju. Tko se ne zanima za nebo i ne pokušava razumjeti svetost, nikada neće osvojiti nebo niti postati svetim. Primijeti kako David ne pita što će se dogoditi s čovjekom koji **izgubi** od Filistejca, već što će dobiti onaj koji **pobijedi!**

A narod mu odgovori istim riječima kao prije: „Eto to će dobiti čovjek koji ga pogubi.“

*A kad je Eliab, njegov najstariji brat, čuo kako se razgovara s ljudima, usplamtje gnjevom na Davida pa mu reče: „A što si ti došao ovamo? Kome si ostavio ono malo ovaca u pustinji? Znam ja tvoju **drskost i zlobu tvoga srca: došao si da vidiš bitku!**“*
(1 Sam 17, 27 – 28)

- David je sada mogao ugasiti svoj zanos i reći: „Čemu se mučiti kada ionako neću uspjeti. Moja braća imaju pravo, nisam nizašto. Najlošiji sam, najslabiji i sposoban nizašto.“ „Sve je izgubljeno.“ „Drugi imaju pravo, sigurno mi neće uspjeti.“ Ipak, David to ne čini!

A David odgovori: „A što sam učinio? Zar se ne smije ni riječ reći?“
(1 Sam 17, 29)

- David počinje skromno, počinje od jedne riječi. I tako sada počinješ, upravo sada u ovoj meditaciji imaš – **riječ**. Već si na etapi poput Davida. A bitka koju moraš podnijeti tvoja je bitka s bespomoćnošću. Tvoja bespomoćnost velika je poput Golijata. Tvoje slabosti nisu se samo jednom pokazale snažnije od tvoje volje. Koliko si samo puta htio nešto promijeniti i ništa ti na kraju nije uspjelo. Danas počni vjerovati da je s tobom ne samo David, već da se u Davidu skriva i Krist. On te sada podržava u tvojoj borbi protiv svih tvojih slabosti, protiv onoga što te pogrbilo do zemlje.

Tada se okrene od njega k drugome i zapita istim riječima kao prije. Narod mu odgovori isto kao prvi put. Kad su ljudi čuli što je govorio David, jave to Šaulu, a on ga pozva preda se. David reče Šaulu: „Neka nikome ne klone srce zbog onoga čovjeka! Tvoj će sluga izaći i borit će se s tim Filistejcem.“
(1 Sam 17, 30 – 32)

- Baš to što se Davidov brat Eliab tako narugao Davidu, **pomoglo** mu je brže donijeti odluku o borbi. On je samo izgovorio nekoliko riječi i odmah su prenesene kralju. Slično je i s

nama – počinjemo od „riječi“, od *Biblije*, a kasnije počinjemo moliti Boga, također riječima. Molitva (riječi) donesene su pred Kralja, odnosno pred Boga po anđelima i tad nam sâm Kralj, sâm Bog, daje svoju milost, svoj oklop, poput Šaula, koji je Davidu dao svoju ratnu odoru. Naime i ovdje se radi o oklopu duha. David ga je skinuo. (V. Ef 8, 11 – 18.)

Ali Šaul odvrati Davidu: „Ne možeš ti izaći na toga Filistejca da se boriš s njim jer si ti još premlad, a on ratnik od svoje mladosti.“
(1 Sam 17, 33)

- Upravo tako – samo moramo biti nezreli, jednostavni, vjerni vjernici.

*Ali David odgovori Šaulu: „Tvoj je **sluga čuvao ovce svome ocu, pa kad bi došao lav ili medvjed te uhvatio ovcu iz stada**, ja bih potrčao za njim, udario ga i istrkao mu ovcu iz ralja. A ako bi se on digao na me, uhvatio bih ga za grivu i udario ga dok ga ne bih ubio. [Usp. Iv 10, 1 – 15; 1 Pt 5, 8; Izr 28, 15; Dn 7, 5; Otk 13, 2.] **I lava je i medvjeda** tvoj sluga ubio, pa će i taj neobrezani Filistejac proći kao jedan od njih jer je izazvao bojne čete Boga živoga.“ David još dometne: „Jahve koji me izbavio iz lavlje pandže i medvjede **šape izbavit će me i iz ruku toga Filistejca**.“ Tada Šaul reče Davidu: „Idi i Jahve neka bude s tobom!“ [Usp. Lk 18, 32; Lk 23, 46.] Šaul obuče Davida u svoju ratnu odoru, na glavu mu ustače mjedenu kacigu i stavi mu **oklop**. (1 Sam 17, 34 – 38)*

- David se vjerojatno osjećao sigurnijim ispod ratnog oklopa, ali se isto tako osjećao **kruto i umjetno** – oklop je prekrpio cijelo njegovo tijelo i opteretio ga tako da se nije mogao uspraviti za borbu.

*Pripasa Davidu svoj mač preko odore, ali David uzalud pokuša hodati, jer ne bijaše navikao, pa reče Šaulu: „Ne mogu hodati u tome jer nisam navikao.“ **Zato sve skinu sa sebe**.*
(1 Sam 17, 39)

• Ne moramo glumiti kralja da bismo pobijedili svoje slabosti, ne moramo se pretvarati da vladamo njima, ne moramo biti „gospodari“ situacije. Možemo izići pred svoje probleme puni bespomoćnosti i nesposobnosti – samo vjerujući Bogu i imajući vjernost u malim stvarima, poput kamenčića iz potoka.

David uze svoj štap u ruku, izabra u potoku pet glatkih kamenova i metnu ih u svoju pastirsku torbu, koja mu je služila kao torba za pračku, te s pračkom u ruci pođe prema Filistejcu.
(1 Sam 17, 40)

• Potok – heb. NaHaL, znači i 'baština, naslijeđe' – NaHeLA; također i 'rana' ili 'potok krvi' – NaHalah (v. Neh 3, 19; Jr 30, 12; 'bol' – Jr 10, 19). Prisjeti se koliko je krvavih rana zadano Isusu na križu.

• Davidova pračka često se povezuje s *Krunicom*. Razmisli, *Krunica* je molitva koja nas jasno podsjeća da nam je potrebna ne jedna velika molitva, već cijeli niz malih zrnaca molitve. Tih zrnaca u *Krunici* ima čak 153, zato da bismo naučili – izgovarajući jednu te istu molitvu 153 puta – da i u životu često treba ponavljati neku stvar čak i 153 puta dok se dobro ne riješi. Potrebno je nekada da se 153 puta spotaknemo da bismo naučili hodati; potrebno je 153 puta popravljati neku manu dok ne postane vrlinom. Potrebno je 153 puta izgovarati *Zdravo Marijo* da bismo možda samo jednom tu molitvu izmolili koncentrirano. (Usp. Rim 8, 17; Gal 4, 1 – 17; Ef 1, 14; Heb 1, 2; Heb 9, 15; Iz 53, 5.)

A Filistejac se sve bliže primicao Davidu, dok je njegov štitonoša stupao pred njim. A kad Filistejac pogleda i vidje Davida, prezre ga s njegove mladosti – bijaše David mladić, rumen, lijepa lica. Zato Filistejac reče Davidu: „Zar sam ja pseto te ideš na me sa štapovima?“ I uze proklinjati Davida svojim bogovima.
(1 Sam 17, 41 – 43)

• Štap – heb. MaKLOT, dolazi od riječi MAKoL – 'grana', 'prut'; slična je i riječ MIKLat – 'sklonište od opasnosti, azil' (usp. Iv 19, 17).

Zatim Filistejac reče Davidu: „Dodi k meni da dam tvoje meso pticama nebeskim i zvijerima zemaljskim!“ A David odgovori Filistejcu: „Ti ideš na me mačem, kopljem i sulicom, a ja idem na te u ime Jahve Sebaota, Boga Izraelovih četa koje si ti izazvao. Danas će te Jahve predati u moju ruku, ja ću te ubiti, skinut ću tvoju glavu i još ću danas tvoje mrtvo tijelo i mrtva tjelesa filistejske vojske dati pticama nebeskim i zvijerima zemaljskim. Sva će zemlja znati da ima Bog u Izraelu. I sav će ovaj zbor znati da Jahve ne daje pobjedu mačem ni kopljem, jer je Jahve gospodar bitke i on vas predaje u naše ruke.“ Kad se Filistejac približio i pošao prema Davidu, izađe David iz bojnih redova i krenu pred Filistejca. David segnu rukom u torbu, izvadi iz nje kamen i hitnu ga iz pračke. I pogodi Filistejca u čelo; kamen mu se zabi u čelo i on pade ničice na zemlju. [Usp. Lk 22, 41; Mt 21, 42 – 44; 1 Pt 2, 4; Dn 2, 34 – 45.] Tako je David pračkom i kamenom nadjačao Filistejca: udario je Filistejca i ubio ga, a nije imao mača u ruci. Zato David potrča i stade na Filistejca, zgrabi njegov mač, izvuče ga iz korica i pogubi Filistejca odsjekavši mu glavu. Kad Filistejci vidješe kako pogibe njihov junak, nagnuše u bijeg. Tada ustadoše Izraelci i Judejci, digoše bojnu viku i potjeraše Filistejce do opkopa oko Gata i do gradskih vrata Ekrona; filistejski mrtvaci pokriše put od Šaarajima sve do Gata i do Ekrona.

(1 Sam 17, 44 – 52)

- Ekron – 'istrebljenje'.
- Šaarajim – 'vrata'.

Nato se Izraelci vratiše iz te žestoke potjere za Filistejcima i opljačkaše njihov tabor. A David uze Filistejčevu glavu i odnese je u Jeruzalem, a oružje njegovo položi u svoj šator.

Kad je Šaul vidio Davida gdje izlazi pred Filistejca, upitao je svoga vojvodu Abnera: „Čiji je sin taj mladić, Abner?“ A Abner je odgovorio: „Tako mi tvoga života, kralju, ne znam!“ A kralj mu reče: „Raspitaj se čiji je sin taj mladić!“ A kad se

David vratio pošto je pogubio Filistejca, uze ga Abner i dovede ga pred Šaula, a u ruci David još držiše Filistejčevu glavu. Šaul ga upita: „Čiji si ti sin, momče?“ A David odgovori: „Sin sam tvoga sluga Betlehemca Jišaja.“

(1 Sam 17, 53 – 58)

• Slijedeći Boga, možemo se i ne slagati s takvim proročkim životom o kojem smo ranije čitali i razmatrali. **Ne prihvatajući sebe** teško je prihvatiti **poziv**, budući da nas Bog ne poziva onakve kakvima bismo htjeli biti, već onakve kakvi jesmo – i nije nas pozvao da zaboravimo svoju prošlost i skrivamo sve ono teško u našem životu ili žaleći sebe, Boga i ljude zbog nekog dijela svojeg života.

On nas poziva jer sve to što je povijest tvojeg života on želi učiniti poviješću spasenja. Bog nije izabrao najveći drevni narod, npr. Egipćane, Asirce, Grke ili Rimljane za izabrani narod, već najbjeđniji narod, nomadski narod, pridošlice, ljude bez domovine, kralja, kulture, tradicije, robove, zarobljenike i siromahe – bespomoćne ljude. Ako se osjećaš baš takvom osobom, tvoj poziv uistinu može biti uspješan.

• Vjeruješ li u to?
• Zapitaj samog sebe i odgovori si: **Prihvaćaš li povijest svojeg života?**

• Prihvaćaš li sve odbačenosti i teškoće koje si proživio i vidiš li da te one čine sličnim prorocima? A možda si baš poput Eutiha, koji je sjedio na prozoru i nogama visio između unutarnjeg svjetla zajednice i tamne noći vanjskog svijeta – i utapaš se u maštanjima i snovima o svojem velikom životu?

• **Promotri svoje buntovništvo, koje te želi uzdići iznad drugih ljudi među kojima živiš i koje te izolira od svih te dolazi u opasnost od pada. Nisi li sličan Eutihu kad se uzdižeš iznad drugih i bježiš od drugih da bi izbjegao svoju nezrelost te pod svaku cijenu prerastao druge u svemu? Siđi „na zemlju“**

prije nego padneš – ne čini sve da bi bio viši od drugih i sa strane u zajednici.

Eutih je netko tko bježi od priznanja vlastite slabosti – **bježi u oholost i samoću** – nalazi se „iznad“ (prozor) drugih i „izvan“ (između unutarnjeg i vanjskog) drugih. Njegovo neprihvatanje slabosti i nezrelosti dovodi ga do pada. A pad ga donosi na ramena zajednice.

4. EUTIH ILI KAKO DOSPJETI U DOBRE RUKE (Dj 20, 6 – 12)

*Mi pak nakon danâ Beskvasnih kruhova otplovismo iz Filipa i nakon pet dana dođosmo k njima u Troadu, gdje proboravimo sedam dana. U prvi dan tjedna, kad se sabrasmo lomiti kruh, Pavao im govoraše i kako je sutradan kanio otputovati, **probesjedi sve do ponoći**. [Usp. 1 Kor 16, 2; Dj 2, 42.] U gornjoj sobi gdje smo se sabrali **bijaše dosta svjetiljaka. Na prozoru je sjedio neki mladić imenom Eutih. Kako je Pavao dulje govorio, utone on u dubok san. Svladan snom, pade s trećeg kata dolje. Digoše ga mrtva. Pavao siđe, nadnese se nad dječaka, obujmi ga i reče: „Ne uznemirujte se! Duša je još u njemu!“ [Usp. 1 Kr 17, 21.] Zatim se pope pa pošto razlomi kruh i blagova, dugo je još zborio, sve do zore. Tad otputova. **Mladića odvedoše živa, neizmjeno utješeni.** (Dj 20, 6 – 12)***

Zajednica Crkve poput je te gornje sobe, gdje zajednički lomimo kruh, gdje dijelimo euharistiju, dijelimo zajednički život. Ondje zajedno provodimo vrijeme čekajući Krista. Mnogo puta nisi znao ući u unutarnje svjetlo i držao si se po strani, poput Eutiha. On je sjedio na prozoru, a ti si možda čeznuo za nekim drugim svijetom.

Vani je bila noć, stoga su u sobi palili svjetiljke iščekivanja Boga. Prozor – to su također oči, a sjedenje je na prozoru traženje grijeha očima.

Kada očima iščekujemo ljubav, a naša se svjetiljka iščekivanja Boga puna ljubavi gasi, tada padamo i ginemo u grijehu. Pogledaj

što je ozdravilo Eutiha (*eutyh* – 'dobra sudbina'). **Oživio je kad ga je Pavao podigao na svoje ruke i obujmio ga! Baš poput one pogrbljene žene koja se uspravila kad je Isus stavio svoje ruke na njezinu glavu, kad se predala Isusovim rukama.**

Znaš li što znači biti zagrljen, obujmljen nečijim rukama? Pavao je bio poput oca osamljenu i izgublenu Eutiha. Po Pavlovim rukama sâm Otac Nebeski zagrljio je Eutiha i zato ga „odvedoše živa“. Bog ne želi sam obujmiti svoju djecu. On to želi činiti po rukama svoje zajednice – upamti to! Zajednica su ruke i ramena Kristova!

Njegova mi je lijeva ruka pod glavom, a desnom me grli. (Pj 8, 3)

Eutih je oživio nakon što je pao s prozora, nakon što je pao s „prijestolja“ kad je prestao gledati druge svisoka i tražiti neku veličinu, kad je prestao maštati (san) – kad je postao bespomoćan!

Jahve čuva bezazlene: u nevolji bijah, on me izbavi. (Ps 116, 6)

Sve se to događa i tebi kada želiš biti na trećem katu – tri razine više nego drugi, kad se držiš podalje od zajednice, kada gledaš kroz prozor, odnosno čezneš za vanjskim svijetom i želiš izgledati kao netko tko vidi više nego svi ostali.

Veličina ne spašava od bespomoćnosti i nesposobnosti. Eutih je pao na zemlju – poput gorušičina zrna u dubinu. Iako je prerastao ostale, morao je bolno „sići“ na zemlju. Ali najvažnije je da se pronašao u „dobrim rukama“, a takve ima jedino Krist, koji može zagrliti po svojem apostolu – po drugom čovjeku, po zajednici.

... i reče joj: „Ženo, oslobođena si svoje bolesti!“

Nakon te meditacije vrati se još k onoj ženi koju je Isus izdvojio iz mnoštva i rekao joj tako nevjerojatne riječi. Naredio joj je da učini nekoliko koraka prema njemu i tek je onda počeo govoriti. Tih nekoliko koraka sigurno joj je bilo veoma teško učiniti, jer je ponovno izišlo na vidjelo da je **pogrbljena, bespomoćna, nesposobna** i da se nikako ne može uspraviti.

Ta mala poteškoća nagrađena je riječima: „oslobođena si svoje bolesti“, i odmah nakon što je izgovorio te riječi dogodilo se čudo ozdravljenja. Zasigurno sada te riječi o njezinoj nemoći i bespomoćnosti ostavljaju drugačiji dojam na tebe. Sada znaš da nemoć i slabost ne smetaju Bogu u ozdravljanju, ni tebe u uvjerenju da je to moguće i u tvom životu, u tvojoj nemoći, koju možda dosada nisi mogao prihvatiti.

Možeš li sada blagosloviti Gospodina za svoju nemoć? Želiš li da se on njome posluži, kao što je to bilo u Jeremijinu, Mihejevu i Davidovu slučaju?

Ili bi htio pokušati ući u svoje životne bitke pretvarajući se da si netko silan i moćan poput Ahaba ili Šaula?

Nemoj misliti da postoji bilo kakav umjetni oklop u kojem ćeš se osjećati velikim, bilo kakva ratna oprema koja će spasiti tvoj život ili olakšati tvoje korake! Oklop može samo ograničiti korake, ali ih ne može olakšati!

Zar ne bi tvoja bespomoćnost trebala probuditi volju u tebi da sve predaš Isusu i da ništa ne činiš bez Boga, čak i u najobičnijim i najjednostavnijim svakodnevnim radnjama?

Zasigurno također ne želiš osamljeno, udaljeno od zajednice zauzeti poziciju nekoga tko na sve promatra s trećeg kata, rugajući se malenima i praveći se zrelim!

Isus te danas oslobađa od promatranja vlastite nemoći kao nečega što pogrbljuje čovjeka. Od danas ju možeš promatrati drugačije, kao na prednost svoje duhovnosti, a ne na invalidnost koja ti onemogućuje vladati situacijom.

Kršćanska duhovnost ne temelji se na gospodarenju, već na služenju. Gospodarenje traži u drugima vjerno podlaganje, čak po cijenu straha; služenje traži povjerenje u svakoj prigodi – čak i pod cijenu pobjeđivanja straha zbog ljubavi. Sva ta razmišljanja stavi u svoju molitvu, punu svojih osjećaja.

Imaj na umu da to budu riječi prave poniznosti, jer samo takve mogu dobiti velike stvari od Boga. Što se više poniziš, to ćeš

više mjesta ostaviti za Božju milost. On čezne za tim – on je tvoj saveznik. On je sada s tobom i očekuje tvoju molitvu.

Kada počinješ moliti, probudi u sebi uvjerenje da „visiš o niti“, a oko tebe grmi oluja. Upamti da nisi ti taj koji se držiš niti, već samo bespomoćno visiš. Tad će tvoja molitva biti autentična. (Nachman)

*Molitva koju čovjek izgovara uslišana je tek onda kada **položi svoje srce u svoje dlanove**, pisano je naime: Dignimo svoje srce i ruke svoje k Bogu koji je na nebesima.* (Tuž 3, 41)

Kada dakle molimo, ne smijemo uzdizati samo svoje ruke, već i svoja srca. (Talmud)

Cijelim svojim bespomoćnim srcem i svom snagom svojih bespomoćnih ruku prihvati njegovu prisutnost. Sada Bog više ne želi da o njemu razmišljaš, već da budeš s njime.

Zazivaj ga svojim srcem i obujmi ga, da bi se snaga Duha Svetoga nastanila u tebi. Pokušaj zamisliti Isusa koji drži svoje Srce u plamenu na svojim rukama i daruje ti ga – on ti daruje svoju ljubav. Njegove se ruke približavaju tebi i vidiš kako ih polaže na tvoju prignutu glavu.

Uđi u duh one žene. Ne dopusti mu da brzo makne svoje ruke. Primi se za njih i ustraj u tome dokle god osjećaš da ti je potrebno.

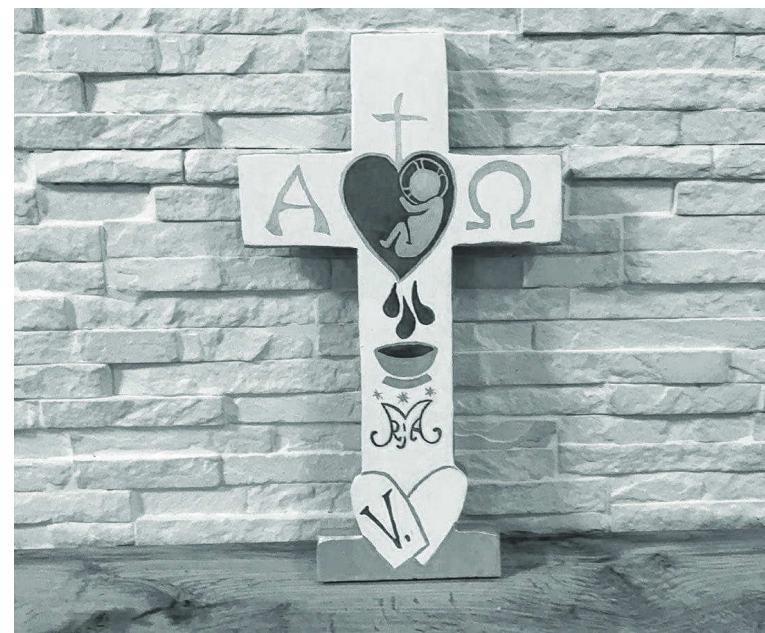
Zamisli da Isus pokušava podići tvoju glavu – a ono što će mu uistinu i dopustiti da to učini, to je tvoje predanje, tvoja bespomoćnost i neopiranje.

Dopuštaš mu da uspravi tvoju glavu dok osjećaš svoju životnu bespomoćnost i čezneš ju položiti na njegove grudi.

SADRŽAJ

1. poglavlje	
POGRBLJEN ŽIVOT.....	7
2. poglavlje	
TIR – „TIRANSKI ŽIVOT“	72
3. poglavlje	
RADOST ODBAČENOSTI	120
ODBACIVANJE JIŠMAELA (POST 21, 8 – 21)	124
Isusovo kraljevstvo i Pilatova vlast (Iv 18, 33 – 37).....	129
Kakvu je istinu o sebi Isus objavio?.....	129
Isus pred Pilatom – bijeg od vlastite bijede?	131
Isus kao sjena iz prošlosti (v. Mt 14, 22 – 33)	133
Isus i dijete (Mt 18, 1 – 5).....	136
Vježba prihvatanja svojega	138
unutarnjeg djeteta.....	138
Ilija (1 Kr 19, 9 – 12)	139
Tama.....	140
Što uopće većina od nas doista	141
misli o svojem životu?.....	141
4. poglavlje	
„DEKALOZI“ PROTIV DEKALOGA	144
Samoća.....	155
Abrahamov sin (Post 22, 1 – 19)	174

Jiftahova kći (Suci 11, 1 – 40).....	177
Jehida – jedina!	183
Udovica iz Sarfate (1 Kr 17, 1 – 24).....	186
Samostalno razmatranje Kristove slike.....	193
5. poglavlje	
SLAVA ODANA BOGU!.....	202
MEDITACIJE.....	226
1. PRIJELOM	229
2. NASILJE	249
3. DAVID U BITCI S GOLIJATOM (1 Sam 17, 1 – 58)	260
4. EUTIH ILI KAKO DOSPJETI U DOBRE RUKE (Dj 20, 6 – 12) ..	269

Fidelissima je obrt otvoren u čast Marije najvjernije odvjetnice (Fidelissima) koji želi vjernicima ponuditi pristupačne, a opet originalne umjetničke sadržaje. S posebnom pažnjom želja nam je predstaviti ikone Blažene Djevice Marije čije reprodukcije možete naručiti kod nas na raznim podlogama. Također želimo biti prepoznatljivi i po izradi i promociji bijelih križeva koji nose simboliku vapaja za zaštitu nerođenih. Želja nam je da nađu svoj put u katoličkim obiteljima, a po mogućnosti i crkvama kako bi se ljudi mogli pomoliti i u takvim potrebama. S ponosom napominjemo da kupovinom naših rukotvorina potpomažete i rad Udruge Betlehem koja promovira zaštitu i dostojanstvo života od začeca do prirodne smrti u iznosu od 10% na cijenu proizvoda.

Potražite i popratite nas na www.fidelissima.hr i Facebooku.

